

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΠΡΟΟΙΜΙΟ	1
1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ	
1.1 ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ Α' ΦΑΣΗ	3
1.2 ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	6
1.3 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ	9
1.4 ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	13
1.5 ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	22
1.6 ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	28
2. Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	
ΠΡΟΟΙΜΙΟ	51
2.1 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΦΟΡΕΩΝ	57
2.2. ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	67
2.3 ΚΟΙΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	72
3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ	77
ΠΡΟΟΙΜΙΟ	77
3.1 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	88
3.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ	
119	
3.3 ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	150
3.4 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	153
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΤΑ ΑΞΟΝΑ	

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Ο τουριστικός σχεδιασμός έχει ως αντικείμενο τη διάγνωση προβλημάτων, αναγκών και δυνατοτήτων, την πρόβλεψη μελλοντικών τάσεων και εξελίξεων και τη ρύθμιση ή και διόρθωση παραμέτρων που συνθέτουν ή επηρεάζουν το αναπτυξιακό περιβάλλον έχοντας ως επιδίωξη τις αλλαγές εκείνες, που προάγουν ή μεγιστοποιούν τα οφέλη (οικονομικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά) της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Με βάση τον ορισμό αυτό, στην πρώτη φάση της παρούσας μελέτης πραγματοποιήθηκε :

- A. Διάγνωση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της Περιφέρειας Κρήτης μέσα από την αξιολόγηση των υφιστάμενων τουριστικών πόρων (Κεφάλαιο 1) και της τουριστικής προσφοράς (Κεφάλαιο 2). Ο προσδιορισμός της τελευταίας προσέδωσε χαρακτήρα αξιολόγησης της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης βάσει μετρήσιμων (ποσοτικών) δεικτών.
- B. Διάγνωση των προβλημάτων μέσα από την ανάλυση των ευρύτερων επιπτώσεων του τουρισμού (Κεφάλαιο 4) και κυρίως μέσα από την εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας (ΦΙΤΑ) (Κεφάλαιο 3), ο προσδιορισμός της οποίας ανέδειξε, εκτός των άλλων, το θέμα της βιωσιμότητας του τουριστικού προϊόντος από την άποψη της δυνατότητας (αντοχής) του συστήματος να το υποστηρίξει περαιτέρω.
- Γ. Πρόβλεψη των εξελίξεων μέσα από τη διερεύνηση της δυνητικής ζήτησης (Κεφάλαιο 8).

Τέλος με την ανάλυση *SWOT* υπήρξε συνδυαστική αξιολόγηση όλων των παραπάνω, η οποία αποτελεί ένα κοινά αποδεκτό μεθοδολογικό εργαλείο έρευνας και τουριστικού σχεδιασμού (Κεφάλαια 5, 6, 7).

Έχοντας λοιπόν διαμορφώσει (στην Α' φάση) μια ολοκληρωμένη εικόνα για το επίπεδο τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας, επιδιώκεται στη συνέχεια (Β' φάση) η «*ρύθμιση των επιμέρους παραμέτρων του αναπτυξιακού της περιβάλλοντος*» μέσα από την εξισορρόπηση-εναρμόνιση των εξωτερικών

(κυρίως μη ελεγχόμενων) και των εσωτερικών (ελεγχόμενων) παραγόντων σε μια προσπάθεια αξιοποίησης των ευκαιριών, μεγιστοποίησης των ωφελειών και αποφυγής ή πρόληψης ενδεχόμενων κινδύνων και απειλητικών καταστάσεων¹.

Με βάση τα παραπάνω, η Β' Φάση της μελέτης εστιάζει το ενδιαφέρον της στο στρατηγικό σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης της Κρήτης, μέσα από την εξειδίκευση μακροπρόθεσμων αναπτυξιακών στόχων και μέσων με δεδομένο ότι η μελέτη, στο σύνολό της, θέτει ως κεντρικό στόχο :

Τη μεγιστοποίηση της συμβολής του τουρισμού στην περιφερειακή οικονομία με γνώμονα το σεβασμό στις αρχές της ισόρροπης και βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

¹ Κομίλης, Βαγιονής. 1999, «Τουριστικός Σχεδιασμός, μέθοδοι και πρακτικές αξιολόγησης»

1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

1.1 ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ Α' ΦΑΣΗ

Στα προηγούμενα κεφάλαια (βλ. Α Φάση), επιχειρήθηκε η επιλογή του βέλτιστου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης για την Περιφέρεια Κρήτης, μέσα από μια διαδικασία συγκριτικής αξιολόγησης διαφορετικών σεναρίων και με γνώμονα τις ιδιαιτερότητες, τις ανάγκες και τις αδυναμίες του Κρητικού τουριστικού προϊόντος.

Το σενάριο που κρίθηκε τελικά ως επιθυμητό και πλέον συμβατό με το «περιβάλλον» της Κρήτης είναι η *Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη*. Το μοντέλο αυτό βασίζεται στην εναρμόνιση των στρατηγικών στόχων και μέσων τουριστικής ανάπτυξης με βάση τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της περιφέρειας το οποίο (μοντέλο) λαμβάνει υπόψη, τους περιορισμούς (οικολογικούς, κοινωνικούς, πολιτιστικούς κ.λπ.) του τόπου υποδοχής² με στόχο τη βιωσιμότητα και τη διατηρησιμότητα του τουριστικού προϊόντος (τουριστικών πόρων).

Τα σημαντικότερα σημεία - συμπεράσματα που προέκυψαν από την επεξεργασία των στοιχείων της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης (Α' φάση μελέτης) και τα οποία αποτέλεσαν τη βάση του τουριστικού σχεδιασμού (Β' φάση) είναι τα παρακάτω:

1^{ov}: Το επίπεδο της τουριστικής προσφοράς διαφοροποιείται έντονα μεταξύ των διαφόρων περιοχών του νησιού και ενίοτε διαφοροποιείται και από το επίπεδο της τουριστικής ζήτησης. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι υπάρχουν περιοχές με υψηλή τουριστική ζήτηση, οι οποίες ωστόσο προσφέρουν μέτριο ή χαμηλό επίπεδο τουριστικού προϊόντος, και αντίστροφα, περιοχές με χαμηλή ζήτηση αλλά με υψηλό απόθεμα τουριστικών πόρων.

2^{ov}: Τα διαρθρωτικά προβλήματα του τουριστικού τομέα έχουν προκαλέσει σε πολλές περιοχές, την υπέρβαση της αντοχής του συστήματος (φέρουσας ικανότητας) με αρκετά δυσμενείς συνέπειες (κίνδυνος) τόσο στο φυσικό,

όσο και στο ανθρωπογενές περιβάλλον. Και σε αυτή την περίπτωση επιβάλλεται η άμεση ανάληψη πρωτοβουλιών με στόχο, τόσο την αποκατάσταση των βλαβών που έχουν προκληθεί σε «περιοχές τουριστικά ώριμες που έχουν υποστεί αλλοιώσεις ή δέχονται απειλές», όσο και την προστασία των «περιοχών που δέχονται πιέσεις», αλλά και των «αναξιοποιήτων, με λανθάνουσα δυναμική περιοχών³».

3^ο: Το πρότυπο του μαζικού τουρισμού που κυριάρχησε μέχρι σήμερα, έχει αρχίσει να απαξιώνεται, κυρίως διότι οι ίδιοι οι προορισμοί μαζικού τουρισμού (παρά το ότι ακόμη κατέχουν τις πρώτες θέσεις σε προσέλκυση τουριστών) εμφανίζουν έντονα σημάδια κόπωσης και κορεσμού. Την ίδια στιγμή, καταγράφεται μεταστροφή της τουριστικής ζήτησης προς νέες μορφές τουρισμού που εκτός των άλλων δίνουν προτεραιότητα στους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους και στην ανθρώπινη παράμετρο και αναδεικνύουν την τοπική ταυτότητα και ιδιαιτερότητα.

Κατά συνέπεια, στη λογική της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και με βάση τα παραπάνω δεδομένα ο στρατηγικός τουριστικός σχεδιασμός της Περιφέρειας Κρήτης :

- ✓ Διαφοροποιείται ανά χωρική ενότητα, σύμφωνα με :
 - α. το επίπεδο τουριστικής ανάπτυξης
 - β. το όριο της φέρουσας Ικανότητας
 - γ. την ιδιαιτερότητα κάθε μικροπεριοχής (βαθμός αξιοποίησης του τουριστικού προϊόντος)
- ✓ Επηρεάζεται από το αναπτυξιακό γίνεσθαι, ανάλογα με :
 - α. το επιχειρηματικό περιβάλλον
 - β. τους τοπικούς αναπτυξιακούς φορείς
 - γ. τους μηχανισμούς, τις διαδικασίες και τις πολιτικές
- ✓ Διαμορφώνεται από τις συνθήκες του μακροπεριβάλλοντος, εξαιτίας :
 - α. των τάσεων ύφεσης μαζικού τουρισμού
 - β. των τάσεων ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών

² Κωκκόσης, 2001, «Βιώσιμη Ανάπτυξη και Περιβάλλον»

³ Κατηγοριοποίηση περιοχών με βάση της φέρουσα ικανότητα (Α' Φάση, Κεφάλαιο 3).

- γ. της εξάρτησης από κέντρα ελέγχου και προσανατολισμού της ζήτησης
 - δ. του επηρεασμού από πολιτικές επιλογές και αλλαγές ηγεσίας
 - ε. της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης
 - στ. της εισαγωγής του ευρώ
 - ζ. της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων 2004
- ✓ *Εναρμονίζεται με την τοπική και υπερτοπική τουριστική πολιτική, με βάση:*
- α. την τουριστική πολιτική της Περιφέρειας Κρήτης
 - β. την Εθνική τουριστική πολιτική
 - γ. την τουριστική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στα Κεφάλαια που ακολουθούν παρουσιάζονται: η *Θεωρητική Τεκμηρίωση του Στρατηγικού Σχεδιασμού* εντός του πλαισίου της Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης, τα *Εναλλακτικά Σενάρια* βασιζόμενα στη διάκριση της τυπολογίας των επιμέρους περιοχών της Κρήτης, η *Στρατηγική Στοχοθεσία*, οι *Άξονες Δράσης* και τα προτεινόμενα *Μέτρα Πολιτικής*.

Στη συνέχεια διατυπώνονται οι *Προτεραιότητες* και οι *Άξονες Παρέμβασης των Δημόσιων και Ιδιωτικών Φορέων*, καθώς και οι αναγκαίες *Κοινές Δράσεις*.

Τέλος, αναπτύσσεται το πλήρες *Πρόγραμμα Δράσης* στο πλαίσιο των Βασικών Αξόνων και των Κατηγοριών Έργων και Ενεργειών.

1.2 ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Η ειδοποιός διαφορά της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, παραπέμπει στον αποκλεισμό των χαρακτηριστικών του μαζικού τουρισμού, τόσο από την πλευρά της προσφοράς, όσο και της ζήτησης. Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη βασίζεται σε μη εντατικές παρεμβάσεις και δραστηριότητες, θέτοντας την ποιότητα ως προτεραιότητα έναντι της ποσότητας. Με άλλα λόγια προϋποθέτει : α) οι υποδομές που υποστηρίζουν το τουριστικό ρεύμα να είναι ήπιου μεγέθους, β) η τουριστική κίνηση να είναι σαφώς μικρότερου όγκου από την αντίστοιχη των τυπικών τουριστικών - υπερανάπτυγμένων περιοχών.

Το παράδειγμα των ανεπτυγμένων τουριστικά περιοχών, αναδεικνύει καταρχήν χωρικά, το πρόβλημα της υπερβολικής συγκέντρωσης της τουριστικής προσφοράς και χρονικά, την ανισοκατανομή της τουριστικής ζήτησης (εποχικότητα). Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη επιδιώκει τη χωρο-χρονική ισοκατανομή της τουριστικής δραστηριότητας, εις τρόπον ώστε να ελαχιστοποιούνται οι δυσμενείς επιπτώσεις (περιβαλλοντικές, κοινωνικές κ.α.) από την υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας του εκάστοτε τουριστικού πόλου και παράλληλα να διασφαλίζεται η ύπαρξη ή/ και δημιουργία κρίσιμων πυρήνων – κέντρων εξυπηρέτησης και διάχυσης της τουριστικής κίνησης.

Η αειφορική διαχείριση συνιστά κατεξοχήν παράγοντα διασφάλισης του ήπιου και βιώσιμου χαρακτήρα της τουριστικής ανάπτυξης, καθόσον εξ' ορισμού αποβλέπει στην ισορροπία των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων και αναγκών. Το τρίπτυχο της αειφορίας, οικονομική αποτελεσματικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία περιβάλλοντος, εξασφαλίζει την τουριστική ανάπτυξη ως βιώσιμη (οικονομική παράμετρος) αλλά και ωφέλιμη (κοινωνική & περιβαλλοντική παράμετρος) σε μακροπρόθεσμη βάση.

Η φέρουσα ικανότητα ενός τουριστικού προορισμού, αναφέρεται σε μία συγκεκριμένη «οροφή» έντασης τουριστικών χρήσεων, σε όρους φυσικής χωρητικότητας (μέγιστος αριθμός τουριστών – επισκεπτών, κλινών κ.λπ.), περιβαλλοντικής επιβάρυνσης (αντοχές οικοσυστήματος) και ψυχολογικής αντοχής (επίπεδο ικανοποίησης επισκεπτών αναλόγως της συμφόρησης), η υπερκάλυψη της οποίας (οροφή) συνιστά την απαξίωση της τουριστικής περιοχής (τάσεις εμφάνισης κορεσμού ή ήδη ορατός κορεσμός). Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη προϋποθέτει ότι: ο καταρχήν σχεδιασμός και εν συνεχεία

η διαχείριση των πόρων, αποκλείουν φαινόμενα υπέρβασης της εν λόγω “οροφής”.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, αθλητικός τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός κ.λ.π.), εξ’ ορισμού συνάδουν με το μοντέλο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, καθόσον είναι δραστηριότητες που δεν λαμβάνουν εντατική μορφή και είναι κατεξοχήν περιβαλλοντικά φιλικές.

Μια καθοριστικής σημασίας παράμετρος διασφάλισης της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, είναι η ύπαρξη ή/ και δημιουργία του απαραίτητου θεσμικού και ρυθμιστικού πλαισίου επί θεμάτων όπως :

- Προδιαγραφές έργων
- Ζώνες δραστηριοτήτων / επιλεγμένες τοποθεσίες
- Χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός
- Ρύθμιση χρήσεων γης
- Ειδικές ζώνες περιβαλλοντικής προστασίας
- Διατήρηση Πολιτιστικού αποθέματος
- Αναγκαίες μελέτες (διαχειριστικές, περιβαλλοντικές κ.α.)
- Μηχανισμοί - φορείς στήριξης, παρακολούθησης και ελέγχου
- Επιχειρηματικά κίνητρα
- Διατήρηση της τοπικής αρχιτεκτονικής και φυσικού περιβάλλοντος
- Λοιπά γενικά πλαίσια – πρότυπα (standards)

Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη γίνεται πράξη καταρχήν με μελετημένο σχεδιασμό, αλλά κυρίως με ενέργειες μεσομακροπρόθεσμης εφαρμογής. Ο συστηματικός προγραμματισμός ενεργειών και επάλληλων πρωτοβουλιών, ο συντονισμός των εμπλεκομένων, η σταδιακή (βήμα – βήμα) παρέμβαση και η αξιολόγηση – αξιοποίηση της ενδιάμεσης εμπειρίας από κάθε ολοκληρωμένο στάδιο, είναι διαδικασίες απαραίτητες - προαπαιτούμενες. Η ταχεία και απρογραμμάτιστη παρέμβαση δυνητικά μεγενθύνει τις πιθανότητες βλάβης των πόρων (περιβαλλοντικών, πολιτιστικών κ.α.) οι οποίοι αποτελούν μία ευρύτερη ενότητα ελκυστική από τουριστικής απόψεως.

Το κατά προτίμηση περιορισμένο μέγεθος των παρεμβάσεων, που διασφαλίζει την ηπιότητα και αποτρέπει την υπερβολή, δεν αποκλείει το προαπαιτούμενο της οικονομικής αποτελεσματικότητας. Οι υποδομές θα πρέπει να είναι ικανού μεγέθους – ανταποδοτικότητας, η χωρική διάχυση των παρεμβάσεων να μην

οδηγεί πρακτικά σε κατακερματισμό και σπατάλη πόρων (μη αναστροφή τρέχουσας κατάστασης), οι επενδύσεις να δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης σε όλα τα στάδια υλοποίησης (κατασκευή, λειτουργία, άμεση και έμμεση απασχόληση) και γενικά ο συνολικός σχεδιασμός να δημιουργεί προστιθέμενη αξία σε τοπικό επίπεδο (αύξηση προϊόντος και εισοδήματος). Με άλλα λόγια να υπάρχουν αντισταθμιστικά προς το κόστος, μεγαλύτερα οφέλη.

Οι ώριμες τουριστικά περιοχές, εκτός από τη «συμφόρηση» που εμφανίζουν λόγω υπερβάλλουσας προσφοράς (μεγάλο μέγεθος και συγκέντρωση υποδομών και καταλυμάτων – χωρική ανισοκατανομή προσφοράς), παρουσιάζουν μια παράλληλη «ατέλεια», αυτήν που σχετίζεται με τη ροή της ζήτησης. Είναι προφανές ότι η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη παύει να υφίσταται, όταν το μέγεθος της τουριστικής κίνησης ξεπερνά την «φέρουσα ικανότητα» του συγκεκριμένου τουριστικού προορισμού. Κατά συνέπεια, από πλευράς σχεδιασμού, η προοπτική τουριστικής ανάπτυξης μιας γεωγραφικής περιοχής (Κρήτη) με τρόπο ήπιο, απαιτεί μεν πρωτίστως μέτρα ελέγχου της ζήτησης τόσο από πλευράς όγκου – μεγέθους (αριθμός τουριστών), όσο και από πλευράς χρονικής κατανομής (12μηνιαία διάρκεια – περιορισμό της εποχικότητας), αλλά και προγραμματισμένη προβολή (ελεγχόμενη διαφήμιση) με κριτήρια επάρκειας των υποδομών, αντοχής του φυσικού περιβάλλοντος και βούλησης των «διαχειριστών» της ζήτησης (τοπικός πληθυσμός, επιχειρηματίες κ.λ.π.).

Τέλος, η ελκυστικότητα ενός τουριστικού προορισμού, έγκειται μεταξύ άλλων στη φήμη που δημιουργεί το τοπικό, υπάρχον και εν δυνάμει, συγκριτικό πλεονέκτημα (μοναδικότητα και ποιότητα πολιτιστικών και περιβαλλοντικών πόρων, τοπική παράδοση - έθιμα, αξίες, φιλοξενία, κ.α.). Συνεπώς η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, προϋποθέτει τη συστηματική διαφύλαξη του τοπικού πλεονεκτήματος (πολιτισμικού, περιβαλλοντικού και ηθογραφικού πλούτου), με έμφαση στην πρόληψη του εκφυλισμού και απαξίωσης του, φαινόμενα που κατά κόρον απαντώνται στις περιπτώσεις του μαζικού τουρισμού.

1.3 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ

Ο καθορισμός της στρατηγικής για την προώθηση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, προαπαιτεί τρόπον τινά τη μελέτη – εξέταση *Εναλλακτικών Σεναρίων* και την πρόκριση – επιλογή αυτών που συγκεντρώνουν τα περισσότερα πλεονεκτήματα ή με άλλα λόγια προβάλλουν ως βέλτιστη λύση για το μέλλον.

Η ανάπτυξη λοιπόν των Εναλλακτικών Σεναρίων, βασίστηκε πάνω στη διάκριση της τυπολογίας των επιμέρους περιοχών της Κρήτης με βάση τη φυσιογνωμία τους, όπως αυτή προσδιορίσθηκε στην Α' φάση της μελέτης.

Να σημειώσουμε ότι οι περιοχές της Κρήτης διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες, ήτοι:

- Αναξιοποίητες περιοχές με λανθάνουσα δυναμική
- Περιοχές ώριμης τουριστικής ανάπτυξης
- Περιοχές που έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα

Έτσι για κάθε κατηγορία περιοχών επιλέχθηκαν αντίστοιχα σενάρια από τα οποία επιλέχθηκε ένα ως βέλτιστο. Ειδικότερα :

1. ΑΝΑΞΙΟΠΟΙΗΤΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΜΕ ΛΑΝΘΑΝΟΥΣΑ ΔΥΝΑΜΙΚΗ

Σενάριο Α: Ανεξέλεγκτη τουριστική ανάπτυξη

Στο εν λόγω σενάριο, δεν υφίσταται κανένας περιορισμός, επικρατεί ο αυτοσχεδιασμός και κυριαρχεί ως αυτοσκοπός το πρόσκαιρο – βραχυχρόνιο κέρδος. Οι ανάγκες – τάσεις της τουριστικής αγοράς ηθελημένα αγνοούνται, ο προγραμματισμός είναι ανύπαρκτος και ο μεσομακροπρόθεσμος επιχειρηματικός κίνδυνος είναι υψηλός λόγω της ανεξέλεγκτης ροής των πραγμάτων. Τέλος οι βλάβες που προκαλούνται είναι σημαντικές αφού η ηπιότητα και ο περιορισμός αγνοούνται συστηματικά.

Σενάριο Β: Εντατική τουριστική ανάπτυξη

Στο σενάριο της εντατικής τουριστικής ανάπτυξης γίνεται αξιοποίηση ενός ή περισσότερων τοπικών πλεονεκτημάτων στο έπακρο και πλήρης εξάντληση των «δυνατοτήτων» και των πόρων. Με τον τρόπο αυτό επισπεύδεται η

απαξίωση της ιδιαιτερότητας της περιοχής, παρατηρούνται φαινόμενα ασφυξίας και υποβάθμισης, οι βλάβες έως μη αναστρέψιμες και η όποια προοπτική διαγράφεται στις πλείστες των περιπτώσεων έχει ημερομηνία λήξης.

Σενάριο Γ: Ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού

Σε αυτό το σενάριο στο επίκεντρο βρίσκεται η ήπια ανάπτυξη, η οποία αξιοποιεί τις δυνατότητες, τις ιδιαιτερότητες ή τις ευκαιρίες κάθε περιοχής, με μέτρο, περιορισμούς και έλεγχο.

Σε αυτή την περίπτωση η ανάπτυξη εναρμονίζεται με τις διεθνείς τάσεις όπου η ζήτηση προέρχεται από ομάδες πληθυσμού με νέα ενδιαφέροντα, με ευαισθησίες και θετικές αντιλήψεις για την ποιότητα, το περιβάλλον, τις ανθρώπινες σχέσεις και τις πολιτιστικές αξίες.

Έτσι προκρίνεται η αειφόρος ανάπτυξη με προοπτική και σεβασμό για το μέλλον και ταυτόχρονη ισορροπία των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων και αναγκών.

Σενάριο Δ: Αποτροπή της ανάπτυξης

Εδώ αποτρέπεται η τουριστική ανάπτυξη προς χάρη της διαφύλαξης φυσικών και ανθρωπογενών πόρων, αλλά και της αποφυγής αρνητικών φαινομένων και πρακτικών που παρατηρούνται σε άλλες τουριστικά αναπτυγμένες περιοχές, με αποτέλεσμα να διατηρείται μεν η φυσιογνωμία της περιοχής, πλην όμως να αναστέλλεται η οικονομική ανάπτυξη και πρόοδος, να εμποδίζεται η κοινωνική εξέλιξη, να απαξιώνονται πόροι και πλεονεκτήματα και εν τέλει να εγκαταλείπεται η ύπαιθρος που στην πλειονότητά της αποτελεί τις περιοχές της κατηγορίας αυτής.

Το σενάριο που επιλέγεται σε αυτήν την κατηγορία είναι το Γ.

2. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΩΡΙΜΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Σενάριο Α: Τουριστικός μιμητισμός

Το πρώτο σενάριο χαρακτηρίζεται από έναν έντονο μιμητισμό και μια τάση υιοθέτησης πρακτικών άλλων τουριστικά ανεπτυγμένων περιοχών, με μοναδικό στόχο το κέρδος χωρίς καν την πρόθεση λήψης μέτρων ελέγχου ή αλλαγή πολιτικής που θα επιφέρει αναβάθμιση ή διαφοροποίηση της

προσφοράς και θα προλάβει κινδύνους ή αδιέξοδες καταστάσεις. Διακρίνεται επίσης από την απουσία καινοτόμων ιδεών και δυναμικών πρωτοβουλιών, αλλά και από την έλλειψη προβληματισμού για το εγγύς και το απώτερο μέλλον.

Σενάριο Β: Ποιοτική διαφοροποίηση - προληπτική πρακτική

Στο εν λόγω σενάριο αιχμή και προτεραιότητα είναι η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος δίνοντας παράλληλη έμφαση και βαρύτητα στο στοιχείο της βελτίωσης της ποιότητας σε όλα τα συστατικά της τουριστικής προσφοράς, αλλά και στην πρόληψη μη αναστρέψιμων φαινομένων. Η ποιοτική διαφοροποίηση για περιοχές όπως π.χ. ο Άγιος Νικόλαος, ο Μακρύς Γιαλός, η Ιεράπετρα, το Ρέθυμνο, τα Χανιά, έχει την έννοια του προσανατολισμού στη δημιουργία υποδομών ειδικών τουριστικών εγκαταστάσεων (golfs, μαρίνες, κέντρα θαλασσοθεραπείας, συνεδριακά κέντρα, υποδομές αθλητικού τουρισμού) που επανατοποθετούν τις περιοχές ώριμης τουριστικής ανάπτυξης σε μία τροχιά αειφόρου (διατηρήσιμης) ανάπτυξης.

Παράλληλα λαμβάνονται όλα τα αναγκαία μέτρα (θεσμικά και μη) που θα συμβάλλουν στην αποτροπή φαινομένων υποβάθμισης και κορεσμού.

Σενάριο Γ: Φραγμός στην τουριστική ανάπτυξη

Στο τρίτο σενάριο μπαίνει απόλυτος φραγμός στην περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη με επακόλουθο την ανασχεση της μέχρι σήμερα εξέλιξης. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγονται περαιτέρω αρνητικές συνέπειες, αλλά δεν λαμβάνονται μέτρα και πολιτικές αναβάθμισης, εκσυγχρονισμού, εμπλουτισμού και γενικά επαναπροσδιορισμού των μέχρι σήμερα δεδομένων, γεγονός που δημιουργεί αδιέξοδα και καταστάσεις ασύμβατες με τις εξελίξεις και τάσεις της αγοράς του τουρισμού.

Από τα παραπάνω τρία σενάρια προκρίνεται το Β σενάριο.

3. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΕΡΒΕΙ ΤΗ ΦΕΡΟΥΣΑ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ

Σενάριο Α: Υιοθέτηση του ίδιου μοντέλου

Το πρώτο σενάριο επιμένει στην επανάληψη του μοντέλου της απρογραμμάτιστης, άναρχης και καλπάζουσας μεγέθυνσης της τουριστικής ανάπτυξης, που οδηγεί στην υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας, στην

απαξίωση του περιεχομένου της τουριστικής προσφοράς, στον κορεσμό τουριστικών προορισμών και στην πρόκληση σημαντικών βλαβών, στο περιβάλλον, στην κοινωνική συνοχή και μεσομακροπρόθεσμα στη δημιουργία μη αναστρέψιμης κατάστασης, που αποδεδειγμένα οδηγεί στην οικονομική ύφεση και τελικά στην συρρίκνωση του τοπικού εισοδήματος.

Σενάριο Β: Αναστολή της τουριστικής ανάπτυξης

Στο δεύτερο σενάριο, μπαίνει φραγμός στην τουριστική ανάπτυξη και όλες οι σχετικές δραστηριότητες αναστέλλονται. Στην περίπτωση αυτή η μονόπλευρη αντιμετώπιση του θέματος ανακουφίζει πρόσκαιρα και μονομερώς την περιοχή από τις επιζήμιες καταστάσεις διατηρώντας όμως στην πρότερη μορφή της την τουριστική εικόνα και πρακτική. Με τον τρόπο αυτό δεν μεγιστοποιούμε μεν το πρόβλημα αφού αναστέλλουμε την εξέλιξη από την άλλη όμως δεν θεραπεύουμε καταστάσεις αφού λειτουργούμε μόνο κατασταλτικά, χωρίς να λαμβάνουμε μέτρα ή πρωτοβουλίες προς άλλες κατευθύνσεις.

Σενάριο Γ: Ποσοτικός περιορισμός – ποιοτική αναβάθμιση – αποκατάσταση βλαβών

Τέλος, με το τρίτο σενάριο επιχειρείται ποσοτικός περιορισμός (συγκράτηση της μεγέθυνσης) με παράλληλες συστηματικές προσπάθειες ποιοτικής αναβάθμισης και αποκατάστασης των βλαβών που έχουν υποστεί οι περιοχές αυτές.

Αποτελεί δηλαδή μια σύνθετη και πολύπλευρη αντιμετώπιση της κατάστασης η οποία οδηγεί πέραν από τον ποσοτικό περιορισμό σε όλα τα επίπεδα και την αποτροπή παρόμοιων φαινομένων στην ποιοτική αναβάθμιση – εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος αλλά και την λήψη των αναγκαίων μέτρων που θα συμβάλλουν στην αποκατάσταση περιβαλλοντικών βλαβών (κατά κύριο λόγο) την αλλαγή αναπτυξιακών προτύπων και την άρση των αδιεξόδων (οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών).

Το σενάριο που επιλέγεται είναι το Γ.

Συμπερασματικά, από τα παραπάνω σενάρια ανά τυπολογία περιοχής, ως κοινή συνισταμένη προβάλλει το ζητούμενο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της Κρήτης που θα στηρίζεται στην ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, στην διαφοροποίηση και στον εμπλουτισμό του και

στην ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού. Το (κατά ένα τρόπο) τουριστικό παρελθόν του νησιού έχει : α) αφήσει ακόμη περιοχές αναξιοποίητες, β) δημιουργήσει ώριμες τουριστικά περιοχές και γ) οδηγήσει περιοχές σε κρίση έχοντας υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα τους. Για όλες, το μοντέλο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης προβάλλει ως το πλέον κατάλληλο για τη διαμόρφωση μιας μεσομακροπρόθεσμης αποτελεσματικής στρατηγικής και τα σενάρια που υιοθετούνται λειτουργούν (συνδυαστικά και συμπληρωματικά) προς την κατεύθυνση αυτή.

1.4 ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ο Κεντρικός Στόχος της τουριστικής ανάπτυξης της Κρήτης συνιστά το κατεξοχήν «ζητούμενο». Οι Στρατηγικοί Στόχοι προσδιορίζουν τη φυσιογνωμία της επιδιωκόμενης εξέλιξης, ενώ οι Τακτικοί Στόχοι αποτελούν τα μέσα ικανοποίησης αυτής. Πρόκειται δηλαδή, για κλιμακούμενα στάδια η υλοποίηση των οποίων οδηγεί στον τελικό σκοπό (Κεντρικό Στόχο).

Επιπλέον, τόσο οι στρατηγικοί, όσο και οι τακτικοί στόχοι είναι μεταξύ τους συμπληρωματικοί και αλληλοεξαρτώμενοι εξυπηρετώντας τον κοινό σκοπό της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της Κρήτης.

Κατά συνέπεια οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις πρέπει να έχουν μεταξύ τους συνέργια, συνοχή και συμπληρωματικότητα, ώστε στο σύνολό τους να προωθούν την ισόρροπη ανάπτυξη, η οποία αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού και την επίτευξη της ολοκληρωμένης αναπτυξιακής διαδικασίας.

ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

Η μεγιστοποίηση της συμβολής του τουρισμού στην περιφερειακή οικονομία με γνώμονα το σεβασμό στις αρχές της ισόρροπης και βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και της αειφορίας.

Για την επίτευξη του Κεντρικού Στόχου διατυπώνονται επιμέρους στόχοι, οι οποίοι διακρίνονται σε *Στρατηγικούς* και *Τακτικούς* και παρουσιάζονται στον αμέσως επόμενο πίνακα.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ
1. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	1. Βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών
	2. Διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς
	3. Συμπλήρωση – ολοκλήρωση βασικών υποδομών
	4. Ανάδειξη και ενδυνάμωση της τοπικής ταυτότητας
	5. Ενίσχυση της προβολής της τουριστικής εικόνας
2. ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	1. Εφαρμογή θεσμικών μέτρων και ρυθμίσεων
	2. Ενδυνάμωση των φορέων τουριστικής ανάπτυξης
	3. Ενίσχυση και ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας
	4. Αναμόρφωση των αναπτυξιακών κινήτρων
	5. Θέσπιση όρων και κανόνων ελέγχου
3. ΔΙΑΧΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΟΝΟ	1. Γεωγραφική διάχυση των τουριστικών δραστηριοτήτων στην ενδοχώρα
	2. Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου
4. ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	1. Ορθολογική χρήση και ήπια αξιοποίηση φυσικών και ανθρωπογενών πόρων
	2. Πρόληψη και αποκατάσταση πολιτιστικών και περιβαλλοντικών βλαβών
5. ΑΡΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ	1. Διασύνδεση του τουρισμού με τους λοιπούς παραγωγικούς τομείς (πρωτογενής –δευτερογενής)
	2. Συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού

A. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Ο όγκος του τουριστικού ρεύματος που υποδέχεται ετησίως η Κρήτη υποδηλώνει σαφώς ότι κατέχει και διατηρεί στοιχεία ισχυρής ανταγωνιστικότητας έναντι άλλων προορισμών. Παρόλα αυτά, η βελτίωση – ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της, αποτελεί ένα κατεξοχήν ζητούμενο με δεδομένο ότι οι όροι ανταγωνισμού μεταξύ των τουριστικών προορισμών μεταβάλλονται χρόνο με το χρόνο και επηρεάζονται από πλήθος παραγόντων (οικονομικών, πολιτικών κ.α.). Η σημασία λοιπόν της (τουριστικής) ανταγωνιστικότητας είναι υψηλή και τρόπον τινά προεξοφλεί τις μελλοντικές προοπτικές του τουριστικού προϊόντος.

Για την εξυπηρέτηση του εν λόγω Στρατηγικού Στόχου εξειδικεύτηκαν πέντε (5) κρίσιμα ζητούμενα – επιμέρους στόχοι: α) *η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών* β) *η συμπλήρωση – ολοκλήρωση βασικών υποδομών*, γ) *η ανάδειξη και ενδυνάμωση της τοπικής ταυτότητας – μοναδικότητας* και δ) *η ενίσχυση της προβολής της τουριστικής εικόνας της περιφέρειας*.

Η ποιότητα συνιστά ένα από τα στοιχεία στα οποία υπολείπεται η τουριστική προσφορά στην Κρήτη. Το έλλειμμα δεν είναι καθολικό, πλην όμως είναι απαραίτητο να καλυφθεί τόσο σε επίπεδο υποδομών και ανωδομών, όσο και σε επίπεδο υπηρεσιών και εξυπηρετήσεων. Ζητείται με άλλα λόγια ένα ποιοτικό άλμα του κρητικού τουριστικού προϊόντος σε όλα τα επίπεδα και στάδια της τουριστικής δραστηριότητας και μια ποιοτικά προσανατολισμένη ανταγωνιστικότητα.

Προκειμένου να προκύψουν ωφέλειες, τόσο στον όγκο, όσο και στη διάρθρωση της μελλοντικής τουριστικής ζήτησης, επιβάλλεται η διαφοροποίηση – εμπλουτισμός της τουριστικής προσφοράς με αιχμή τις *εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής* (κέντρα θαλασσοθεραπείας, γκολφ, τουρισμός υγείας, συνεδριακά κέντρα, κέντρα αθλητικού – προπονητικού τουρισμού, μαρίνες) και τις *υποδομές εναλλακτικού τουρισμού*. Η εστίαση του ενδιαφέροντος σε αυτό το στόχο είναι ικανή να μεταβάλει μεσοπρόθεσμα τη φυσιογνωμία της τουριστικής προσφοράς, να προωθήσει την ανάπτυξη των θεματικών μορφών τουρισμού αλλά και να διευρύνει τα οφέλη της τουριστικής παραγωγής (μεγέθυνση τουριστικών εισπράξεων, άμβλυνση εποχικότητας μέσω της χρονικής επέκτασης της ζήτησης κ.λ.π.).

Έτσι σταδιακά η Κρήτη θα πάψει να αποτελεί ένα τυπικό προορισμό του «ήλιου και της θάλασσας» και θα προσφέρει ένα διαφοροποιημένο προϊόν που θα καλύπτει τις ανάγκες τουριστών υψηλών εισοδηματικών τάξεων και ειδικών απαιτήσεων.

Όσο και εάν το επίπεδο της ανωδομής επαρκεί ή καλύπτει ικανοποιητικά προς το παρόν την τουριστική ζήτηση, εάν στον τομέα των βασικών υποδομών υπάρχει υστέρηση, ασφαλώς η ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος υπολείπεται του επιθυμητού. Έτσι, στην περίπτωση της Κρήτης, η συμπλήρωση – ολοκλήρωση βασικών υποδομών (οδικό δίκτυο, αεροδρόμια, λιμάνια, υποδομές περιβάλλοντος) είναι επιβεβλημένη, ιδιαίτερα στο πεδίο της ολοκληρωμένης ανάπτυξης των μεταφορών και της βελτίωσης των συνθηκών εξυπηρέτησης των τουριστών στους μεταφορικούς κόμβους, αφού εξυπηρετεί το στρατηγικό στόχο της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας.

Η ανάδειξη και ενδυνάμωση της τοπικής ταυτότητας αποτελεί ένα διαρκή στόχο. Οι ιδιαιτερότητες και τα μοναδικά στοιχεία που συνθέτουν την εικόνα της Κρήτης (φυσικό κάλλος, πολιτισμός, ιστορία, φιλοξενία, κρητική διατροφή κ.α.), είναι μέρος του ενεργητικού και της ανταγωνιστικότητας της. Η προσήλωση στην ανάδειξη αυτών των στοιχείων και η προσπάθεια διατήρησης και ενδυνάμωσης της εικόνας αυτής διασφαλίζει τα ειδοποιά κίνητρα για τον εκάστοτε τουρίστα – περιηγητή να προτιμήσει την Κρήτη έναντι κάποιου άλλου προορισμού διακοπών. Το σύνολο των τουριστικών πόρων, υλικών και άυλων, συνθέτουν ένα μοναδικό τουριστικό προϊόν – πλεονέκτημα που χρήζει συστηματικής διαφύλαξης και ανάδειξης.

Η τουριστική προβολή αποτελεί ασφαλώς καθοριστικό στοιχείο ανταγωνιστικότητας στην παγκοσμιοποιημένη τουριστική αγορά, καθώς διαμορφώνει την εικόνα του τουριστικού προορισμού και συμβάλλει στην βελτίωση της θέσης του, ενώ παράλληλα διευκολύνει τις προσπάθειες διείσδυσης σε νέες (τουριστικές) αγορές ή τμήματα αγορών. Η ενίσχυση της προβολής της τουριστικής εικόνας της περιφέρειας, ως ενιαίος και αδιαίρετος τουριστικός προορισμός «ΚΡΗΤΗ» αποτελεί έναν επίσης κρίσιμο στόχο – προαπαιτούμενο για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης.

Τέλος, σημαντικά γεγονότα όπως η διεξαγωγή της Ολυμπιάδας του 2004 (Ηράκλειο –Ολυμπιακή πόλη) συνιστούν μοναδικές ευκαιρίες οι οποίες δεν θα πρέπει να μείνουν ανεκμετάλλευτες.

Β. ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Το θεσμικό πλαίσιο για τον τουρισμό αποτελείται από ένα σύνολο διατάξεων που αφορούν ρυθμίσεις υπό μορφή κινήτρων τα οποία συνδέονται με τους εκάστοτε αναπτυξιακούς νόμους, αλλά και διαδικασίες για την ανάσχεση ορισμένων μορφών τουριστικής ανάπτυξης σε περιοχές που χαρακτηρίζονται ως απειλούμενες ή κορεσμένες.

Η εμπειρία της προηγούμενης τριακονταετίας επιβεβαιώνει την σε πολλές περιπτώσεις τουριστική στήριξη της δραστηριότητας αλλά και τον ατελή τρόπο με τον οποίο εφαρμόστηκε το νομοκανονιστικό πλαίσιο που σχετίζονταν άμεσα και έμμεσα με την ανάπτυξη του τουρισμού, την ανεπαρκή συμβολή των τουριστικών φορέων και τις αστοχίες σε θέματα προσανατολισμού και ενθάρρυνσης της επιχειρηματικότητας. Η βελτίωση – λειτουργία του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου κατά συνέπεια αποτελεί έναν από τους στρατηγικούς στόχους του τουριστικού σχεδιασμού ως εγγύηση, μεταξύ άλλων, της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Ως τακτικοί στόχοι ορίζονται: α) η εφαρμογή χωροταξικών, πολεοδομικών και περιβαλλοντικών ρυθμίσεων, β) η ενδυνάμωση των φορέων τουριστικής ανάπτυξης, γ) η ενίσχυση και ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας, δ) η αναμόρφωση των αναπτυξιακών κινήτρων και η θέσπιση όρων και κανόνων ελέγχου.

Το παράδειγμα των περιοχών της Κρήτης που έχουν υπερβεί σημαντικά τη φέρουσα ικανότητα τους αποδεικνύει πως στο παρελθόν έγιναν σοβαρά σφάλματα. Από την άλλη, το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον αποτελεί ανεκτίμητο απόθεμα και ταυτόχρονα συγκριτικό πλεονέκτημα στα πλαίσια του τουριστικού ανταγωνισμού. Προκειμένου λοιπόν να διατηρήσουμε βιώσιμο και ισχυρό σε βάθος χρόνου το τουριστικό προϊόν της Κρήτης είναι απαραίτητη η εφαρμογή αναγκαίων ρυθμίσεων (χωροταξικών, πολεοδομικών και περιβαλλοντικών) που θα εγγυηθούν τη διατήρηση των τουριστικών πόρων (εκπόνηση μελετών και διαχειριστικών σχεδίων, σύσταση φορέων περιβαλλοντικής διαχείρισης κ.α.).

Παράλληλα, οι φορείς που εμπλέκονται στη διαμόρφωση του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης (περιφερειακοί, νομαρχιακοί, τοπικοί κ.α.) απαιτείται να αποκτήσουν ουσιαστικό ρόλο, να ενεργοποιηθούν, να συντονιστούν και να συμβάλλουν στις προσπάθειες ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του

τουρισμού. Η ενδυνάμωση των φορέων τουριστικής ανάπτυξης θα επιτρέψει να λειτουργήσουν ως κρίσιμοι πυλώνες στα πλαίσια βελτίωσης και λειτουργίας του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου.

Την ίδια στιγμή η επιχειρηματικότητα στον τουρισμό αναπτύσσεται σε ένα εξαιρετικά σύνθετο και πολύπλοκο περιβάλλον που όμως αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της τουριστικής προσφοράς. Η ενίσχυση και ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας θα συμβάλλει στη διατήρηση και δημιουργία βιώσιμων επιχειρήσεων, στην κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων και στην ανάπτυξη τομέων ιδιαίτερου ενδιαφέροντος όπως οι εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής και εν γένει οι δραστηριότητες που αποφέρουν υψηλή προστιθέμενη αξία.

Προς την κατεύθυνση αυτή είναι αναγκαία η αναμόρφωση των αναπτυξιακών κινήτρων στις περιπτώσεις εκείνες που οι ιδιωτικές επενδύσεις θα συμβάλλουν αποδεδειγμένα στην διαφοροποίηση, στον εμπλουτισμό και στην αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος.

Ταυτόχρονα, η θέσπιση μέτρων και κανόνων (άτυπων πολλές φορές) και κυρίως η πιστή τήρηση και εφαρμογή των μέχρι σήμερα ισχυουσών διατάξεων είναι επιβεβλημένη.

Η δημιουργία της απαραίτητης τουριστικής συνείδησης και κουλτούρας θα συμβάλλει περάν των άλλων στην βελτίωση της εικόνας του τουρισμού και θα διασφαλίσει την πρόληψη και έλεγχο επιζήμιων για τον τουρισμό φαινομένων. Τέλος, η θέσπιση κανόνων προς την κατεύθυνση της ποιότητας και της αξιοποίησης πλεονεκτημάτων όπως η κρητική διατροφή θα δημιουργήσει νέα δεδομένα στην τουριστική προσφορά του νησιού.

Γ. ΔΙΑΧΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

Η χωροχρονική ανισοκατανομή της τουριστικής κίνησης συνεπάγεται πλήθος προβλημάτων και δυσμενών επιπτώσεων με σημαντικότερη την υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας.

Η υπέρμετρη συγκέντρωση της ζήτησης τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών σε μία περιορισμένη χρονικά περίοδο, καθώς και η υπέρμετρη ανάπτυξη παράκτιων ζωνών σε αντίθεση με την ατελή τουριστική ανάπτυξη της αγροτικής ζώνης και των ορεινών όγκων, δημιουργούν σημαντικές επιπτώσεις στην ποιότητα της τουριστικής προσφοράς.

Η γεωγραφική διάχυση των τουριστικών δραστηριοτήτων στην ενδοχώρα και τα νότια παράλια και η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου αποτελούν κυρίαρχα ζητούμενα προκειμένου να επιτευχθεί μεσομακροπρόθεσμα η ισόρροπη κατανομή της τουριστικής κίνησης.

Η διάχυση της τουριστικής ανάπτυξης προς την ενδοχώρα αφενός διαμορφώνει προϋποθέσεις δημιουργίας εναλλακτικών εισοδημάτων για τον αγροτικό πληθυσμό και αφετέρου αποσυμφορίζει περιοχές με υψηλή συγκέντρωση τουριστικών χρήσεων, ενώ συμβάλλει άμεσα στην διασύνδεση του τουρισμού με τον πρωτογενή τομέα και την μεταποίηση του νησιού.

Η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου πέραν από τις παραπάνω προφανείς ωφέλειες, συνιστά και έναν δείκτη ανταγωνιστικότητας του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος (π.χ. τουρισμός 12μηνος διάρκειας).

Θεωρείται βέβαιο ότι η Κρήτη διαθέτει τους πόρους για να επιτύχει τους δύο παραπάνω παράλληλους στόχους, πλην όμως υπολείπεται στην ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών για την προσφορά ολοκληρωμένων τουριστικών προϊόντων στην ενδοχώρα και εκτός περιόδων αιχμής, στοιχείο το οποίο θα πρέπει να αντιμετωπισθεί συνολικά και ολοκληρωμένα αρχής γενομένης από συγκεκριμένους θύλακες που εμφανίζουν ωριμότητα και προτεραιότητα.

Δ. ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΠΟΡΩΝ

Η προστασία του περιβάλλοντος και των ανθρωπογενών πόρων συνιστά απόλυτη προτεραιότητα στο πλαίσιο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της Κρήτης.

Με δεδομένο ότι η τουριστική δραστηριότητα «καταναλώνει» τους εν λόγω πόρους είναι απαραίτητη αφενός η *ορθολογική χρήση και ήπια αξιοποίηση* τους και αφετέρου η *πρόληψη και αποκατάσταση των περιβαλλοντικών βλαβών*.

Στο βαθμό που οι παράμετροι αυτοί προσεγγίζονται ατελώς, οι προοπτικές όσον αφορά την ελκυστικότητα και τη φέρουσα ικανότητα των τουριστικών προορισμών γίνονται δυσμενέστερες.

Οι φυσικοί και ανθρωπογενείς πόροι συνιστούν κατά ένα τρόπο την πρωτογενή τουριστική προσφορά, με άλλα λόγια την καταρχήν συνθήκη για μια διατηρήσιμη τουριστική ανάπτυξη.

Όταν ο τουρισμός δεν αναπτύσσεται αρμονικά με το περιβάλλον, είναι βέβαιο ότι θα προκληθούν βλάβες που θα επηρεάσουν την ίδια την εξέλιξη και την ανταγωνιστικότητα της τουριστικής δραστηριότητας.

Ο τουρισμός με άλλα λόγια θα πρέπει να σχεδιάζεται και να αναπτύσσεται με τρόπο συμβατό με την φυσιογνωμία και την τοπική ιδιαιτερότητα αλλά και φιλικό προς το περιβάλλον έτσι ώστε να διαφυλάσσονται οι φυσικοί και πολιτισμικοί πόροι, να διατηρείται ή και να βελτιώνεται η συνολική εικόνα της περιοχής και να διασφαλίζονται σε βάθος χρόνου τα επίπεδα ικανοποίησης των τουριστών – περιηγητών.

Με δεδομένο επίσης ότι η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση μεγεθύνεται στην πλευρά της τουριστικής ζήτησης και έχει γίνει ένας από τους καθοριστικούς παράγοντες για την επιλογή του τόπου διακοπών, η υποβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος γίνεται βασικός παράγοντας μείωσης της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προορισμού.

Προς την κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα και με τρόπο διαρκές και αποτελεσματικό να παρθούν μέτρα και να αναληφθούν δράσεις έχοντας ως δεδομένο ότι πέρα από το περιβάλλον, ο τρόπος ζωής των κατοίκων της Κρήτης, η συμπεριφορά, οι καθημερινές συνήθειες και γενικά η τοπική κουλτούρα απαιτεί μέτρα προφύλαξης από πιθανές παρενέργειες από την τουριστική ανάπτυξη και παράλληλα μέτρα θεραπείας και αποκατάστασης από τις συνέπειες/ βλάβες που είναι βέβαιο ότι υπάρχουν. Αυτή η (κοινωνιολογική) παράμετρος δεν είναι τόσο εμφανής όσο εκείνη του περιβάλλοντος παρά το γεγονός ότι είναι εξίσου σημαντική αφού πιθανή αλλοίωση θα ανατρέψει πλήρως τις σημερινές ισορροπίες με απρόβλεπτα (αρνητικά) αποτελέσματα για την σημερινή πολιτιστική εικόνα του νησιού. Η “μάχη” στην προκειμένη περίπτωση θα πρέπει να είναι πολυεπίπεδη ξεκινώντας από τα σχολεία και καταλήγοντας στην Τρίτη ηλικία, μέσα από διαφορετικές προσεγγίσεις που θα έχουν κοινό στόχο την πρόληψη και αποκατάσταση των δυσμενών επιπτώσεων στο πολιτιστικό γίνεσθαι που πέραν των άλλων αποτελεί την πιο σημαντική συνιστώσα της τοπικής ταυτότητας και φυσιογνωμίας.

Ε. ΑΡΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ (ΕΝΔΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ) ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ

Ο τουρισμός αποτελεί για δεκαετίες βασικό παράγοντα διαμόρφωσης της θετικής εξέλιξης του περιφερειακού προϊόντος, προσφοράς θέσεων απασχόλησης, κινητοποίησης ιδιωτικών - επενδυτικών κεφαλαίων και εν γένει

ανάπτυξης της κρητικής οικονομίας. Είναι βέβαιο ότι και μελλοντικά η συμβολή του τουρισμού θα είναι θετική.

Όμως ως κυρίαρχα ζητούμενα (προκειμένου να μεγεθυνθεί η συμβολή του τουρισμού στην ανάπτυξη της περιφερειακής οικονομίας) προβάλλουν επιτακτικά: α) η *διασύνδεση του τουρισμού με τους λοιπούς παραγωγικούς τομείς (πρωτογενής και δευτερογενής) και β) η συγκράτηση του πληθυσμού στην ενδοχώρα.*

Οι δύο αυτοί τακτικοί στόχοι που αποτελούν ταυτόχρονα βασική επιδίωξη της αναπτυξιακής στρατηγικής της περιφέρειας Κρήτης εμφανίζουν συμπληρωματικότητα και αλληλεξάρτηση και συμβάλλουν στην ισοκατανομή του τοπικού εισοδήματος και στη δημιουργία θέσεων εργασίας αφενός και αφετέρου, στη στήριξη της οικονομίας του νησιού από τον ενεργό πληθυσμό ο οποίος μετατοπίζεται συνεχώς στον τριτογενή τομέα (παράλια και αστικά κέντρα).

Επίσης εξίσου σημαντική είναι η διασύνδεση της τουριστικής δραστηριότητας με τους λοιπούς παραγωγικούς τομείς και εν γένει με την τοπική παραγωγή (πρωτογενή, βιοτεχνική, πολιτιστική κ.λ.π.) προκειμένου ο τουρισμός να μετατραπεί σε ουσιαστικό πολλαπλασιαστή και παράγοντα διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης της περιφερειακής οικονομίας. Επειδή δε η τοπική παραγωγή αφορά όλες τις ζώνες του νησιού (παράκτια, ημιορεινή, ορεινή), η ανάπτυξη αλληλεξαρτήσεων του τουρισμού με την πρωτογενή και δευτερογενή παραγωγή συμβάλει στην κατανομή της αύξησης του τοπικού εισοδήματος στις διάφορες ζώνες αμβλύνοντας τις χωρικές (γεωγραφικές, παραγωγικές, πληθυσμιακές) ανισότητες.

Τέλος, με δεδομένο ότι η τουριστική δραστηριότητα συνεπάγεται κόστη και οφέλη, οι συνολικές προσπάθειες για τη μεγέθυνση των θετικών επιπτώσεων της τοπικής οικονομίας από τον τουρισμό εξυπηρετούν την αύξηση του συνολικού οφέλους έναντι του κόστους από την τουριστική δραστηριότητα.

1.5 ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

Για την αποτελεσματική επίτευξη των τεθέντων Στρατηγικών και Τακτικών Στόχων εξειδικεύτηκαν επτά (7) Άξονες Δράσης.

Κριτήρια επιλογής τους αποτέλεσαν η συμβατότητα τους με τους στόχους, η συνέπεια τους προς τον εθνικό και περιφερειακό προγραμματισμό, η διασφάλιση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων, η ακρίβεια τους σε σχέση με τη συνολική θεώρηση και άρση των μειονεκτημάτων - αδυναμιών και η πληρότητα τους ως πυλώνες μιας ουσιαστικής αναπτυξιακής διαδικασίας και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας του κρητικού τουριστικού προϊόντος.

<u>ΑΞΟΝΑΣ 1</u> ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ
<u>ΑΞΟΝΑΣ 2</u> ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ
<u>ΑΞΟΝΑΣ 3</u> ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ–ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ – ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
<u>ΑΞΟΝΑΣ 4</u> ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ
<u>ΑΞΟΝΑΣ 5</u> ΠΡΟΒΟΛΗ – ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
<u>ΑΞΟΝΑΣ 6</u> ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
<u>ΑΞΟΝΑΣ 7</u> ΜΕΛΕΤΕΣ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Ο τομέας των υποδομών αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες ανάπτυξης καθώς συνιστά προαπαιτούμενο δημιουργίας ενός δυναμικού παραγωγικού ιστού. Η ύπαρξη ολοκληρωμένων υποδομών αποτελεί βασικό ζητούμενο για την Περιφέρεια Κρήτης καθώς η συμβολή τους είναι πολυδιάστατη. Στηρίζουν αφενός την οργάνωση και λειτουργία των παραγωγικών δραστηριοτήτων και αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής των

μόνιμων κατοίκων και των επισκεπτών και αφετέρου ενισχύουν την ελκυστικότητα του νησιού.

Συνεπώς ο Άξονας των Βασικών Υποδομών καλείται να διαδραματίσει ένα κεντρικό ρόλο στη στήριξη της τουριστικής ανάπτυξης της περιφέρειας τόσο στις ήδη αναπτυγμένες ζώνες, όσο και σε αυτές με λανθάνουσα δυναμική.

Οι συνεχείς προσπάθειες στο πλαίσιο των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων δεν κάλυψαν πλήρως τις υπάρχουσες ανάγκες στο νευραλγικό όπως έχει αποδειχτεί τομέα των υποδομών.

Η βελτίωση της υποδομής μεταφορών ενισχυόμενη από συναφή βελτίωση της γενικότερης τουριστικής υποδομής και της υποδομής διαχείρισης και προστασίας του περιβάλλοντος, θα συμβάλει στην ουσιαστική αύξηση της τουριστικής κίνησης, ενώ παράλληλα θα δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την αξιοποίηση περιοχών που παραμένουν σχετικά αναξιοποίητες, λόγω των σημερινών αδυναμιών πρόσβασης σε αυτές.

Στον τομέα των Μεταφορών η δύσκολη μορφολογία του εδάφους και το εν γένει διαπιστωμένο έλλειμμα υπογραμμίζει την ανάγκη εστίασης του ενδιαφέροντος σε ένα βασικό κρίκο της τουριστικής αλυσίδας όπως είναι η διακίνηση των επισκεπτών.

Έτσι ως μείζονες τομείς προβάλλουν το Οδικό Δίκτυο (ποιοτικές βελτιώσεις και διαπλατύνσεις, ασφαλής πρόσβαση, σήμανση κ.α.) χωρίς νέες διανοίξεις, οι Πύλες Εισόδου Αεροδρόμια και Λιμάνια (μεγέθυνση της χωρητικότητας και βελτίωση των συνθηκών παραμονής και διακίνησης των επιβατών, βελτιώσεις των τεχνικών χαρακτηριστικών, των εξυπηρετήσεων και της λειτουργικότητας των εγκαταστάσεων των λιμανιών και διασφάλιση της επάρκειας υποδομών σε σχέση με την τρέχουσα και τη μελλοντική ζήτηση), καθώς επίσης και τα Δίκτυα κοινής ωφέλειας (ύδρευσης – αποχέτευσης) και οι Υποδομές Προστασίας Περιβάλλοντος (ΧΥΤΑ, βιολογικοί καθαρισμοί).

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Το ζητούμενο του εμπλουτισμού της τουριστικής προσφοράς αναδεικνύει τη βαρύτητα του εν λόγω Άξονα από τον οποίο δεν προσδοκάται μονάχα μια ποσοτική διαφοροποίηση, αλλά κυρίως μία ποιοτική πρόοδος.

Η απαξίωση του μοντέλου του μαζικού τουρισμού επιβάλλει καταρχήν τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων υποδομών αλλά κυρίως την συμπλήρωση των καταγεγραμμένων μεγάλων ελλείψεων σε ειδικές τουριστικές υποδομές (τουριστικοί λιμένες, golfs, προπονητικά κέντρα, θεραπευτικά κέντρα, συνεδριακά κέντρα κ.λπ.), τη διάδοση – επέκταση του εναλλακτικού –

θεματικού τουρισμού οι υποδομές του οποίου αποτελούν τις βάσεις ανάπτυξης του.

Το παράδειγμα άλλων μεσογειακών (ανταγωνιστικών) προορισμών που αντιμετώπισαν φαινόμενα τουριστικής ύφεσης, υποδεικνύει και υπογραμμίζει ως ορθή πρακτική τον προσανατολισμό στην επανασύνθεση του τουριστικού προϊόντος με ποικιλία εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής και ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού στην ενδοχώρα.

Βασικό ζητούμενο αποτελεί επίσης η δημιουργία γεωγραφικών πυρήνων προσφοράς ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος που θα μπορούν να λειτουργούν είτε συνολικά και αυτόνομα, είτε ως διέξοδος και εναλλακτική λύση για περιήγηση (τουρισμό διήμερης). Κάθε τέτοιος πυρήνας (τουριστικός θύλακας) θα πρέπει να είναι κοντά σε μία κύρια πύλη εισόδου και να διαθέτει ευχερή πρόσβαση από το πρωτεύον δίκτυο, ολοκληρωμένες τουριστικές υποδομές με ποικιλία πόλων επίσκεψης - περιήγησης - αναψυχής, κέντρα πληροφόρησης και υποδομές διαμονής και εστίασης έτσι ώστε να συνιστά ένα πλήρες σύμπλεγμα δραστηριοτήτων που να μπορεί να αποτελέσει αυτόνομο τουριστικό προορισμό αλλά και συμπλήρωμα ή διέξοδο του τουρισμού της παραλίας.

ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ – ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η βαρύτητα του στη σύνθεση της πρωτογενούς τουριστικής προσφοράς, όσο και οι συνέπειες της απαξίωσης του, θέτουν το ανθρωπογενές - πολιτιστικό και το φυσικό περιβάλλον ως βασικό πυλώνα δράσης.

Οι ιστορικοί και πολιτισμικοί πόλοι, ο καθημερινός λαϊκός πολιτισμός, οι παραδοσιακοί οικισμοί, τα μνημειακά σύνολα, οι αρχαιολογικοί χώροι, τα ήθη, έθιμα, τα τοπικά δρώμενα, η κρητική κουζίνα και ο λοιπός λαογραφικός πλούτος κ.λ.π., αποτελούν ένα τεράστιο πόρο για την Κρήτη.

Η προστασία και ανάδειξή τους προϋποθέτει την ανάληψη δράσεων που θα εξασφαλίσουν μακροπρόθεσμα με την αναλλοίωτη παρουσία τους την συνεισφορά τους στη διατήρηση της μοναδικότητας της ταυτότητας της Κρήτης ως τουριστικός προορισμός και κυρίως τη συνέχιση της μακρόχρονης πολιτιστικής της πορείας την οποία οφείλουμε να διατηρήσουμε αναλλοίωτη ως χρέος προς τους κατοίκους της.

Το φυσικό περιβάλλον επίσης, αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα για το νησί, δεδομένου ότι συνδυάζει εξαιρετικές θάλασσες με ενδιαφέροντες ορεινούς όγκους. Το έντονο αυτό ανάγλυφο διαφοροποιεί την Κρήτη έναντι άλλων (τυπικών) νησιώτικων προορισμών και δημιουργώντας έτσι προϋποθέσεις για

την προσέλκυση διαφορετικών κατηγοριών επισκεπτών καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Η ενίσχυση της τουριστικής προσφοράς με το πλεονέκτημα της μοναδικότητας του κρητικού ανθρωπογενούς - πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος αλλά και με τις σύγχρονες αξίες, την καθημερινή ζωή, τα πολιτιστικά δρώμενα και τα τοπικά προϊόντα (πρότυπο κρητικής διατροφής) εγγυάται επιπλέον όρους διασφάλισης της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης καθώς το σύγχρονο χαρακτηριστικό της τουριστικής ζήτησης για ένα εμπλουτισμένο προϊόν ποικίλων δραστηριοτήτων ικανοποιείται εκτός των άλλων και με τη συνδρομή του ανθρωπογενούς κυρίως και του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ

Η ποιότητα στην τουριστική ανάπτυξη δεν εξασφαλίζεται μόνο μέσα από τη διάθεση ενός πλούσιου και διαφοροποιημένου τουριστικού προϊόντος υψηλών προδιαγραφών, για τη σύνθεση του οποίου εντάσσονται στην παραγωγική διαδικασία διάφορα πλεονεκτήματα όπως το φυσικό περιβάλλον, ο πολιτισμός κ.α. αλλά αντίθετα, προϋποθέτει την ύπαρξη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού με υψηλή επαγγελματική συμπεριφορά και δεξιότητα και σύγχρονη κουλτούρα.

Η ανάπτυξη λοιπόν του ανθρώπινου κεφαλαίου, η ανάδειξη της σημασίας του και η καλλιέργεια τουριστικής παιδείας και συνείδησης αποτελούν ίσως τις κρίσιμότερες προϋποθέσεις για τη διασφάλιση σε βάθος χρόνου της ποιότητας και ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος.

Παράλληλα ο Άξονας αυτός αποτελεί όρο προσαρμογής - συνέπειας στη συνεχιζόμενη εξέλιξη της τουριστικής βιομηχανίας, με τη σύνδεση των συστημάτων ευαισθητοποίησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της τουριστικής αγοράς.

Η εκπαίδευση και η επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού είναι επιβεβλημένη και μάλιστα σε ευρεία κλίμακα, τόσο στο προσωπικό των αμιγώς τουριστικών επιχειρήσεων, όσο και σε επαγγέλματα «δορυφόρους» όπως π.χ. οδηγοί μέσων μεταφοράς, ξεναγοί, στελέχη υπηρεσιών, υπάλληλοι μουσείων κλπ.

ΠΡΟΒΟΛΗ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Οι διακυμάνσεις της τουριστικής κίνησης στην Περιφέρεια οφείλονται μεταξύ άλλων και στην έλλειψη συντονισμένης και διαρκούς προβολής ολόκληρης της Κρήτης.

Ενώ αποτελεί προορισμό με σημαντικά πλεονεκτήματα σχεδόν όμοια ή σε ορισμένες περιπτώσεις περισσότερα και πιο ποιοτικά από άλλες ανταγωνίστριες χώρες (περιοχές), εντούτοις τα στατιστικά στοιχεία παρουσιάζουν μια εικόνα αποθαρρυντική για την τουριστική μας κίνηση. Το φαινόμενο αυτό ερμηνεύεται εν μέρει από την καλύτερη προβολή και το τουριστικό μάρκετινγκ που εφαρμόζουν άλλοι προορισμοί της Μεσογείου.

Σε συνθήκες λοιπόν σκληρού ανταγωνισμού μεταξύ των τουριστικών προορισμών, η στρατηγική και τα μέσα προώθησης (marketing) και επικοινωνίας συνιστούν εργαλεία αξιοποίησης πλεονεκτημάτων και μεγέθυνσης της ανταγωνιστικότητας.

Η εικόνα της Κρήτης δεν μεταφέρεται μόνον μέσω της εμπειρίας των τουριστών που την επισκέπτονται, αλλά παράλληλα καλλιεργείται και βελτιώνεται με σύγχρονα μέσα προβολής και επικοινωνίας που αποτελούν προϊόν ορθολογικού σχεδιασμού, συστηματικής εργασίας και μεθόδευσης από τους όλους εμπλεκόμενους με τον τουρισμό φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς. Το τουριστικό μάρκετινγκ, τότε μόνο μπορεί να χρησιμοποιηθεί με τις επιθυμητές στοχοθετήσεις, όταν θεωρήσει κανείς τον τόπο (περιφέρεια) υποδοχής ως ενιαία τουριστική επιχειρησιακή οντότητα, ως μία «οιωνεί» τουριστική επιχείρηση.

Παράλληλα πρέπει να αναδειχθεί και να αντιμετωπισθεί με ιδιαίτερη προσοχή και σοβαρότητα το θέμα της ενημέρωσης και πληροφόρησης των επισκεπτών πάνω στο νησί που εμφανίζει σημαντική υστέρηση. Η ύπαρξη και ουσιαστική λειτουργία κέντρων ενημέρωσης και πληροφόρησης και ο σχεδιασμός και υλοποίηση (χωρικού) συστήματος σήμανσης και προβολής θα βελτιώσει τα μέγιστα την πρόσβαση, την περιήγηση και επισκεψιμότητα σε ολόκληρο το νησί.

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η βελτίωση του θεσμικού περιβάλλοντος και η λήψη κατάλληλων μέτρων πολιτικής εγγυώνται ισοδύναμα τους όρους επίτευξης της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

Το ρυθμιστικό πλαίσιο σε μια σειρά από θέματα όπως το περιβάλλον, η ποιότητα υπηρεσιών, η παραβατικότητα, η τουριστική συμπεριφορά, διασφαλίζει κανόνες και πρότυπα προκειμένου να αποφευχθούν επιζήμιες αστοχίες του παρελθόντος.

Έτσι απαιτούνται θεσμικές πρωτοβουλίες με στόχο την άρση γραφειοκρατικών εμπλοκών, τη θέσπιση όρων λειτουργίας και τεχνικών προδιαγραφών και την κάλυψη όλων των συναφών κενών, καθώς επίσης και οργανωτικές μεταρρυθμίσεις και ενέργειες ενδυνάμωσης σε φορείς σχεδιασμού, υλοποίησης και διαχείρισης της τουριστικής πολιτικής.

ΜΕΛΕΤΕΣ

Για την ορθή υλοποίηση ενός σχεδίου – αναπτυξιακού προγράμματος, βασική προϋπόθεση αποτελεί η παροχή της αναγκαίας τεχνικής στήριξης.

Έτσι, η εκπόνηση εξειδικευμένων και εφαρμόσιμων μελετών και ερευνών ως κατεξοχήν εργαλεία προγραμματισμού, επαληθεύουν μεθόδους, κόστη και οφέλη, ρυθμίσεις, σχέδια, δράσεις και προγράμματα όχι μόνον για το εγγύς αλλά και για το απώτερο μέλλον.

Ειδικότερα απαιτούνται μελέτες σε διάφορα πεδία και τομείς που το αντικείμενο της παρούσας δεν προέβλεπε αλλά και δεν είναι σε θέση να απαντήσει επαρκώς και όπου αναζητούνται οι κατάλληλες λύσεις για επιμέρους κρίσιμα ζητήματα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αξιοποίηση της έκτασης του ΕΟΤ (ΕΤΑ ΑΕ) που βρίσκεται στην περιοχή των Αγίων Αποστόλων στα Χανιά όπου απαιτείται ειδική μελέτη που όμως δεν πρέπει να αγνοήσει σε καμιά των περιπτώσεων της κοινωνικής διάστασης του θέματος (τοπικός πληθυσμός).

1.6 ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Για την υλοποίηση όλων όσων προαναφέρθηκαν παραπάνω απαιτούνται μέτρα πολιτικής εφικτά και ρεαλιστικά ως προς την εφαρμογή τους και κυρίως ικανά να συμβάλλουν σε ένα ορατό και συγκεκριμένο χρονικά αποτέλεσμα. Τα μέτρα πολιτικής που προτείνονται είναι:

- ΜΕΤΡΟ 1: ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
- ΜΕΤΡΟ 2: ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΕΡΒΕΙ ΤΗ ΦΕΡΟΥΣΑ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ
- ΜΕΤΡΟ 3: ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
- ΜΕΤΡΟ 4: ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΦΙΤΑ
- ΜΕΤΡΟ 5: ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΕΝΗ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΠΡΟΒΟΛΗ
- ΜΕΤΡΟ 6: ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
- ΜΕΤΡΟ 7 : ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ
- ΜΕΤΡΟ 8: ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000
- ΜΕΤΡΟ 9: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
- ΜΕΤΡΟ 10: ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ
- ΜΕΤΡΟ 11: ΣΗΜΑ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ
- ΜΕΤΡΟ 12: ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ
- ΜΕΤΡΟ 13: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ
- ΜΕΤΡΟ 14: ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ
- ΜΕΤΡΟ 15: ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ (ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ) ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
- ΜΕΤΡΟ 16: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
- ΜΕΤΡΟ 17: ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΕΛΚΕ, ΤΩΝ ΚΥΕ, ΤΟΥ ΚΕΤΑ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΟΠΑΑΧ
- ΜΕΤΡΟ 18: ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
- ΜΕΤΡΟ 19: ΔΙΚΤΥΩΣΗ – ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΜΕ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
- ΜΕΤΡΟ 20: ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

ΜΕΤΡΟ 1 : ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Το υφιστάμενο καθεστώς ελέγχου της τουριστικής ανάπτυξης που καλύπτει περιοχές του βόρειου θαλάσσιου μετώπου των Νομών Ηρακλείου και Λασιθίου, κρίνεται ανεπείκαιρο και ατελές στην παρούσα φάση σε δύο επίπεδα.

Πρώτον, υπάρχει η αίσθηση ότι το μέτρο ελέγχου της τουριστικής ανάπτυξης πρέπει να επεκταθεί στο βόρειο θαλάσσιο μέτωπο της Δυτικής Κρήτης, αλλά και σε συγκεκριμένες περιοχές στο νότο. Έτσι θα διευρυνθεί η έκταση στην οποία θα επιτρέπεται μόνο η ίδρυση μονάδων ΑΑ' και Α' τάξης.

Δεύτερον, εμπειρικά και πάλι κρίνεται απαραίτητο να οριστούν Κορεσμένες Τουριστικά Περιοχές όπου δεν θα επιτρέπεται η δημιουργία νέων κλινών (ανεξάρτητα από λειτουργική μορφή, τάξη ή δυναμικότητα) αλλά μόνον εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής, οι οποίες θα συμβάλλουν στον εμπλουτισμό και την ποιοτική διαφοροποίηση των περιοχών αυτών. Είναι βέβαιο ότι υπάρχουν πολλές περιοχές για τις οποίες πρέπει να ληφθεί μέριμνα προκειμένου να συγκρατηθεί η τουριστική τους μεγέθυνση.

Στην κατηγορία των Περιοχών Ελέγχου της Τουριστικής Ανάπτυξης ανήκουν οι ζώνες:

ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

Χώρα Σφακίων
Λουτρό
Χανιά
Παλαιόχωρα
Κουρνάς
Σούγια
Σαμαριά
Φαλάσαρνα

ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Ενώ για την κατηγορία των Κορεσμένων Τουριστικά Περιοχών θα πρέπει να εξεταστούν οι ακόλουθες:

ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

Γεράνι-Πλατανιάς
Μάλεμε
Γεωργιούπολη
Αγία Μαρίνα
Ελαφονήσι

ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Σκαλέτα
Πλακιάς

Ανώγεια

Ρέθυμνο

ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Ζαρός

ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

Ιεράπετρα

Άγιος Νικόλαος

Σητεία

Μακρύς Γιαλός

Πλατανιάς

ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Κοκκίни Χάνι

Αγία Γαλήνη

Μάταλα

Γάζι

Λιμένας Χερσονήσου

Τσούτσουρας

Λέντας

Αγία Πελαγία

Μάλια

Γούβες

ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

Ελούντα

Βάι

ΜΕΤΡΟ 2 : ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΕΡΒΕΙ ΤΗ ΦΕΡΟΥΣΑ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ

Τα σφάλματα, οι ολιγωρίες, ο ατελής προγραμματισμός και έλεγχος καθώς και οι εν γένει αστοχίες του παρελθόντος, οδήγησαν στη δημιουργία περιοχών με απαξιωμένο τουριστικό προϊόν.

Και σε αυτήν την περίπτωση η εικόνα και τα πορίσματα των υπολοίπων Μελετών Τουριστικής Ανάπτυξης των περιφερειών της χώρας, θα μπορέσουν να στοιχειοθετήσουν από κοινού την κατεύθυνση και το περιεχόμενο μιας αποτελεσματικής νομοθετικής ρύθμισης για την αποφόρτιση και την εξυγίανση - βελτίωση των περιοχών που έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα τους ή δέχονται απειλές ούτως ώστε να υπάρξει βελτίωση της εικόνας και της τουριστικής προσφοράς τους.

Η εικόνα των περιοχών αυτών μπορεί να αναστραφεί με έργα βασικών και ειδικών τουριστικών υποδομών (βελτίωση μεταφορών, υποδομές διάθεσης λυμάτων και διαχείρισης απορριμμάτων, συνεδριακά κέντρα, κέντρα τουρισμού υγείας, κέντρα αθλητικού τουρισμού, κ.α.). Επίσης θα βοηθήσει προς την κατεύθυνση αυτή η

κατάρτιση στελεχών όλων των βαθμίδων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα που εμπλέκονται στον τουρισμό, η ευαισθητοποίηση και η ενημέρωση του ντόπιου πληθυσμού, η ορθή, μεθοδική και συνεχής προβολή της Κρήτης ως ενιαίου τουριστικού προορισμού, η θέσπιση και αυστηρή τήρηση κανόνων πρόληψης και καταστολής της παραβατικότητας καθώς και η εκπόνηση των αναγκαίων μελετών σε διάφορα θεματικά πεδία που θα βοηθήσουν στον προσδιορισμό, στην πρόβλεψη και στο σχεδιασμό μιας σειράς μεγεθών, παραμέτρων και διαδικασιών σχετικών με τον κρητικό τουρισμό.

ΜΕΤΡΟ 3 : ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Η φιλοσοφία του μέτρου έγκειται στη συστηματική προσπάθεια για τον έλεγχο της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών (με την ευρεία έννοια), στη διάκριση των ρόλων και στο συντονισμό των φορέων που είναι επιφορτισμένοι με τη συγκεκριμένη αρμοδιότητα. Σε όλα τα στάδια του τουριστικού κυκλώματος, σε όλες τις μορφές των κύριων και δευτερευόντων εξυπηρετήσεων είναι ανάγκη να διασφαλίζεται πρωτίστως υψηλό επίπεδο υπηρεσιών, και παράλληλα να προβλέπονται μέτρα για τους παραβάτες των μέτρων και των κανόνων.

Η κατάσταση που μέχρι σήμερα επικρατεί σε ότι αφορά την επιτήρηση και τους ελέγχους, τόσο σε αμιγώς τουριστικές επιχειρήσεις, όσο και σε γενικότερα σε επιχειρήσεις που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με την τουριστική δραστηριότητα, παρά τις όποιες προσπάθειες έχουν σημειωθεί, κρίνεται ανεπαρκής.

Στην παρούσα φάση διαφορετικοί φορείς (Διεύθυνση Τουρισμού Περιφέρειας, Γενική Γραμματεία Τουρισμού, Τουριστική Αστυνομία) με συμπληρωματικές ή και επικαλυπτόμενες, μερικές φορές, αρμοδιότητες παρεμβαίνουν στο συγκεκριμένο τομέα, χωρίς το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Η σύσταση του Σώματος Επιθεωρητών του ΕΟΤ, που προωθήθηκε στο παρελθόν αποτελούσε ίσως την πιο αποτελεσματική λύση για το σημαντικό αυτό θέμα (συστηματικός έλεγχος για την διασφάλιση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος), λειτουργία όμως που στην πορεία ακυρώθηκε.

Στο πλαίσιο του παρόντος μέτρου προτείνεται η επανασύσταση του συγκεκριμένου σώματος και η οριστική θεσμική ρύθμιση του συστήματος επιθεώρησης και ελέγχου των τουριστικών (αμιγώς και μη) επιχειρήσεων, με

στόχο τον προσδιορισμό διακριτών και συμπληρωματικών ρόλων για κάθε εμπλεκόμενο φορέα αλλά και την επιβολή ειδικών κανόνων και κριτηρίων. Σε περίπτωση αδυναμίας υλοποίησης της παραπάνω πρότασης, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη δημιουργίας Περιφερειακού Σώματος Επιθεώρησης με τη συμμετοχή έμπειρων στελεχών της Διεύθυνσης Τουρισμού της Περιφέρειας και της Τουριστικής Αστυνομίας αλλά και εκπροσώπων της Γενικής Γραμματείας Τουρισμού και άλλων φορέων που δραστηριοποιούνται σε συναφή αντικείμενα σε περιφερειακό επίπεδο (π.χ. Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, κ.α.).

Πέραν αυτών άκρως σημαντική για την τουριστική αγορά της Κρήτης κρίνεται η υιοθέτηση του Ειδικού Σήματος Κρητικής Κουζίνας στα ξενοδοχεία και σε χώρους μαζικής εστίασης (μέτρο 11), γεγονός που σχετίζεται με την ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών αλλά και την αξιοποίηση του μοναδικού αυτού συγκριτικού πλεονεκτήματος. Και σε αυτή την περίπτωση θα χρειαστεί η ύπαρξη μηχανισμού ελέγχου και πιστοποίησης της ποιότητας και της τήρησης του προτύπου αυτού.

Εξίσου σημαντική κρίνεται η συστηματική και τακτική μέτρηση της ικανοποίησης των τουριστών - περιηγητών από το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν (φιλοξενία, καιρικές συνθήκες, φυσικό περιβάλλον, καθαριότητα, αξιοθέατα, ευκαιρίες διασκέδασης, ποιότητα ακτών, υποδομές κατάλυσης και εστίασης, πολιτιστικές εκδηλώσεις, υποδομές μεταφορών, υπηρεσίες και τουριστικές πληροφορίες κ.α.), στο πλαίσιο ενός Τουριστικού Παρατηρητηρίου.

Είναι βέβαιο ότι τα πορίσματα και οι προτάσεις από τις υπόλοιπες Μελέτες Τουριστικής Ανάπτυξης που εκπονήθηκαν παράλληλα με την παρούσα, θα βοηθούσαν στην εξεύρεση μιας τρόπον τινά άριστης συνισταμένης η οποία θα «απαντούσε» άμεσα και αποτελεσματικά στο ζητούμενο του ελέγχου της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών.

ΜΕΤΡΟ 4 : ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΦΙΤΑ

Η σπουδαιότητα που αποδίδεται πλέον στη φέρουσα ικανότητα των τουριστικών προορισμών είναι μεγάλη τόσο στο εξωτερικό, όσο και στο εσωτερικό, όπως εξάλλου αποτυπώθηκε και στις προδιαγραφές της Α΄ Φάσης της παρούσας μελέτης.

Προκειμένου να δοθεί έμπρακτα πλέον η δέουσα προσοχή στο εν λόγω μείζων θέμα προτείνονται δύο (2) σενάρια – λύσεις :

Α) Η θεσμοθέτηση Μελέτης ΦΙΤΑ ως προαπαιτούμενο της ίδρυσης ξενοδοχειακών μονάδων και εν γένει καταλυμάτων. Οι μέχρι σήμερα τηρούμενες διαδικασίες προέγκρισης χωροθέτησης, έγκρισης περιβαλλοντικών όρων και αρχιτεκτονικών μελετών, θα συμπληρωθούν με τη Μελέτη ΦΙΤΑ. Σκοπός δεν είναι να επιβαρυνθεί η υφιστάμενη διαδικαστική και γραφειοκρατική ακολουθία, αλλά να ενταχθεί ο παράγων της φέρουσας ικανότητας για τουριστική ανάπτυξη στο νομοκανονιστικό πλαίσιο για τη διασφάλιση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Οι προδιαγραφές των εν λόγω μελετών θα μπορούσαν εύκολα να προκύψουν ως απόσταγμα των προσεγγίσεων που ακολούθησαν οι μελετητές όλων των περιφερειών της χώρας και να δημιουργηθεί μία ακριβής, ευέλικτη και μετρήσιμη διαδικασία αξιολόγησης της φέρουσας ικανότητας.

Β) Η εκπόνηση μελέτης ενοποίησης των Περιφερειακών Σχεδίων Δράσης Τουριστικής Ανάπτυξης για τον ακριβή προσδιορισμό προδιαγραφών μέτρησης της ΦΙΤΑ. Προκειμένου να υπάρξει ενιαία (σε επίπεδο χώρας) αντιμετώπιση της ΦΙΤΑ κρίνεται απαραίτητος ο συγκερασμός και η από κοινού αντιμετώπιση του σπουδαίου αυτού θέματος γεγονός που θα οδηγήσει στον ακριβή προσδιορισμό προδιαγραφών μέτρησης της ΦΙΤΑ με βάση τα αποτελέσματα των αντίστοιχων μελετών που εκπονήθηκαν για τις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας.

ΜΕΤΡΟ 5 : ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΕΝΗ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΠΡΟΒΟΛΗ

Η αναγκαιότητα της συστηματικής προβολής ενός τουριστικού προορισμού δεν απαιτεί ιδιαίτερη τεκμηρίωση. Θεωρείται παγκοσμίως ένας από τους βασικότερους παράγοντες που κρίνουν – διαμορφώνουν τις τουριστικές επιδόσεις.

Η εμπειρία από την Περιφέρεια Κρήτης μάλλον μαρτυρά έναν κατακερματισμό προσπάθειας και πόρων ανά νομό ή ακόμη και ανά πόλη (βλ. ενέργειες Νομαρχιακών Επιτροπών Τουριστικής Προβολής) και μια αποσπασματική και ελάχιστα ανταγωνιστική προβολή. Αυτό εκτιμάται ως εσφαλμένη και ατελέσφορη μέθοδος προβολής της Κρήτης.

Εκείνο που προέχει είναι η προβολή του νησιού ως ενιαίος προορισμός – τουριστικό προϊόν με τη συνδρομή των χρηματοδοτικών πόρων αθροιστικά

από όλα τα σημεία της Κρήτης. Έτσι θα είναι δυνατή και περισσότερο ισχυρή επικοινωνιακά η εστιασμένη προβολή, δηλαδή λόγου χάριν μία διαφημιστική καμπάνια για την προβολή της ενδοχώρας, ή μία αντίστοιχη για την προσέλκυση ημεδαπών τουριστών (εσωτερικός τουρισμός) ή άλλης ομάδας στόχου.

Εν τέλει το στοιχείο της συλλογικότητας και επικουρικότητας σε θέματα προβολής θα πρέπει να τεθεί ως βασική προτεραιότητα, τόσο από τον ιδιωτικό όσο και από τον δημόσιο τομέα η συνεργασία και η από κοινού συμμετοχή των οποίων θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη και το κυριότερο βασισμένη σε μια ενιαία στρατηγική με ποιοτικά χαρακτηριστικά και μεθοδικότητα όσον αφορά τους στόχους.

ΜΕΤΡΟ 6 : ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η Περιφέρεια Κρήτης εκτός των άλλων, διακρίνεται για την άνιση σχέση αφίξεων – διανυκτερεύσεων αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών.

Την ίδια στιγμή υπόκειται, όπως όλοι οι τουριστικοί προορισμοί, σε ετήσιες διακυμάνσεις της τουριστικής κίνησης συνεπεία ποικίλων και κατά κανόνα μη ελεγχόμενων παραγόντων, οι οποίοι στο μεγαλύτερο φάσμα τους προσδιορίστηκαν σε προηγούμενα κεφάλαια της μελέτης.

Έτσι η εστίαση στον εσωτερικό τουρισμό ως αναπόσπαστο στοιχείο της ευρύτερης πολιτικής τουριστικής ανάπτυξης της Κρήτης (σχεδιασμός, προβολή – προώθηση), θα πρέπει να ειδωθεί περισσότερο συστηματικά και σε μόνιμη βάση για τη βελτίωση της αναλογίας ξένου και εγχώριου τουρισμού και τη μεγαλύτερη δυνατή εξομάλυνση των ετήσιων διακυμάνσεων, με δεδομένη την οικονομική ευρωστία που εμφανίζει ο έλληνας επισκέπτης και τη θετική καταναλωτική συμπεριφορά του σε σχέση με τον ξένο.

ΜΕΤΡΟ 7 : ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ

Η ανάπτυξη του τουρισμού της ενδοχώρας (π.χ. επαγγελματικός, μαθητικός, οικογενειακός, τουρισμός πόλης, κ.α.) εμπεριέχει τους παραδοσιακούς οικισμούς, την αρχιτεκτονική κληρονομιά, τις τοπικές συνήθειες, τα ήθη και τα έθιμα, και το φυσικό περιβάλλον. Τα τελευταία χρόνια αποκτά ολοένα και μεγαλύτερο μερίδιο της παγκόσμιας τουριστικής ζήτησης και ανήκει στις προτεραιότητες των προσπαθειών της ελληνικής τουριστικής πολιτικής για τη

διαφοροποίηση της προσφοράς και την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.

Το προσδοκώμενο αποτέλεσμα αφορά τη δημιουργία μικρών τοπικών πυρήνων σε επιλεγμένες περιοχές, όπου οι υπηρεσίες και τα προϊόντα που διατίθενται είναι συνάρτηση μιας συλλογικής διαδικασίας που εμπλέκει τους επισκέπτες με τους τοπικούς παραγωγούς σε μια σχέση αλληλεξάρτησης και συμβατικότητας. Έτσι, επιτυγχάνεται όχι μόνο η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και η χωρική διασπορά της τουριστικής ζήτησης, αλλά και η διασύνδεση των επιμέρους παραγωγικών κλάδων, δημιουργώντας νέα δεδομένα με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.

Εξάλλου, η ενασχόληση του ντόπιου πληθυσμού με συμπληρωματικές, με την αγροτική παραγωγή, τουριστικές δραστηριότητες, συνεπάγεται και τη βελτίωση του αγροτικού εισοδήματος, τη αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και συνεπώς την ανάσχεση των τάσεων απομάκρυνσης του πληθυσμού από την ύπαιθρο, που γίνεται ολοένα πιο απειλητική τα τελευταία χρόνια λόγω της φθίνουσας πορείας του πρωτογενή τομέα. Παράλληλα, επιτυγχάνεται η διατήρηση και η ανάδειξη του πολιτισμού και του παραδοσιακού τρόπου ζωής, η αναβίωση παραδοσιακών επαγγελματιών και τεχνών και η διαφύλαξη και ήπια αξιοποίηση της φυσικής, πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς των αγροτικών περιοχών.

Σε πολλές περιπτώσεις ωστόσο, ο αγροτικός τουρισμός, ως αιχμή των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, έχει λάβει στρεβλή μορφή, με αποτέλεσμα την άναρχη και ασυντόνιστη ανάπτυξη ασύνδετων μεταξύ τους υποδομών εναλλακτικού τουρισμού που στην πλειοψηφία τους δεν πληρούν βασικές προδιαγραφές ποιότητας, επιφέροντας αρνητικές συνέπειες τόσο στο οικονομικο-κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον όσοι και στην ίδια την προοπτική ανάπτυξής του.

Όμως με βάση τα σημερινά δεδομένα από πλευράς σχεδιασμού έχουν προκύψει σαφείς και επαρκώς τεκμηριωμένες ζώνες αλλά και δράσεις θεματικού τουρισμού και έχουν καταγραφεί συγκεκριμένες κατευθύνσεις που μπορούν να βοηθήσουν ορθολογική ανάπτυξη του τουρισμού της ενδοχώρας.

ΜΕΤΡΟ 8 : ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000

Η τουριστική αξιοποίηση των προστατευταίων περιοχών του δικτύου NATURA 2000 αποτελεί ζητούμενο μείζονος σημασίας καθώς, οι περιοχές αυτές αποτελούν προορισμούς υψηλής τουριστικής ζήτησης και ταυτόχρονα χρήζουν ειδικής προστασίας, προκειμένου να διαφυλαχθούν. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι το ΥΠΕΧΩΔΕ και οι Διευθύνσεις Δασών που μέχρι σήμερα διαχειρίζονται τις εν λόγω περιοχές, καταρτίζουν σχέδια προβολής και ήπιας αξιοποίησής τους. Αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και να επιδιωχθεί η από κοινού ανάληψη δράσεων με σκοπό την συμπληρωματικότητα και την αποφυγή επαναλήψεων και άστοχων – ασυντόνιστων ενεργειών.

ΜΕΤΡΟ 9 : ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Τα αστικά (Ηράκλειο, Ρέθυμνο, Χανιά) και ημιαστικά κέντρα (Σητεία, Ιεράπετρα) της Κρήτης αποτελούν πολύ σημαντικούς πόλους έλξης τουριστών είτε ως τελικοί προορισμοί, είτε ως βάση-αφετηρία για τη διάχυση του τουρισμού σε γειτονικές ζώνες τουριστικού ενδιαφέροντος.

Σε διαφορετικό βαθμό και για διαφορετικούς λόγους τα κέντρα αυτά προσελκύουν ή δέχονται τουρισμό, όμως δεν διαθέτουν εξειδικευμένο τουριστικό προϊόν και χαρακτήρα υπό τη μορφή της «Label City» (π.χ. Ηράκλειο-συνέδρια, Χανιά – πολιτισμός, Ρέθυμνο – εκπαίδευση, Σητεία – Παραχείμαση).

Την ίδια στιγμή που συγκριτικά με άλλους (αμιγώς αστικούς) προορισμούς, έχουν το πλεονέκτημα της εγγύτητάς με πλήθος σπουδαίους τουριστικούς πόλους αρχαιολογικού, φυσιολατρικού, ιστορικού κ.λπ. ενδιαφέροντος, με συνέπεια να εμφανίζουν αλληλεξάρτηση και αλληλουχία με προορισμούς – δορυφόρους που μπορούν κάλλιστα να ενταχθούν σε ένα κοινό σχεδιασμό για ενιαία προβολή και προώθηση.

Σε αυτό θα πρέπει να συνεκτιμηθεί/ προστεθεί και η πολιτική της Περιφέρειας Κρήτης σχετικά με την προτεραιότητα που δίδει για την ανάπτυξη και αποκατάσταση των οικιστικών πυρήνων των Χανίων, του Ρεθύμνου, του Ηρακλείου, του Αγίου Νικολάου, και της Ιεράπετρας, στο πλαίσιο του ΠΕΠ

Κρήτης αλλά και η δυνατότητα συνύπαρξης και συμπληρωματικότητας με άλλες μορφές όπως π.χ. ο αθλητικός τουρισμός ή ο τουρισμός υγείας.

ΜΕΤΡΟ 10 : ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα το δομημένο περιβάλλον των οικισμών της ορεινής ενδοχώρας της Κρήτης, είναι η αισθητική και λειτουργική υποβάθμιση που σχετίζεται με την εγκατάλειψη και πληθυσμιακή τους συρρίκνωση.

Στο πλαίσιο της (επιδιωκόμενης) αναβάθμισης και ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος στις περιοχές αυτές θα πρέπει να υπάρξει μια πολιτική αισθητικών παρεμβάσεων και στον τομέα των αγροτουριστικών υποδομών κατά τρόπο που αφ' ενός μεν να αναδεικνύεται η πολιτιστική τους ιδιαιτερότητα και αφ' ετέρου να αποτυπώνουν την ταυτότητα και το ύφος του τόπου.

Ουσιαστικά πρόκειται για μια προσπάθεια πολιτιστικής ανάπλασης του δομημένου χώρου που ταυτόχρονα να υπηρετεί από την μια, την ανάγκη της αισθητικής αναβάθμισης των αγροτουριστικών υποδομών και από την άλλη, να αποτελέσει πρότυπο για την συνολική στρατηγική ανάδειξης και διατήρησης των οικισμών στα πλαίσια ενός ενιαίου δικτύου δράσεων σε χωρικό επίπεδο και κατ' επέκταση σε επίπεδο Κρήτης.

Σε γενικές γραμμές τα βασικά στοιχεία που πρέπει να καθορίζουν τις επιλογές που θα γίνουν είναι:

- Συμβολή στην ανάδειξη κτισμάτων με χρώμα και ύφος τοπικό που να συγκροτούν με το ευρύτερο περιβάλλον μια ενότητα με ιστορική συνέχεια και πολιτιστική συνάφεια.
- Αποφυγή κάθε μορφής μίμηση ή φολκλορισμού που υποβαθμίζει ή αλλοιώνει την συγκρότηση και έκφραση του παραδοσιακού δομημένου χώρου.
- Χρήση υλικών και εξοπλισμού συμβατών με τις αισθητικές και λειτουργικές ανάγκες του χώρου.
- Οργανική σύνδεση και ενοποίηση (μορφολογικά και δομικά - κατασκευαστικά) των επιμέρους επεμβάσεων και του εξοπλισμού, ώστε να υπάρχει ενιαία αισθητική και λειτουργική αντίληψη, αποφεύγοντας

ταυτόχρονα την υπερβολή, τη σύγχυση και ίσως την αντίφαση στη σχέση παλιό – σύγχρονο.

Σε κάθε περίπτωση αυτό που έχει σημασία είναι ο σεβασμός των βασικών αρχιτεκτονικών αξιών και του ήθους της κάθε περιοχής. Αυτό σημαίνει ότι είναι αναγκαία και επιτακτική όσο ποτέ η σύνταξη ενός οδηγού προδιαγραφών δημιουργίας και συντήρησης αγροτουριστικών καταλυμάτων

ΜΕΤΡΟ 11 : ΣΗΜΑ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ

Τα τελευταία χρόνια, ειδικές επιστημονικές μελέτες (Μελέτη των Επτά Χωρών) έχουν αναδείξει τη σημασία και τις ευεργετικές ιδιότητες της Κρητικής Διατροφής από ιατρική και διαιτητική άποψη. Παράλληλα η παραδοσιακή Κρητική Κουζίνα, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του τοπικού πολιτισμού και της παράδοσης του νησιού. Τα στοιχεία αυτά ενισχύουν την άποψη ότι πρόκειται για σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί (άμεσα) και να ενταχθεί στο τουριστικό προϊόν της Κρήτης.

Μέχρι σήμερα αν και έχουν υπάρξει προσπάθειες για την αξιοποίηση του πλεονεκτήματος αυτού, εντούτοις δεν έχουν επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, δεδομένης της απουσίας ενιαίας και συντονισμένης πολιτικής για την αξιοποίηση και ανάδειξη της Κρητικής Κουζίνας.

Στη λογική της «δημιουργίας και προώθησης του σήματος Ελληνικής Κουζίνας» που προωθεί ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ), προτείνεται η υιοθέτηση και η χορήγηση Ειδικού Σήματος (label) Κρητικής Κουζίνας σε χώρους που θα συμμορφωθούν σε συγκεκριμένα δεδομένα. Ο στόχος είναι διττός και αποσκοπεί αφενός στο να πιστοποιηθούν οι επιχειρήσεις που προσφέρουν υψηλής ποιότητας προϊόντα κρητικής κουζίνας και (μελλοντικά) να δημιουργηθεί ένα περιφερειακό δίκτυο πιστοποιημένων επιχειρήσεων (cluster) και αφετέρου να ενσωματωθεί η κρητική κουζίνα μεθοδικά και συγκροτημένα στο τουριστικό προϊόν του νησιού.

Πιο συγκεκριμένα το ειδικό σήμα θα χορηγείται σε ταβέρνες, εστιατόρια ή ξενοδοχεία που θα ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένα κριτήρια και προδιαγραφές, τα οποία θα τεθούν από πιστοποιημένο φορέα. Επιπλέον τα

κριτήρια και οι προδιαγραφές πιστοποίησης θα βασίζονται στις κείμενες διατάξεις σχετικά με την υγιεινή και ασφάλεια στους χώρους εστίασης.

Το Ειδικό Σήμα Κρητικής Κουζίνας, προτείνεται να σχεδιαστεί και να εφαρμοσθεί από φορέα με εμπειρία και γνώσεις στον τομέα κρητικής διατροφής και στην τοπική πραγματικότητα (π.χ. Ελληνική Ακαδημία Γεύσης), ο οποίος να έχει διαπιστευτεί από το Εθνικό Συμβούλιο Διαπίστευσης (ΕΣΥΔ).

Η υιοθέτηση του Ειδικού Σήματος Κρητικής Κουζίνας και η πιστοποίηση τοπικών επιχειρήσεων εστίασης θα αποφέρει σημαντικά οφέλη τόσο στις ίδιες όσο και στην τουριστική (γενικότερα) δραστηριότητα της Κρήτης. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής :

- ⇒ Προβολή και προώθηση της κρητικής κουζίνας.
- ⇒ Προσφορά σταθερής ποιότητας προϊόντων στους πελάτες.
- ⇒ Δημιουργία δικτύου πιστοποιημένων επιχειρήσεων, κοινή προβολή και διαφήμιση.
- ⇒ Ενίσχυση της τοπικής οικονομίας μέσα από την διάθεση τοπικών προϊόντων.
- ⇒ Εμπλουτισμός της τουριστικής προσφοράς.

Ήδη μια παρόμοια προσπάθεια προωθείται από το ΠΕΠ Κρήτης (Καινοτόμες Δράσεις) με φορέαν την Ελληνική Ακαδημία Γεύσης.

ΜΕΤΡΟ 12 : ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Η βαρύτητα των εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής στις προσπάθειες εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος, όπως υπογραμμίστηκε και προηγούμενα, είναι σημαντική.

Με δεδομένο λοιπόν ότι η διαφοροποίηση και ο εμπλουτισμός της τουριστικής προσφοράς αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους που έχουν τεθεί, εκτιμάται ότι η εν λόγω διαπίστωση θα πρέπει να συνοδευτεί με σχετική ρύθμιση στον Αναπτυξιακό Νόμο ούτως ώστε να ενισχυθούν τα παρεχόμενα κίνητρα στους επιχειρηματίες και να προκύψει με ταχύτερους ρυθμούς και με μεγαλύτερο όγκο επενδύσεων η πολυπόθητη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης.

Επίσης θα πρέπει να σχολιασθεί το ότι η απόκτηση της απαραίτητης γης αποτελεί σημαντική οικονομική επιβάρυνση και μεγάλο ποσοστό του επενδυόμενου κεφαλαίου. Το γεγονός αυτό πρέπει να συνεκτιμηθεί με την υψηλή τιμή της γης στην Κρήτη και την δυσκολία εξεύρεσης των απαιτούμενων μεγάλων εκτάσεων.

Ιδιαίτερα για τη δημιουργία γηπέδων γκολφ που απαιτούν οικόπεδα μεγέθους 700-800 στρεμμάτων και αποτελούν υψηλή προτεραιότητα στην πολιτική της τουριστικής ανάπτυξης και της δημιουργίας ευκαιριών για δωδεκάμηνο τουρισμό, η εξαίρεση της αξίας του οικοπέδου από το ποσό της ίδιας συμμετοχής αποτελεί σοβαρότατο αντικίνητρο.

Από τις θέσεις σοβαρών επενδυτών του εξωτερικού, συνάγεται μετά βεβαιότητας το συμπέρασμα ότι δεν θα υπάρξουν τουριστικές επενδύσεις του τύπου αυτού από το εξωτερικό εάν δεν αντιμετωπισθούν θετικότερα.

Τα γήπεδα γκολφ δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως αυτόνομες επενδύσεις με προσδοκία κερδοφορίας αφ' εαυτών (υψηλό κόστος επένδυσης, υψηλό κόστος συντήρησης, χαμηλά έσοδα από green fees) αλλά ως συστατικό ειδικής τουριστικής υποδομής που ενισχύει την ελκυστικότητα του προορισμού και καταξιώνει τις κλίνες της περιοχής και τις εκτός ξενοδοχείων υπηρεσίες, αυξάνοντας τα έσοδά τους ιδιαίτερα κατά την εκτός αιχμής περίοδο. Οι τουριστικές αφίξεις π.χ. στην Πορτογαλία κατά το χειμερινό πεντάμηνο Νοεμβρίου – Μαρτίου, προσεγγίζουν το 30%, έναντι 10% στην Ελλάδα (και πολύ χαμηλότερο ποσοστό στην Κρήτη). Η επιτυχία αυτή της ανταγωνίστριας χώρας που, σημειωτέον έχει λιγότερο ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες, πιστώνεται στα 55 γήπεδα golf, έναντι 6 της Ελλάδας, εκ των οποίων το ένα δημιουργήθηκε πρόσφατα στην Κρήτη.

Γι' αυτούς τους λόγους λοιπόν, το οικόπεδο πρέπει να περιλαμβάνεται στην αξία της επένδυσης .

Επί πλέον, για να έχει ελπίδα απόσβεσης μια τέτοια επένδυση είναι απαραίτητο:

- να αρθεί το περιοριστικό ανώτατο όριο επιχορήγησης που καθιστά τον αναπτυξιακό νόμο ανενεργό.
- να επιτρέπεται οικιστική ανάπτυξη στους χώρους του γηπέδου, κατά τα επιτυχημένα πρότυπα άλλων χωρών.
- να γίνονται απαλλοτριώσεις για την εξασφάλιση της απαραίτητης γης. να ενθαρρύνονται οι ΟΤΑ να συνεισφέρουν γη υπό μορφή παραχώρησης της χρήσης της συμμετέχοντας έτσι στο εταιρικό κεφάλαιο κατά το ποσόν της τεκμαρτής αξίας της γης.

ΜΕΤΡΟ 13 : ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Ο ανθρώπινος παράγοντας παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στον τομέα της παροχής υπηρεσιών. Ειδικότερα στον τουρισμό προϋποθέτει γνώσεις, δεξιότητες, ανάπτυξη κατάλληλης συνείδησης και κουλτούρας στον πληθυσμό, φιλική συμπεριφορά, σεβασμό και κοινωνική επαφή.

Οι ενέργειες κατάρτισης και επιμόρφωσης σαφώς θα πρέπει να ενισχυθούν αλλά παράλληλα να ελέγχονται όσον αφορά την αποτελεσματικότητα τους (σχέση κόστους – οφέλους, χρηματοδοτικής προσπάθειας και αποτελέσματος).

Κεντρικό ζητούμενο πρέπει να είναι η διάδοση της τουριστικής παιδείας, τόσο δηλαδή η μετάδοση γνώσεων και δεξιοτήτων, όσο και η καλλιέργεια νοοτροπίας παροχής υψηλής ποιότητας τουριστικών υπηρεσιών σε μόνιμη βάση.

Προς την κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να αξιοποιηθούν επαγγελματικές ομάδες με υψηλή διείσδυση στο τουριστικό προϊόν, όπως π.χ. οι ξεναγοί, οι συνοδοί γκρουπ, οι οποίοι λειτουργούν ως μόνιμοι πρεσβευτές μας απέναντι στους επισκέπτες και παράλληλα να δοθεί βάρος στην επιμόρφωση, ευαισθητοποίηση και απόκτηση επαγγελματικής συμπεριφοράς σε κάποιες άλλες, π.χ. οδηγοί ταξί, σερβιτόροι, κ.λπ. που αφήνουν σε πολλές περιπτώσεις τη χειρότερη εικόνα στους επισκέπτες.

Τέλος η επαγγελματική κατάρτιση αποτελεί ζήτημα κεφαλαιώδους σημασίας αφού παρά την μέχρι τώρα διάθεση ιδιαίτερα υψηλών κονδυλίων το αποτέλεσμα είναι δυσδιάκριτο, οι ανάγκες υπαρκτές και η προοπτική αξιοποίησης των πόρων του Γ' ΚΠΣ είναι ιδιαίτερα επισφαλής.

Στο θέμα αυτό ο ρόλος κεντρικών και περιφερειακών αρχών είναι σημαντικός και με δεδομένη την αναγκαιότητα θα έπρεπε να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή τόσο στον στόχο που εξυπηρετούν όσο και στην θεματολογία που επιλέγεται.

ΜΕΤΡΟ 14 : ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Το στοιχείο της ποιότητας στις τουριστικές υπηρεσίες περιλαμβάνει κατεξοχήν τη διάσταση της ποιότητας στις ξενοδοχειακές μονάδες.

Ορθά λοιπόν ενισχύονται μέχρι σήμερα οι ενέργειες εκσυγχρονισμού μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου.

Με δεδομένο ότι ήδη προχωρούν οι διαδικασίες αναμόρφωσης του ισχύοντος νόμου, είναι απαραίτητο να παραμείνουν τα κίνητρα ενίσχυσης του εκσυγχρονισμού στο 25% ούτως ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών στο μεγαλύτερο δυνατό αριθμό ξενοδοχειακών μονάδων. Σε περίπτωση που μετά τα έργα εκσυγχρονισμού προβλέπεται αναβάθμιση της τάξης της ξενοδοχειακής μονάδας, το ποσοστό ενίσχυσης προτείνεται να είναι υψηλότερο, της τάξης του 35%. Επίσης, το όριο της επταετίας (από την ίδρυση ή τον τελευταίο εκσυγχρονισμό) προτείνεται να μειωθεί στα πέντε έτη διότι η μέχρι τώρα εμπειρία δείχνει ότι η ανάγκη εκσυγχρονισμού είναι μεγαλύτερη και συχνότερη και παράλληλα οι γραφειοκρατικές διαδικασίες μετατρέπουν την επταετία σε εννιαετία.

Τέλος, στο παρελθόν ο νομοθέτης σωστά είχε προβλέψει υψηλή ίδια συμμετοχή του επενδυτή της τάξεως του 40% επί του συνόλου της επένδυσης, εξαιρουμένης μάλιστα της αξίας του οικοπέδου. Αυτό όμως συνέβη σε μια περίοδο κατά την οποία ο πληθωρισμός βρισκόταν σε υψηλά επίπεδα, με έντονες διακυμάνσεις και συνακόλουθα τα επιτόκια βρίσκονταν επίσης σε υψηλά επίπεδα (20–25%). Υπ' αυτές τις συνθήκες, η εξυπηρέτηση του τοκοχρεολυσίου θα ήταν προβληματική εάν η ίδια η συμμετοχή ήταν χαμηλότερη από 30-40% και οι δανειακές υποχρεώσεις υψηλότερες του 50-60%, μείον βεβαίως της όποιες επιχορηγήσεις του νόμου. Με την είσοδό μας στη ζώνη του ΕΥΡΩ, το κλείδωμα τις ισοτιμίας τις δραχμής και τα επιτόκια να κυμαίνονται στο 5-6% με τάση περαιτέρω μείωσης, δεν συντρέχουν πλέον λόγοι διατήρησης του 40% σε ίδια συμμετοχή. Προτείνεται λοιπόν να μειωθεί σημαντικά το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής.

ΜΕΤΡΟ 15 : ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ (ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ) ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο επιχειρείται με διάφορα μέσα ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης συνεχίζοντας την προσπάθεια των προηγούμενων ετών. Η επιτυχία των σχετικών ενεργειών και πρωτοβουλιών, θα ωφελήσει τόσο τον πολίτη, όσο και τις παραγωγικές δραστηριότητες.

Ειδικότερα στον Τουρισμό όμως απαιτούνται γενναία βήματα εκσυγχρονισμού των διοικητικών δομών και κρατικής ευελιξίας όπως η αποτελεσματική

(επιτελική) λειτουργία των υπηρεσιών του ΕΟΤ και η ενδυνάμωση της Διεύθυνσης Τουρισμού της Περιφέρειας (στελέχωση, εκπαίδευση - κατάρτιση, ηλεκτρονικοποίηση, διεύρυνση αρμοδιοτήτων κ.λ.π.), που θα συμβάλει στην ανάπτυξη της αμοιβαίας σχέσης αλληλεξάρτησης μεταξύ Δημόσιας Διοίκησης και Τουριστικών Επιχειρηματιών και στην επίτευξη αρμονίας δράσεων και αλληλοκατανόησης.

Ένα παράλληλο ζητούμενο αποτελεί επίσης η απλοποίηση του νομοκανονιστικού πλαισίου που διέπει την τουριστική παραγωγή και η άμβλυνση της γραφειοκρατίας που δυσχεραίνει, αποθαρρύνει και δεν αντιμετωπίζει με την ανάλογη συνέπεια τους τουριστικούς επιχειρηματίες, ειδικότερα δε τα ξένα κεφάλαια που προγραμματίζεται να επενδυθούν στον κλάδο.

ΜΕΤΡΟ 16 : ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η σημαντικότητα της τουριστικής παραγωγής για την περιφερειακή οικονομία, αναδεικνύει το θέμα της ίδρυσης και λειτουργίας Περιφερειακού Συμβουλίου Τουρισμού ως μείζων για την Περιφέρεια Κρήτης. Το εν λόγω Συμβούλιο θα αποτελείται από εκπροσώπους της πολιτείας της Νομαρχιακής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συλλογικών και παραγωγικών φορέων και εκπροσώπων της τουριστικής βιομηχανίας του Νησιού.

Σε μόνιμη βάση θα αποτελεί «βήμα» διαλόγου, έκφρασης και παραγωγής πολιτικής, αρχών, φορέων, επιχειρηματιών, εργαζομένων και μέσο παρουσίασης και άσκησης πίεσης (lobbying) για σημαντικά θέματα που σχετίζονται με τον τουριστικό κλάδο.

Με τον τρόπο αυτό ο τουρισμός ίσως αποκτήσει ενιαία έκφραση και ολοκληρωμένη πολιτική σε περιφερειακό επίπεδο, ενώ θα διατηρείται πάντοτε ψηλά στην ατζέντα των περιφερειακών προτεραιοτήτων, πρωτοβουλιών και δράσεων, μέσα από μία από κοινού σύνθεση απόψεων και εξειδίκευση προσανατολισμού.

ΜΕΤΡΟ 17 : ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΕΛΚΕ, ΤΩΝ ΚΥΕ, ΤΟΥ ΚΕΤΑ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΟΠΑΑΧ

Η επιχειρηματικότητα συνιστά την αιχμή της τουριστικής βιομηχανίας. Οι υπάρχουσες δομές, το Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων, τα τέσσερα (4)

νομαρχιακά Κέντρα Υποδοχής Επενδύσεων, το Κέντρο Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης Κρήτης οι τέσσερις (4) Ομάδες Τοπικής Δράσης του LEADER+ και η Δομή Στήριξης των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου καλούνται να υποστηρίξουν πέραν των άλλων και τον τουριστικό κλάδο.

Η στενή συνεργασία κεντρικών και περιφερειακών αρχών με τις παραπάνω δομές, η στήριξη της αποστολής τους και η συστηματική προσπάθεια να μην ατονήσει ο ρόλος τους μελλοντικά, αποτελεί ένα κρίσιμο μέτρο αρωγής προς την επιχειρηματικότητα και μέσο μεγέθυνσης των επενδύσεων.

ΜΕΤΡΟ 18 : ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ

Σε ότι αφορά το πρώτο θέμα, ήδη κατασκευάζεται στην περιοχή Αθρινόλακος του Δήμου Λεύκης (νότια της πρώην επαρχίας Σητείας) νέος σταθμός ηλεκτροπαραγωγής. Πλην όμως επειδή η Κρήτη θα συνεχίσει σε βάθος χρόνου να δέχεται ολοένα και περισσότερους επισκέπτες θα πρέπει έγκαιρα να προβλεφθούν οι μελλοντικές ανάγκες και να ληφθούν τα ανάλογα μέτρα με δεδομένο ότι σήμερα η μέση ετήσια αύξηση κυμαίνεται στο 6% περίπου.

ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Οι αερομεταφορές του νησιού εξυπηρετούνται σήμερα από τρία αεροδρόμια (Ηράκλειο, Χανιά, Σητεία). Υπάρχουν ακόμη τρία (Τυμπακίου, Καστελίου, Μάλεμε) με στρατιωτική χρήση ενώ η κατασκευή ενός επιπλέον (Ιεράπετρα) με ιδιωτική πρωτοβουλία φαίνεται να απομακρύνεται.

➤ *Αεροδρόμιο Ηρακλείου*

Σε ότι αφορά το αεροδρόμιο Ηρακλείου που συνιστά ένα από τα πλέον μείζονα ζητήματα συνυφασμένα πέραν των άλλων και με το επίπεδο εξυπηρέτησης των επισκεπτών, είναι απαραίτητο να δοθεί άμεση και μακροπρόθεσμα λειτουργική λύση, ούτως ώστε ο δεύτερος σε κίνηση αερολιμένας της χώρας να πληροί όλες τις προϋποθέσεις ενός ασφαλούς και επαρκούς από κάθε άποψη αεροδρομίου.

Στην παρούσα φάση εξετάζονται δύο εναλλακτικές λύσεις που στόχο έχουν αφενός την καλύτερη εξυπηρέτηση των επιβατών και αφετέρου τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής. Η πρώτη λύση, αφορά στην αναβάθμιση του αεροδρομίου «Ν. Καζαντζάκης» με κυριότερα έργα την επέκταση του αεροσταθμού και πιθανά την κατασκευή λοξού διαδρόμου. Η άλλη λύση επικεντρώνεται στη μετεγκατάσταση του αεροδρομίου στο Καστέλλι Πεδιάδος, η οποία θεωρείται συνεχώς κερδίζει και περισσότερο έδαφος (Μελέτη του Ε.Μ.Π. τάσσεται θετικά υπέρ της λύσης αυτής) και η επικρατέστερη. Ωστόσο οποιαδήποτε από τις δύο λύσεις επιλεγεί ένα είναι βέβαιο, ότι η τουριστική ανάπτυξη της Κρήτης συναρτάται με την ύπαρξη ενός σύγχρονου και ασφαλούς αεροδρομίου.

➤ *Αεροδρόμιο Χανίων*

Οι υποδομές και οι κτιριακές εγκαταστάσεις, του αεροδρομίου των Χανίων χαρακτηρίζονται ιδιαίτερα ικανοποιητικές αφού σημαντικές επενδύσεις σε ό,τι αφορά την εξυπηρέτηση των επισκεπτών ολοκληρώθηκαν πρόσφατα. Με την ολοκλήρωση των παρεμβάσεων το μέχρι σήμερα περιφερειακό αεροδρόμιο των Χανίων αναβαθμίζεται πλήρως καλύπτοντας με επάρκεια τις μέχρι πρόσφατα ανάγκες του και αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην τουριστική ανάπτυξη της Δυτικής Κρήτης κυρίως (Χανιά και Ρέθυμνο), καθώς θα είναι σε θέση να υποδέχεται ετησίως 1,5 εκατομμύριο επισκέπτες, δηλαδή ποσοστό μεγαλύτερο του 50% των επιβατών που εξυπηρετεί σήμερα το αεροδρόμιο του Ηρακλείου.

➤ *Αεροδρόμιο Σητείας*

Πρόκειται για το πιο πρόσφατο αεροδρόμιο που κατασκευάστηκε στην Κρήτη. Μέχρι σήμερα λειτουργεί μόνο για πτήσεις εσωτερικού (αεροσκαφών 75 θέσεων) καθώς η αίθουσα αφίξεων έχει σχεδιασθεί για την υποδοχή μόνο σαράντα (40) επιβατών. Προκειμένου το αεροδρόμιο να μπορέσει να δεχθεί μεγαλύτερα αεροσκάφη θα πρέπει να υλοποιηθούν συγκεκριμένα έργα (π.χ. κατασκευή αίθουσας υποδοχής - αναχωρήσεων, κατασκευή νέας οδικής αρτηρίας για τη σύνδεση της πόλης της Σητείας με την ανατολική πλευρά του αερολιμένα) και να εξασφαλισθούν συμπληρωματικά μέτρα πυροπροστασίας. Στο πλαίσιο του ΠΕΠ υπάρχει πρόβλεψη για τη χρηματοδότηση της κατασκευής αίθουσας υποδοχής – αναχωρήσεων με ποσό 60.000 €, η οποία θα αποτελέσει συνέχεια της υφιστάμενης και θα έχει επιφάνεια 300 τ.μ. Οριστική λύση θα δοθεί με την ολοκλήρωση των νέων εγκαταστάσεων του

αεροδρομίου συνολικής επιφάνειας περίπου 7.500 τ.μ. περίπου, η δημοπράτηση των οποίων προωθείται άμεσα. Πρόσφατα μάλιστα ολοκληρώθηκαν οι τελευταίες εργασίες διαγράμμισης και φωτισμού του διαδρόμου προσγείωσης, μήκους 2.100 μ.

Με την ολοκλήρωση των παραπάνω έργων το αεροδρόμιο της Σητείας, θα αποτελέσει την πύλη εισόδου στην Ανατολική (Σητεία, Άγιος Νικόλαος) και την Νοτιοανατολική Κρήτη (Ιεράπετρα), καθώς θα μπορεί να δέχεται πτήσεις τσάρτερς ανακουφίζοντας το αεροδρόμιο του Ηρακλείου και εξυπηρετώντας αποτελεσματικά την Ανατολική Κρήτη αφού η απόσταση μειώνεται αισθητά.

Συμπερασματικά το θέμα των αερομεταφορών της Κρήτης εντοπίζεται ουσιαστικά στην επίλυση του θέματος του Αεροδρομίου Ηρακλείου και ειδικότερα στη μετεγκατάστασή του σε άλλη περιοχή (Καστέλι) ή στη δημιουργία του λοξού διαδρόμου, με δεδομένο ότι τα άλλα δύο αεροδρόμια (Χανίων, Σητείας) κρίνονται επαρκή και μάλιστα σε βάθος χρόνου πέραν της δεκαετίας.

ΜΕΤΡΟ 19 : ΔΙΚΤΥΩΣΗ – ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΜΕ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Χαρακτηριστικό στοιχείο του τουριστικού κλάδου στην Περιφέρεια Κρήτης είναι η ύπαρξη μεγάλου αριθμού τουριστικών επιχειρήσεων μικρού μεγέθους οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα βιωσιμότητας. Δεδομένης της σπουδαιότητας των εν λόγω επιχειρήσεων (κυρίως καταλύματα) στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και εισοδήματος (κύριου ή συμπληρωματικού), η εξασφάλιση, πρωτίστως, της επιχειρηματικής τους συνέχειας και επιβίωσης και δευτερευόντως της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητάς τους κρίνεται απόλυτα επιβεβλημένη. Το πλέον κατάλληλο μέσο / εργαλείο για την επίτευξη του παραπάνω στόχου θεωρείται η σύναψη συνεργασιών και ειδικότερα η δικτύωση (clusters).

Η δικτύωση ως έννοια και διαδικασία, επιτρέπει μέσα από την υλοποίηση κοινών επιχειρηματικών σχεδίων και την προώθηση κοινών δράσεων, αφενός την επίλυση βασικών διαρθρωτικών προβλημάτων και αφετέρου την καλύτερη αξιοποίηση δυνατοτήτων και ευκαιριών, πάντοτε με χαμηλότερο κόστος καθώς οι κοινές ενέργειες συνεπάγονται οικονομίες κλίμακος και φάσματος. Η λειτουργία επομένως των τουριστικών επιχειρήσεων στο πλαίσιο της

φιλοσοφίας «η ισχύ εν τη ενώσει» αποτελεί τον μηχανισμό για την περαιτέρω εξέλιξη και ανάπτυξή τους.

Η συμμετοχή τουριστικών επιχειρήσεων σε clusters αναμένεται να εξασφαλίσει :

- ♦ πρόσβαση σε νέες τουριστικές αγορές,
- ♦ ικανοποίηση της νέας τουριστικής ζήτησης (εναλλακτικός τουρισμός),
- ♦ εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων ώστε να αντιμετωπίσουν τον συνεχώς αυξημένο ανταγωνισμό,
- ♦ διασφάλιση ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών (iso, haccp για τα κέντρα εστίασης),
- ♦ πρόσβαση σε νέες τεχνολογίες (συχνά, το μέγεθος τους λειτουργεί απαγορευτικά),
- ♦ συνεχή και αξιόπιστη πληροφόρηση,
- ♦ οργανωμένη προβολή και διαφήμιση,
- ♦ ανταλλαγή τεχνογνωσίας και εμπειριών,
- ♦ αξιοποίηση και έγκαιρη εξεύρεση λύσεων σε επιχειρησιακά προβλήματα, κ.α.

ΜΕΤΡΟ 20 : ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Είναι γνωστό ότι οι σύγχρονες τάσεις της τουριστικής ζήτησης σκιαγραφούν πλέον ένα καινούργιο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης εντελώς διαφορετικό από εκείνο του μαζικού τουρισμού. Ο επισκέπτης δεν επιθυμεί πλέον να απολαύσει μόνο τον ήλιο και τη θάλασσα όπως συνέβαινε στο παρελθόν αλλά αντίθετα, ολοένα και περισσότερο επιδιώκει την γνωριμία του τόπου προορισμού μέσα από στοιχεία πολιτισμού, παραδόσεων κλπ.

Κατά συνέπεια η διαφύλαξη στοιχείων τοπικής ταυτότητας (ήθη, έθιμα, παραδόσεις, γαστρονομικές συνήθειες, φιλοξενία κ.α.) αποτελεί κρίσιμη παράμετρο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και μέσο για την επίτευξη των στόχων που αφορούν στη διαφοροποίηση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος καθώς και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς του. Παράλληλα η προστασία και η διατήρηση αναλλοίωτων των τοπικών κοινωνικών και πολιτιστικών στοιχείων και αξιών ικανοποιεί τη ζήτηση των επισκεπτών για γνησιότητα, αυθεντικότητα, ιδιαιτερότητα.

Σημειώνεται ότι η διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας αποτελεί μια επίμονη διαδικασία και μια διαρκή προσπάθεια αρκετά δύσκολη που εξαρτάται στενά από τον βαθμό συνοχής, δεκτικότητας και αντιστάσεως της τοπικής κοινωνίας, η οποία πέραν των άλλων λειτουργεί (και ορθά) κάτω από το αίσθημα της αυτοσυντήρησης και της προστασίας από φαινόμενα απαξίωσης και εκφυλισμού πολιτιστικών αξιών που σημάδεψαν και οριοθέτησαν το σύγχρονο κοινωνικό γίνεσθαι. Προς την κατεύθυνση αυτή σημαντικός είναι ο ρόλος της εκπαίδευσης στο σύνολό της (σχολεία, πανεπιστήμια) αλλά και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης όπως και των πολιτιστικών και κοινωνικών φορέων αφού μπορούν να συμβάλλουν, με πρωτοβουλίες, ενέργειες και δραστηριότητες, στην καλλιέργεια και διαμόρφωση θετικού κλίματος, αλλά και στην ευαισθητοποίηση και στην πρόληψη μη αναστρέψιμων καταστάσεων.

➤ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ

Στην παρούσα ενότητα επιχειρείται η συσχέτιση των μέτρων πολιτικής με τους άξονες προτεραιοτήτων. Για την πληρέστερη κατανόηση του βαθμού και του επιπέδου συσχέτισης παρατίθενται δύο (2) πίνακες. Στον πρώτο πίνακα απεικονίζεται το «σημείο συνάντησης» και το πλήθος των «σημείων τομής», ενώ στο δεύτερο γίνεται επεξήγηση του τρόπου αλληλεπίδρασης των συσχετιζόμενων παραμέτρων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕ ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

	ΑΞΟΝΑΣ 1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	ΑΞΟΝΑΣ 2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	ΑΞΟΝΑΣ 3 ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ- ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΑΞΟΝΑΣ 4 ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΑΞΟΝΑΣ 5 ΠΡΟΒΟΛΗ- ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	ΑΞΟΝΑΣ 6 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΑΞΟΝΑΣ 7 ΜΕΛΕΤΕΣ
ΜΕΤΡΟ 1: ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ						X	
ΜΕΤΡΟ 2: ΕΞΥΠΛΩΣΗ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΕΡΒΕΙ ΤΗ ΦΕΡΟΥΣΑ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ	X		X	X	X	X	X
ΜΕΤΡΟ 3: ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ				X		X	
ΜΕΤΡΟ 4: ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΦΙΤΑ						X	X
ΜΕΤΡΟ 5: ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΕΝΗ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΠΡΟΒΟΛΗ		X	X		X	X	X
ΜΕΤΡΟ 6: ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	X	X		X	X		X
ΜΕΤΡΟ 7 : ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΠΡΩΘΟΧΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ	X	X	X	X	X	X	X
ΜΕΤΡΟ 8: ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000	X	X	X	X	X	X	X
ΜΕΤΡΟ 9: ΠΡΩΘΟΧΕΙΑ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	X	X	X	X	X	X	X
ΜΕΤΡΟ 10: ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ						X	X
ΜΕΤΡΟ 11: ΣΗΜΑ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ			X		X	X	
ΜΕΤΡΟ 12: ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ						X	
ΜΕΤΡΟ 13: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ				X		X	
ΜΕΤΡΟ 14: ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ						X	
ΜΕΤΡΟ 15: ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ (ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ) ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ				X		X	
ΜΕΤΡΟ 16: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ						X	
ΜΕΤΡΟ 17: ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΕΛΚΕ, ΤΩΝ ΚΥΕ, ΤΟΥ ΚΕΤΑ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΟΠΑΑΧ						X	
ΜΕΤΡΟ 18: ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	X					X	X
ΜΕΤΡΟ 19: ΔΙΚΤΥΩΣΗ – ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΜΕ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ				X		X	X
ΜΕΤΡΟ 20: ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ			X		X	X	X

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΘΕΤΗΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕ ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

ΑΞΟΝΑΣ 1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	ΑΞΟΝΑΣ 2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	ΑΞΟΝΑΣ 3 ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ- ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΑΞΟΝΑΣ 4 ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΑΞΟΝΑΣ 5 ΠΡΟΒΟΛΗ – ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	ΑΞΟΝΑΣ 6 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΜΕΤΡΟ 1: ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ					Αποτελεί αμιγώς θεσμική ρύθμιση και προκύπτει από τα συμπεράσματα της α' φάσης (κεφ. Φέρουσας Ικανότητας")
ΜΕΤΡΟ 2: ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΕΡΒΕΙ ΤΗ ΦΕΡΟΥΣΑ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ	Αφορά τη δημιουργία υποδομών κυρίως περιβάλλοντος (βιολογικοί, ΧΥΤΑ κ.α.- που απαιτούνται για την αποκατάσταση και την πρόληψη βλαβών στις εν λόγω περιοχές.	Το ανθρωπογενές και πολιτισμικό περιβάλλον θα ωφεληθεί από την πολιτική "εξυγίανσης" και διάσωσης των πόρων που δεν έχουν αλλοιωθεί.	Μεγάλο μερίδιο καταλαμβάνει ο τομέας 'ανθρώπινοι πόροι' από την άποψη της ευαισθητοποίησης και διαμόρφωσης αειφορικής νοοτροπίας και φιλοσοφίας στους εμπλεκόμενους με τον τουρισμό.	Αφορά το ρόλο των επικοινωνιακών μεθόδων ευαισθητοποίησης των εμπλεκόμενων στον τουρισμό, προκειμένου να καταστούν οι τελευταίοι συμμετοχικοί και όχι αντίπαλοι του μέτρου	Η εφαρμογή του μέτρου προϋποθέτει την εφαρμογή και τη λήψη θεσμικών μέτρων (όπως προκύπτει και από τα συμπεράσματα της α' φάσης) (κεφ. Φέρουσας Ικανότητας")
ΜΕΤΡΟ 3: ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ			Η επιτυχία του μέτρου συναρτάται από το βαθμό συνειδητοποίησης από τους επιχειρηματίες και εργαζόμενους στον τουρισμό, της ανάγκης για υψηλή ποιότητα υπηρεσιών		Προϋπόθεση εφαρμογής του μέτρου είναι, μεταξύ άλλων και η λήψη μέτρων για την τήρηση προδιαγραφών υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και -πιθανά- τη θεσμοθέτηση κυρώσεων για τους παραβάτες.
ΜΕΤΡΟ 4: ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΦΙΤΑ					Αποτελεί αμιγώς θεσμική ρύθμιση και υπακούει στην ίδια λογική της καθιέρωσης ΜΠΕ και λοιπών μελετών και εγκρίσεων.
ΜΕΤΡΟ 5: ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΕΝΗ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΠΡΟΒΟΛΗ	Στο μέτρο περιλαμβάνεται και η δημιουργία υποδομών επικοινωνίας και πληροφόρησης (γραφεία ενημέρωσης, πληροφοριακά κέντρα, χωρικά συστήματα επιτόπιας προβολής, σημάνσεις κ.α.)	Ο άξονας είναι ο αποδέκτης των ωφελειών από την εφαρμογή του μέτρου		Χρειάζεται η εκπόνηση marketing plan για όλη την Περιφέρεια και η δημιουργία υποδομών επικοινωνίας και πληροφόρησης (γραφεία ενημέρωσης, πληροφοριακά κέντρα, χωρικά συστήματα επιτόπιας προβολής, σημάνσεις κ.α.)	Για την υλοποίηση του μέτρου απαιτούνται θεσμικές ρυθμίσεις αναφορικά κυρίως με τη σύσταση αρμόδιου φορέα (εταιρεία τουριστικής προβολής)

ΜΕΤΡΟ 6: ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	Για την ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού απαιτείται η δημιουργία και βελτίωση βασικών υποδομών μεταφορών και περιβάλλοντος	Η συσχέτιση αφορά στις ήπιες υποδομές και εξυπηρετήσεις που θα δημιουργηθούν σε περιοχές με χαμηλή τουριστική ανάπτυξη με σκοπό την προσφορά δελεαστικού και διαφοροποιημένου τουριστικού προϊόντος που θα προσελκύσει τον ντόπιο επισκέπτη		Αφορά τη μερική διαφοροποίηση της άυλης τουριστικής προσφοράς και την προσαρμογή της στις απαιτήσεις του εγχώριου επισκέπτη, ο οποίος έχει ασφαλώς διαφορετικές ανάγκες από τον αλλοδαπό	Το σημαντικότερο μέσο ανάπτυξης του εσωτερικού τουρισμού είναι η σωστή και κυρίως συστηματική προβολή του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης σε στοχοθετημένο κοινό του νησιού και της χώρας	
ΜΕΤΡΟ 7 : ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ	Απαιτείται η δημιουργία και η βελτίωση βασικών υποδομών μεταφορών και περιβάλλοντος	Η συσχέτιση αφορά τις ήπιες υποδομές που θα πρέπει να εξασφαλιστούν στην ενδοχώρα για την εξυπηρέτηση της τουριστικής ζήτησης	Από την υλοποίηση του μέτρου άμεσα ωφελούμενο θα είναι το πολιτισμικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, το οποίο και αποτελεί ουσιαστικά το τουριστικό προϊόν της Περιφέρειας	Αφορά την ευαισθητοποίηση και κατάρτιση του ντόπιου πληθυσμού στα νέα δεδομένα που θα προκύψουν	Το σημαντικότερο ίσως μέσο ανάπτυξης του τουρισμού της ενδοχώρας είναι η σωστή και κυρίως συστηματική προβολή του εναλλακτικού τουριστικού προϊόντος της Κρήτης	Χρειάζεται η λήψη θεσμικών ρυθμίσεων που θα διευκολύνουν την εφαρμογή πολιτικών ανάπτυξης του τουρισμού της ενδοχώρας (π.χ. θέσπιση κινήτρων για επιχειρηματίες που αποφασίζουν να επενδύσουν στην ενδοχώρα)
ΜΕΤΡΟ 8: ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000	Απαιτείται η δημιουργία και η βελτίωση βασικών υποδομών μεταφορών και περιβάλλοντος	Αφορά πολύ συγκεκριμένες υποδομές οικοτουρισμού που πιτρεύονται και συνιστάται να δημιουργηθούν για την παράλληλη ανάπτυξη και προστασία των ευαίσθητων περιοχών	Από την υλοποίηση του μέτρου άμεσες ωφέλειες θα υπάρξουν για το πολιτισμικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, το οποίο και αποτελεί ουσιαστικά το τουριστικό προϊόν	Αφορά την ανάγκη στήριξης των προσπάθειών προστασίας και ήπιας διαχείρισης των περιοχών NATURA από τον ανθρώπινο παράγοντα	Η επιτυχία της ανάπτυξης του οικοτουρισμού στις προστατευταίες περιοχές εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ανάδειξη της σημασίας και την προβολή της απουδιάότητάς του	Χρειάζεται η λήψη θεσμικών ρυθμίσεων που θα διευκολύνουν την εφαρμογή πολιτικών ανάπτυξης του τουρισμού της ενδοχώρας (π.χ. επίσπευσης της διαδικασίας σύστασης φορέων διαχείρισης)
ΜΕΤΡΟ 9: ΠΡΩΘΗΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	Απαιτείται η δημιουργία και η βελτίωση βασικών υποδομών μεταφορών και περιβάλλοντος	Απαιτείται η δημιουργία αμιγών τουριστικών υποδομών, καθώς και θεματικών τουριστικών υποδομών, στη λογική της διάρφωσης συγκεκριμένου τουριστικού προϊόντος το οποίο θα μπορεί η κάθε πόλη να προβάλει ως σήμα κατατεθέν "Label City"	Η επιτυχία του μέτρου εξαρτάται από την ανάδειξη των ανθρωπογενών και πολιτιστικών πόρων κάθε πόλης	Απαιτείται η καλλιέργεια τουριστικής κουλτούρας στους εμπλεκόμενους στον τουρισμό πόλης (φυσικά πρόσωπα, επαγγελματίες και παράγοντες)	Το σημαντικότερο μέσο ανάπτυξης του αστικού τουρισμού είναι η σωστή και κυρίως συστηματική προβολή του θεματικού προϊόντος που προσφέρει κάθε πόλη	Χρειάζεται η λήψη θεσμικών ρυθμίσεων που θα διευκολύνουν την εφαρμογή πολιτικών ανάπτυξης του τουρισμού της πόλης (π.χ. επίλυση προβλήματος ανεπάρκειας θεσμικού πλαισίου χρηματοδότησης της ανάπτυξης όσων παραδοσιακών κτισμάτων)
ΜΕΤΡΟ 10: ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ						Είναι αμιγώς θεσμικό μέτρο

ΜΕΤΡΟ 11: ΣΗΜΑ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ			Η κρητική κουζίνα είναι μέρος του ανθρωπογενούς και πολιτισμικού περιβάλλοντος		Ο άξονας είναι βασική προϋπόθεση για την επιτυχία του μέτρου	Είναι αμιγώς θεσμικό μέτρο
ΜΕΤΡΟ 12: ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ						Είναι αμιγώς θεσμικό μέτρο
ΜΕΤΡΟ 13: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ				Το μέτρο αφορά τη δημιουργία δομών και υποδομών εκπαίδευσης και κατάρτισης		Η εφαρμογή του μέτρου προϋποθέτει τη θεσμοθέτηση της υποχρεωτικής κατάρτισης σε θέματα τουρισμού, στοχοθετημένα
ΜΕΤΡΟ 14: ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ						Είναι αμιγώς θεσμικό μέτρο
ΜΕΤΡΟ 15: ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ (ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ) ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ				Το μέτρο αποβλέπει στην αναβάθμιση και βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου που στελεχώνει τον κρατικό μηχανισμό		Είναι αμιγώς θεσμικό μέτρο
ΜΕΤΡΟ 16: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ						Είναι αμιγώς θεσμικό μέτρο
ΜΕΤΡΟ 17: ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΕΛΚΕ, ΤΩΝ ΚΥΕ, ΤΟΥ ΚΕΤΑ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΟΠΛΑΧ						Είναι αμιγώς θεσμικό μέτρο
ΜΕΤΡΟ 18: ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	Απαιτείται η δημιουργία και βελτίωση υποδομών μεταφορών και ενέργειας					Απαιτεί πολιτικές αποφάσεις και θεσμικές ρυθμίσεις
ΜΕΤΡΟ 19: ΔΙΚΤΥΩΣΗ – ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΜΕ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ				Η επιτυχία του μέτρου εξαρτάται από τη λειτουργία των εμπλεκόμενων επιχειρηματιών και στελεχών του τουρισμού		Απαιτεί θεσμικές ρυθμίσεις που να επιλύουν προβλήματα και να υπερκάνουν γραφειοκρατικές σκοπέλους στις επιχειρήσεις που παίρνουν την εν λόγω πρωτοβουλία
ΜΕΤΡΟ 20: ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ			Ο παράγοντας άνθρωπος παίζει τον πλέον καθοριστικό ρόλο για την υλοποίηση του μέτρου		Είναι βέβαιο ότι με επικοινωνιακές μεθόδους μπορεί να επιτευχθεί η ευαισθητοποίηση σε θέματα τοπικών- πολιτιστικών αξιών	Η επίτευξη του μέτρου προϋποθέτει τη λήψη και θεσμικών αποφάσεων και μέτρων

2. Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Οι πολλαπλές και αλυσιδωτές επιδράσεις που ασκεί ο τουρισμός και ο πολυδιάστατος χαρακτήρας του, έχουν ως συνέπεια την εμπλοκή πολλών και διαφορετικών παραγόντων και φορέων τόσο σε επίπεδο σχεδιασμού όσο και σε επίπεδο εφαρμογής-υλοποίησης της τουριστικής πολιτικής.

Οι φορείς που δραστηριοποιούνται σε επίπεδο Περιφέρειας είναι πολυάριθμοι και έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της σημερινής κατάστασης του τουρισμού της Κρήτης:

- συμμετέχοντας στο σχεδιασμό της τουριστικής πολιτικής,
- υλοποιώντας τουριστικά προγράμματα,
- ασκώντας παρεμβατική πολιτική στη λήψη αποφάσεων και διαδραματίζοντας το ρόλο των κοινωνικών εταίρων,
- υλοποιώντας δράσεις κατάρτισης και εκπαίδευσης,
- πραγματοποιώντας έργα τουριστικής προβολής,
- εκπονώντας μελέτες για την τουριστική ανάπτυξη,
- κινητοποιώντας και υποστηρίζοντας τις τοπικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες
- αξιοποιώντας και υλοποιώντας προγράμματα τουριστικής ανάπτυξης
- ενημερώνοντας για τις τάσεις και ευκαιρίες του μακροπεριβάλλοντος

Πέραν όμως από την αναμφισβήτητη συμβολή τους στην τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας, ο συγκρουσιακός χαρακτήρας των συμφερόντων τους και η έλλειψη ενός ξεκάθਾਰου πλαισίου που θα καθορίζει σαφείς ρόλους και όρια αρμοδιοτήτων, έχει προκαλέσει σοβαρά προβλήματα στο τουριστικό κύκλωμα (δυσκαμψία στη λήψη αποφάσεων, αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην υλοποίηση των έργων, αναποτελεσματικότητα), με συνέπειες στην ίδια την ποιότητα και επομένως στην ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος.

Τα σημαντικότερα από αυτά συνοψίζονται στα παρακάτω (όπως ενίοτε εκφράζονται και από τους ίδιους τους φορείς):

- Δεν υπάρχει συγκεκριμένη, στοχοθετημένη και ρεαλιστική στρατηγική τουριστικού σχεδιασμού, με αποτέλεσμα οι ενέργειες που γίνονται να είναι ασυντόνιστες και αποσπασματικές.
- Υπάρχει μεγάλο θεσμικό έλλειμμα σε τοπικά και περιφερειακά όργανα που θα αποτελέσουν τους μοχλούς μιας σχεδιασμένης και ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης.
- Υπάρχει πρόβλημα συνεχούς και διευρυνόμενης «συναρμοδιότητας» του βασικού φορέα τουριστικής πολιτικής (ΕΟΤ) με τους υπόλοιπους φορείς και τις υπηρεσίες του κράτους. Με άλλα λόγια, δεν είναι απόλυτα σαφές το ποιος τελικά παίρνει αποφάσεις και ασκεί τουριστική πολιτική στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα, η λήψη κρίσιμων αποφάσεων, να πρέπει κάθε φορά να περνάει μέσα από μια συνεχή διαδικασία συνολικών θεσμικών ρυθμίσεων και διαδικασιών.
- Συνεπεία του παραπάνω (α) πολλοί φορείς, των οποίων το αντικείμενο και η οργανωτική διάρθρωση δεν έχει καμία σχέση με τον τουρισμό ενεργούν ως φορείς τουριστικής πολιτικής και (β) καταγράφονται μεγάλες καθυστερήσεις στη λήψη αποφάσεων ή στην ανάληψη πρωτοβουλιών δοθείσης και της γραφειοκρατικής φύσης των δημοσίων οργανισμών.
- Ο αριθμός των τουριστικών φορέων είναι μεγάλος και τα συμφέροντά τους ως επί τω πλείστο συγκρουόμενα και ενίοτε αγεφύρωτα, ελλείπει τουριστικής κουλτούρας και ορθής επιχειρηματικής λογικής.
- Στο τελευταίο, μεγάλο μερίδιο ευθύνης έχει και η έλλειψη ολοκληρωμένης και συστηματικής πολιτικής κατάρτισης και ευαισθητοποίησης των εμπλεκόμενων στον τουρισμό.
- Στην απουσία τουριστικής κουλτούρας, έχει παίξει ρόλο και η πρακτική των αθρόων επιδοτήσεων που ξεκίνησε τη δεκαετία του 1980, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την καλλιέργεια μιας παθητικής επιχειρηματικής νοοτροπίας έναντι μιας δυναμικής επενδυτικής δραστηριοποίησης.
- Πολλοί φορείς αντιμετωπίζουν προβλήματα λειτουργίας λόγω έλλειψης χρηματοοικονομικών πόρων, υλικοτεχνικής υποδομής και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.
- Δεν έχουν παίξει (οι φορείς στο σύνολό τους) το ρόλο που τους αναλογεί με αποτέλεσμα να έχουν συρρικνωθεί σε σχέση με το προβλεπόμενο πλαίσιο λειτουργίας τους.
- Επικρατούν έντονες γραφειοκρατικές διαδικασίες που λειτουργούν αποτρεπτικά σε μια ενδεχόμενη ανάληψη ιδιωτικών επενδυτικών πρωτοβουλιών.

Τα παραπάνω είναι μερικά μόνο από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι τουριστικοί φορείς στην Κρήτη και εντοπίζονται σε μια περίοδο όπου η ενεργή παρουσία και δράση τους θεωρείται αναγκαία συνθήκη για μια ολοκληρωμένη τουριστική ανάπτυξη. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά ότι οι κατευθύνσεις και αρχές διαμόρφωσης τουριστικής πολιτικής που υιοθετούνται, μεταξύ άλλων, από την Ε.Ε. είναι:

1. η στήριξη της τουριστικής ανάπτυξης στα τοπικά συγκριτικά πλεονεκτήματα και στο εγχώριο δυναμικό (μοντέλο ενδογενούς ανάπτυξης)
2. η ενεργή συμμετοχή και εκπροσώπηση της επιχειρηματικής κοινότητας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (προσέγγιση «από κάτω προς τα πάνω»)
3. η ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων μεταξύ οργανισμών και φορέων ιδιωτικής ή μικτής χρήσης (ΜΚΟ, Δημοτικές επιχειρήσεις, οικονομικοί εταίροι κ.λπ.) και
4. η δικτύωση και η διακρατική συνεργασία με σκοπό την προώθηση κοινών στόχων και την υλοποίηση κοινών δράσεων.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, στην παρούσα ενότητα εξετάζεται:

(α) ο ρόλος που πρέπει να διαδραματίσουν οι δημόσιοι και οι ιδιωτικοί φορείς τουρισμού (ενότητα 2.1) και

(β) οι προτεραιότητες και οι άξονες παρέμβασης, προκειμένου να μπορέσουν να συμβάλλουν κατά το μέγιστο στην προώθηση μιας αποτελεσματικής και ολοκληρωμένης ανάπτυξης του τουρισμού της περιφέρειας (ενότητα 2.2).

Ο «ρόλος», παραπέμπει στη φιλοσοφία και το πλαίσιο λειτουργίας που πρέπει να τους διέπει ως φορείς τουριστικής ανάπτυξης.

Οι «προτεραιότητες» αφορούν την ιεράρχηση των στόχων τους, προκειμένου να επιτύχουν την αποτελεσματική αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων του τουρισμού, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τους στρατηγικούς στόχους της τουριστικής πολιτικής της Περιφέρειας Κρήτης, τις εγγενείς αδυναμίες του συστήματος, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του μικροπεριβάλλοντος και τις τάσεις και απαιτήσεις του μακροπεριβάλλοντος.

Οι «άξονες παρέμβασης» παραπέμπουν στους τομείς που -κατά προτεραιότητα- μπορούν και οφείλουν να δραστηριοποιηθούν.

Προτού προχωρήσουμε στην ανάλυση των ανωτέρω, κρίναμε σκόπιμο να περιγράψουμε συνοπτικά το πλαίσιο μέσα στο οποίο καλούνται να λειτουργήσουν. Έτσι, θεωρούμε τον τουρισμό ως ένα «Παραγωγικό Σύστημα», το οποίο περιλαμβάνει διάφορα στάδια λειτουργίας από την επιλογή και διαμόρφωση του (τουριστικού) προϊόντος μέχρι την πώλησή του.

Ειδικότερα:

Τα στάδια παραγωγής του τουριστικού προϊόντος είναι (σχήμα Α'):

1^ο: Εντοπισμός, επιλογή, διαμόρφωση του τουριστικού προϊόντος

2^ο: Στρατηγικός σχεδιασμός για την αξιοποίηση και προώθηση του προϊόντος

3^ο: Προετοιμασία εδάφους – συνθηκών

4^ο: Δημιουργία (παραγωγή) προϊόντος

5^ο: Marketing

6^ο: Πώληση-εκμετάλλευση

7^ο: Έλεγχος

Με βάση τα παραπάνω στάδια, οι ρόλοι των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων κατανέμονται ως εξής:

ΣΤΑΔΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ / ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΡΟΛΟΣ
1 ^ο : Διαμόρφωση, επιλογή του προϊόντος	**	***	Αναπτυξιακός Γνωμοδοτικός
2 ^ο : Στρατηγικός σχεδιασμός για την αξιοποίηση και προώθηση του προϊόντος	***	*	Αναπτυξιακός Γνωμοδοτικός
3 ^ο : Προετοιμασία εδάφους – συνθηκών	**	**	Συμβουλευτικός
4 ^ο : Δημιουργία (παραγωγή) προϊόντος	**	***	Εκτελεστικός
5 ^ο : Marketing	***	*	Πρωθητικός
6 ^ο : Πώληση-εκμετάλλευση		***	Διαχειριστικός
7 ^ο : Έλεγχος	***		Ελεγκτικός

* Μικρή συμμετοχή

** Μέτρια συμμετοχή

** Υψηλή συμμετοχή

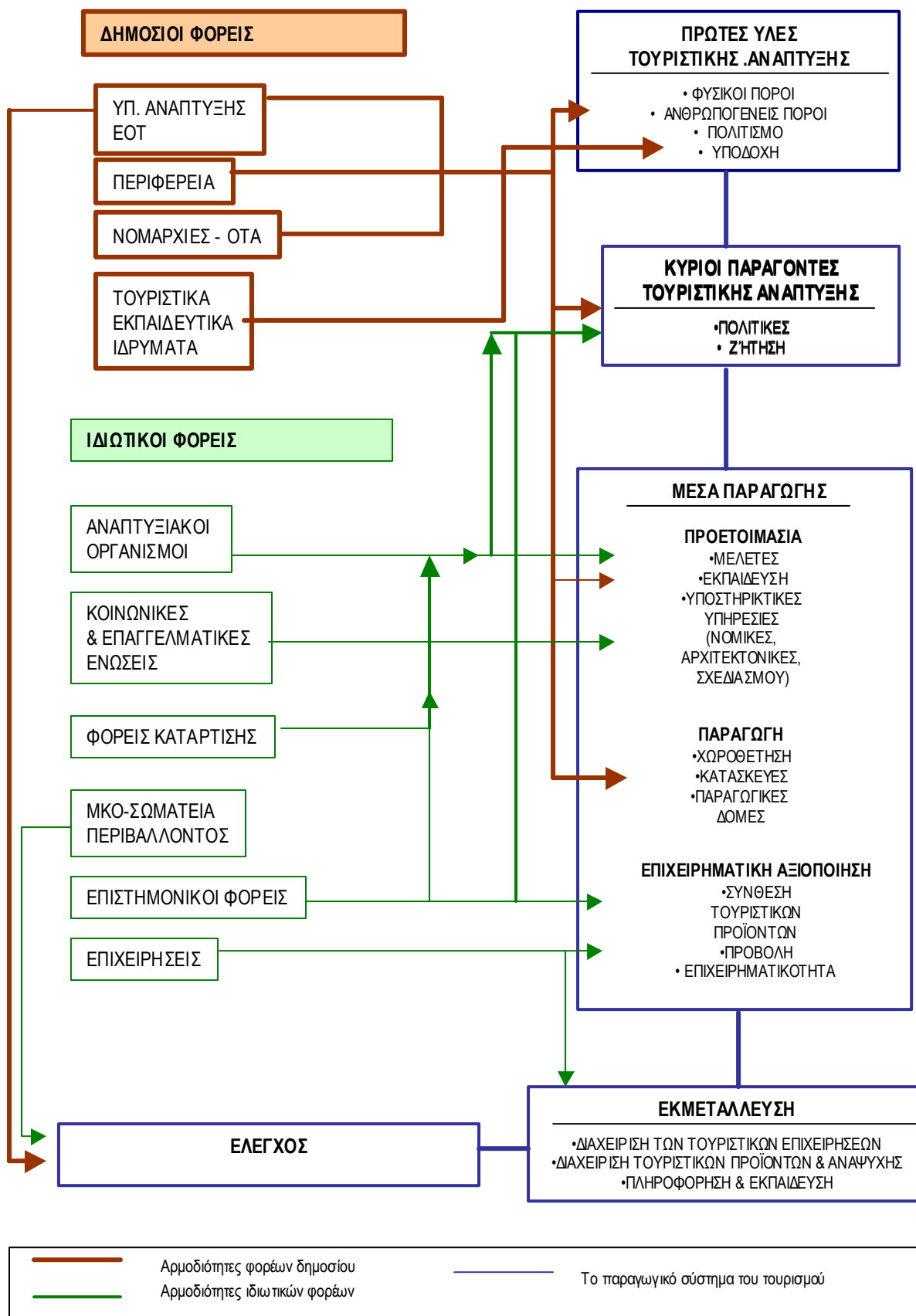
Από τη στήλη «ρόλος» προκύπτει ότι ο ρόλος των δημοσίων φορέων είναι αναπτυξιακός (σχεδιασμός και λήψη αποφάσεων), συμβουλευτικός (στήριξη των επιχειρηματιών), εκτελεστικός (δημιουργία υποδομών), προωθητικός (προβολή-προώθηση) και ελεγκτικός (εποπτεία για τη διασφάλιση της ποιότητας).

Ο ρόλος των ιδιωτικών φορέων είναι κυρίως διαχειριστικός (πώληση-εκμετάλλευση του τουριστικού προϊόντος και σε μικρότερο βαθμό εκτελεστικός (δημιουργία ιδιωτικών τουριστικών υποδομών) και προωθητικός (μικρής εμβέλειας δράσεις προβολής).

Παρακάτω αναλύεται ο ρόλος και οι άξονες δράσεις του κάθε φορέα ξεχωριστά.

ΣΧΗΜΑ Α' ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ - ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ & ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥ

ΠΗΓΗ: Ρ. Επεξεργασία μοντέλου τουρισμού ως παραγωγικό σύστημα του Melin, R. Spizzichino,

2.1 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Με βάση όσα προαναφέρθηκαν ο ρόλος των φορέων του δημοσίου τομέα σχετίζεται πρωτίστως με την αξιοποίηση των τουριστικών πόρων, τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την τουριστική ανάπτυξη, την προετοιμασία του εδάφους και την ωρίμανση των συνθηκών υποδοχής τουριστικών επενδύσεων, την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, την προβολή του και τέλος την εποπτεία και τον ποιοτικό έλεγχο της τουριστικής αγοράς.

Πιο αναλυτικά, οι τομείς συμμετοχής και δράσης των δημοσίων φορέων αφορούν, κατά προτεραιότητα:

1. Το στρατηγικό σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης. Πρόκειται για τη διαδικασία :
 - α. καταγραφής και αξιολόγησης των τουριστικών πόρων της Κρήτης και επιλογής εκείνων που θα αποτελέσουν το τουριστικό της προϊόν.
 - β. κατάστρωσης ενός λεπτομερούς και μακρόπνοου σχεδίου δράσης με στοχοθετημένες προτάσεις και άξονες παρέμβασης
2. Τη διαμόρφωση του ευρύτερου θεσμικού πλαισίου λειτουργίας της τουριστικής αγοράς.
3. Τη δημιουργία βασικών υποδομών και τουριστικών εγκαταστάσεων
4. Την αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού της περιφέρειας
5. Τη συστηματική προβολή και προώθηση (marketing) του τουριστικού προϊόντος
6. Την επόπτευση και έλεγχο της τουριστικής αγοράς με σκοπό τη διασφάλιση της υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και προϊόντων.

Οι παραπάνω προτεραιότητες των δημοσίων φορέων εξειδικεύονται ως εξής:

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	✓ Καταγραφή τουριστικού προϊόντος ✓ Χωροταξικός σχεδιασμός ✓ Προσδιορισμός στόχων ✓ Προσδιορισμός τομέων δράσης και φορέων υλοποίησης ✓ Μελέτες / έρευνες
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	✓ Χρήσεις γης

	✓ Πολιτική επενδυτικών κινήτρων ✓ Περιβαλλοντικοί όροι
ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	✓ Υποδομές περιβάλλοντος ✓ Οδικά δίκτυα ✓ Μεταφορές ✓ Επικοινωνίες ✓ Ειδικές τουριστικές εγκαταστάσεις ✓ Υπηρεσίες ενημέρωσης ✓ Υπηρεσίες υγείας ✓ Διοικητικές υπηρεσίες
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΝΔΟΓΕΝΟΥΣ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	✓ Κατάρτιση και απασχόληση ανθρώπινου δυναμικού ✓ Διασύνδεση τομέων παραγωγής ✓ Συμβουλευτική υποστήριξη
MARKETING – ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	✓ Ενιαία και συστηματική προβολή ✓ Επικοινωνιακή στρατηγική ✓ Εκπροσώπηση σε διεθνή φόρουμ ✓ Συμμετοχή σε φορείς τουρισμού ανά τον κόσμο
ΕΠΟΠΤΕΙΑ, ΕΛΕΓΧΟΣ	✓ Άσκηση ελέγχου τήρησης προδιαγραφών και όρων δόμησης, περιβαλλοντικών όρων ✓ Δημιουργία και τήρηση τουριστικών προτύπων

Οι φορείς του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα είναι οι εξής:

- ❑ Υπουργείο Ανάπτυξης - ΕΟΤ
- ❑ Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Κρήτης - Διεύθυνση Τουρισμού
- ❑ Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
- ❑ Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- ❑ Τουριστική Αστυνομία
- ❑ Δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα
- ❑ Εταιρεία Τουρισμού Κρήτης
- ❑ Εφορίες Αρχαιοτήτων
- ❑ Αναπτυξιακοί Οργανισμοί και Εταιρείες
 - Αναπτυξιακή Ηρακλείου Α.Ε.
 - Αναπτυξιακή Λασιθίου Α.Ε.
 - ΑΚΟΜΜ Α.Ε.
 - ΟΑΝΑΚ Α.Ε.
 - ΟΑΔΥΚ Α.Ε.
 - ΟΑΣ Α.Ε.
- ❑ Δασικές Υπηρεσίες

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Τη δυναμική εικόνα που εμφάνισε η Εταιρία Τουρισμού κατά το ξεκίνημά της ακολούθησε μια φθίνουσα πορεία σε ότι αφορά το εύρος των δράσεων της λόγω ελλείψεων σε επίπεδο οργάνωσης, διοίκησης και πόρων. Έτσι, μέχρι σήμερα έχει περιοριστεί στην προβολή του κρητικού τουρισμού, μέσα από συμμετοχές της σε εκθέσεις, διαφημιστικές καταχωρήσεις, φιλοξενίες κ.λπ.

Ωστόσο, με δεδομένο τον υπερτοπικό χαρακτήρα της και τα μέχρι σήμερα κεκτημένα της (εμπειρία, επαφές, γνώση της τουριστικής αγοράς, σύγχρονος πάγιος εξοπλισμός και χώρος στέγασης κ.α.) μπορεί και οφείλει να παίξει πιο ουσιαστικό και πρωταγωνιστικό ρόλο και συγκεκριμένα:

- Ρόλο ενδιάμεσο μεταξύ των τοπικών και υπερτοπικών τουριστικών φορέων,
- συντονιστικό ρόλο των τουριστικών ενώσεων και οργανισμών,
- υποστηρικτικό ρόλο κυρίως ως προς την τουριστική πολιτική που έχει υιοθετηθεί,
- εκτελεστικό ρόλο με στόχο την ανάπτυξη νέων τουριστικών προϊόντων,
- διαχειριστικό ρόλο, για την ολοκληρωμένη υλοποίηση δράσεων τουριστικής ανάπτυξης.

Προτεραιότητες της Εταιρίας Τουρισμού είναι να αναπτύξει, σε περιφερειακό επίπεδο, έναν μηχανισμό υποστήριξης των τουριστικών φορέων του δημοσίου, του ιδιωτικού τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, να προωθήσει το περιφερειακό τουριστικό προϊόν, να αναπτύξει ένα σύστημα παρακολούθησης των δεικτών τουριστικής ανάπτυξης και να δημιουργήσει μηχανισμό αξιολόγησης και ελέγχου της Κρητικής τουριστικής αγοράς.

Ειδικά σε σχέση με τα θέματα προβολής, εκτιμάται ότι η Εταιρία τουρισμού ως φορέας στήριξης των επιμέρους ιδιωτικών-επιχειρηματικών συμφερόντων, πρέπει να αναλάβει να σχεδιάσει και να λειτουργήσει ένα Σχέδιο Μάρκετινγκ επ' ωφελεία όλων όσων κινούνται στο χώρο προορισμού. Σε αυτό θα συνεργάζεται και με τις εξειδικευμένες σε επίπεδο νομού ΝΕΤΠ, οι οποίες σε συνεννόηση με την πρώτη θα υλοποιούν σε νομαρχιακό επίπεδο την κοινή πολιτική.

Ως βασικοί άξονες δράσης της εταιρίας ορίζονται οι παρακάτω:

1. Συνεργασία και στήριξη των δομών του τουρισμού σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.
2. Συντονισμό και υποστήριξη στους φορείς ιδιωτικού και δημόσιου τομέα και τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό.
3. Προβολή και στήριξη του τουριστικού προϊόντος.
4. Αξιοποίηση και διαχείριση κοινοτικών, εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων και χρηματοδοτήσεων που έχουν ως αντικείμενο τον τουρισμό.
5. Ανάπτυξη και προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
6. Ανάπτυξη διαπεριφερειακών συνεργασιών.
7. Στήριξη στην εισαγωγή νέων τεχνολογιών στον τουρισμό.
8. Διοργάνωση Ημερίδων, Συνεδρίων, Συναντήσεων και Εκθέσεων.
9. Επιμόρφωση φορέων, επιχειρήσεων και στελεχών.
10. Διεξαγωγή ερευνών και μελετών που αφορούν την τουριστική αγορά.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ Α' ΒΑΘΜΟΥ (ΔΗΜΟΙ)

Οι ΟΤΑ α' βαθμού έχουν άμεση σχέση με την “υποδοχή” του επισκέπτη στην περιοχή τους, συνεπώς και με την εντύπωση που σχηματίζει για τον τόπο των διακοπών του.

Ουσιαστικά ο δήμος διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό το επίπεδο και την ποιότητα του τουριστικού προϊόντος του τόπου προορισμού, συνεπώς οφείλει να φροντίσει για όλα τα θέματα που σχετίζονται με την εικόνα του δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος, της καθαριότητας, του πολιτισμού, της πληροφόρησης, της φιλοξενίας κ.λπ.

Κατά συνέπεια, προτεραιότητα για τους δήμους πρέπει να αποτελεί:

- Η διατήρηση της καθαριότητας και της καλής εικόνας του περιβάλλοντος.
- Η υψηλή ποιότητα των υποδομών και υπηρεσιών.
- Η διατήρηση των οικολογικών αξιών και των πολιτιστικών αξιών της περιοχής.
- Η προστασία των ευαίσθητων περιβαλλοντικών πόρων.
- Η διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής τους ταυτότητας.
- Η εξασφάλιση της εύκολης πρόσβασης των επισκεπτών στην πληροφόρηση.

Άξονες δράσης των ΟΤΑ πρέπει να είναι:

1. Η οργάνωση του δήμου ως τόπος προορισμού που αφορά :
 - την καθαριότητα των κοινόχρηστων χώρων και του οδικού δικτύου,
 - τη λειτουργία χώρων υγιεινής,
 - την απομάκρυνση των οχλουσών χρήσεων (ηχορύπανση, δυσάρεστες οσμές)
 - την ρύθμιση ζητημάτων ύδρευσης
 - τη δημιουργία χώρων στάθμευσης
 - τη ρύθμιση των κυκλοφοριακών θεμάτων
2. Η δημιουργία κέντρων πληροφόρησης των επισκεπτών.
3. Η προβολή-προώθηση των τουριστικών προϊόντων.
4. Ο επανασχεδιασμός και η αναδιοργάνωση των τοπικών πολιτιστικών εκδηλώσεων.
5. Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού, με σκοπό τη δημιουργία τουριστικής κουλτούρας και συνείδησης.
6. Ο έλεγχος της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών στις υπηρεσίες εστίασης και αναψυχής
7. την τήρηση των κανονιστικών όρων και αποφάσεων

Τεράστια σημασία έχει τέλος η ορθή λειτουργία των διαφόρων υπηρεσιών των Δήμων. Αναφέρεται χαρακτηριστικά ο ρόλος της δημοτικής αστυνομίας. Πρέπει ανελλιπώς να ασκεί επίβλεψη και έλεγχο για το επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών (π.χ διατήρηση υψηλής ποιότητας στα εστιατόρια, στα κέντρα αναψυχής, στα δημόσια και ιδιωτικά μέσα μετακίνησης, στα εμπορικά καταστήματα).

Επίσης, η πολεοδομία οφείλει να μεριμνά διαρκώς για την τήρηση των όρων δόμησης τόσο μέσα από την επίβλεψη των έργων που γίνονται όσο και μέσα από την γενικότερη παρακολούθηση και έλεγχο. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις σε χωριά που γίνονται αυθαίρετες παρεμβάσεις σε παραδοσιακά κτίσματα χωρίς έλεγχο και ευθύνες.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ Β' ΒΑΘΜΟΥ (ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΕΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ)

Σε νομαρχιακό επίπεδο δραστηριοποιούνται οι ΝΕΤΠ οι οποίες είναι θεσμοθετημένα όργανα, ανήκουν στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις λαμβάνουν χρηματοδότηση από τον νομαρχιακό προϋπολογισμό και υλοποιούν δράσεις

τουριστικής προβολής. Ωστόσο, κατά κοινή ομολογία, η προβολή που κάνουν είναι αποσπασματική, μη συστηματική και αναποτελεσματική.

Με βάση όσα προαναφέραμε, δράσεις οργανωμένης προβολής σε επίπεδο Περιφέρειας προτείνεται να αναλάβει η Εταιρία Τουρισμού, ως θεσμός υπερτοπικός. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ΝΕΤΠ θα λειτουργούν σε στενή συνεργασία με την Εταιρία Τουρισμού:

- καταθέτοντας προτάσεις και συμμετέχοντας στον σχεδιασμό
- συμμετέχοντας στην προβολή του τουρισμού στο εξωτερικό
- υλοποιώντας σε νομαρχιακό επίπεδο την εκάστοτε επικοινωνιακή πολιτική (πολιτική προβολής-δημοσιότητας)
- διατηρώντας φυσική παρουσία στις έδρες των νομών για την τακτική επικοινωνία με τους τουριστικούς παράγοντες.

Το σημαντικότερο όμως είναι ότι οι ΝΕΤΠ μπορούν να αναλάβουν τα Γραφεία Πληροφόρησης που πρέπει να λειτουργήσουν σε κάθε νομό, στη λογική των παλαιότερων γραφείων πληροφόρησης του ΕΟΤ, αλλά με πιο διευρυμένες και αναβαθμισμένες αρμοδιότητες. Σημειώνεται ότι τα Γραφεία του ΕΟΤ, παρόλο που δεν λειτουργούσαν με τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο, αφότου καταργήθηκαν, δεν αντικαταστάθηκαν από άλλη παρόμοια δομή, δημιουργώντας ένα μεγάλο κενό σε θέματα πληροφόρησης των επισκεπτών. Το έλλειμμα προσπάθησαν κατά καιρούς να καλύψουν ορισμένοι δήμοι ή φορείς συστήνοντας γραφεία πληροφόρησης στις έδρες τους, χωρίς ωστόσο θεαματικά αποτελέσματα. Όσα δεν έχουν κλείσει μέχρι σήμερα, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα βιωσιμότητας, ενώ σε τελική ανάλυση δεν καταφέρνουν να επηρεάσουν την τουριστική κίνηση στην περιοχή τους, καθώς οι προσπάθειές τους, είναι μεμονωμένες και αποσπασματικές.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

Οι Αναπτυξιακές Εταιρίες συνιστούν φορείς αποκεντρωμένου σχεδιασμού, δίνοντας βαρύτητα στην ενδογενή και αυτοτροφοδοτούμενη ανάπτυξη. Ο ρόλος τους στον τομέα του τουρισμού προέκυψε από τα προγράμματα στήριξης της υπαίθρου τα οποία διαχειρίστηκαν (LEADER, INTERREG, κ.α. και περιείχαν πολλές δράσεις που αφορούν έμμεσα ή άμεσα την ανάπτυξη του τουρισμού. Ενδεικτικά αναφέρεται η δημιουργία κατάλληλων υποδομών εστίασης και αναψυχής, η χάραξη και δημιουργία πολιτιστικών και

φυσιολατρικών διαδρομών, η δημιουργία υποδομών θεματικού τουρισμού, η προβολή και δημοσιότητα κ.λπ.

Σήμερα, λόγω της τοπικής λειτουργίας / παρουσίας τους αλλά και της τεράστιας εμπειρίας που έχουν αποκτήσει, έχουν τη δυνατότητα να αναλάβουν έναν σύνθετο και σαφώς αναβαθμισμένο ρόλο σε γνωμοδοτικό, συμβουλευτικό, συντονιστικό, εκτελεστικό, διαχειριστικό και υποστηρικτικό επίπεδο. Ο ρόλος τους αυτός υπαγορεύει και τις προτεραιότητές τους:

1^η: Συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων σε ό,τι αφορά τοπικά θέματα μέσα από την συμμετοχή τους στο φορέα σχεδιασμού της τουριστικής πολιτικής.

2^η: Συμβουλευτική υποστήριξη προς τους επιχειρηματίες και προς τους φορείς της αυτοδιοίκησης.

3^η: Διαχείριση και υλοποίηση χρηματοδοτικών προγραμμάτων.

4^η: Υποστήριξη και διαχείριση του τουριστικού προϊόντος αλλά και των τουριστικών υποδομών.

5^η: Προώθηση και ενίσχυση της συνεργασίας του τοπικού τουριστικού προϊόντος με το εξωτερικό.

Συνακόλουθα, ως τομείς παρέμβασης των αναπτυξιακών εταιριών ορίζονται:

- ❑ η δημιουργία προϋποθέσεων και ο συντονισμός της ανάληψης νέων και καινοτόμων πρωτοβουλιών που διευρύνουν και αναβαθμίζουν την τοπική αγορά εργασίας και διαφοροποιούν τον παραγωγικό ιστό.
- ❑ Η αξιοποίηση και διάχυση – δημοσιοποίηση αναπτυξιακών ευκαιριών.
- ❑ Η διερεύνηση των δυνατοτήτων προστασίας και αξιοποίησης των τοπικών πόρων και η συνδρομή τους στη βελτίωση της τεχνικής, κοινωνικής και πολιτιστικής υποδομής.
- ❑ Η προβολή των φυσικών και ανθρωπογενών πλεονεκτημάτων της περιοχής τους.
- ❑ Η στήριξη της τοπικής και νομαρχιακής αυτοδιοίκησης στον προγραμματισμό και στην υλοποίηση αναπτυξιακών έργων και στην ιεράρχηση των τοπικών προτεραιοτήτων της περιοχής τους.
- ❑ Η ουσιαστική και διαρκής παρουσία - συμμετοχή στα κέντρα λήψης αποφάσεων σε περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο.
- ❑ Η Διαρκής – αποτελεσματική δημοσιοποίηση αναπτυξιακών / επενδυτικών ευκαιριών και εν γένει βελτίωση του επιπέδου ενημέρωσης των πολιτών και των τοπικών φορέων.

- ❑ Η συμβολή στην προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση των τοπικών φυσικών και ανθρωπογενών πόρων.
- ❑ Η κινητοποίηση – εμψύχωση των κοινωνικών και παραγωγικών εταίρων.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Η Περιφέρεια Κρήτης βιώνει το γενικότερο πρόβλημα που επικρατεί και στην υπόλοιπη Ελλάδα, σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση : δεν παρέχει επαρκή κατάρτιση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στα τουριστικά επαγγέλματα. Πτυχίο τριτοβάθμιας σχολής τουριστικών επιχειρήσεων παρέχεται μόνο από το ΤΕΙ Κρήτης και την Α.Σ.Τ.Ε του Αγίου Νικολάου. Τα μαθήματα σπουδών όμως επικεντρώνονται σε θέματα ξενοδοχείων και εστιατορίων και δεν καλύπτουν τους κύριους τομείς του τουρισμού (management marketing) ή δεν κάνουν μια συνολική επιστημονική προσέγγιση του χώρου, με αποτέλεσμα να υπάρχει ελλιπής υποστήριξη του τουρισμού σε επίπεδο γνώσεων.

Επιπλέον, δεν γίνεται οργανωμένη τουριστική εκπαίδευση (εξειδίκευση) των ατόμων που στελεχώνουν τουριστικούς οργανισμούς και οργανώσεις.

Τέλος, ο βαθμός προσαρμογής της εκπαίδευσης – κατάρτισης στα νέα δεδομένα της αγοράς είναι πολύ μικρός. Αναφέρεται ενδεικτικά, ότι ο σχεδιασμός που γίνεται τα τελευταία χρόνια για την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού δεν έχει συμπεριλάβει και την κατάρτιση του απαιτούμενου προσωπικού που θα στηρίξει τις νέες αυτές μορφές τουρισμού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο οικοτουρισμός (πεζοπορικός, ορειβατικός) : φυσιολατρικές διαδρομές και μονοπάτια έχουν δημιουργηθεί σε πολλές περιοχές, χωρίς να υπάρχουν οδηγοί βουνού που θα συνοδεύουν τους δυνητικούς χρήστες-πελάτες σε αυτές.

Ο ρόλος των φορέων τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ιδιωτικά ΚΕΚ) είναι ιδιαίτερα σημαντικός καθώς, είναι κοινός τόπος ότι, το καλλιεργημένο και σωστά εκπαιδευμένο και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, έχει τη δυνατότητα να κατανοήσει τις απαιτήσεις του ευαίσθητου τουριστικού τομέα της οικονομίας, να επανακαθορίσει ποιοτικά τους στόχους και τις κατευθύνσεις του και να συμβάλλει στον προγραμματισμό, στη σωστή οργάνωση και τη σταθερή βελτίωση των λειτουργιών του.

Προτεραιότητες και άξονες παρέμβασης πρέπει να είναι:

1. η ίδρυση πανεπιστημιακής σχολής τουρισμού από το Πανεπιστήμιο Κρήτης,

2. η λειτουργία μεταπτυχιακών σπουδών στον τουρισμό στο πλαίσιο της σχολής κοινωνικών και οικονομικών σπουδών του Πανεπιστημίου Κρήτης,
3. η συνεργασία και ανταλλαγή εμπειριών και γνώσεων της πανεπιστημιακής Κοινότητας του εξωτερικού,
4. η εκπαίδευση εξειδικευμένου προσωπικού προσαρμοσμένου στις νέες μορφές τουρισμού που προκύπτουν,
5. η επαρκής και αποτελεσματική κατάρτιση στελεχών του τουρισμού.

Ύψιστης σημασίας είναι τέλος και ο ρόλος που διαδραματίζουν τα σχολεία, τα οποία διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό τη νοοτροπία και το βαθμό ευαισθησίας των επόμενων γενεών. Σε μια χώρα όπως η Ελλάδα είναι αυτονόητο ότι η παιδεία εκτός των άλλων πρέπει να είναι προσανατολισμένη και προς τις έννοιες της διατήρησης του περιβάλλοντος, των πολιτιστικών αξιών της τοπικής ταυτότητας και της κουλτούρας, και προς αυτήν την κατεύθυνση πρέπει να δοθεί μια πραγματικά μεγάλη μάχη για την καλλιέργεια και ανάπτυξη του πνεύματος αυτού.

Αυτονόητη είναι επίσης η ανάγκη καλλιέργειας τουριστικής συμπεριφοράς, υπό την έννοια του σεβασμού προς τους επισκέπτες και την αντιμετώπισή τους ως φιλοξενούμενους και όχι ως πηγή πλούτου από το σύνολο του ντόπιου πληθυσμού. Προς την κατεύθυνση αυτή ο ρόλος των εκπαιδευτών – εκπαιδευτών είναι άκρος αναγκαίος και σημαντικός.

ΑΛΛΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

□ ΕΦΟΡΙΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Ως καθ'ύλην αρμόδιες για θέματα ιστορικής κληρονομιάς, οι Εφορίες Αρχαιοτήτων διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο σε θέματα τουρισμού και μπορούν να συμβάλλουν ουσιαστικά στην ορθολογική τουριστική ανάπτυξη μιας περιοχής. Ειδικότερα:

Έχουν μεγάλη ευθύνη σε θέματα εγκρίσεων για τη δημιουργία υποδομών. Η τελική απόφαση πρέπει να λαμβάνει υπόψη τόσο τη διατήρηση και προστασία του μνημείου ή του αρχαιολογικού χώρου, όσο και τη βιωσιμότητά του στο χρόνο (π.χ. η πλήρης εγκατάλειψη μιας περιοχής λόγω αρχαιολογικής αξίας μπορεί μακροχρόνια να προκαλέσει την υποβάθμισή της). Η διερεύνηση του ενδεχόμενου της ήπιας αξιοποίησης πρέπει να περιλαμβάνεται στις εναλλακτικές λύσεις που κατά περίπτωση εξετάζονται.

Σημαντικό ρόλο έχουν επίσης σε σχέση με τον έλεγχο των προϋποθέσεων για την αποκατάσταση κτιρίων μνημειακού χαρακτήρα. Απαιτείται διαρκής επίβλεψη και αυστηρός έλεγχος για την αποφυγή τυχόν κακοτεχνιών.

Εξαιρετικά μεγάλης σημασίας είναι και το θέμα της λειτουργίας των αρχαιολογικών μουσείων ή αρχαιολογικών χώρων. Στην πλειοψηφία αυτών επικρατούν απαράδεκτες συνθήκες:

- έλλειψη καθαριότητας,
- ανεπαρκής έως παντελής έλλειψη συστήματος ενημέρωσης,
- χαμηλό επίπεδο εξυπηρέτησης λόγω αδυναμίας επικοινωνίας με τους εργαζόμενους (οι περισσότεροι δεν γνωρίζουν ξένες γλώσσες),
- συχνά “εκμετάλλευση” από τους ξεναγούς,
- συνωστισμός στις εισόδους συχνά κάτω από αντίξοες συνθήκες (ήλιος) κ.λπ.
- Υπερβολικά «στενά» ωράρια λειτουργίας, με αποτέλεσμα, πολύ συχνά, να μην προλαβαίνουν οι επισκέπτες να περιηγηθούν στο χώρο.

Σε μια χώρα όπως η Ελλάδα και μια περιοχή όπως η Κρήτη όπου το πρωταρχικό τουριστικό προϊόν είναι οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία, είναι αδιανόητο να ισχύουν τα προαναφερθέντα και είναι άμεση ανάγκη να ληφθεί μέριμνα για την αντιμετώπισή τους.

Τέλος, σε ό,τι αφορά την Εφορία Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας, σημειώνεται ότι πρέπει να διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο σε σχέση με την τουριστική αξιοποίηση των σπηλαίων και άλλων καρστικών γεωμορφών. Χρειάζεται να τεθούν τα όρια ευθυνών, να προσδιοριστούν επακριβώς οι προδιαγραφές αξιοποίησης των σπηλαίων της χώρας και να γνωστοποιηθούν σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (Περιφέρεια, ΟΤΑ, Αναπτυξιακές Εταιρίες) οι διαδικασίες που πρέπει να τηρούνται, με απώτερο στόχο την ήπια αξιοποίησή τους με γνώμονα το σεβασμό προς το βιοπεριβάλλον τους.

□ ΔΑΣΑΡΧΕΙΑ

Τα δασαρχεία διαδραματίζουν πολύ σπουδαίο ρόλο, καθώς είναι αρμόδια για θέματα που άπτονται εκτός των άλλων και του τουριστικού σχεδιασμού σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές. Εκτός από τη διαρκή παρακολούθηση και έλεγχο των έργων που γίνονται σε περιοχές οικολογικού ενδιαφέροντος,

πρέπει να παρακολουθούν και, ανά πάσα στιγμή, να έχουν πλήρη εικόνα για την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, ώστε να αποφεύγονται ασύδοτες παρεμβάσεις αξιοποίησής του, ακόμα και αν αυτές γίνονται με κριτήρια ηπιότητας.

Τα κριτήρια ηπιότητας και σε κάθε περίπτωση οι προδιαγραφές για την υλοποίηση δράσεων οικολογικής αξιοποίησης πρέπει να εγκρίνονται χωρίς εξαιρέσεις από τις αρμόδιες υπηρεσίες των δασαρχείων.

☐ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Ο ρόλος της είναι σπουδαίος για την τήρηση της τάξης και την επίλυση προβλημάτων που προκύπτουν σε χώρους και περιοχές όπου υπάρχει συγκέντρωση μεγάλου αριθμού επισκεπτών. Με δεδομένο ότι η διατήρηση και αύξηση του συναισθήματος ασφάλειας στον επισκέπτη έχει πρωτεύουσα σημασία. Επιπλέον, παράμετροι που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι (α) η βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας των μελών της τουριστικής αστυνομίας (άριστη γνώση ξένων γλωσσών, ειδική εκπαίδευση σε θέματα επικοινωνίας) και (β) η μέριμνα για την εύκολη και γρήγορη εξυπηρέτηση του επισκέπτη (π.χ. επιπλέον τηλεφωνικές γραμμές, έκδοση ενημερωτικών εντύπων, ειδική σήμανση μέσα στην πόλη κ.α.).

2.2 ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Οι ιδιωτικοί φορείς (συλλογικοί και μη) που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό είναι οι παρακάτω:

- ☐ ΣΕΤΕ
- ☐ Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο
- ☐ Ενώσεις Ξενοδόχων και Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων των Νομών της Κρήτης
- ☐ Σύνδεσμος Τουριστικών και Ταξιδιωτικών Γραφείων Κρήτης
- ☐ Ενώσεις Ξενοδοχοϋπαλλήλων
- ☐ Σύνδεσμος Ξενοδόχων Κρήτης
- ☐ Παγκρήτιος Σύλλογος Διευθυντών Ξενοδοχείων
- ☐ Παγκρήτια Ομοσπονδία Τουριστικών Αυτοεξυπηρετούμενων Διαμερισμάτων
- ☐ Σύνδεσμος Ξενοδοχοϋπαλλήλων Κρήτης

- ❑ Σύλλογος Ξεναγών
- ❑ Επιχειρηματίες
- ❑ Ιδιωτικές σχολές τουριστικής εκπαίδευσης
- ❑ Εταιρίες συμβούλων επιχειρήσεων
- ❑ Ελληνική Ακαδημία Γεύσης
- ❑ Οικολογικές οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.)
- ❑ Πολιτιστικοί σύλλογοι

Για την διερεύνηση του (επιθυμητικού) ρόλου που πρέπει να διαδραματίσουν οι παραπάνω φορείς, ομαδοποιήθηκαν με κριτήριο κοινούς στόχους και συμφέροντα. Δημιουργήθηκαν έτσι πέντε ομάδες:

Α. Συλλογικοί φορείς, όπου ανήκουν ο ΣΕΤΕ, οι Ενώσεις Ξενοδόχων και Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων των Νομών της Κρήτης, ο Σύνδεσμος Τουριστικών και Ταξιδιωτικών Γραφείων Κρήτης, τα Επιμελητήρια, ο Παγκρήτιος Σύλλογος Διευθυντών Ξενοδοχείων, η Παγκρήτια Ομοσπονδία Τουριστικών Αυτοεξυπηρετούμενων Διαμερισμάτων και η Ελληνική Ακαδημία Γεύσης.

Β. Ιδιωτικοί φορείς εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΚΕΚ, ΙΕΚ, Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών).

Γ. Ομάδες εργαζομένων όπου ανήκουν οι Ενώσεις Ξενοδοχοϋπαλλήλων, ο Σύλλογος Ξεναγών και ο Σύνδεσμος Ξενοδοχοϋπαλλήλων Κρήτης.

Δ. Επιχειρηματίες του τουρισμού

Ε. ΜΚΟ περιβάλλοντος και πολιτιστικοί σύλλογοι

Αναλυτικότερα:

Α. ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Οι συλλογικοί φορείς του τουρισμού δημιουργούν οικονομίες κλίμακας, ικανοποιούν από κοινού συγκεκριμένους στόχους, ασκούν συντονιστικό ρόλο, παρεμβαίνουν στην χάραξη τουριστικής πολιτικής, ασκούν διαπραγματευτική ικανότητα και προασπίζουν τα συμφέροντα των μελών τους. Γενικά ασκούν τέτοια δράση που οι μεμονωμένες επιχειρήσεις θα ήταν πολύ δύσκολο ή αδυνατούν να πραγματοποιήσουν.

Στο πλαίσιο αυτό αντιμετωπίζουν και προβλήματα τα οποία σχετίζονται:

- με τα διαφορετικά και, ενίοτε, συγκρουόμενα συμφέροντά τους
- την αδυναμία κοινής εκπροσώπησης και προώθησης των αιτημάτων τους προς του φορείς λήψης αποφάσεων

- την αναποτελεσματική αντιμετώπιση των εξωτερικών παραγόντων που διαμορφώνουν και καθορίζουν την τουριστική αγορά
- την ανεπαρκή εκπροσώπηση και υποστήριξη των συμφερόντων των μελών τους.

Τα προβλήματα αυτά είναι συνάρτηση, εκτός των άλλων, και του τρόπου λειτουργίας τους. Οι συλλογικοί φορείς, πρέπει:

- να διέπονται από ευέλικτους και αποτελεσματικούς μηχανισμούς λειτουργίας,
- να επιδιώκουν τη διαρκή και ουσιαστική διασύνδεση με τις τοπικές επιχειρήσεις
- να είναι διαχειριστικά ανεξάρτητοι και οικονομικά αυτοδύναμοι,
- να βρίσκονται μακριά από τα γραφειοκρατικά συμφέροντα των αναπτυξιακών θεσμών,
- να αποτελούν τους φορείς ενεργοποίησης της τοπικής κοινωνίας,
- να εγκαθιδρύσουν έναν αποτελεσματικό μηχανισμό επικοινωνίας και ενημέρωσης των μελών τους,
- να διατηρούν ένα ευνοϊκό περιβάλλον και μια στενή σχέση μεταξύ των εμπλεκόμενων στον τουρισμό φορέων (ΕΟΤ, ΟΤΑ, Ν.Α., Αναπτυξιακοί οργανισμοί, κέντρα έρευνας και ανάπτυξης κ.λπ.).

Ενδεικτικοί άξονες παρέμβασης (δράσης) είναι καταρχήν η συστηματική υποστήριξη των μελών τους με:

- Την παροχή τεχνικής βοήθειας,
- Τη δημιουργία δικτύων πώλησης,
- Την παροχή βοήθειας για την εξοικονόμηση πόρων μέσα από τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας,
- Τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεών τους,
- Την εφαρμογή νέων μεθόδων διοίκησης,
- Την εισαγωγή νέων τεχνολογιών,
- Την ανάπτυξη της διαπραγματευτικής τους ικανότητας,
- Την προάσπιση των συμφερόντων των μελών τους,
- Την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητά τους,
- Τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδοτικά και θεσμικά κέντρα.

Επίσης, οι συλλογικοί φορείς πρέπει να διαδραματίσουν αποφασιστικό ρόλο σε θέματα:

- Παρακολούθησης των εξελίξεων, μελέτης των προβλημάτων του κλάδου και ενημέρωσης των αρμόδιων φορέων.
- Κατάρτισης – εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των επιχειρήσεων-μελών τους και των εργαζόμενων σε αυτές.
- Δημιουργίας ενιαίου data bank και παρακολούθησης της εξέλιξης των δεικτών της τουριστικής ανάπτυξης.
- Πληροφόρησης των μελών τους για τις τάσεις και τις ανάγκες της τουριστικής αγοράς.
- Ενθάρρυνσης της δημιουργίας εταιρικών σχέσεων και διακρατικών συνεργασιών.
- Παρακολούθησης και συμβολής στην καταστολή των φαινομένων παραξενοδοχίας, αθέμιτου ανταγωνισμού, κερδοσκοπίας.

Β. ΦΟΡΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Στην ίδια κατεύθυνση με τους δημόσιους φορείς εκπαίδευσης και οι ιδιωτικοί φορείς κατάρτισης (ΚΕΚ κατά κύριο λόγο) πρέπει κατ' αρχήν να διέπονται από τη λογική της ανάγκης διαμόρφωσης τουριστικής συνείδησης και κουλτούρας στον εκπαιδευόμενο και δυνητικά απασχολούμενο στον τουρισμό.

Υπό αυτή την έννοια η εκπαίδευση πρέπει να στοχεύει στην παροχή (α) σφαιρικής γνώσης για το τουριστικό κύκλωμα και αγορά (τουρισμός και άνθρωπος, τουρισμός και πολιτισμός, τουρισμός και περιβάλλον κ.λπ.) και (β) εξειδικευμένης γνώσης στα τουριστικά επαγγέλματα όπου εξειδικεύεται κατά περίπτωση.

Επιπλέον, ο εκάστοτε εκπαιδευτικός φορέας πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τις ανάγκες σε επαγγέλματα της τουριστικής αγοράς και να διαμορφώνει τα προγράμματά του χρησιμοποιώντας νέες πρακτικές και καινοτόμες μεθόδους.

Γ. ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Σκοπός τους είναι να υποστηρίζουν με κάθε μέσο τα μέλη τους και να τους παρέχουν κατάρτιση, τεχνική υποστήριξη, πληροφόρηση σε θέματα του τομέα εργασίας και εξειδίκευσής τους. Επιπλέον, πρέπει να ενημερώνονται για το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και τις συλλογικές συμβάσεις και να υποστηρίζουν τα μέλη τους για θέματα εργασιακών σχέσεων.

Παράλληλα, θα πρέπει να συμβάλλουν θετικά στη διαμόρφωση τουριστικής συνείδησης και επαγγελματικής συμπεριφοράς, παράγοντες που επηρεάζουν

καθοριστικά την εικόνα του τουριστικού προϊόντος και κατ' επέκταση της αγοράς εργασίας του νησιού.

Φαινόμενα πλημμελούς άσκησης των καθηκόντων ή κακής συμπεριφοράς θα πρέπει να εξαλειφθούν με κάθε τρόπο και στο σημείο αυτό οι φορείς των εργαζομένων έχουν πράγματι σπουδαίο ρόλο.

Δ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι τουριστικές επιχειρήσεις πέραν του επιχειρηματικού κέρδους (απόλυτα θεμιτό και επιβεβλημένο) θα πρέπει να επιδιώκουν και να συμβάλλουν διαρκώς και με μεγαλύτερη ένταση σε παράγοντες που αποδεδειγμένα δημιουργούν ευνοϊκό περιβάλλον και συμβάλλουν ενεργά στις επιχειρηματικές τους επιδιώξεις.

Ειδικότερα:

1. Σεβασμός στους τοπικούς πόρους: Αφορά στην αξιοποίηση των τουριστικών πόρων μιας περιοχής αλλά με σεβασμό προς το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Η υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας μιας περιοχής θα συμπαρασύρει αναπόφευκτα την υποβάθμιση του τουριστικού προϊόντος και μελλοντικά θα αποβεί σε βάρος της τουριστικής επιχειρηματικότητας.
2. Ενδογενής ανάπτυξη: Έχει τεράστια σημασία η ενθάρρυνση της απασχόλησης εγχώριου δυναμικού, και η χρήση τοπικών πρώτων υλών και παραγόμενων προϊόντων, ακόμα και εάν η επένδυση γίνεται από ξένους επιχειρηματίες (λογική της «εμπεδωμένης» / ενδογενούς ανάπτυξης -embedded / endogenous development).
3. Τοπικός πληθυσμός: Μπορούν και οφείλουν να παίξουν ρόλο σε θέματα ευαισθητοποίησης και συμμετοχής του τοπικού πληθυσμού με διάφορους τρόπους π.χ. χορηγίες τοπικών γιορτών και εκδηλώσεων, επιχειρηματικές συνεργασίες με την αγορά τοπικών προϊόντων από συνεταιρισμούς γυναικών κ.λπ.
4. Τουριστικό προϊόν: Έχουν τη δυνατότητα (α) να δημιουργήσουν νέα ελκυστικά τουριστικά προϊόντα, αξιοποιώντας τους τοπικούς πόρους που βρίσκονται σε λανθάνουσα δυναμική (β) να εκσυγχρονίσουν τις υφιστάμενες υποδομές και υπηρεσίες υιοθετώντας τη λογική ότι οι επενδύσεις σε θέματα βελτίωσης της ποιότητας και εμπλουτισμού του

προϊόντος τους θα λειτουργήσει ανταποδοτικά προς την επιχείρησή τους.

Ε. ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ (Μ.Κ.Ο.) ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

Εκτός από ρόλο «χωροφύλακα» εναντίον τουριστικών επενδύσεων που εμφανίζονται να παίζουν οι οικολογικές οργανώσεις μπορούν να συμμετέχουν με ουσιαστικότερο τρόπο στην αναπτυξιακή διαδικασία:

1. γνωμοδοτώντας σε θέματα τουριστικής ανάπτυξης, μια και γνωρίζουν τις επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον,
2. προτείνοντας τρόπους ήπιας τουριστικής αξιοποίησης οικολογικά ευαίσθητων περιοχών,
3. προτείνοντας και συμμετέχοντας σε δράσεις αθλητικού και περιβαλλοντικού τουρισμού,
4. οργανώνοντας σεμινάρια κατάρτισης για θέματα φέρουσας ικανότητας,
5. εκπονώντας μελέτες για θέματα τουρισμού και περιβάλλοντος.

Σε ό,τι αφορά τους πολιτιστικούς φορείς που δραστηριοποιούνται σε όλους σχεδόν τους οικισμούς της Κρήτης, ο ρόλος του είναι εξαιρετικά σημαντικός, παρόλο που στην πλειοψηφία τους περιορίζεται σε χοροεσπερίδες και συναφείς εκδηλώσεις. Σπάνια γίνονται προσπάθειες αναβίωσης τοπικών εθίμων και εορτών (πανηγύρια) και σχεδόν ποτέ δεν επιδιώκεται η ανάδειξη και διατήρηση της τοπικής ταυτότητας και η διασύνδεση της παράδοσης με τον τουρισμό. Με δεδομένες τις νέες τάσεις του τουρισμού προς αξιοποίηση και ανάδειξη των παραδοσιακών – τοπικών στοιχείων μιας περιοχής, θεωρείται επιβεβλημένη η αναβάθμιση του ρόλου των τοπικών πολιτιστικών φορέων και η διασύνδεση της δραστηριότητας και του ρόλου τους με τον τουρισμό.

2.3 ΚΟΙΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Από την ανάλυση που προηγήθηκε, προκύπτει τόσο η αναγκαιότητα όσο και η δυνατότητα συνεργασίας και ανάληψης κοινών δράσεων μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων έχοντας ως δεδομένο ότι:

1. Επανελημμένα καταγράφεται η έλλειψη αλληλοπληροφόρησης, συμφωνίας και συναίνεσης σε κρίσιμα θέματα, γεγονός που υπονομεύει τη γενικότερη αναπτυξιακή πολιτική.
2. Θέματα προβολής, κατάρτισης και ευαισθητοποίησης που από τη φύση τους απαιτούν την παράλληλη εμπλοκή φορέων του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα, δεν σχεδιάζονται από κοινού με αποτέλεσμα κατά την υλοποίησή τους να διαπιστώνονται τεράστιες ελλείψεις, επικαλύψεις και συγκρούσεις.
3. Σε θέματα πολιτισμού και περιβάλλοντος, η έλλειψη συνεργασίας έχει ως αποτέλεσμα είτε την αλλοίωση και υποβάθμισή τους είτε την παρατεταμένη καθυστέρηση υλοποίησης των αναγκαίων έργων.

Οι παραπάνω αναφορές είναι ενδεικτικές της τεράστιας σημασίας που έχει η συνεργασία των ιδιωτικών και των δημοσίων φορέων μέσα από την οποία και μόνο μπορεί να επιτευχθεί τόσο ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός της τουριστικής ανάπτυξης όσο και η αποτελεσματική και ορθολογική υλοποίησή του.

Οι κοινές δράσεις αποτελούν ουσιαστικά μια εταιρική σχέση (άτυπου ή τυπικού χαρακτήρα) και παράλληλα μια ποιοτική διαφοροποίηση από εκείνη των μεμονωμένων ενεργειών ενός φορέα ή μιας επιχείρησης.

Οι κοινές δράσεις συνίστανται στη δημιουργία ενός πλέγματος σχέσεων και δεσμών αλληλοϋποστήριξης και συνεργασίας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο με στόχο την καλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων και τον εμπλουτισμό των δράσεων.

Η μετάβαση από τη μεμονωμένη δράση στην κοινή δράση καθίσταται ολοένα και περισσότερο απαραίτητη ενόψει και των συνεχών μεταβολών του τουριστικού περιβάλλοντος και ενισχύεται από την παρουσία και τη γνώση των φορέων που έχουν για την περιφέρεια και τον τόπο τους ξεχωριστά.

Τέλος, οι κοινές δράσεις απαιτούν ποιοτικές σχέσεις μεταξύ των συνεργαζόμενων οι οποίες προσδιορίζονται σε τρία επίπεδα:

Α) η κοινή δράση ως μέσο συνεργασίας και κοινωνικής συνοχής

Β) η κοινή δράση ως μέσο διαλόγου και συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και

Γ) η κοινή δράση ως μέσο υλοποίησης της αναπτυξιακής διαδικασίας

Η διεθνής και ελληνική πρακτική έχουν να επιδείξουν πολλά και επιτυχημένα παραδείγματα ανάληψης κοινών δράσεων (θεσμοθετημένων και μη), το ίδιο συμβαίνει και στην Κρήτη με πιο χαρακτηριστική περίπτωση, τις Αναπτυξιακές Εταιρίες, τη Συνεταιριστική Τράπεζα, το Σύνδεσμο Ελαιοκομικών Δήμων Κρήτης, το Δίκτυο Προϊόντων Κρητικής Διατροφής και φυσικά την Εταιρία Τουρισμού Κρήτης η οποία παρά το έλλειμμα που εμφανίζει από πλευράς αποτελέσματος εντούτοις παραμένει ο κοινός παρανομαστής δημόσιων, συλλογικών και ιδιωτικών φορέων.

Οι τομείς που στην παρούσα φάση είναι δυνατή αλλά και αναγκαία η συνεργασία είναι οι παρακάτω:

1. Αναπτυξιακός σχεδιασμός

Κατά τη φάση του σχεδιασμού της τουριστικής ανάπτυξης οι ιδιωτικοί φορείς μπορούν και πρέπει:

- Να συνεργάζονται, να παρεμβαίνουν, να ενημερώνουν και να επηρεάζουν τους φορείς λήψης αποφάσεων (κατά κανόνα δημοσίου χαρακτήρα) για θέματα, εξελίξεις και τάσεις της τουριστικής ανάπτυξης, όπως τα βιώνουν λειτουργώντας μέσα στην αγορά.

2. Προβολή – προώθηση

Μέσα από τη μέχρι σήμερα εμπειρία, όσον αφορά την τοπική ανάπτυξη αλλά και ειδικότερα την ανάπτυξη του τουρισμού, έχει αναδειχθεί η ανάγκη συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, για την επίτευξη ικανοποιητικού (μετρήσιμου) αποτελέσματος. Οι φορείς του Δημόσιου Τομέα και εν γένει η πολιτεία, φέρουν την ευθύνη σχεδιασμού και χάραξης της πολιτικής, ενώ ο ιδιωτικός τομέας την ανάληψη επιχειρηματικής δράσης.

Σε ότι αφορά την τοπική προβολή είναι γνωστές οι πρακτικές και οι μέθοδοι που εφαρμόστηκαν στο παρελθόν (μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80) στο πλαίσιο των οποίων, οι ανάγκες τουριστικής προβολής καλύπτονταν αποκλειστικά και μόνο από το κράτος, ενώ ο ιδιωτικός τομέας περιοριζόταν στην ευθύνη λειτουργίας των επιχειρήσεων. Σημαντική εξέλιξη αποτέλεσε η

προσπάθεια ορισμού διακριτών ρόλων και η συμμετοχή και άλλων εταίρων (Τ.Α. και επιχειρηματιών) στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της τουριστικής προβολής, που οδήγησε τελικά στη δημιουργία των ΝΕΤΠ (Νομαρχιακές Επιτροπές Τουριστικής Προβολής). Ειδικότερα η λειτουργία των επιτροπών αυτών με τη συμμετοχή εκπροσώπων της Δημόσιας Διοίκησης, των ΟΤΑ και των τουριστικών παραγωγικών τάξεων, αποτελεί την απάντηση στις διαπιστώσεις αυτές και την εναλλακτική πρόταση στις μέχρι τότε πρακτικές. Ωστόσο ασάφειες και ελλείψεις έχουν συμβάλει και σήμερα ακόμη στον περιορισμό του ρόλου τους και στην αδυναμία εφαρμογής στην πράξη όσων έχουν τεθεί σε θεωρητικό επίπεδο.

Σήμερα η ανάγκη συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα παραμένει επίκαιρη, όσο ποτέ, αναδεικνύεται δε μέσα και από άλλες πρωτοβουλίες και δράσεις σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Στο πλαίσιο του Γ΄ ΚΠΣ και του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» (Μέτρο 5.3 Τουριστική Προβολή Μείωση της Εποχικότητας) προωθείται η συνεργασία αυτή, μέσα από την εφαρμογή σχεδίων τουριστικής προβολής του ΕΟΤ που τελούν σε συνέργια με ανάλογα σχέδια του ιδιωτικού τομέα και χρηματοδοτούνται παράλληλα από αυτόν. Στην περίπτωση αυτή ο ΕΟΤ αναλαμβάνει ως τελικός δικαιούχος, τη χρηματοδότηση ενεργειών προβολής σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα.

Επίσης μέσω του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Κρήτης (ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ 2000 – 2006, Μέτρα 1.4 και 5.9), προωθούνται ενέργειες προβολής και προώθησης τόσο του βασικού τουριστικού προϊόντος όσο και εξειδικευμένων μορφών τουρισμού, όπου ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα αναμένεται να είναι καταλυτικός.

Σε επίπεδο Περιφέρειας, προσπάθεια για την επίτευξη κοινών στόχων αποτελεί η ίδρυση της Εταιρείας Τουρισμού Κρήτης (Ε.Τ.Κ.), στην οποία συμμετέχουν τόσο δημόσιοι όσο και ιδιωτικοί φορείς (κυρίως). Ωστόσο για λόγους που δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσας μελέτης, η Ε.Τ.Κ. δεν έχει διαδραματίσει ακόμα ουσιαστικό ρόλο στον τομέα της τουριστικής προβολής.

Είναι πάντως αξιοσημείωτο το γεγονός ενώ αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για τη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, απουσιάζει εντελώς η σύνδεση τους με σημαντικές συνέπειες όσον αφορά την αποτελεσματικότητά τους. Με στόχο λοιπόν, την αναστροφή της κατάστασης αυτής, κρίνεται κατά συνέπεια επιβεβλημένη η συνεργασία μεταξύ των ΝΕΤΠ των τεσσάρων νομών, στο πλαίσιο ενός άτυπου δικτύου και παράλληλα κρίνεται επιτακτική η ανάγκη σχεδιασμού και εφαρμογής ενός Σχεδίου Marketing (Marketing Plan) σε επίπεδο Κρήτης στη βάση διαπιστωμένων αναγκών και δυνατοτήτων, το οποίο προβλέπεται στο ΠΕΠ Κρήτης 2000 - 2006.

Πέραν αυτών το αναμενόμενο αποτέλεσμα θα προκύψει μόνο από τη συστηματική και μεθοδική εμπλοκή και συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (ξενοδοχειακών και λοιπών τουριστικών επιχειρήσεων) στην προβολή του νησιού ως «Κρήτη ενιαίος τουριστικός προορισμός». Προς την κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να εργασθούν οι συλλογικοί φορείς των επιχειρήσεων και κυρίως οι σύλλογοι και οι σύνδεσμοι ξενοδόχων τμ νησιού αλλά και οι μεμονωμένοι επιχειρηματίες οι οποίοι θα πρέπει να αξιοποιήσουν στο έπακρο τους σχετικούς χρηματοδοτικούς πόρους.

3. Κατάρτιση

Στα προγράμματα κατάρτισης που σχεδιάζονται και υλοποιούνται σημαντική θέση και ρόλο πρέπει να έχουν οι απόψεις και προτάσεις των επιχειρηματιών του τουρισμού, όντας οι πλέον αρμόδιοι να προτείνουν προτεραιότητες και θεματικές ενότητες εκπαιδευτικών προγραμμάτων τα οποία θα είναι σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς. Η συνεργασία μπορεί να λειτουργήσει και αμφίδρομα, εξασφαλίζοντας για τους καταρτιζόμενους ευκολότερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

4. Ιδιωτικές επενδύσεις

Ειδικά οι αναπτυξιακές εταιρίες και οι ενδιαμέσσοι φορείς διαχείρισης, λόγω του ρόλου που έχουν αναλάβει και του τοπικού χαρακτήρα τους, πρέπει να βρίσκονται σε διαρκή επικοινωνία και συνεννόηση με τους ιδιώτες επιχειρηματίες και φορείς της περιοχής ευθύνης τους, τόσο κατά τον σχεδιασμό των αναπτυξιακών δράσεων όσο και κατά την υλοποίησή τους και να παρέχουν σε αυτούς πληροφόρηση, τεχνογνωσία, διευκόλυνση και εξυπηρέτηση στις επιχειρηματικές τους πρωτοβουλίες.

5. Δράσεις Κοινωφελούς Χαρακτήρα

Προς την κατεύθυνση αυτή η από κοινού αντιμετώπιση θεμάτων κοινωφελούς (μνημοιολογικά) χαρακτήρα θα καλύψει τις ελλείψεις και θα βελτιώσει την κακή εικόνα που παρατηρείται σε πολλούς τομείς. Ειδικότερα:

Η συνεργασία τοπικών κυρίως φορέων για την προστασία ευαίσθητων οικολογικά περιοχών είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα το οποίο πέραν από την διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος δημιουργεί θετική εικόνα και στους επισκέπτες αναδεικνύοντας έτσι την ευαισθησία και την προτεραιότητα των φορέων της Κρήτης σε ένα θέμα με παγκόσμιο ενδιαφέρον.

Ανάλογης σημασίας είναι και η κοινή δράση για τον καθαρισμό και την προστασία συγκεκριμένων χώρων ή περιοχών και κυρίως της εθνικής οδού του βόρειου οδικού άξονα όπου η εικόνα είναι απαράδεκτη και συνεπώς η συνεργασία της αρμόδιας υπηρεσίας της περιφέρειας (Δ.Ε.Σ.Ε.) με τον Ενιαίο Σύνδεσμο Διαχείρισης Απορριμμάτων Κρήτης (ΕΣΔΑΚ) και με ιδιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες στο πρόσφατο παρελθόν το έπραξαν εθελοντικά, θα είναι ιδιαίτερα αποδοτική.

Ένα άλλο πεδίο κοινής δράσης είναι ο θεσμός της χορηγίας και της ενίσχυσης ιδιαίτερης σημασίας πολιτιστικών γεγονότων ή πρωτοβουλιών μεμονωμένων ή συλλογικών όπως π.χ. εκδόσεις ιστορικών ντοκουμέντων, συγγραφικών έργων, φωτογραφικού υλικού κλπ., εκδηλώσεων πολιτιστικού περιεχομένου, πιλοτικές πρωτοβουλίες για παιδιά και μελέτες για την ευαισθητοποίησή τους σε θέματα που αφορούν και τον τουρισμό, η υποστήριξη του έργου φιλοζωϊκών οργανώσεων ανάλογες με αυτές που γίνονται στην Ευρώπη, ενίσχυση των πρωτοβουλιών συλλόγων που ασχολούνται με την προστασία απειλούμενων ειδών της χλωρίδας και της πανίδας της Κρήτης και γενικά χορηγίες από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς σε ενέργειες και πρωτοβουλίες που κατά κανόνα εκφράζουν την αγωνία και την αγάπη για τον πολιτισμό, το περιβάλλον και τις ανθρώπινες αξίες που αποτελούν ταυτόχρονα και την ταυτότητα της Κρήτης.

3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Ο καθορισμός του Σχεδίου Δράσης αποτελεί στάδιο του τουριστικού σχεδιασμού με ιδιαίτερη βαρύτητα και σημασία, καθώς η εξειδίκευση των παρεμβάσεων καταδεικνύει ουσιαστικά τα μέσα με τα οποία θα επιτευχθούν τόσο οι στρατηγικοί, όσο και οι τακτικοί στόχοι.

Ταυτόχρονα ο συνολικός σχεδιασμός αλλά και το πρόγραμμα δράσης πρέπει να εναρμονίζεται πλήρως τόσο με τον εθνικό, όσο και με τον περιφερειακό σχεδιασμό για τον τουρισμό, λαμβάνοντας βέβαια υπόψη το ευρύτερο αναπτυξιακό περιβάλλον, τις διεθνείς συγκυρίες και δίνοντας έμφαση στην Τοπική Πραγματικότητα.

Ειδικότερα:

A. ΕΘΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η διαμόρφωση εθνικής πολιτικής για τον τουρισμό είναι αναγκαία και προσδιορίζεται από το μέγεθος και τη σημασία του ως οικονομική δραστηριότητα στην Ελληνική Οικονομία. Η ανάγκη για άμεση και αποτελεσματική παρέμβαση ως προς την αποκατάσταση της ομαλής λειτουργίας του τομέα και τη διαμόρφωση του κατάλληλου πλαισίου για την περαιτέρω ανάπτυξή του, κρίνεται επιτακτική.

Βασική κατεύθυνση της τουριστικής πολιτικής για την περίοδο 2000-2006, όπως εκφράζεται από το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (τομεακό σκέλος : Τομέας Τουρισμού), είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και αποδοτικότητας του τομέα, η ανάπτυξη του οποίου θα εναρμονίζεται με την ανάπτυξη και αξιοποίηση των άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων παράλληλα με τη διατήρηση και αναβάθμιση του περιβάλλοντος.

Η εθνική λοιπόν τουριστική πολιτική με γνώμονα την ανάπτυξη του τουρισμού σε μια ανταγωνιστική προοπτική υψηλής ποιότητας, θέτει τους εξής στρατηγικούς και τακτικούς στόχους:

Στρατηγικοί στόχοι:

- Ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε όλους τους τομείς που συνθέτουν το τουριστικό προϊόν και διατήρηση του επιπέδου της ποιότητας αυτής.
- Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού με σκοπό τη διαφοροποίηση του μέχρι σήμερα τουριστικού προϊόντος.
- Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.
- Ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος με το συγκριτικό πλεονέκτημα του πολιτιστικού αποθέματος, οργανωμένου με σύγχρονους τρόπους επικοινωνίας και νέες ιδέες παρουσίασης.
- Οργάνωση υποδομών βάσει των οποίων μπορεί να αναπτυχθεί ο εναλλακτικός τουρισμός.
- Υποστήριξη μιας τιμολογιακής πολιτικής ανταγωνιστικού επιπέδου.
- Οργάνωση του τομέα ενημέρωσης και πωλήσεων.

Τακτικοί στόχοι:

- Εκσυγχρονισμός υφιστάμενων τουριστικών επιχειρήσεων και εγκαταστάσεων και εμπλουτισμός των προϊόντων τους.
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ όλων των κλάδων του Τομέα.
- Ανάπτυξη διαφόρων μορφών θεματικού τουρισμού (πολιτιστικού, περιπατητικού, οικολογικού, αγροτουρισμού, θαλάσσιου, αθλητικού, θρησκευτικού κ.λπ.).
- Βελτίωση της σύνδεσης του Τουριστικού Τομέα με τους τομείς παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων και τη σύγχρονη πολιτιστική παραγωγή.
- Βελτίωση της συμβολής του Τουριστικού Τομέα στη διατήρηση και αύξηση της απασχόλησης.

Τα μέσα που προωθούνται για την επίτευξη των παραπάνω στόχων είναι:

- Η ενίσχυση των τουριστικών ΜΜΕ για λήψη συμβουλευτικών υπηρεσιών, εισαγωγή φιλικών προς το περιβάλλον μεθόδων, αξιοποίηση νέων τεχνολογιών κ.α.

- Η εκπαίδευση και επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται ή εμπλέκεται σε τουριστικές δραστηριότητες.
- Η πιστοποίηση της ποιότητας των παρεχόμενων κατά τομέα υπηρεσιών, με τη χρήση συστημάτων διασφάλισης ποιότητας (ISO).
- Η δημιουργία δικτύων ηλεκτρονικής διαχείρισης δεδομένων και πληροφοριών.
- Η δημιουργία αναγκαίων υποδομών για την ανάπτυξη κάθε μορφής εναλλακτικού τουρισμού και η ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας(μαρίνες, χιονοδρομικά κέντρα, κέντρα θαλασσοθεραπείας κλπ).
- Η οργάνωση και ενίσχυση μεγάλων ειδικών επενδύσεων.
- Η διαφημιστική προβολή της χώρας.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί η εθνική στρατηγική για την ανάπτυξη του νησιωτικού χώρου (Σχέδιο Ανάπτυξης Νησιωτικού Χώρου). Ειδικότερα προωθείται το μοντέλο της συνολικής ανάπτυξης δηλαδή της ισόρροπης ανάπτυξης όλων των τομέων, έτσι ώστε να βρίσκονται σε άρρηκτη και συμπληρωματική μεταξύ τους σχέση ενώ επιδιώκεται η αναβάθμιση της ποιότητας του ελληνικού νησιωτικού χώρου ο οποίος καλείται να αποτελέσει πεδίο άσκησης σύγχρονων εναλλακτικών μορφών ζωής και δραστηριοτήτων.

Ειδικότερα σε ότι αφορά τον τουρισμό που αποτελεί μια από τις βασικές πηγές εισοδήματος και απασχόλησης για το νησιωτικό χώρο, οι στόχοι που καλούνται να υλοποιηθούν σχετίζονται με:

- ✓ Την προσέλκυση επενδυτών σε νέους κλάδους του τουρισμού.
- ✓ Την προστασία, ανάδειξη και αειφόρο διαχείριση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.
- ✓ Την ανάπτυξη ενός πυκνού και αποτελεσματικού δικτύου μεταφορών με συνδυασμό μέσων που θα εξασφαλίζει την προσπελασιμότητα σε ενδο-νησιωτική και δια-νησιωτική κλίμακα παρέχοντας υψηλό επίπεδο ποιότητας εξυπηρέτησης (χρόνος μετακίνησης, ασφάλεια κ.α.).
- ✓ Τη δημιουργία των αναγκαίων υποδομών με βάση τις προτεραιότητες που προκύπτουν από το μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης που υιοθετείται.
- ✓ Την διαφύλαξη της πολιτισμικής παράδοσης και τη σύνδεση των πολιτιστικών πόρων με όλους τους κλάδους της παραγωγής και δη με τον τουρισμό.

Με δεδομένο ότι η Περιφέρεια Κρήτης δεν αποτελεί “τυπικό” νησιωτικό χώρο αλλά συνδυάζει το νησιωτικό χαρακτήρα με το έντονο ανάγλυφο (τρεις μεγάλοι ορεινοί όγκοι), λαμβάνεται υπόψη και η εθνική πολιτική για τον ορεινό χώρο (Σχέδιο Ανάπτυξης Ορεινών Χώρων).

Ειδικότερα η στρατηγική για τον ορεινό χώρο αποσκοπεί στην αναθέρμανση της ορεινής οικονομίας, στη συμμετοχή της στην εθνική αναπτυξιακή προσπάθεια και στη συγκράτηση του πληθυσμού. Η υλοποίησή της επιχειρείται μέσα από:

- ✓ Τον μετασχηματισμό της αγροτικής οικονομίας.
- ✓ Την εκτατική ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού.
- ✓ Τη στήριξη της οικοτεχνίας και της βιοτεχνίας μικρής κλίμακας.
- ✓ Την βελτίωση των δυνατοτήτων πρόσβασης στα ορεινά κέντρα.
- ✓ Τη συγκρότηση ορεινών κέντρων ανάπτυξης.

Όσον αφορά στο Γ' ΚΠΣ, ο τομέας του Τουρισμού υποστηρίζεται :

Α. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Ανταγωνιστικότητα”, μέσω του οποίου διατυπώνονται οι εξής στόχοι:

- Αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών σε όλους τους τομείς που συνθέτουν το τουριστικό προϊόν και διατήρηση του επιπέδου της ποιότητας αυτής.
- Εμπλουτισμός της σύνθεσης του τουριστικού προϊόντος με τη δημιουργία υποδομών και την οργάνωση ειδικών προϊόντων τα οποία μπορούν να προσελκύσουν ζήτηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Μείωση της εποχικότητας της τουριστικής δραστηριότητας.
- Ενίσχυση της προβολής της Χώρας ως τουριστικού προορισμού.
- Αναδιάρθρωση της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Τα μέτρα του ΕΠΑΝ που αφορούν άμεσα τον τομέα του Τουρισμού είναι :

- 1.4 : *Δομές Υποστήριξης ΜΜΕ*
- 2.2 : *Αναβάθμιση καταλυμάτων & Ενίσχυση Μικρομεσαίων Τουριστικών Επιχειρήσεων*
- 3.2 : *Προώθηση Επιχειρηματικής Αριστείας στις Μεταποιητικές και Τουριστικές Επιχειρήσεις*

- 4.5 : Κοινοπραξίες Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης σε Τομείς Εθνικής Προτεραιότητας¹
- 5.1 : Ενίσχυση εγκατάστασης ειδικής τουριστικής υποδομής – ΠΟΤΑ
- 5.2 : Ολοκληρωμένες δράσεις εναλλακτικού τουρισμού – τουριστικά αγκυροβόλια
- 5.3 : Τουριστική Προβολή – Μείωση της Εποχικότητας
- 8.1: Εκπαίδευση και κατάρτιση στον τομέα του τουρισμού

Β. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξης και Ανασυγκρότησης της Υπαίθρου»

Μέτρο 7.6: «Διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη γεωργία, για να παρασχεθεί η δυνατότητα δημιουργίας πολλαπλών δραστηριοτήτων και η απόκτηση εναλλακτικών εισοδημάτων»

Στο πλαίσιο του μέτρου θα υλοποιηθούν επενδυτικά σχέδια από γεωργούς, κατά κύρια ή μερική απασχόληση, τα οποία θα αφορούν σε ανάπτυξη εναλλακτικών προς τη γεωργία δραστηριοτήτων (δραστηριότητες του τριτογενή τομέα). Ενδεικτικές πράξεις οι οποίες μπορούν να αναληφθούν στο πλαίσιο του μέτρου είναι η διενέργεια επενδύσεων για την ανάπτυξη αγροτουριστικών δραστηριοτήτων ή η ενίσχυση αντίστοιχων δραστηριοτήτων οικοτεχνίας.

Μέτρο 7.9: «Ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων»

Το μέτρο περιλαμβάνει παρεμβάσεις οι οποίες αποσκοπούν μεταξύ άλλων στην ενίσχυση επενδύσεων αγροτουριστικού χαρακτήρα ή εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Ειδικότερα στο πλαίσιο της δράσης «Ενίσχυση Τουριστικών Δραστηριοτήτων» ενισχύονται επενδύσεις οι οποίες αυξάνουν την επισκεψιμότητα της περιοχής παρέμβασης και την επέκταση της τουριστικής περιόδου σε αυτή, με την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και βελτιώνουν την οργάνωση του αγροτουριστικού προϊόντος.

Γ. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας»

Μέτρο 3.2 : «Ενίσχυση Επιχειρήσεων για την εισαγωγή τους στην ψηφιακή οικονομία»

Το Μέτρο έχει σαν στόχο να ενθαρρύνει την ηλεκτρονικοποίηση της λειτουργίας των Ελληνικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων μέσα από τεχνολογικές επενδύσεις που θα συμβάλλουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας τους και στην

¹ Συντονισμένο Πρόγραμμα «Πολιτισμός – Τουρισμός Έντασης Γνώσης»

αξιοποίηση των ευκαιριών που προσφέρει η Κοινωνία της Πληροφορίας. Μέσω του παρόντος μέτρου σημαντικός αριθμός τουριστικών επιχειρήσεων έχουν τη δυνατότητα να εξασφαλίσουν πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες.

Δ. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση»

Μέτρο 1.5 : «Ανάπτυξη των δεξιοτήτων και προώθηση της απασχόλησης ανέργων στους τομείς του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος»

Στο παρόν Μέτρο εντάσσονται δράσεις συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και προώθησης της απασχόλησης ανέργων στους τομείς του περιβάλλοντος και του πολιτισμού και επηρεάζουν με τον τρόπο αυτό έμμεσα τον τουρισμό. Ειδικότερα προβλέπεται :

- ✓ Κατάρτιση στελεχών για τις ανάγκες της Προστασίας και Διαχείρισης του Περιβάλλοντος.
- ✓ Προώθηση στην Απασχόληση σε Σχήματα Διαχείρισης
- ✓ Κατάρτιση και απόκτηση εργασιακής εμπειρίας ανέργων στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- ✓ Κατάρτιση ανέργων στον τομέα του σύγχρονου πολιτισμού
- ✓ Κατάρτιση ανέργων στα καλλιτεχνικά επαγγέλματα
- ✓ Ενίσχυση της απασχόλησης ανέργων στον πολιτισμικό τομέα

Μέτρο 2.2 «Προώθηση στην απασχόληση ατόμων ευπαθών κοινωνικών ομάδων»

Αφορά στην παροχή συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών – Εξατομικευμένη προσέγγιση και στο πλαίσιο αυτού την ενίσχυση - ανάπτυξη συνεταιρισμών από άτομα των ομάδων στόχου και ιδιαίτερα τη δημιουργία μεικτών επιχειρήσεων και κοινοπραξιών που συμβάλλουν στην ενδογενή ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και την αξιοποίηση των τοπικών πλουτοπαραγωγικών πηγών (αγροτουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, οικοτεχνία κ.ά.).

Ε. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον»

Μέτρο 1.1 : «Παρακολούθηση ποιότητας νερών»

Το μέτρο μεταξύ άλλων αφορά σε δράσεις παρακολούθησης της ποιότητας των παράκτιων και θαλάσσιων νερών.

Μέτρο 3.2 : «Προστασία και αποκατάσταση τοπίων»

Στις επιλέξιμες δράσεις του μέτρου περιλαμβάνονται έργα αποκατάστασης σε φυσικά τοπία ή στον εξωαστικό και περιαστικό χώρο και δράσεις αντιμετώπισης διάβρωσης εδαφών και ακτών.

Μέτρο 3.3 : «Αναπλάσεις στο δομημένο περιβάλλον με καινοτόμο χαρακτήρα ή εθνική σημασία»

Το μέτρο μεταξύ άλλων αφορά σε σημειακές και ευρύτερες παρεμβάσεις εθνικής σημασίας και καινοτόμου χαρακτήρα για την προστασία και ανάπλαση περιοχών με ιδιαίτερη ιστορική αξία, οικολογικό και πολιτιστικό απόθεμα, βιοποικιλότητα, ιδιαίτερο παραδοσιακό χαρακτήρα κλπ.

Μέτρο 3.3 : «Προστασία και διαχείριση βιοτόπων - οικοτόπων, προστασία ειδών, περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους»

Στους κύριους στόχους του μέτρου συμπεριλαμβάνονται δράσεις που αφορούν σε έργα διαχείρισης οικοτόπων και ειδών, σε έργα αποκατάστασης υποβαθμισμένων περιοχών φυσικών οικοσυστημάτων και φυσικών πόρων και σε προστασία ευαίσθητων οικοτόπων.

Επίσης ενισχύονται δράσεις που αφορούν σε μελέτες διαχείρισης, διακίνησης επισκεπτών, κέντρα και περίπτερα πληροφόρησης, διαχείριση της κίνησης (π.χ. οργάνωση χώρων στάθμευσης), διαδρομές ερμηνείας περιβάλλοντος και μονοπάτια, καθώς και έκδοση υλικού ενημέρωσης και οργάνωση προγραμμάτων ξενάγησης.

Συμπληρωματικά με τα παραπάνω λειτουργούν και οι δράσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Πολιτισμός», μέσω του οποίου προωθούνται παρεμβάσεις σε πολιτιστικούς πόρους κυρίως εθνικής εμβέλειας.

Ειδικότερα είναι σε φάση υλοποίησης οι εξής δράσεις :

- ✓ Επισκευή - επέκταση - εκσυγχρονισμός Αρχαιολογικού Μουσείου Ηρακλείου (οικοδομικές και η/μ εργασίες - διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου - μεταφορά και φύλαξη εκθεμάτων)
- ✓ Αποκατάσταση - ανάδειξη Ιεράς Μονής Αρκαδίου
- ✓ Επέκταση της δημοτικής πινακοθήκης "Κ. Κανακάκης" στο Ρέθυμνο.

B. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας Κρήτης όσον αφορά τον τομέα του τουρισμού για την περίοδο 2000 – 2006 εκφράζεται μέσα από I) το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ) και II) το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ Κρήτης).

Ειδικότερα:

I. Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης Κρήτης 2000-2006

Η Περιφέρεια μέσα από το ΣΠΑ διατυπώνει μια δέσμη στόχων επιδιώκοντας την τουριστική αναβάθμιση της Κρήτης: Οι εν λόγω στόχοι προωθούν:

- ✓ Την αποθάρρυνση της απρογραμματίστης ανάπτυξης των περιοχών του βόρειου άξονα όπου παρατηρείται υπερσυγκέντρωση τουριστικής δραστηριότητας και υποβάθμιση του περιβάλλοντος με παράλληλη εξυγίανση και ενίσχυση των υποδομών.
- ✓ Την ενθάρρυνση της τουριστικής ανάπτυξης στην ενδοχώρα της Περιφέρειας.
- ✓ Την ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού προκειμένου να διαφοροποιηθεί αφενός το τουριστικό προϊόν και αφετέρου, να επεκταθεί η τουριστική περίοδος.
- ✓ Την ενίσχυση της προβολής του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης.
- ✓ Την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στον τομέα του τουρισμού.
- ✓ Την βελτίωση και επέκταση των υφιστάμενων γενικών και ειδικών τουριστικών και αθλητικών υποδομών.
- ✓ Την εφαρμογή ενός χωροταξικού σχεδίου το οποίο θα εξασφαλίζει την εξυγίανση και αναβάθμιση του οικιστικού ιστού στις προβληματικές τουριστικές περιοχές, την ανάδειξη αξιόλογων αρχιτεκτονικών συνόλων και μνημείων, τον ορθολογικό έλεγχο των χρήσεων των δραστηριοτήτων καθώς και την προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας.
- ✓ Την ανάπτυξη σχέσεων με τις Μεσογειακές Περιφέρειες της Ε.Ε., τις χώρες της Αφρικανικής Ηπείρου, της Μέσης Ανατολής και τις εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης νησιωτικές περιοχές της Μεσογείου.

Παράλληλα, η Περιφέρεια Κρήτης έχει διαμορφώσει συγκεκριμένη στρατηγική η οποία αποβλέπει στην ολοκληρωμένη τουριστική ανάπτυξη, βασική παράμετρος της οποίας είναι και ο πολιτισμός. Για την επίτευξη του βασικού αυτού στόχου

διατυπώνονται επιμέρους ειδικοί στόχοι που αφορούν τον τομέα Τουρισμός – Πολιτισμός:

- ✓ Βελτίωση πυλών εισόδου –εξόδου.
- ✓ Εισαγωγή νέων τεχνολογιών σε μονάδες του τουριστικού τομέα.
- ✓ Κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού και ενίσχυση της δικτύωσης.
- ✓ Δημιουργία δικτύου αρχαιολογικών πάρκων – χώρων.
- ✓ Εισαγωγή των εφαρμογών των νέων τεχνολογιών στον πολιτισμό.
- ✓ Ανάδειξη του φυσικού, πολιτιστικού και ιστορικού περιβάλλοντος.
- ✓ Ανάπτυξη δράσεων για την ανάδειξη και προστασία περιοχών με σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα καθώς και τη διαχείριση των επισκεπτών.

II. ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ 2000-2006

Οι βασικές επιδιώξεις της Περιφέρειας Κρήτης ως προς την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τουρισμού, όπως παρουσιάζονται στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, εναρμονίζονται με τις αντίστοιχες του Εθνικού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητας και αφορούν :

- ♦ Αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών σε όλους τους τομείς που συνθέτουν το τουριστικό προϊόν και διατήρηση του επιπέδου της ποιότητας αυτής μέσω του εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων και των επιχειρήσεων.
- ♦ Εμπλουτισμός της σύνθεσης του τουριστικού προϊόντος με :α) τη δημιουργία ειδικών υποδομών που μπορούν να διαφοροποιήσουν την ανάπτυξη νέων τουριστικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας που στηρίζονται στην αξιοποίηση καινοτομιών και τεχνολογιών (ιατρικός τουρισμός, τηλεεργασία, θαλάσσια πάρκα κ.λπ.) και β) τη δημιουργία νέων καταλυμάτων ειδικής μορφής (αγροτουριστικά καταλύματα κ.λπ.).
- ♦ Δημιουργία προϋποθέσεων για την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος μέσω της αξιοποίησης και ανάδειξης του πολιτιστικού αποθέματος της Κρήτης.
- ♦ Προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της Κρήτης και των τουριστικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας, που θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις προσέλκυσης ομάδων τουρισμού υψηλών προδιαγραφών.
- ♦ Μείωση της εποχικότητας (υπό τη διττή έννοια της μείωσης της διακύμανσης της πληρότητας και της επέκτασης της τουριστικής περιόδου).

Ειδικότερα τα μέτρα του ΠΕΠ Κρήτης που αφορούν άμεσα τον τουρισμό είναι :

Μέτρο 1.4 : Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας του Τουρισμού και αφορά :

- ✓ Ποιοτική αναβάθμιση των τουριστικών καταλυμάτων όλων των λειτουργικών μορφών.
- ✓ Παροχή υπηρεσιών υποστήριξης σε μικρές και μεσαίες τουριστικές επιχειρήσεις.
- ✓ Ιδιωτικές επενδύσεις σε εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής για την ανάπτυξη θεματικών μορφών τουρισμού όπου η Κρήτη εμφανίζει συγκριτικό πλεονέκτημα.
- ✓ Έργα ανάδειξης, προστασίας και ένταξης στο τουριστικό προϊόν αξιόλογων στοιχείων της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
- ✓ Προστασία, ανάδειξη και προβολή της Κρητικής κουζίνας.
- ✓ Εκστρατείες ενημέρωσης των κατοίκων με σκοπό τη δημιουργία συλλογικής συνείδησης αυτοπροστασίας από συμπεριφορές και πρακτικές που δεν επιτρέπουν την αναβάθμιση του σημερινού προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος.
- ✓ Τουριστική προβολή των νέων καινοτόμων και λιγότερο προβεβλημένων τουριστικών προορισμών της Κρήτης.

Μέτρο 5.9 : Εκτατική Ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού και αφορά :

- ✓ Εκσυγχρονισμό όλων των λειτουργικών μορφών τουριστικών επιχειρήσεων.
- ✓ Προώθηση θεματικών μορφών τουρισμού στον ορεινό χώρο και σύνδεση του τουρισμού με την τοπική παραγωγή και τη σύγχρονη πολιτιστική πραγματικότητα.
- ✓ Ενημέρωση και προβολή.
- ✓ Ένταξη παραδοσιακών αγροτικών και λοιπών προϊόντων και υπηρεσιών στο τουριστικό προϊόν.

Η μέχρι σήμερα πορεία υλοποίησης τους έχει ως εξής :

Μέτρο 1.4 : Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας του Τουρισμού και αφορά :

- ⇒ Ποιοτική αναβάθμιση τουριστικών καταλυμάτων μέσω του Ν2601/98. Η εν λόγω δράση έχει υλοποιηθεί στο 70% και έχουν εγκριθεί 38 επενδύσεις σε ολόκληρη την Περιφέρεια Κρήτης.
- ⇒ Παροχή υπηρεσιών υποστήριξης μικρών και μεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης δράσης υποβλήθηκαν περίπου 40 προτάσεις από τις οποίες εγκρίθηκαν οχτώ (8). Η αξιολόγηση των προτάσεων έχει ολοκληρωθεί.
- ⇒ Μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων οικιστικών συνόλων σε ξενοδοχειακές μονάδες τουλάχιστον Γ΄ Τάξης με προσανατολισμό στο φυσιολατρικό τουρισμό. Η εν λόγω δράση αναμένεται να προκηρυχθεί εντός του Φθινοπώρου.
- ⇒ Έργα ανάδειξης, προστασίας και ένταξης στο τουριστικό προϊόν αξιόλογων στοιχείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και προστασία, ανάδειξη και προβολή της κρητικής κουζίνας είναι δύο δράσεις οι οποίες εμφανίζουν πρόβλημα υλοποίησης καθώς δεν έχει οριστεί ακόμα Τελικός Δικαιούχος.
- ⇒ Τουριστική προβολή και εκστρατείες ενημέρωσης κατοίκων, αποτελούν δράσεις για την υλοποίηση των οποίων απαιτείται προηγουμένως η εκπόνηση Marketing Plan το οποίο δεν έχει προκηρυχθεί ακόμα αν και οι απαιτούμενες προδιαγραφές έχουν συνταχθεί.

Μέτρο 5.9 : Εκτατική Ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού :

- ⇒ Εκσυγχρονισμός όλων των λειτουργικών μορφών τουριστικών επιχειρήσεων και προώθηση θεματικών μορφών τουρισμού στον ορεινό χώρο. Είναι δύο δράσεις οι οποίες προβλέπεται να επαναπροκηρυχθούν καθώς το ενδιαφέρον κατά την πρώτη πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος ήταν περιορισμένο. Αναφέρεται ότι σε σύνολο 25 προτάσεων που υποβλήθηκαν, μόνο επτά εγκρίθηκαν.
- ⇒ Ενέργειες ενημέρωσης και προβολής. Πρόκειται για δράση η οποία θα υλοποιηθεί παράλληλα με την δράση τουριστική προβολή του μέτρου 1.4 και αναμένεται να προκηρυχθεί σύντομα.
- ⇒ Ένταξη παραδοσιακών αγροτικών και λοιπών προϊόντων και υπηρεσιών στο τουριστικό προϊόν. Η συγκεκριμένη δράση παρουσιάζει πρόβλημα υλοποίησης καθώς δεν υπάρχει εγκεκριμένο καθεστώς ενίσχυσης.

3.1 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Έχοντας υπόψη όλα τα παραπάνω και ταυτόχρονα αξιολογώντας τις διεθνείς εξελίξεις και τάσεις και βέβαια, την τοπική πραγματικότητα (ανάγκες – δυνατότητες), η κύρια κατεύθυνση του προγράμματος δράσης είναι :

ο εντοπισμός και η υλοποίηση ενοτήτων έργων και δράσεων κάθετου και οριζόντιου χαρακτήρα που θα συμβάλλουν αποδεδειγμένα στην αλλαγή της εικόνας της Κρήτης ως τουριστικού προορισμού και θα δημιουργήσουν βάσιμες προοπτικές για το μέλλον του τουρισμού της.

Τα μέσα υλοποίησης (έργα) που προτείνονται στη συνέχεια, υπηρετούν την παραπάνω φιλοσοφία και ταυτόχρονα υπακούουν στη λογική της συμπληρωματικότητας και της αλληλουχίας μεταξύ τους αλλά και της συσχέτισης με τα μέτρα πολιτικής και τους άξονες δράσης.

Οι παρεμβάσεις έχουν περιφερειακό (οριζόντιο) και χωρικό (κάθετο) χαρακτήρα και επιμερίζονται σε είκοσι (20) συνολικά περιοχές (μικροζώνες), που εμφανίζουν γεωγραφική συνοχή, συγγενή φυσιογνωμία και ομοειδή χαρακτηριστικά και δυνατότητες και ταυτόχρονα ανήκουν στις τρεις κατηγορίες (τυπολογίες) τουριστικών περιοχών όπως αυτές ορίστηκαν στην Α΄ Φάση της μελέτης. Οι περιοχές αυτές, που αποτελούν και τις βασικότερους τουριστικούς προορισμούς, εντοπίζονται τόσο σε παράκτιες περιοχές (κυρίως στα βόρεια παράλια) όσο και σε εσωτερικές ζώνες εμφανίζοντας έτσι «διττή» τουριστική εικόνα όσον αφορά την τουριστική ανάπτυξη.

Ειδικότερα :

1^η : Περιοχή Κισσάμου (περιλαμβάνει τον κόλπο της Κίσσαμου και εκτείνεται από το ακρωτήριο της Γραμβούσας – βόρεια μέχρι τα Φαλάσσαιρνα – δυτικά).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Από τις πλέον ενδιαφέρουσες και ξεχωριστές περιοχές της Κρήτης, διακρίνεται για τη σπάνια ομορφιά (μοναδικότητα) του τοπίου με σημείο αναφοράς το ακρωτήριο της Γραμβούσας. Η τουριστική ανάπτυξη βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα και οι παρεμβάσεις που έχουν γίνει χαρακτηρίζονται ήπιες. Το τελευταίο διάστημα παρατηρείται σχετική κινητικότητα και δρομολογείται η υλοποίηση μεγάλης τουριστικής επένδυσης στα ανατολικά του κόλπου της Κίσσαμου και στα δυτικά του Κολυμπαρίου, η οποία αναμένεται να δημιουργήσει νέα δεδομένα στην περιοχή.

ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ Τα μέτρα πολιτικής αφορούν κατά κύριο λόγο :

- ✓ Τον έλεγχο της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Τη στήριξη του εσωτερικού τουρισμού.
- ✓ Την ενθάρρυνση του οικοτουρισμού σε περιοχές NATURA.
- ✓ Την ενθάρρυνση για την εγκατάσταση ειδικών τουριστικών υποδομών.
- ✓ Τη διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας.
- ✓ Την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Τη θεσμοθέτηση προδιαγραφών αγροτουριστικών καταλυμάτων.

ΕΡΓΑ Τα αναγκαία έργα αφορούν κυρίως βασικές υποδομές (Λιμάνι Καστελίου, Βιολογικός Καθαρισμός Κισσάμου) τα οποία κρίνονται πρώτης προτεραιότητας, καθώς και έργα προστασίας και διαχείρισης περιβάλλοντος (Γραμβούσα, Τηγάνι, Φαλάσσαιρνα, Ποντικονήσι), που συνδυασμό με τα έργα του Β.Ο.Α.Κ. τα οποία έχουν ολοκληρωθεί, θα καλύψουν σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες της περιοχής.

ΠΡΟΤΑΣΗ Η περιοχή κρίνεται κατάλληλη για την ανάπτυξη ειδικών τουριστικών υποδομών (Κόλπος Κισσάμου) καθώς και δραστηριοτήτων αγροτουρισμού (ενοδοχώρα) και οικοτουρισμού (Γραμβούσα) σε συνδυασμό με τουρισμό φύσης (όλη η περιοχή).

2^η : Νοτιοδυτική περιοχή Νομού Χανίων (εκτείνεται από τα Τοπόλια, το Στόμιο, το Ελαφονήσι, την Παλαιόχωρα και τον Κάντανο).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Η περιοχή εμφανίζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και ταυτόχρονα ξεχωριστές αντιθέσεις αφού περιλαμβάνει δύο περιοχές, τα παράλια (Ελαφονήσι – Παλαιόχωρα) με μεγάλη συγκέντρωση τουριστών, που δημιουργούν έντονες πιέσεις και απειλές και την ενδοχώρα (περιοχή Καντάνου και εννιά Χωριών) με ενδιαφέρον φυσικό περιβάλλον και σχετικά ανεπτυγμένο αγροτουρισμό (Μηλιά).
ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	Η περιοχή παρά τις αντιθέσεις εμφανίζει ενιαία εικόνα και ως τέτοια αντιμετωπίζεται. Τα μέτρα πολιτικής αφορούν : ✓ Τον έλεγχο της τουριστικής ανάπτυξης ✓ Την εξυγίανση περιοχών που έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα ✓ Τον έλεγχο της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών. ✓ Τη στήριξη και προώθηση του τουρισμού της ενδοχώρας. ✓ Την ενθάρρυνση του οικοτουρισμού. ✓ Την προώθηση της κρητικής κουζίνας. ✓ Τη διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας.
ΕΡΓΑ	Έργα πρώτης προτεραιότητας θεωρούνται τα έργα αποπεράτωσης του λιμανιού της Παλαιόχωρας, που εξυπηρετεί όλη τη νότια ακτογραμμή του Νομού Χανίων (έως τα Σφακιά και τη Γαύδο), η βελτίωση της βατότητας του δρόμου Ταυρωνίτη – Παλαιόχωρας (κάθετοι άξονες) και ο βιολογικός καθαρισμός Κουντούρας – Παλαιόχωρας. Πρέπει να συμπληρώσουμε εδώ ότι στην περιοχή προγραμματίζεται μεγάλη επένδυση με μικτές χρήσεις (παραθεριστικές κατοικίες και ξενοδοχειακά συγκροτήματα) που απαιτεί υποστηρικτικές υποδομές. Στα παραπάνω πρέπει να προσθέσουμε το δίκτυο ιερών μοναστηριών, το διαχειριστικό σχέδιο στο Ελαφονήσι και το Κεδροδάσος, καθώς και τα έργα διατήρησης του περιβάλλοντος στις περιοχές του Δήμου

Ινναχωρίου (Έλος – Τοπόλια – Σάσαλος – Άγιος Δικαίος). Συμπληρωματικά στα παραπάνω είναι η ανάδειξη και σήμανση της διαδρομής Έλος – Κεφάλι – Χρυσοσκαλίτισα – Ελαφονήσι – Κεδρόδασος – Παλαιόχωρα και Παλαιόχωρα – Γαύδος, η θεσμοθέτηση Περιοχής Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (Π.Ο.Α.Π.Δ.) στην περιοχή του Έλους καθώς και Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης (Τ.Α.Π) όλης της ενότητας. Τα παραπάνω σε συνδυασμό με τα έργα περιφερειακού χαρακτήρα (Β.Ο.Α.Κ., λιμάνια, αεροδρόμιο) και την τουριστική προβολή της Κρήτης συνολικά είναι βέβαιο ότι θα βελτιώσουν υφιστάμενες ελλείψεις, θα θεραπεύσουν βλάβες (Παλαιόχωρα, Ελαφονήσι), θα αξιοποιήσουν τοπικούς πόρους και θα συμβάλλουν στη διασύνδεση με την αγροτική παραγωγή (κυρίως) και τη μεταποίηση της περιοχής.

ΠΡΟΤΑΣΗ Η περιοχή ενδείκνυται για ήπια τουριστική ανάπτυξη με επίκεντρο το Ελαφονήσι και την Παλαιόχωρα και διάχυση στους οικισμούς της υπόλοιπης περιοχής. Ο φυσιολατρικός τουρισμός (ορεινή περιοχή), ο οικοτουρισμός (Ελαφονήσι) και ο αγροτουρισμός (Μηλιά) που αναπτύσσεται ήδη έχουν σημαντικές προοπτικές από εσωτερικό κυρίως τουρισμό.

3^η : Περιοχή βορείων παραλίων Ν. Χανίων (εκτείνεται από την πόλη των Χανίων και δυτικά έως το Κολυμπάρι).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Είναι η πλέον ανεπτυγμένη τουριστικά περιοχή του Νομού Χανίων, η οποία συνδυάζει το αστικό συγκρότημα της πόλης των Χανίων με περιοχές συγκέντρωσης μαζικού τουρισμού που δέχονται πιέσεις ή έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα. Παράλληλα έχει οργανική σχέση με όλη την ενδοχώρα του Νομού με την οποία συνδέεται με κάθετους άξονες που επιτρέπουν στον επισκέπτη την πρόσβαση σε αυτή με ημερήσιες εκδρομές.

ΜΕΤΡΑ Τα μέτρα πολιτικής που προτείνονται αφορούν πρωτίστως :

ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- ✓ Τον έλεγχο της τουριστικής ανάπτυξης
- ✓ Την εξυγίανση περιοχών που έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητά.
- ✓ Τον έλεγχο της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Τη στήριξη του εσωτερικού τουρισμού.
- ✓ Την προώθηση του αστικού τουρισμού.
- ✓ Την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Τον εκσυγχρονισμό των ξενοδοχειακών μονάδων.
- ✓ Τη δικτύωση και συνεργασία τουριστικών επιχειρήσεων.
- ✓ Την ενίσχυση εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής.
- ✓ Την επίλυση του ενεργειακού προβλήματος.

ΕΡΓΑ Τα αναγκαία έργα αφορούν κατά κύριο λόγο τουριστικές υποδομές οι οποίες θα συμβάλλουν στον εμπλουτισμό, την αναβάθμιση αλλά και την διαμόρφωση του τουριστικού προϊόντος (τουρισμός πόλης, συνεδριακός και αθλητικός τουρισμός). Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην αξιολογή από κάθε άποψη έκταση των Αγίων Αποστόλων, η αξιοποίηση της οποίας παραμένει ζητούμενο το οποίο πρέπει να απαντηθεί μέσα από εμπεριστατωμένη μελέτη, η οποία πρωτίστως πρέπει να εξασφαλίσει την κοινωνική συναίνεση και αποδοχή.

ΠΡΟΤΑΣΗ Η περιοχή προσφέρεται για τουρισμό πόλης σε συνδυασμό (δίκτυο) με τις άλλες πόλεις του νησιού και ιδιαίτερα με το Ρέθυμνο και το Ηράκλειο. Παράλληλα μπορεί να αναπτύξει συνεδριακό τουρισμό καθώς και τουρισμό υγείας.

4^η : Περιοχή Λευκών Ορέων (περιλαμβάνει όλο τον ορεινό όγκο και τον εθνικό δρυμό Σαμαριάς και εκτείνεται μέχρι τα νότια παράλια του Νομού Χανίων).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Είναι μια περιοχή με μοναδικό φυσικό ανάγλυφο και σπάνια χλωρίδα και πανίδα, που δέχεται ιδιαίτερα μεγάλο αριθμό τουριστών διημέρευσης (Ομαλός, Φαράγγι Σαμαριάς).
ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	✓ Στη στήριξη του εσωτερικού τουρισμού. ✓ Στην προώθηση του τουρισμού στην ενδοχώρα. ✓ Στην ενθάρρυνση του οικοτουρισμού σε περιοχές NATURA. ✓ Στην διάδοση της Κρητικής Κουζίνας. ✓ Στην ενθάρρυνση εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής. ✓ Στη διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας. ✓ Στην θεσμοθέτηση προδιαγραφών αγροτουριστικών καταλυμάτων.
ΕΡΓΑ	Η περιοχή χρήζει μέτρων ενίσχυσης του θεματικού τουρισμού (ορειβατικά καταφύγια, πίστες αναρρίχησης), έργων βελτίωσης της πρόσβασης (βατότητα κάθετων αξόνων, σήμανση – προβολή) καθώς και έργων προστασίας του περιβάλλοντος το οποίο αποτελεί «πηγή πλούτου και ζωής» για τον ορεινό όγκο και την ευρύτερη περιοχή.
ΠΡΟΤΑΣΗ	Η περιοχή αναπτύσσει ήδη φυσιολατρικό τουρισμό (Φαράγγι Σαμαριάς), που μπορεί να συνδεθεί με τουρισμό περιπέτειας στον ορεινό όγκο των Λευκών Ορέων. Ενδείκνυται επίσης για αγροτουρισμό και οικοτουρισμό και κυρίως για χειμερινό τουρισμό στο Οροπέδιο του Ομαλού.

5^η : Περιοχή Αποκόρωνα (περιλαμβάνει όλη την περιοχή του Αποκόρωνα, την Αργυρούπολη, τη Λίμνη του Κουρνά και την Γεωργιούπολη).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Η ενότητα αυτή περιλαμβάνει το παραλιακό μέτωπο της Γεωργιούπολης, που έχει υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα, μια από τις πλέον σημαντικές σε απόθεμα περιοχές της Κρήτης, το Βάμο και τη μοναδική Λίμνη στην Κρήτη (Κουρνά), αλλά και σπουδαίους υγροβιότοπους, και περιοχές Natura, που όμως δέχονται απειλές. Είναι μια από τις πλέον ενδιαφέρουσες περιοχές, της βόρειας παραλίας, βρίσκεται κοντά σε πύλες εισόδου (Χανιά, Ρέθυμνο) και τέμνεται από το ΒΟΑΚ. Υποστηρίζεται από βασικές υποδομές που όμως χρήζουν ολοκλήρωσης και συμπλήρωσης.

ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ Τα μέτρα πολιτικής αφορούν :

- ✓ Τον έλεγχο της τουριστικής ανάπτυξης στην παραλιακή ζώνη.
- ✓ Την εξυγίανση περιοχών που έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα.
- ✓ Τον έλεγχο της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Την προώθηση του τουρισμού της ενδοχώρας.
- ✓ Την ενθάρρυνση του τουρισμού σε περιοχές NATURA.
- ✓ Τη διάδοση της Κρητικής Κουζίνας.
- ✓ Την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Τη δικτύωση των τουριστικών επιχειρήσεων.
- ✓ Τη διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας.
- ✓ Τις προδιαγραφές αγροτουριστικών καταλυμάτων.

ΕΡΓΑ Ειδικότερα, είναι απαραίτητη η συμπλήρωση-δημιουργία υποδομών περιβάλλοντος όπως: η αποκατάσταση των οικοτόπου και η δημιουργία παρατηρητηρίου στη Λίμνη Κουρνά, η θεσμοθέτηση ΖΟΕ στη Λίμνη Κουρνά, η θεσμοθέτηση ΠΟΑΠΔ στην ευρύτερη περιοχή του Αποκόρωνα (Δήμοι Βάμου, Κρυονερίδας, Φρε), η δημιουργία διαδρομής Γεωργιούπολη – Κουρνά – Αργυρούπολη – Ασή Γωνιά – Καλλικράτης – Ασφένδου – Βρύσες και τέλος, η εκπόνηση ολοκληρωμένων σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης (ΤΑΠ) για όλη τη χωρική ενότητα.

Με τις παραπάνω παρεμβάσεις και τα έργα οριζόντιου χαρακτήρα επιτυγχάνεται η ανακούφιση της παραλίας, η ανάπτυξη της ενδοχώρας και η τόνωση της τοπικής οικονομίας μέσω του αγροτουρισμού ο οποίος εμφανίζει ιδιαίτερη ανάπτυξη (Βάμος).

ΠΡΟΤΑΣΗ

Η περιοχή είναι κατάλληλη για ανάπτυξη (περισσότερων) αγροτουριστικών δραστηριοτήτων (Βάμος, Φρε, Βρύσες) σε συνδυασμό με ορεινό – φυσιολατρικό τουρισμό (Λευκά Όρη), πολιτιστικό τουρισμό και οικοτουρισμό (Λίμνη Κουρνά) σε δωδεκάμηνη βάση. Επίσης η περιοχή ενδείκνυται για την ανάπτυξη σπηλαιολογικού τουρισμού (Μελιδώνι).

6^η : Περιοχή Σφακίων (περιλαμβάνει όλη την περιοχή του Δήμου Σφακίων).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Περιοχή με ήπια τουριστική ανάπτυξη, με εξαίρεση τη Χώρα Σφακίων, που εμφανίζει σημάδια κορεσμού, με έντονο ανάγλυφο και σημαντική εξάρτηση και σχέση με τα Λευκά Όρη και το Φαράγγι της Σαμαριάς, που ουσιαστικά αποτελούν ενιαία ενότητα μαζί με τη Γαύδο, εμφανίζει υψηλή επισκεψιμότητα αφού οι επισκέπτες της Σαμαριάς και της Γαύδου περνούν υποχρεωτικά από την περιοχή

ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ Τα μέτρα πολιτικής αφορούν πρωτίστως :

- ✓ Τον έλεγχο της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Τη στήριξη του εσωτερικού τουρισμού και του τουρισμού της ενδοχώρας.
- ✓ Την ενθάρρυνση του τουρισμού σε περιοχές NATURA.
- ✓ Την προώθηση της Κρητικής Κουζίνας.
- ✓ Την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Τη διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας.

ΕΡΓΑ Η βελτίωση της οδικής πρόσβασης και η λήψη θεσμικών κυρίως μέτρων προστασίας και διατήρησης της φύσης (διαχειριστικά σχέδια, ΖΟΕ) θα βοηθήσουν την περιοχή να διατηρήσει και διαχειρισθεί το φυσικό πλούτο που διαθέτει και ταυτόχρονα να αναβαθμίσει τις μεταφορικές της υποδομές βελτιώνοντας έτσι τη διακίνηση των επισκεπτών.

ΠΡΟΤΑΣΗ Η περιοχή είναι ιδανική για την ανάπτυξη ορεινού φυσιολατρικού τουρισμού (Λευκά Όρη) και τουρισμού άθλησης και περιπέτειας (Φαράγγι Αράδαινας, Οροπέδιο Ταύρης) καθώς και αγροτουρισμού και οικοτουρισμού (Ασκήφου και Γαύδος).

7^η : Περιοχή Πλακιά (περιλαμβάνει τα νοτιοδυτικά παράλια του Νομού Ρεθύμνου και εκτείνεται από Πρέβελη – Πλακιά έως Ροδάκινο).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Περιοχή με ιδιαίτερο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και ένα οικιστικό κέντρο (Πλακιάς) με έντονη και άναρχη τουριστική ανάπτυξη που έχει υπερβεί τη Φ.Ι.Τ.Α. Εντούτοις με τις κατάλληλες παρεμβάσεις, μικρής κατά κανόνα κλίμακας, θα υπάρξει διατήρηση και προστασία σπάνιων φυσικών πόρων (Πρέβελι) και πολιτιστικών πόρων (Μονή Πρέβελι) και τόνωση της τοπικής οικονομίας με την ενίσχυση του οικοτουρισμού ο οποίος έχει όλες τις προοπτικές να αναπτυχθεί.
ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	Τα μέτρα πολιτικής περιλαμβάνουν πρωτίστως : ✓ Τον έλεγχο της τουριστικής ανάπτυξης. ✓ Την εξυγίανση περιοχών που έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα ✓ Τη στήριξη του εσωτερικού τουρισμού και του τουρισμού της ενδοχώρας. ✓ Την ενθάρρυνση του οικοτουρισμού σε περιοχές NATURA. ✓ Την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου. ✓ Τον εκσυγχρονισμό των τουριστικών μονάδων. ✓ Τη δικτύωση των τουριστικών επιχειρήσεων. ✓ Τη διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας.
ΕΡΓΑ	Τα αναγκαία έργα στην περιοχή, αφορούν πρωτίστως βασικές υποδομές και συγκεκριμένα, το νότιο οδικό άξονα - ΝΟΑΚ (Σφακιά – Ροδάκινο – Ακούμια), έργα ειδικής τουριστικής υποδομής και ειδικότερα το καταδυτικό πάρκο του Πλακιά, η οικοτουριστική αξιοποίηση της Μονής Πρέβελι, το Κέντρο Πληροφόρησης του Πλακιά και τέλος χωρικό σύστημα προβολής για την ευρύτερη περιοχή.
ΠΡΟΤΑΣΗ	Η περιοχή είναι σε θέση να αναπτύξει πολιτιστικό, θρησκευτικό και οικολογικό τουρισμό (Πρέβελι), δραστηριότητες περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (Ασώματος) και αγροτουριστικές δραστηριότητες (Ροδάκινο κ.λπ. οικισμοί) με ιδιαίτερη επιτυχία.

8^η : Περιοχή Βορειοανατολικού Ρεθύμνου (εκτείνεται από την πόλη του Ρεθύμνου έως τα ανατολικά όρια του Δήμου Αρκαδίου και του όρους Βρύσινα).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Ενότητα με ταχεία τουριστική ανάπτυξη και με περιοχές (Σκαλέτα, Πλατανιάς) που βρίσκονται σε οριακό σημείο από πλευράς Φ.Ι.Τ.Α και περιλαμβάνει την Πόλη του Ρεθύμνου που ναι μεν δέχεται απειλές αλλά ταυτόχρονα εμφανίζει λανθάνουσα δυναμική όσον αφορά την ανάπτυξη τουρισμού πόλης. Η περιοχή έχει εύκολη πρόσβαση και ταυτόχρονα κεντροβαρική θέση σε ότι αφορά θύλακες με ήπια χαρακτηριστικά (Αμάρι, Ψηλορείτης, Λευκά Όρη) και με σπουδαίο πολιτιστικό απόθεμα.

ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ Τα μέτρα πολιτικής αφορούν :

- ✓ Τον έλεγχο της τουριστικής ανάπτυξης.
- ✓ Την εξυγίανση περιοχών που έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα
- ✓ Τον έλεγχο της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Τη στήριξη του εσωτερικού τουρισμού.
- ✓ Την προώθηση του αστικού τουρισμού.
- ✓ Τη ενθάρρυνση εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής.
- ✓ Την προώθηση της Κρητικής Κουζίνας.
- ✓ Τον εκσυγχρονισμό των τουριστικών μονάδων.
- ✓ Τη δικτύωση – συνεργασία των τουριστικών επιχειρήσεων.

ΕΡΓΑ Τα έργα που θα στηρίξουν το τουριστικό προϊόν αφορούν κυρίως έργα ειδικής τουριστικής υποδομής (γήπεδο γκολφ στην περιοχή του Μαρουλά, ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων), μεταφορών (Κόμβος Ατσιπόπουλου, Λιμάνι Ρεθύμνου), αλλά και ανάδειξης πολιτιστικών πόρων (ανάδειξη μνημείων, Μονών και παραδοσιακών κτισμάτων).

Πολλά από τα έργα αυτά είναι περιφερειακής εμβέλειας αφού εξυπηρετούν και άλλες τουριστικές περιοχές και κυρίως την ενδοχώρα του Νομού Ρεθύμνου που εμφανίζει και τη μεγαλύτερη υστέρηση.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Η περιοχή ενδείκνυται για την ανάπτυξη αστικού τουρισμού (Ρέθυμνο) σε συνδυασμό (δικτυο) με τις πόλεις Ηρακλείου και Χανίων. Η ανάπτυξη επίσης συνεδριακού τουρισμού ευνοείται από τις υπάρχουσες αλλά και προγραμματιζόμενες υποδομές. Η ενδοχώρα (Όρος Βρύσινα) ενδείκνυται για τουρισμό στη φύση και για ήπιες δραστηριότητες αναψυχής.

9^η : Περιοχή Αμαρίου (περιλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα του Νομού Ρεθύμνου και εκτείνεται περιμετρικά του όρου Κέδρους).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Τουριστικός θύλακας με χαμηλή τουριστική ανάπτυξη και το μεγαλύτερο ίσως φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα στην Κρήτη.

Βασικό χαρακτηριστικό της είναι η λανθάνουσα δυναμική η οποία υπαγορεύει ήπιες παρεμβάσεις με δεδομένη και μάλλον μονοσήμαντη την κατεύθυνση ανάπτυξης θεματικού τουρισμού (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, φυσιολατρικός τουρισμός).

ΜΕΤΡΑ Τα μέτρα πολιτικής αφορούν :

ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- ✓ Τη στήριξη του εσωτερικού τουρισμού.
- ✓ Την προώθηση του τουρισμού της ενδοχώρας.
- ✓ Την ενθάρρυνση του οικοτουρισμού σε περιοχές NATURA.
- ✓ Την θεσμοθέτηση προδιαγραφών αγροτουριστικών καταλυμάτων.
- ✓ Την προώθηση της Κρητικής Κουζίνας και γαστρονομίας.
- ✓ Την ενθάρρυνση εγκατάστασης ειδικών τουριστικών υποδομών.
- ✓ Την ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Τη διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας.

ΕΡΓΑ

Τα έργα που απαιτούνται αφορούν κυρίως την ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς (βυζαντινές εκκλησίες και μοναστήρια), θεσμικά μέτρα για τη ρύθμιση των χρήσεων γης και διαχειριστικά σχέδια για τη διατήρηση της χλωρίδας και της πανίδας. Επίσης η βελτίωση της πρόσβασης από και προς το Ρέθυμνο καθώς και η ολοκλήρωση της μαρίνας της Αγίας Γαλήνης θα συμβάλλουν σημαντικά στη βελτίωση των έργων υποδομής που απαιτεί η περιοχή.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Η περιοχή μπορεί να αναπτύξει σε άριστο επίπεδο ήπιο τουρισμό, ήτοι (Δασικό χωριό και κατασκήνωση Μέρωνα) φυσιολατρικό και ορεινό τουρισμό (Κέδρος) καθώς επίσης και αγροτουρισμό και οικοτουρισμό (Περιοχή Αμαρίου) αλλά και θαλάσσιο τουρισμό (Αγία Γαλήνη). Επίσης δραστηριότητες περιβαλλοντικής ενημέρωσης (Φαράγγι Πατσού, Σχολή Ασωμάτων).

10^η : Περιοχή Μυλοποτάμου (περιλαμβάνει την πρώην Επαρχία Μυλοποτάμου και εκτείνεται στο βόρειο τμήμα του Ψηλορείτη).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Περιοχή με έντονο ανάγλυφο, μεγάλη υπερτοπική φήμη, σπουδαία ιστορία και μοναδική φυσική και πολιτιστική κληρονομιάς.

ΜΕΤΡΑ Τα μέτρα πολιτικής εστιάζονται κατά κύριο λόγο :

ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- ✓ Στον έλεγχο της τουριστικής ανάπτυξης.
- ✓ Στη στήριξη του εσωτερικού τουρισμού.
- ✓ Στην προώθηση του τουρισμού της ενδοχώρας.
- ✓ Στην ενθάρρυνση του οικοτουρισμού σε περιοχές NATURA.
- ✓ Στην θεσμοθέτηση προδιαγραφών αγροτουριστικών καταλυμάτων.
- ✓ Στην προώθηση της Κρητικής Κουζίνας.
- ✓ Στην ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Στην διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας.

ΕΡΓΑ Η ενότητα αυτή με ήπιου χαρακτήρα παρεμβάσεις μπορεί να μεγεθύνει την προσέλκυση επισκεπτών και να αναπτύξει πολύ περισσότερο τόσο τον τουρισμό διημέρευσης, όσο και τον τουρισμό διανυκτέρευσης. Το οικιστικό κέντρο των Ανωγείων λειτουργεί κεντροβαρικά γι' αυτό και «δέχεται απειλές» σε σχέση με την υπόλοιπη περιοχή, που εμφανίζει ήπια χαρακτηριστικά και έχει μεγάλα περιθώρια τουριστικής ανάπτυξης. Τα αναγκαία έργα αφορούν κυρίως ειδικές τουριστικές υποδομές και θεσμικά μέτρα για τον έλεγχο της δόμησης και τη διατήρηση του περιβάλλοντος καθώς και έργα σήμανσης και προβολής της περιοχής.

ΠΡΟΤΑΣΗ Η περιοχή μπορεί να αναπτύξει καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου αγροτουρισμό και φυσιολατρικό - ορεινό τουρισμό, σε συνδυασμό με την άθληση και την περιπέτεια στον ορεινό όγκο του Ψηλορείτη. Επίσης πολιτιστικό (Κάτω Μυλοπόταμος) αλλά και σπηλαιολογικό τουρισμό στο σπηλαιολογικό πάρκο του Ψηλορείτη.

11^η : Περιοχή Μεσσαράς (εκτείνεται από το Ζαρό, το Τυμπάκι, τα Μάταλα, τα δυτικά Αστερούσια έως τη Φαιστό και τη Γόρτυνα).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Αποτελεί ίσως την πιο χαρακτηριστική ενότητα της ενδοχώρας με ήπια τουριστική ανάπτυξη, με σπουδαίους αρχαιολογικούς χώρους, ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον και σημαντική αναπτυξιακή παρακαταθήκη για το μέλλον.

ΜΕΤΡΑ Τα μέτρα πολιτικής σχετίζονται με :

ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- ✓ Τον έλεγχο της τουριστικής ανάπτυξης.
- ✓ Τον έλεγχο της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Τη στήριξη του εσωτερικού τουρισμού.
- ✓ Την προώθηση του τουρισμού της ενδοχώρας.
- ✓ Την ενθάρρυνση του οικοτουρισμού σε περιοχές NATURA.
- ✓ Την θεσμοθέτηση προδιαγραφών αγροτουριστικών καταλυμάτων.
- ✓ Την ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Την δικτύωση – συνεργασία των τουριστικών επιχειρήσεων.
- ✓ Τη διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας.

ΕΡΓΑ

Η συγκεκριμένη ενότητα, με τις κατάλληλες παρεμβάσεις θα διευρύνει την ελκυστικότητά της και συνδυάζοντας την παραλία (Κόκκινος Πύργος, Μάταλα) με το βουνό (Ρούβας, Ζαρός) και τον αρχαιολογικό πλούτο (Φαιστός, Γόρτυνα, Καμαραϊκό σπήλαιο) θα λειτουργήσει υποδειγματικά εμφανίζοντας μια άριστη λειτουργική (τουριστική) εικόνα. Με τα έργα αυτά θα υποστηριχθεί και το τεράστιο ρεύμα τουρισμού διημέρευσης, το οποίο είναι από τα μεγαλύτερα στο νησί και παράλληλα η τοπική οικονομία και ο τοπικός πληθυσμός που παραμένει ακέραιος στην ύπαιθρο.

Τα έργα αυτά αφορούν : την ολοκλήρωση του δρόμου Ηράκλειο-Άγιοι Δέκα, την ολοκλήρωση των υποδομών του χωριού κρητικής νεολαίας, το υδροθεραπευτήριο του Δήμου Ρούβα, το κατασκηνωτικό κέντρο στο δάσος του Ρούβα, την πίστα μηχανοκίνητου αθλητισμού στο Ζαρό, την ανάδειξη των Βυζαντινών ναών της Μεσσαράς, το μουσείο εκκλησιαστικών κειμηλίων στο Πύργο Ξωπατέρα, το διαχειριστικό σχέδιο

του Δ. Αστερουσίων, τις φυσιολατρικές και πολιτιστικές διαδρομές της περιοχής που εμφανίζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και τέλος την επικαιροποίηση της ΖΟΕ νοτίων παραλίων, τη θεσμοθέτηση Πρότυπου Ορεινού Συμπλέγματος (Ζαρός-Ρούβας) και ΠΑΟΠΑ (Βόροι-Ζαρού-Γέργερης).

ΠΡΟΤΑΣΗ Η περιοχή είναι σε θέση να αναπτύξει υψηλών απαιτήσεων αγροτουρισμό, οικοτουρισμό (Ζαρός, Γέργερη, Αστερούσια) και τουρισμό άθλησης και περιπέτειας (Αστερούσια, Πρόποδες Ψηλορείτη) καθώς και ήπιο τουρισμό αναψυχής (Καλοί Λιμένες, Αγιοφάραγγο), αλλά και πολιτιστικό τουρισμό (Φαιστός, Γόρτυνα) με διάχυση σε όλους τους οικισμούς της περιοχής.

12^η : Περιοχή Βορειοδυτικών παραλίων Ηρακλείου (περιλαμβάνει το αστικό κέντρο του Ηρακλείου, το Γάζι και την Αγία Πελαγία).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Ενότητα με πολλές ιδιαιτερότητες αφού περιλαμβάνει το μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Κρήτης, το δεύτερο μεγαλύτερο σε κίνηση επισκεπτών, αεροδρόμιο της χώρας, το λιμάνι, το νοσοκομείο, τον ΑΗΣ Λινοπεραμάτων, αλλά και πολύ γνωστούς τουριστικούς προορισμούς όπως η Αγία Πελαγία και η Αμμουδάρα (Δ. Γαζίου). Ταυτόχρονα όμως εμφανίζει και ιδιαίτερες ανάγκες κυρίως σε έργα βασικής υποδομής (αεροδρόμιο, ΒΟΑΚ) αλλά και ειδικές τουριστικές υποδομές για προπονητικό και θεματικό τουρισμό. Οι υποδομές αυτές (όταν ολοκληρωθούν) θα δημιουργήσουν ένα πλέγμα υποστηρικτικό – συμπληρωματικό προς όλο το νησί με δεδομένο τον υπερτοπικό τους χαρακτήρα και τη σημασία τους.

Η ενότητα αυτή έχει κεντροβαρική θέση αλλά και το πλεονέκτημα να διαθέτει πλήθος τουριστικών πόρων (Κνωσός, Αρχαιολογικό Μουσείο) και υποδομών αλλά και ευκολία πρόσβασης σε σημαντικούς θύλακες στην ενδοχώρα και μάλιστα σε πολύ μικρή απόσταση (Οροπέδιο Λασιθίου, Ανώγεια, Γιούχτας κ.α.).

ΜΕΤΡΑ Τα μέτρα πολιτικής περιλαμβάνουν :

ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- ✓ Επέκταση καθεστώτος ελέγχου της τουριστικής ανάπτυξης.
- ✓ Εξυγίανση περιοχών που έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα.
- ✓ Έλεγχο της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Στήριξη του εσωτερικού τουρισμού.
- ✓ Προώθηση του Αστικού Τουρισμού.
- ✓ Κίνητρα εγκατάστασης ειδικών τουριστικών υποδομών.
- ✓ Ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Επίλυση του ενεργειακού και των αερομεταφορών.

- ΕΡΓΑ** Τα έργα αφορούν βασικές υποδομές όπως η ολοκλήρωση των υποδομών στο αεροδρόμιο Ηρακλείου, η δημιουργία κόμβου επί του ΒΟΑΚ στην Αγία Πελαγία, η εγκατάσταση υποδομών υποδοχής μικρών σκαφών στο λιμάνι του Ηρακλείου. Τα έργα ανάπλασης στην παραλία της Αγίας Πελαγίας της Αμμουδάρας και επίσης έργα ειδικής τουριστικής υποδομής, όπως το ναυταθλητικό κέντρο, το καταδυτικό πάρκο και οι εγκαταστάσεις προπονητικού τουρισμού στο Δήμο Γαζίου.
- ΠΡΟΤΑΣΗ** Η περιοχή μπορεί να αναπτύξει με ιδιαίτερη επιτυχία τουρισμό πόλης, σε δίκτυο με τις υπόλοιπες πόλεις του νησιού (Σητεία, Ιεράπετρα, Ρέθυμνο, Χανιά) και επίσης αθλητικό – προπονητικό τουρισμό (Γάζι) και συνεδριακό τουρισμό (Ηράκλειο, Γάζι, Αγία Πελαγία) με βάση τις υποδομές που διαθέτει.

13^η : Περιαστική περιοχή Ηρακλείου (περιλαμβάνει την περιαστική περιοχή (Νότια) της πόλης του Ηρακλείου, που εκτείνεται από την πρώην επαρχία Μαλεβυζίου, τις Αρχάνες έως τα Πεζά και την Επισκοπή).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Είναι η πλέον πολυσύνθετη ενότητα με δεδομένο ότι γειτνιάζει με το μεγαλύτερο αστικό συγκρότημα της Κρήτης (Ηράκλειο του οποίου αποτελεί υποστηρικτικό θύλακα), το αεροδρόμιο, το λιμάνι, τον αρχαιολογικό χώρο της Κνωσού και περιλαμβάνει περιοχές με έντονο αγροτικό χαρακτήρα και σπουδαίο φυσικό περιβάλλον (Γιούχτας κ.α.). Είναι η περιοχή με το μεγαλύτερο ίσως ενδιαφέρον και ταυτόχρονα τις περισσότερες ανάγκες που μπορεί (μετά από τις κατάλληλες παρεμβάσεις) να λειτουργήσει και ως μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης μαζικού και εναλλακτικού τουρισμού.

ΜΕΤΡΑ Τα μέτρα πολιτικής αφορούν κατά κύριο λόγο :

ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- ✓ Στήριξη του εσωτερικού τουρισμού
- ✓ Προώθηση του τουρισμού της ενδοχώρας.
- ✓ Ενθάρρυνση του οικοτουρισμού σε περιοχές NATURA.
- ✓ Θεσμοθέτηση προδιαγραφών αγροτουριστικών καταλυμάτων.
- ✓ Προώθηση της Κρητικής Κουζίνας.
- ✓ Ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Δικτύωση – Συνεργασία των τουριστικών επιχειρήσεων.
- ✓ Διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας.

ΕΡΓΑ

Η ενότητα αυτή διαθέτει σε κοντινή απόσταση σημαντικές υποδομές, βασικές και λοιπές (αεροδρόμιο, λιμάνι, νοσοκομείο κ.λπ.) που όμως χρειάζονται συμπλήρωση. Χρειάζεται επίσης έργα που θα αναδείξουν την ενδοχώρα. Ειδικότερα κρίνεται σκόπιμη : Η ολοκλήρωση του βασικού οδικού δικτύου, του ΒΟΑΚ και των κάθετων οδικών αξόνων (Ηράκλειο προς Βιάννο και Αγίους Δέκα), η δημιουργία του ΧΥΤΑ Αγίας Βαρβάρας, η ανάδειξη και προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς όπως τα Βενετσιάνικα πατητήρια του Δήμου

Καζαντζάκη, οι Βυζαντινές εκκλησίες της Επισκοπής, η δημιουργία θεματικών διαδρομών (δρόμοι του κρασιού Ν. Καζαντζάκη, κ.α.) καθώς και η δημιουργία δικτύου σήμανσης και προβολής των διαδρομών στις παραπάνω περιοχές.

Τέλος, είναι σκόπιμη η θεσμοθέτηση ΠΟΑ.Π.Δ. στο Δήμο Καζαντζάκη, συμπληρώνοντας με ικανοποιητικό τρόπο έτσι τα έργα προτεραιότητας για την ενότητα αυτή.

Η περιοχή αποτελεί μια μεγάλη τουριστική αναπτυξιακή ενότητα που λειτουργεί αμφίδρομα με το αστικό κέντρο και τα παράλια, αναπτύσσει την ενδοχώρα και διατηρεί τον πληθυσμό της ενώ δίδει ώθηση και κίνητρα στην επιχειρηματικότητα, αξιοποιεί και αναδεικνύει ιστορικά και πολιτισμικά μνημεία της περιοχής και δημιουργεί στο τέλος μια κρίσιμη μάζα υποδομών και δραστηριοτήτων με συνδετική και συμπληρωματική σχέση μεταξύ τους.

ΠΡΟΤΑΣΗ Η περιοχή είναι κατάλληλη για την ανάπτυξη καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου υψηλής κλίμακας τουριστική προσφορά στον αγροτουρισμό (Περιοχή Δήμου Καζαντζάκη), οικοτουρισμό (Αρχάνες, Γιούχτας), πολιτιστικό και θρησκευτικό τουρισμό (Επισκοπή) καθώς και ήπιο τουρισμό αναψυχής και τουρισμό στη φύση.

14^η : Περιοχή Αστερουσίων (περιλαμβάνει το κεντρικό τμήμα των Αστερουσίων – Νότια παράλια Νομού Ηρακλείου και εκτείνεται από το Λέντα έως τον Τσούτσουρα).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Η ενότητα αυτή χαρακτηρίζεται από σημαντικό φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον στα ορεινά αλλά και έντονες αλλοιώσεις στα παράλια (Λέντας – Τσούτσουρας) ως αποτέλεσμα της άναρχης τουριστικής ανάπτυξης. Παράλληλα υπάρχει ιδιαίτερα μεγάλη πληθυσμιακή συρρίκνωση γεγονός που την καθιστά από τις περιοχές με τη μεγαλύτερη αναπτυξιακή υστέρηση και αποδυνάμωση.

ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ Τα μέτρα πολιτικής αφορούν εστιάζονται :

- ✓ Στον έλεγχο της τουριστικής ανάπτυξης.
- ✓ Στην προώθηση του τουρισμού της ενδοχώρας.
- ✓ Στην ενθάρρυνση του οικοτουρισμού σε περιοχές NATURA.
- ✓ Στη θεσμοθέτηση προδιαγραφών για τα αγροτουριστικά καταλύματα.
- ✓ Στην προώθηση της Κρητικής Κουζίνας.
- ✓ Στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Στην διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας.

ΕΡΓΑ Παρά ταύτα δεν υπάρχουν μεγάλα περιθώρια παρέμβασης και τα έργα περιορίζονται στην ανάδειξη ανθρωπογενών και φυσικών πόρων και σε έργα ειδικής τουριστικής υποδομής (παρατηρητήρια άγριας φύσης, πίστα αναρρίχησης στον Κόφινα) και ακόμη ανάδειξη ιστορικών χώρων και μνημείων αλλά και θεσμικές ρυθμίσεις μέσα από την εκπόνηση ειδικών μελετών (ΖΟΕ και διαχειριστικά σχέδια).

ΠΡΟΤΑΣΗ Η περιοχή κρίνεται κατάλληλη να αναπτύξει οικοτουρισμό (όρος Κόφινα) καθώς και ορεινό τουρισμό (Αστερούσια) και τουρισμό περιπέτειας (αναρριχητικές πίστες Κόφινα). Η περιβαλλοντική παρατήρηση, μελέτη και εκπαίδευση μπορούν να βρουν πρόσφορο έδαφος.

15^η : Περιοχή Χερσονήσου-Μαλίων (περιλαμβάνει τη ζώνη από Γούβες έως Σίσι).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Η ενότητα αυτή διακρίνεται για τη μεγάλη συγκέντρωση μαζικού τουρισμού και την υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας όλου του παραλιακού μετώπου. Ταυτόχρονα, έχει οργανική σχέση με την ενδοχώρα (Αβδού - Γωνιές) και το Οροπέδιο του Λασιθίου, περιοχές με σπουδαίο φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα.

Είναι πράγματι μια περιοχή με έντονα προβλήματα που αναζητά άμεσα «ποσοτικό περιορισμό-ποιοτική αναβάθμιση-αποκατάσταση βλαβών».

ΜΕΤΡΑ Τα μέτρα πολιτικής αφορούν :

ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- ✓ Έλεγχος της τουριστικής ανάπτυξης.
- ✓ Εξυγίανση περιοχών που έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα.
- ✓ Έλεγχος ποιότητας τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Ενθάρρυνση του οικοτουρισμού σε περιοχές NATURA.
- ✓ Προώθηση της Κρητικής Κουζίνας.
- ✓ Ενθάρρυνση εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής.
- ✓ Ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Εκσυγχρονισμό ξενοδοχειακών μονάδων.
- ✓ Δικτύωση – Συνεργασία των τουριστικών επιχειρήσεων.

ΕΡΓΑ

Προς την κατεύθυνση αυτή θα βοηθήσουν, κατά βάση, έργα διατήρησης και προστασίας περιβάλλοντος (στην ενδοχώρα) και ειδικές τουριστικές υποδομές (γήπεδο γκολφ, συνεδραιο κέντρο), αφού οι βασικές υποδομές εμφανίζουν ελάχιστες ελλείψεις, αλλά και δράσεις κατάρτισης-ευαισθητοποίησης-εκπαίδευσης.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Η περιοχή είναι κατάλληλη και έχει μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης αθλητικού, θαλάσσιου και συνεδριακού τουρισμού.

16^η : Περιοχή Οροπέδιου Λασιθίου (εκτείνεται από τη Λαγκάδα έως το Οροπέδιο Λασιθίου και το Λιμνάκαρο).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Στην ενότητα αυτή είναι εμφανής η απουσία έργων βασικών υποδομών και η αναγκαιότητα έργων που θα αναδείξουν και θα αξιοποιήσουν την ενδοχώρα. Βασικός στόχος είναι η διάχυση του τουρισμού στην ενδοχώρα και η εξεύρεση διεξόδου και απάντησης στο πρόβλημα της υπερσυγκέντρωσης επισκεπτών στο θαλάσσιο μέτωπο.

ΜΕΤΡΑ Τα μέτρα πολιτικής αφορούν :

ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- ✓ Στήριξη του εσωτερικού τουρισμού.
- ✓ Προώθηση τουρισμού ενδοχώρας.
- ✓ Ενθάρρυνση του οικοτουρισμού σε περιοχές NATURA.
- ✓ Προώθηση της Κρητικής Κουζίνας.
- ✓ Ενθάρρυνση εγκατάστασης ειδικών τουριστικών υποδομών.
- ✓ Ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Δικτύωση – Συνεργασία των τουριστικών επιχειρήσεων
- ✓ Διαφύλαξη τοπικής ταυτότητας.

ΕΡΓΑ

Ειδικότερα, είναι αναγκαία: η βελτίωση της βατότητας προς το Οροπέδιο Λασιθίου, η ανάδειξη φαραγγιών (Ρόζας) και σπηλαίων (Αγ. Φωτεινή), της Μονής Γουβερνιώτισσας και των παλαιοχριστιανικών εκκλησιών, η δημιουργία κέντρου ανεμοπτερισμού στο Αβδού, το μουσείο εκκλησιαστικών κειμηλίων στο Οροπέδιο Λασιθίου, η αποκατάσταση των ανεμόμυλων, η δημιουργία ποδηλατοδρόμου στο Οροπέδιο Λασιθίου, οι πίστες αναρρίχησης στο Λιμνάκαρο, το ορειβατικό καταφύγιο του Λαζάρου, η ενίσχυση τοπικών πολιτιστικών εκδηλώσεων (Δικταία κ.α) και τέλος, η εκπόνηση Ζ.Ο.Ε. στο Λιμνάκαρο.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Η περιοχή μπορεί να αναπτύξει σε υψηλή κλίμακα αγροτουρισμό (περιοχή Λαγκάδας), οικοτουρισμό (Οροπέδιο Λασιθίου) αθλητικό και τουρισμό περιπέτειας (Αβδού, Λιμνάκαρο) και ορεινό – φυσιολατρικό τουρισμό (ορεινός όγκος Δίκτη).

17η: Περιοχή Μεραμβέλλου (περιλαμβάνει την πόλη του Αγίου Νικολάου, την Ελούντα, το οροπέδιο του Καθαρού και τους ορεινούς οικισμούς του δήμου Νεάπολης και Αγίου Νικολάου).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Είναι η κατεχοχήν τουριστική ζώνη της Κρήτης με τις περισσότερες τουριστικές μονάδες και τον υψηλής στάθμης τουρισμό. Η τουριστική ανάπτυξη δημιούργησε προβλήματα και ασφυκτικά φαινόμενα σε ζώνες όπως ο Άγιος Νικόλαος και η Ελούντα. Παράλληλα παρέμεινε αναξιοποίητη η ενδοχώρα (Πάνω Μεραμβέλλο Οροπέδιο Καθαρού, Κριτσά) αφού η διασύνδεση και η συσχέτισή της με την τουριστική κίνηση στα παράλια κινήθηκε σε χαμηλά επίπεδα.

ΜΕΤΡΑ Τα μέτρα πολιτικής αφορούν :

ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- ✓ Τον έλεγχο της τουριστικής ανάπτυξης.
- ✓ Την εξυγίανση των περιοχών που έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα.
- ✓ Τον έλεγχο ποιότητας τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Την στήριξη του εσωτερικού τουρισμού.
- ✓ Την προώθηση της Κρητικής Κουζίνας.
- ✓ Την ενθάρρυνση εγκατάστασης ειδικών τουριστικών υποδομών.
- ✓ Την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Τον εκσυγχρονισμό των τουριστικών μονάδων
- ✓ Τη δικτύωση – Συνεργασία των τουριστικών επιχειρήσεων.

ΕΡΓΑ Πρωτίστως η περιοχή έχει ανάγκη ποιοτικής διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος με τη δημιουργία γηπέδου γκολφ (περιοχή Βαθύ), συνεδριακού κέντρου (Ελούντα), κέντρων θαλασσοθεραπείας (Ελούντα, Άγιο Νικόλαο) και βελτίωσης της πρόσβασης (Β.Ο.Α.Κ., Άγιος Νικόλαος– Ελούντα, Νεάπολη – Οροπέδιο). Δευτερευόντως είναι αναγκαία η ανάπτυξη της ενδοχώρας με έργα ανάδειξης και διατήρησης του περιβάλλοντος (φυσικού και πολιτισμικού) και η δημιουργία ήπιων υποδομών (πίστα αναρρίχησης Κριτσά, κατασκηνωτικό κέντρο στο

Καθαρό) ώστε να επιτευχθεί η διάχυση του τουρισμού των παραλίων προς το εσωτερικό τμήμα.

ΠΡΟΤΑΣΗ Η περιοχή μπορεί να αναπτύξει με ιδιαίτερη επιτυχία συνεδριακό, θαλάσσιο και τουρισμό υγείας (Ελούντα – Άγιος Νικόλαος), αγροτουρισμό (οικισμοί Πάνω Μεραμβέλλου), οικοτουρισμό (Οροπέδιο Καθαρού) και ορεινό – φυσιολατρικό σε όλο τον ορεινό χώρο της περιοχής.

18^η : Περιοχή Βιάννου (περιλαμβάνει όλη την πρώην Επαρχία Βιάννου και εκτείνεται από το Σελάκανο έως τα νοτιοδυτικά παράλια του Νομού Ηρακλείου).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Από τις πλέον απομακρυσμένες περιοχές με σημαντικές δυσκολίες πρόσβασης αλλά και μοναδικά φυσικά τοπία ενδείκνυται για την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού (φυσιολατρικός τουρισμός, αγροτουρισμός). Η περιοχή αποτελεί έναν από τους τελευταίους δασικούς πνεύμονες στο νησί και προσφέρεται για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων βουνού. Η βασική υστέρηση αφορά την οδική πρόσβαση (κάθετος άξονας Ηράκλειο – Βιάννος) και τη δημιουργία ειδικών τουριστικών υποδομών (κατασκηνωτικό κέντρο Ομαλού, πίστα αναρρίχησης Σύμης, Δασικό χωριό στο Σελάκανο) αλλά και μέτρα ελέγχου της δόμησης και των χρήσεων γης.

ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ Τα μέτρα πολιτικής αφορούν :

- ✓ Στήριξη και προώθηση του ενδοχώρας.
- ✓ Ενθάρρυνση του οικοτουρισμού σε περιοχές NATURA.
- ✓ Προώθηση της Κρητικής Κουζίνας.
- ✓ Ενθάρρυνση εγκατάστασης ειδικών τουριστικών υποδομών.
- ✓ Ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Διαφύλαξη τοπικής ταυτότητας.

ΕΡΓΑ Τα έργα που απαιτούνται αφορούν κατά κύριο λόγο βασικές υποδομές (Δρόμος Βιάννος - Ηράκλειο) και βελτιώσεις πρόαβασης (Αμιρά – Ομαλός) και έργα ειδικών τουριστικών υποδομών (κατασκηνωτικά κέντρα Ομαλού και Σελάκανου και πίστες αναρριχητικές).

ΠΡΟΤΑΣΗ Η περιοχή μπορεί καθ'όλη τη διάρκεια του χρόνου να αναπτύξει αγροτουρισμό (ορεινοί οικισμοί), οικοτουρισμό (Σελάκανο), ορεινό τουρισμό (Ομαλός Βιάννου), φυσιολατρικό τουρισμό αναψυχής καθώς και τουρισμό άθλησης και περιπέτειας (Σύμη Βιάννου).

19η: Περιοχή Ιεράπετρας (εκτείνεται από την πόλη της Ιεράπετρας έως το όρος Θρυπτή και μέχρι το Μακρύ Γιαλό και το νησί Χρυσή).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Η ενότητα αυτή περιλαμβάνει το ημιαστικό κέντρο της Ιεράπετρας, το οποίο υποστηρίζει ολόκληρη την περιοχή από πλευράς υποδομών και υπηρεσιών και όλα τα νότια παράλια του Νομού Λασιθίου, τα οποία παρουσιάζουν αξιόλογη τουριστική δραστηριότητα (Φέρμα, Αγία Φωτιά, Κουστουράς, Μακρύ Γιαλός). Στη περιοχή καταγράφονται αντιφατικές εικόνες, από τη μια η υποβάθμιση του τοπίου λόγω των θερμοκηπίων και από την άλλη η μοναδικότητα του τοπίου της νήσου Χρυσής (Γαϊδουροινήσι) αλλά και οι καταπληκτικές παραλίες της νότιας ακτογραμμής.

ΜΕΤΡΑ Τα μέτρα πολιτικής αφορούν :

ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- ✓ Τον έλεγχο της τουριστικής ανάπτυξης.
- ✓ Τον έλεγχο της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Την στήριξη του εσωτερικού τουρισμού.
- ✓ Την προώθηση του αστικού τουρισμού.
- ✓ Την προώθηση της Κρητικής Κουζίνας.
- ✓ Την ενθάρρυνση εγκατάστασης ειδικής τουριστικής υποδομής.
- ✓ Την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Τον εκσυγχρονισμό των ξενοδοχειακών μονάδων.
- ✓ Την διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας.

- ΕΡΓΑ** Τα έργα που κρίνονται αναγκαία αφορούν το Ν.Ο.Α.Κ., το γήπεδο γκολφ στο Δήμο Μακρυ Γιαλού (θέση Απηγανιά), της εγκατάστασης προπονητικού τουρισμού στην Ιεράπετρα, παρατηρητηρίου της φύσης και ορειβατικά καταφύγια, αλλά και χωροταξικές ρυθμίσεις και δίκτυα σήμανσης και προβολής.
- ΠΡΟΤΑΣΗ** Η περιοχή συνδυαστικά μπορεί να αναπτύξει με ιδιαίτερη μάλιστα επιτυχία αγροτουρισμό (Ανατολή) και οικοτουρισμό (Θρυπτή), τουρισμό περιήγησης – αναψυχής σε παράλια, ορεινό – φυσιολατρικό στα ορεινά της περιοχής και τουρισμό παραχείμασης (Ιεράπετρα) καθώς και αθλητικό τουρισμό (Golf Κουτσουρά)

20^η : Περιοχή Σητείας (περιλαμβάνει την πόλη της Σητείας και ολόκληρο το βορειανατολικό άκρο της Κρήτης).

- ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ** Η περιοχή δεν είναι αναπτυγμένη τουριστικά αλλά τα επόμενα χρόνια προβλέπεται ραγδαία εξέλιξη λόγω της μεγάλης επένδυσης που σχεδιάζεται σε έκταση της Μονής Τοπλού, γεγονός που είναι συνάρτηση (εκτός των άλλων) της πλήρους λειτουργίας του αεροδρομίου της Σητείας, το οποίο απέχει ελάχιστα από την περιοχή.
- Κατά τα υπόλοιπα είναι αποκομμένη από την υπόλοιπη Κρήτη, εμφανίζει σπουδαία ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία (αρχαιότητες Ζάκρου, Μονή Τοπλού, Ενετικά μνημεία) και διακρίνεται για το μοναδικό φυσικό περιβάλλον (Φοινικόδασος Βάι, Φαράγγια, Σπήλαια, Οικοτόπους).

**ΜΕΤΡΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Τα μέτρα πολιτικής εστιάζονται :

- ✓ Στη στήριξη του εσωτερικού τουρισμού.
- ✓ Στην ενθάρρυνση του οικοτουρισμού σε περιοχές NATURA.
- ✓ Στην προώθηση του αστικού τουρισμού.
- ✓ Στην προώθηση της Κρητικής Κουζίνας.
- ✓ Στην ενθάρρυνση εγκατάστασης ειδικών τουριστικών υποδομών.
- ✓ Στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.
- ✓ Στην επίλυση του ενεργειακού και των αερομεταφορών.
- ✓ Στη Δικτύωση – Συνεργασία των τουριστικών επιχειρήσεων
- ✓ Στη διαφύλαξη τοπικής ταυτότητας.

ΕΡΓΑ Τα έργα που απαιτούνται κατά κύριο λόγο αφορούν βασικές και ειδικές τουριστικές υποδομές και έργα διατήρησης και ανάδειξης του περιβάλλοντος και των μνημείων.

Ειδικότερα είναι σκόπιμη : η βελτίωση των οδικών δικτύων Σητείας – Παλαίικαστρου – Βάι και Μακρύ Γιαλού – Γούδουρα – Ζήρου, η κατασκευή βιολογικού στο Παλαίικαστρο, η δημιουργία γηπέδου γκόλφ σε έκταση της Μονής Τοπλού, η ανάπτυξη αξιόλογων οικισμών, η δημιουργία σπηλαιολογικού πάρκου, η θεσμοθέτηση διαχειριστικών σχεδίων, ΖΟΕ και Π.Ο.Σ σε Ζάκρο – Σίτανο – Καρύδι, αλλά και ΠΟΑΠΔ σε Παλαίικαστρο και Ζάκρο.

Επίσης, η περιοχή έχει ανάγκη από την εκπόνηση ολοκληρωμένου προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης με δεδομένο ότι βρίσκεται σε αρχικό (αναπτυξιακό) στάδιο.

Με τα παραπάνω έργα επιδιώκεται η αυτόνομη ουσιαστικά τουριστική ανάπτυξη αφού δεν υπάρχει κοντά μεγάλο τουριστικό κέντρο και η διαχείριση του μεγάλου όγκου των επισκεπτών στο Φοινικόδασος Βάι, το οποίο έχει υπερβεί την Φέρουσα Ικανότητα του.

Με τον τρόπο αυτό θα υπάρξει προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αξιοποίηση τοπικών πόρων και τόνωση του τοπικού εισοδήματος, το οποίο στην ενδοχώρα στηρίζεται αποκλειστικά στην αγροτική παραγωγή.

ΠΡΟΤΑΣΗ Η περιοχή είναι σε θέση να αναπτύξει με ιδιαίτερη μάλιστα επιτυχία τουρισμό παραχείμασης (Σητεία) πολιτιστικό και θρησκευτικό τουρισμό (Μονή Τοπλού, Ετιά, Βοΐλα) αγροτουρισμό, σπηλαιολογικό (Καρύδι, Σίτανος) και φυσιολατρικό τουρισμό, αθλητικό τουρισμό και τουρισμό αναψυχής με διάχυση στους οικισμούς της περιοχής.

3.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ

Ο Κεντρικός στόχος του προγράμματος που αφορά «Τον επαναπροσδιορισμό του πλαισίου και των όρων της τουριστικής ανάπτυξης της Κρήτης, με βάση την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της και με γνώμονα τον απόλυτο σεβασμό στις αρχές της ισόρροπης και βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης», αναμένεται να προκύψει μέσα από την υλοποίηση των συγκεκριμένων έργων και ενεργειών, οι οποίες αντιστοιχούν ταυτόχρονα στους άξονες δράσης αλλά και στα μέτρα πολιτικής που αναλύθηκαν παραπάνω (Σελ. 47). Ειδικότερα οι άξονες κατηγορίες δράσης είναι :

1 : ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
2 : ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ / ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
3 : ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΟΥΣ–ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ & ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
4 : ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ (ΑΪΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ)
5 : ΠΡΟΒΟΛΗ – ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
6 : ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ
7 : ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1 : ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Η εν λόγω κατηγορία παρεμβάσεων περιλαμβάνει έργα (μεγάλης κλίμακας κυρίως) τα οποία αναμένεται να επιλύσουν σημαντικά προβλήματα, τόσο σε αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές, όσο και σε άλλες οι οποίες για να αναπτύξουν τον τομέα του τουρισμού έχουν ανάγκη από βασικά έργα υποδομών και σχετίζονται με μέτρα που αφορούν την εξυγίανση περιοχών που έχουν υπερβεί τη Φ.Ι.Τ.Α., τη στήριξη του εσωτερικού και του αστικού τουρισμού, καθώς και του οικοτουρισμού, αλλά και την οριστική επίλυση του θέματος των αερομεταφορών και της ενέργειας. Πρόκειται για δημόσιες επενδύσεις οι οποίες αφενός εξυπηρετούν την ανάπτυξη του τουρισμού και αφετέρου, βελτιώνουν τις συνθήκες ζωής του τοπικού πληθυσμού.

Ειδικότερα στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται:

⇒ Έργα οδοποιίας τόσο σε οδικούς άξονες του εθνικού δικτύου (ΒΟΑΚ, ΝΟΑΚ, κάθετοι άξονες), όσο και σε τμήματα των επαρχιακών οδικών δικτύων προκειμένου να βελτιωθεί η προσπελασιμότητα και η ασφάλεια των επισκεπτών κατά τις μετακινήσεις τους. Επιπλέον παρεμβάσεις προβλέπονται στο οδικό δίκτυο του ορεινού χώρου ώστε να βελτιωθεί η βατότητα και να επέλθει διάχυση της τουριστικής κίνησης προς την ενδοχώρα.

⇒ Έργα Σήμανσης για την διευκόλυνση του επισκέπτη εντός και εκτός οδικού δικτύου.

Η έλλειψη πινακίδων και γενικά πληροφόρησης είναι ένα τεράστιο πρόβλημα που απαιτεί άμεση αντιμετώπιση. Έτσι προωθείται ένα «χωρικό σύστημα επιτόπιας σήμανσης και προβολής», δηλαδή ένα τοπικό – περιφερειακό δίκτυο σήμανσης, που πέραν των πινακίδων σήμανσης, θα εμπλουτιστεί με επιπλέον χρήσιμες πληροφορίες.

Μελλοντικά, η πληροφόρηση θα πρέπει να γίνεται με τη χρήση υψηλής τεχνολογίας που θα στηρίζεται στην ιδέα του «έξυπνου» δρόμου: με τη χρήση πληροφοριακών συστημάτων θα είναι δυνατή η παρακολούθηση της διαδρομής, ενώ θα δίνεται στο χρήστη η δυνατότητα να επικοινωνεί με ένα κέντρο για επαρκέστερη πληροφόρηση.

Πιο ρεαλιστική προς το παρόν είναι η εφαρμογή των παραδοσιακών τεχνικών που βασίζονται στις σημάνσεις και σε άλλα παρεμφερή μέσα πληροφόρησης. Έτσι προτείνεται η σήμανση του πρωτεύοντος και δευτερεύοντος οδικού δικτύου με πινακίδες που εκτός των συνήθων στοιχείων όπως χιλιομετρικές αποστάσεις, χρονοαποστάσεις μέσης οδήγησης, κατευθυντήριες οδηγίες, χάρτες κ.λπ., θα πρέπει να περιλαμβάνουν πρόσθετες πληροφορίες για τις δυνατότητες περιήγησης στην συγκεκριμένη χωρική ενότητα (μονοπάτια, διαδρομές, μνημεία, αξιοθέατα, κέντρα εστίασης κ.λπ.). Τέλος, η τοποθέτηση infodesk σε επιλεγμένα κομβικά σημεία αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στην παροχή περισσότερο εξειδικευμένων πληροφοριών στους επισκέπτες.

- ⇒ **Υποδομές Περιβάλλοντος :** Το φυσικό περιβάλλον αποτελεί έναν από τους κύριους συντελεστές της τουριστικής ανάπτυξης. Η ποιότητα του αποτελεί για πολλούς περιηγητές καθοριστικό κριτήριο στην επιλογή τους για έναν τουριστικό προορισμό. Ως εκ τούτου, η διασφάλιση της οικολογικής ισορροπίας, της προστασίας και ανάδειξης του περιβάλλοντος αναδεικνύονται σε ζήτημα μείζονος σημασίας που δεν πρέπει να αγνοείται από κανενός είδους σχεδιασμό και μοντέλο ανάπτυξης. Η σπουδαιότητα λοιπόν του περιβάλλοντος υπογραμμίζει τη σκοπιμότητα λήψης μέτρων και υλοποίησης ή ολοκλήρωσης ημιτελών έργων όπως, η δημιουργία εγκαταστάσεων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων και ΧΥΤΑ με προτεραιότητα στις περιοχές που εμφανίζουν μεγάλη συγκέντρωση επισκεπτών (αστικά κέντρα, παραλιακές περιοχές) και τουριστικών δραστηριοτήτων.

Προς την κατεύθυνση αυτή προωθείται η ενιαία διαχείριση απορριμμάτων μέσω του διαδημοτικού φορέα Ε.Σ.Δ.Α.Κ. (Ενιαίου Συνδέσμου Διαχείρισης Απορριμμάτων Κρήτης) και περιλαμβάνει τη συντήρηση των υφιστάμενων περιφερειακών ΧΥΤΑ μέχρι να δημιουργηθεί στο Δήμο Αγίας Βαρβάρας του Νομού Ηρακλείου ένας κεντρικός που θα εξυπηρετήσει τους Νομούς Ηρακλείου, Ρεθύμνου και το μεγαλύτερο μέρος του Νομού Λασιθίου.

Σε ότι αφορά το πρόβλημα της διάθεσης των λυμάτων οφείλουμε να επισημάνουμε την προτεραιότητα που πρέπει να δοθεί στις περιοχές των βορείων παραλίων και συγκεκριμένα την περιοχή από Κολυμπάρι έως Πλατανιά και των παραλίων της Γεωργιούπολης του Νομού Χανίων, τα ανατολικά παράλια του Νομού Ρεθύμνου, της Αγία Πελαγίας, της Αμμουδάρας και τα παράλια των Γουβών του Νομού Ηρακλείου αλλά και ορισμένων περιοχών του νότου όπως Παλαιόχωρα, Πλακιά και Αγία Γαλήνη.

- ⇒ **Έργα βελτίωσης / επέκτασης αεροδρομίων και λιμανιών:** τα αεροδρόμια της Κρήτης και ειδικότερα αυτό του Ηρακλείου, που αποτελούν βασικό κόμβο μεταφοράς πλήθους επισκεπτών, έχουν ανάγκη από βελτιωτικές παρεμβάσεις καθώς κατά τις περιόδους αιχμής, οπότε οι αφίξεις και αναχωρήσεις πτήσεων Charters είναι συνεχείς, καταγράφονται προβλήματα συνωστισμού και δυσκολίας εξυπηρέτησης των επισκεπτών. Κατά συνέπεια προωθείται η ολοκλήρωση των έργων επέκτασης και

εξοπλισμού των υπαρχόντων αερολιμένων ώστε να εξασφαλιστεί η ικανοποιητική εξυπηρέτηση της συνεχώς αυξανόμενης τουριστικής κίνησης.

Υπάρχει βέβαια και το θέμα ίδρυσης αεροδρομίου με αυτοχρηματοδότηση στην περιοχή της Ιεράπετρας το οποίο όμως δεν βρίσκεται σε καλό δρόμο. Σε περίπτωση που η επένδυση για οποιονδήποτε λόγο δεν υλοποιηθεί είναι απαραίτητη η ταχεία οδική σύνδεση με το αεροδρόμιο της Σητείας και η αξιοποίηση της έκτασης που προορίζεται για το σκοπό αυτό, να γίνει πάλι για τουριστικό σκοπό, π.χ. δημιουργία γηπέδου γκολφ.

Τέλος σε πολλές περιοχές της ενδοχώρας είναι αναγκαία η δημιουργία ελικοδρομίων (Παλαιόχωρα, Ομαλός, Βιάννος, Οροπέδιο Λασιθίου), υποδομή χαμηλού κόστους αλλά σπουδαίας σημασίας διότι αφενός συμβάλλει στη μείωση του χρόνου μετακίνησης επισκεπτών και αφετέρου στη βελτίωση των συνθηκών ασφαλείας τους σε περίπτωση έκτακτων αναγκών. Η περίπτωση μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων που διαθέτουν ελικοδρόμια (Ελούντα) αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα.

Όσον αφορά στις λιμενικές εγκαταστάσεις, προτείνεται η υλοποίηση έργων για την ολοκλήρωση των υποδομών και την αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους επιβάτες με κύριο βάρος στα έργα ολοκλήρωσης των βασικών λιμένων Ηρακλείου, Σούδας, Καστελλίου, Αγίου Νικολάου και Σητείας.

Επιπλέον, ιδιαίτερης σημασίας είναι το γεγονός της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων κατά τους οποίους αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά η τουριστική κίνηση. Δεδομένου ότι το Ηράκλειο αποτελεί μία από τις έξι ολυμπιακές πόλεις και προβλέπεται να αποτελέσει ενδιάμεσο σταθμό για το άθλημα της ιστιοπλοΐας, πρέπει να βελτιώσει και να διαμορφώσει τις ανάλογες υποδομές.

⇒ **Υποδομές υγείας :**

Η αναβάθμιση και κάλυψη των αναγκών υγείας όχι μόνο για τον τοπικό πληθυσμό αλλά και τους επισκέπτες αποτελεί βασική ανάγκη, πρώτιστο μέλημα και αρμοδιότητα της Κεντρικής Διοίκησης και ειδικότερα του Υπουργείου Υγείας.

Σημειώνεται ότι υπάρχει αποκεντρωμένη υπηρεσία, ΠΕΣΥ, το οποίο μπορεί και πρέπει να διερευνά, να διαγνώσει και να παρέμβει στις περιπτώσεις που παρατηρούνται ελλείψεις και προβλήματα των συνθηκών περίθαλψης (έλλειψη φαρμακείων, έλλειψη στην πρωτοβάθμια περίθαλψη, καθυστέρηση στη μετακίνηση ασθενών), γεγονότα που συμβάλλουν εκτός των άλλων στην υποβάθμιση των συνθηκών ασφάλειας της υγείας των επισκεπτών και κατ' επέκταση του ίδιου του τουριστικού προϊόντος.

Οι τουριστικές περιοχές καλύπτονται ως ένα βαθμό από ιδιωτικά διαγνωστικά κέντρα τα οποία ικανοποιούν τις ως άνω ανάγκες.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 2: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Περιλαμβάνει δύο κατηγορίες έργων : α) τις Αμιγείς Τουριστικές Υποδομές και β) τις Ειδικές Τουριστικές Υποδομές, που σχετίζονται με τα μέτρα στήριξης και προώθησης του τουρισμού στην ενδοχώρα, την ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού (οικοτουρισμός, αστικός τουρισμός) και τη συντονισμένη προβολή της Κρήτης. Ειδικότερα :

A. Αμιγείς Τουριστικές Υποδομές

Η επιτυχία της προσπάθειας για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιφέρειας συναρτάται άμεσα με την ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος.

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα του τουρισμού αποτελεί πλέον άμεση προτεραιότητα καθώς ο δυνητικός επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να επιλέξει μεταξύ πολλών τουριστικών προορισμών. Βασικό στοιχείο ανταγωνιστικότητας αποτελούν οι συνθήκες που επικρατούν στις τουριστικές υποδομές διαμονής και αναψυχής. Οι ανάγκες της αγοράς σήμερα επιβάλλουν τον επαναπροσδιορισμό των ποιοτικών χαρακτηριστικών της τουριστικής προσφοράς και δη των καταλυμάτων, καθώς η ζήτηση στρέφεται πλέον σε μονάδες υψηλών προδιαγραφών. Διαφαίνεται λοιπόν ότι η ποιότητα είναι μονόδρομος για την ανάπτυξη του τουρισμού και την εξασφάλιση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας των τουριστικών επιχειρήσεων. Κατά συνέπεια περιοχές με χαμηλού επιπέδου τουριστικές εγκαταστάσεις και υπηρεσίες

καθίστανται σταδιακά μη ανταγωνιστικές και ουσιαστικά τίθενται εκτός της τουριστικής αγοράς.

Προκειμένου να αποφευχθούν τέτοιου είδους προβλήματα και σε συνάρτηση με την επίτευξη ενός από τους βασικούς στόχους της εθνικής και περιφερειακής τουριστικής πολιτικής που αφορά στην παροχή υψηλής ποιότητας τουριστικού προϊόντος θα πρέπει να συνεχισθεί:

1. Ο εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων ξενοδοχειακών μονάδων.

Για τις περιοχές που ισχύει καθεστώς ελέγχου της τουριστικής ανάπτυξης είναι σκόπιμη η ενθάρρυνση της βελτίωσης της παροχής υπηρεσιών και των τουριστικών υποδομών. Προς την κατεύθυνση αυτή, είναι αναγκαία η ποιοτική αναβάθμιση των καταλυμάτων με τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων, την αντικατάσταση του εξοπλισμού, την εισαγωγή και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών κ.α.

Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις προκειμένου να επιτύχουν το στόχο της αναβάθμισης έχουν τη δυνατότητα να ενισχυθούν μέσα από προγράμματα και πρωτοβουλίες της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου.

2. Η δημιουργία ξενοδοχειακών συγκροτημάτων υψηλών προδιαγραφών.

Είναι προφανές ότι η αγορά κλινών πολυτελείας και πρώτης κατηγορίας διαφέρει από αυτήν των υπόλοιπων κατηγοριών και δεν πρέπει να συνδεθεί με το τυχόν πλεόνασμα ή έλλειμμα στη συνολική προσφορά κλινών στην Κρήτη αλλά να εξετάζεται κατά κατηγορία. Παράλληλα, κανένας επιχειρηματίας δεν επενδύει τόσα πολλά χρήματα αν δεν διαβλέπει θετική εξέλιξη και επιπλέον, είναι βέβαιο ότι η ζήτηση δεν ενεργοποιείται αν δεν προηγηθεί η προσφορά.

Σύμφωνα με τη Μελέτη του ΣΕΤΕ «Ελληνικός Τουρισμός 2010 : Στρατηγική και Στόχοι» (2002), προβλέπεται ότι το 2010 η χώρα μας θα υποδεχθεί 17,5 εκατ. τουρίστες (12,7 εκ. σήμερα). Η ίδια μελέτη αναφέρει ότι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού προβλέπει ετήσιο αριθμό ανάπτυξης 2 %, που σημαίνει ότι για το 2010 προσδοκούμε από 15,2 έως 19,7 εκατ. αφίξεις. Τον ίδιο περίπου αριθμό (17,5 εκατ.) επισκεπτών προβλέπει και το ΙΤΕΠ στη μελέτη του «Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 2004 και οι επιπτώσεις τους στον Ελληνικό Τουρισμό» (1999), ενώ το IOBE εκτιμά ότι στο 2010 αντιστοιχούν περισσότερες από εικοσιένα εκατομμύρια αφίξεις. Δεδομένου ότι η Κρήτη

από το 1990 έως το 2000 αύξησε το ποσοστό της σε κλίνες σε εθνικό επίπεδο από 17,9% σε 19,7% και ότι κατέχει περίπου το 6% στις αφίξεις προκύπτει αβίαστα το συμπέρασμα ότι στην Κρήτη υπάρχει η ανάγκη δημιουργίας επιπλέον μονάδων που θα καλύψουν τις ανάγκες 3.500 χιλιάδων κλινών για το 2006 (Στόχος του ΠΕΠ Κρήτης) και 10.000 κλινών για το 2010.

Κατά συνέπεια η δημιουργία ξενοδοχειακών μονάδων υψηλών προδιαγραφών είναι μονόδρομος με μόνη τη διαφορά ότι θα πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά η χωροθέτηση τους, έχοντας ως προτεραιότητα εκείνες τις περιοχές που διαθέτουν εύκολη πρόσβαση, βρίσκονται κοντά σε πύλες εισόδου και εμφανίζουν χαμηλή τουριστική συγκέντρωση. Οι περιοχές αυτές για μεν τα βόρεια παράλια εντοπίζονται στα δύο άκρα και συγκεκριμένα στην περιοχή της Μονής Τοπλού και δυτικά της πόλης της Σητείας και στην περιοχή του κόλπου της Κισσάμου στο Νομό Χανίων για δε το νότο οι περιοχές είναι περισσότερες με σημαντικότερες την ευρύτερη περιοχή της Παλαιόχωρας του Νομού Χανίων και στα νότια παράλια του Νομού Ηρακλείου.

Σε όλες τις περιπτώσεις η δημιουργία μονάδων πολυτελείας και Α' Κατηγορίας θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη όπως και ο σεβασμός και η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος των εγκαταστάσεων για την τήρηση των οποίων θα πρέπει να ληφθούν από την πολιτεία όλα τα αναγκαία μέτρα.

Β. Ειδικές Τουριστικές Υποδομές

Ένα βασικό διαρθρωτικό πρόβλημα του τουρισμού είναι η έντονη εποχικότητα. Η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου αποτελεί κατεξοχήν ζητούμενο της εθνικής και περιφερειακής τουριστικής πολιτικής και δύναται να επιτευχθεί μέσα από τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και συγκεκριμένα, μέσα από την ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων (π.χ. περιβάλλον, πολιτιστικοί πόροι) της Κρήτης και την ένταξή τους στο τουριστικό προϊόν. Με άλλα λόγια η επίλυση του προβλήματος της εποχικότητας μπορεί να αντιμετωπιστεί κυρίως μέσω της ανάπτυξης συμπλεγμάτων δραστηριοτήτων θεματικού και εναλλακτικών μορφών τουρισμού που θα εναρμονίζονται με τη δυναμική, τα πλεονεκτήματα και τη

φέρουσα ικανότητα ορισμένων ζωνών – μικροπεριοχών και θα απευθύνονται σε ομάδες τουριστών με ειδικά κίνητρα και συνήθως ποιοτικά κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά.

Η Περιφέρεια Κρήτης παρουσιάζει ποικιλόμορφο γεωφυσικό ανάγλυφο (ορεινοί όγκοι, παραλιακές ζώνες κ.λπ.) και σε συνδυασμό με τον πλούτο σε φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους έχει τη δυνατότητα να εμπλουτίσει την τουριστική της προσφορά και να αναβαθμίσει την γενική της τουριστική εικόνα με το να προσανατολιστεί στην προώθηση και ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού όπως θαλάσσιος τουρισμός, ορεινός τουρισμός, φυσιολατρικός τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός κ.λπ. Ο προσδιορισμός της μορφής τουρισμού που μπορεί να αναπτύξει κάθε περιοχή αν και εκ πρώτης όψεως κρίνεται εύκολος, εντούτοις θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα ειδικής μελέτης για να περιοριστεί όσο δυνατόν περισσότερο το σφάλμα.

Με την ανάπτυξη του εναλλακτικού ή θεματικού τουρισμού το πλεονέκτημα που προκύπτει δεν είναι μόνο η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου με την ανάλογη αξιοποίηση επενδεδυμένων κεφαλαίων και εργατικού δυναμικού αλλά αντίθετα, καταγράφονται επιπλέον οφέλη όπως, ο εμπλουτισμός της τουριστικής προσφοράς με συνακόλουθες θετικές συνέπειες σε κοινωνικό – περιβαλλοντικό και οικονομικό επίπεδο και η ανάκτηση της πρωτοτυπίας του τουριστικού προϊόντος.

Αναγκαία προϋπόθεση για την προώθηση του εναλλακτικού τουρισμού είναι αφενός η εξασφάλιση υψηλής ποιότητας ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων, άρτιας γενικής υποδομής και αφετέρου, η δημιουργία των απαιτούμενων ειδικών τουριστικών υποδομών. Ορισμένες από τις θεματικές μορφές τουρισμού όπως ο ορεινός, πολιτιστικός και οικολογικός τουρισμός εξ ορισμού απαιτούν δημόσιες επενδύσεις για την εξασφάλιση των αναγκαίων υποδομών, ενώ άλλες όπως ο συνεδριακός, ο αθλητικός τουρισμός, ο τουρισμός υγείας κ.λπ., αναπτύσσονται με επιχειρηματικά κεφάλαια (γκολφ, συνεδριακά κέντρα, κέντρα θαλασσοθεραπείας).

Η σημερινή εικόνα των ειδικών τουριστικών υποδομών στην Κρήτη (πορεία – εξελίξεις –προβλέψεις) αφορούν :

- ✓ Λιμένες Σκαφών : εντάχθηκε στον Α. Ν. 2601/98, αλλά παραμένει ημιτελής μαρίνα στην περιοχή Γουβών του Νομού Ηρακλείου.
- ✓ Συνεδριακά Κέντρα : την τελευταία πενταετία ιδρύθηκαν και λειτουργούν με συγχρηματοδότηση επτά (7) από τα δεκαέξι (16) συνεδριακά κέντρα της Κρήτης, στο πλαίσιο αναβάθμισης και συμπλήρωσης υφιστάμενων ξενοδοχειακών μονάδων.
- ✓ Γήπεδα Γκολφ : ολοκληρώθηκε και λειτουργεί με χρηματοδότηση μέσω του Α.Ν. 2601/98 στην περιοχή Χερσονήσου Νομού Ηρακλείου.
- ✓ Κέντρα Θαλασσοθεραπείας : έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν τρία (3) μέσω του Α.Ν. 2601/98.
- ✓ Κέντρα Τουρισμού Υγείας : ιδρύθηκε και λειτουργεί στην περιοχή της πόλης του Ηρακλείου με ιδιωτικά κεφάλαια Κέντρο Αιμοκάθαρσης.
- ✓ Χιονοδρομικά Κέντρα : δεν λειτουργεί κανένα.
- ✓ Κέντρα Προπονητικού – Αθλητικού Τουρισμού : ιδρύθηκε και λειτουργεί στην περιοχή των Γουβών, με ιδιωτικά κεφάλαια.

Σε ότι αφορά το ΠΕΠ Κρήτης 2000 – 2006, δεν προβλέπεται ενίσχυση ειδικών τουριστικών υποδομών και παραπέμπει προς τούτο στα κίνητρα του εκάστοτε εθνικού αναπτυξιακού νόμου.

Τόσο οι δημόσιες, όσο και οι ιδιωτικές επενδύσεις για ειδικές τουριστικές υποδομές αναμένεται να δώσουν αναπτυξιακή διέξοδο στην ενδοχώρα και σε μη ανεπτυγμένες τουριστικές περιοχές και συγχρόνως να εμπλουτίσουν την προσφορά ανεπτυγμένων τουριστικά ζωνών με υποδομές για ειδικές κατηγορίες επισκεπτών.

Ειδικότερα, στην εν λόγω κατηγορία έργων περιλαμβάνονται παρεμβάσεις όπως:

- Διάνοιξη – βελτίωση μονοπατιών (οικοτουριστικών, πολιτιστικών)
- Ορειβατικά καταφύγια
- Πίστες αναρρίχησης
- Μαρίνες (τουριστικά αγκυροβόλια)
- Θαλάσσια καταδυτικά πάρκα
- Κέντρα τουρισμού υγείας
- Συνεδριακά κέντρα
- Κέντρα θαλασσοθεραπείας
- Γήπεδα Γκολφ
- Κέντρα προπονητικού τουρισμού – αθλητικά κέντρα

- Κατασκηνωτικά κέντρα²
- Δίκτυο τοπικών μουσείων
- Κέντρα πληροφόρησης
- Παρατηρητήρια
- Κέντρα ιππασίας
- Κέντρα ανεμοπτερισμού
- Δίκτυο σήμανσης διαδρομών

Τουρισμός γκόλφ

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον εμφανίζουν τα γήπεδα γκολφ, η δημιουργία των οποίων συμβάλλει σημαντικά στην τουριστική ανάπτυξη και στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Ανταγωνίστριες προς την Ελλάδα χώρες, έχουν επενδύσει και απολαμβάνουν τα θετικά αποτελέσματα της λειτουργίας των συγκεκριμένων υποδομών. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα αλλά και η Κρήτη υστερούν σημαντικά, αδυνατώντας να προσελκύσουν τη συγκεκριμένη ομάδα τουριστών (γκόλφερ). Στην Ισπανία και την Πορτογαλία (χώρα με πρόσφατη ιστορία στον τουρισμό) αντιστοιχεί ένα γήπεδο γκολφ για 200.000 κατοίκους, ενώ στην Ελλάδα ένα γήπεδο γκολφ αντιστοιχεί σε δύο εκατομμύρια κατοίκους.

Το γήπεδο γκολφ πέρα του υψηλού κόστους επένδυσης, είναι σε θέση να καταξιώσει τις τουριστικές ανωδομές και να προσελκύσει τουρίστες υψηλών εισοδηματικών τάξεων εκτός περιόδων αιχμής. Σήμερα στην Κρήτη λειτουργεί το πρώτο μεγάλο ιδιωτικό γκολφ (με πρωτοβουλία τριάντα δύο τοπικών επιχειρηματιών στον τουρισμό), ενώ σε φάση σχεδιασμού βρίσκεται η δημιουργία νέων γηπέδων. Ειδικότερα τη δεδομένη χρονική περίοδο οι εξελίξεις σε ό,τι αφορά τα γήπεδα γκολφ έχουν ως εξής :

- ❖ **Θέση Σκοτεινό περιοχής Γουβών (Ν. Ηρακλείου) :** Η ομάδα των επιχειρηματιών του πρώτου γηπέδου γκολφ της Κρήτης εξετάζει και δρομολογεί τη δημιουργία ενός νέου στην περιοχή Σκοτεινό του Δήμου Γουβών. Το μεγαλύτερο τμήμα της αναγκαίας έκτασης είναι δημοτικό, ενώ για

² Τα κατασκηνωτικά κέντρα διαφέρουν σημαντικά από τα κάμπινγκς και για το λόγο αυτό αναφέρονται ως ειδικές τουριστικές υποδομές. Πιο συγκεκριμένα κατασκηνωτικά κέντρα θα λειτουργήσουν μόνο σε ορεινές περιοχές και προτείνονται κατά μήκος ευρωπαϊκού ορειβατικού μονοπατιού Ε4. Στην ουσία πρόκειται για περιορισμένη που οριοθετείται με περίφραξη και διαθέτει βασικές εξυπηρετήσεις (κουζίνα, WC) ενώ απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη νερού.

τη χρηματοδότηση υλοποίησης του έργου, θα ακολουθηθούν πρακτικές παρόμοιες με αυτές που ακολουθήθηκαν για τη δημιουργία του γηπέδου γκολφ στην περιοχή της Χερσονήσου. Η συγκεκριμένη επένδυση έχει ορίζοντα διετίας.

Εναλλακτικά ή συμπληρωματικά του παραπάνω σεναρίου, η ίδια ομάδα επενδυτών εξετάζει τη δημιουργία εντός της επόμενης πενταετίας ενός επιπλέον γκολφ στις εξής περιοχές :

Α) Οροπέδιο Χάρακα (Δήμος Χερσονήσου), η έκταση είναι δημοτική.

Β) Δημοτικό Διαμέρισμα Ανώπολης (Δήμος Γουβών), σε δημοτική έκταση 2.000 στρεμμάτων.

Γ) Περιοχή Κερή (Δήμος Τυλίσσου), σε δημοτική έκταση που εμφανίζει όμως χωροταξικό πρόβλημα.

Δ) Οροπέδιο Στρούμοπυλα (Δήμος Τυλίσσου), σε δημοτική έκταση 5.000 στρεμμάτων.

- ❖ *Θέση Απηγιανά Δήμος Μακρύ Γιαλού (Ν. Λασιθίου).* Η έκταση όπου προτείνεται η δημιουργία του γηπέδου ανήκει στην ιδιοκτησία του Υπουργείου Γεωργίας και έχει δρομολογηθεί η παραχώρησή της στην ΕΤΑ Α.Ε. Τη δημιουργία του γκολφ θα αναλάβει μάλλον ομάδα ιδιωτών με τη χρήση και αξιοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων. Ήδη έχουν προωθηθεί οι ενέργειες για την υλοποίηση της επένδυσης με χρονικό ορίζοντα τριετίας.
- ❖ *Γήπεδο Γκολφ Μαρουλά (Ν. Ρεθύμνης) :* Ο Δήμος Ρεθύμνης έχει εξετάσει τη δυνατότητα δημιουργίας γηπέδου γκολφ στην περιοχή Μαρούλα. Η νέα υποδομή θα λειτουργήσει συμπληρωματικά με τις τουριστικές ανωδομές του βόρειου τμήματος της Ανατολικής Κρήτης. Μέχρι το τέλος του 2003 αναμένεται η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος (διεθνής διαγωνισμός).
- ❖ *Γήπεδο Γκολφ Μονής Τοπλού (Ν. Λασιθίου) :* Σε έκταση ιδιοκτησίας της Μονής Τοπλού προωθείται επένδυση για τη δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων και ειδικών τουριστικών υποδομών μεταξύ των οποίων ένα γήπεδο γκολφ 18 οπών και ένα μικρότερο 9 οπών. Προς το παρόν η υλοποίηση της επένδυσης έχει καθυστερήσει λόγω θεσμικών ζητημάτων που έχουν προκύψει με το δημόσιο, ενώ με την επίλυση αυτών, αναμένεται η άμεση ολοκλήρωση των προβλεπόμενων έργων. Χρονικός ορίζοντας τριετίας.
- ❖ *Γήπεδο Γκολφ Αγίου Νικολάου (Ν. Λασιθίου) :* Στη θέση Βαθύ του Δήμου Αγίου Νικολάου εξετάζεται η δυνατότητα δημιουργίας γηπέδου γκολφ.

Ωστόσο προς το παρόν δεν έχουν ακόμη δρομολογηθεί οι απαιτούμενες ενέργειες για την υλοποίησή του. Χρονικός ορίζοντας πενταετίας.

- ❖ *Γήπεδο Γκολφ Αγίας Τριάδας (Ν. Χανίων)*. Στην περιοχή της Αγίας Τριάδας έχει επιλεγεί κατάλληλη έκταση για τη δημιουργία γηπέδου γκολφ, αλλά εκκρεμούν βασικά πρακτικά ζητήματα όπως ο φορέας υλοποίησης, η διαδικασία παραχώρησης της γης κ.α. Χρονικός ορίζοντας πλέον της πενταετίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στόχος είναι να δημιουργηθούν στην Κρήτη τουλάχιστον πέντε γήπεδα γκολφ εντός της επόμενης πενταετίας (3 στο Ηράκλειο, 1 στο Λασιθί και 1 στο Ρέθυμνο), επιτρέποντας το χαρακτηρισμό και ταυτόχρονα τη «λειτουργία» του νησιού ως γκολφικός προορισμός. Για την επίτευξη των παραπάνω και την εξασφάλιση του επιδιωκόμενου αποτελέσματος κρίνεται επιτακτική η ανάγκη της ενθάρρυνσης (δυνατότητα δόμησης εντός των γηπέδων γκολφ) από το επίσημο κράτος σχετικών πρωτοβουλιών και όχι μόνο της χρηματοοικονομικής στήριξής τους, με δεδομένο ότι δεν αποτελούν επικερδή δραστηριότητα .

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 3: ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ – ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το στοιχείο που διαφοροποιεί αισθητά την Κρήτη από άλλα νησιά της Μεσογείου με συγγενές γεω-φυσικό περιβάλλον και ανάγλυφο (Σικελία, Κορσική, Σαρδηνία κ.α.) είναι το πλούσιο πολιτισμικό και ανθρωπογενές της απόθεμα, το οποίο συντίθεται από ένα σύνθετο πλέγμα ιστορικών, κοινωνικών, ανθρωπολογικών, οικονομικών και πολιτιστικών στοιχείων που χρονολογούνται από την αρχαιότητα μέχρι και τις μέρες μας.

Ωστόσο, η γενικότερη υστέρηση, όλα αυτά τα χρόνια, σε επίπεδο στρατηγικού σχεδιασμού, συμπαρέσυρε και τον τομέα του πολιτισμού, με αποτέλεσμα σήμερα η προσφορά πολιτιστικού τουριστικού προϊόντος να συνδέεται στη συνείδηση του επισκέπτη, με την ταλαιπωρία, την έλλειψη εξυπηρετήσεων, την άσκοπη περιήγηση, την ελλιπή πληροφόρηση, το υψηλό κόστος αναλογικά με τις προσφερόμενες υπηρεσίες και ενίοτε, την εκμετάλλευση από τους ξεναγούς, τους καταστηματαρχες κ.λπ.

Η κατηγορία αυτή συσχετίζεται με τα μέτρα εξυγίανσης των περιοχών που εμφανίζουν ασφυκτικά φαινόμενα με την προβολή της Κρήτης, ως τουριστικού προορισμού και την ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού στην ενδοχώρα και τις πόλεις.

Η προσπάθεια «θεραπείας» των προβλημάτων και επανασχεδιασμού των μέσων και μεθόδων ορθολογικής αξιοποίησης των πόρων του πολιτισμού της Κρήτης, θα πρέπει:

(1) να συμπεριλάβει το σύνολο του πολιτιστικού αποθέματος και συγκεκριμένα:

- τους αρχαιολογικούς, ιστορικούς και εκκλησιαστικούς πόρους
- το αρχιτεκτονικό απόθεμα (οικισμοί, διατηρητέα κτίσματα)
- τις πολιτιστικές υποδομές (μουσεία, πολιτιστικά κέντρα)
- τα ήθη, τα έθιμα και εν γένει την κουλτούρα και τον τρόπο ζωής
- την κρητική οικονομία, παραγωγή και διατροφή και

(2) να προχωρήσει σε τέσσερις φάσεις:

Α. Τη φάση εκπόνησης προδιαγραφών ορθολογικής και βιώσιμης διαχείρισης των πόρων του πολιτισμικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος,

- Β. Τη φάση αποκατάστασης των ήδη αξιοποιημένων τουριστικά πόρων και επανασχεδιασμού του προσφερόμενου πολιτιστικού τουριστικού προϊόντος,
- Γ. Τη φάση ανάδειξης των μη αξιοποιημένων πόρων,
- Δ. Τη φάση ορισμού φορέων διαχείρισης.

Ειδικότερα:

(1) ΠΟΡΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ –ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

Ακολουθεί ιεράρχηση των σημαντικότερων πολιτιστικών και αθρωπογενών πόρων.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ
ΜΙΝΩΙΚΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ	<u>Α΄ Προτεραιότητας</u> ✓ Ανάκτορα και μινωικός οικισμός της Κνωσού ✓ Ανάκτορα Φαιστού ✓ Ανάκτορα Μαλλίων ✓ Ανάκτορα Ζάκρου ✓ Μινωικές πόλεις στα Γουρνιά, στα Μάλλια, στη Ζάκρο ✓ Μινωικό μέγαρο στο Ζώμινθο <u>Β΄ Προτεραιότητας</u> Μινωικά κέντρα που ήκμασαν και στην ορεινή ενδοχώρα: ✓ Μινωικά μέγαρα του Σκλαβόκαμπου, της Τυλίσου, της Αγίας Ειρήνης στον Κρουσώνα, των Κουρητών στο Ζαρό, της Συβρίτου ✓ Αναρίθμητα Ιερά Κορυφής (που θα μπορούσαν να αποτελέσουν ενιαίο επισκέψιμο δίκτυο)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΡΩΜΑΪΚΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	<u>Α΄ Προτεραιότητας</u> ✓ Η Γόρτυνα, η Λύκτος και η Ριζηνία στον Ψηλορείτη (κεντρικό τμήμα) ✓ Η Δρήρος, η Λατώ και η Πραισός στο ανατολικό τμήμα του Νομού Λασιθίου ✓ Η Λατώ, η Σύμη στα Λασιθιώτικα όρη ✓ Τα Φαλάσαρνα, η Λάπα, η Άπτερα, η Έλυρος, η Λισσός, η Τάρα, η Ποικίλασος, η Πολυρήνεια κ.α. στη δυτική Κρήτη <u>Β΄ Προτεραιότητας</u>

	Οι υπόλοιποι αρχαιολογικοί χώροι της Κρήτης
ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ	<u>Α΄ Προτεραιότητας</u> ✓ Μονή Αρκαδίου (Δήμος Αρκαδίου) ✓ Μονή Πρέβελης (Δήμος Φοίνικα) ✓ Μονή Τοπλού (Δήμος Ιτάνου) ✓ Μονή Αγκαράθου (Δήμος Θραψανού) <u>Β΄ Προτεραιότητας</u> ✓ Μονή Βροντησίου (Δήμος Ζαρού) ✓ Μονή Βιδιανής (Δήμος Οροπεδίου Λασιθίου) ✓ Μονή Τιμίου Προδρόμου Ατάλης Μπαλί (Δήμος Γεροποτάμου) ✓ Μονή Γουβερνέτου (Δήμος Ακρωτηρίου) ✓ Μονή Τσαγκαρόλων (Δήμος Ακρωτηρίου) ✓ Μονή Παναγίας Χρυσσοσκαλίτισσας (Δήμος Ινναχωρίου)
ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΒΕΝΕΤΣΙΑΝΙΚΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ	Όπως προκύπτει από μαρτυρίες και καταγραφές υπολογίζεται ότι οι Βυζαντινές και Βενετσιάνικες εκκλησίες στην Κρήτη ανέρχονται περίπου στις 5.000, με χωρική συγκέντρωση στην ενδοχώρα του νησιού. Η συγκέντρωση αυτή είναι απόρροια της ιστορίας της Κρήτης και κυρίως φαινόμενο της περιόδου της Αραβοκρατίας, κατά την οποία οι κάτοικοι αποτραβήχτηκαν στο εσωτερικό του νησιού εγκαταλείποντας αναγκαστικά τα παράλια.
ΚΑΣΤΡΑ	<u>Α΄ Προτεραιότητας</u> ✓ Roca al Mare ή Κούλες (Δήμος Ηρακλείου) ✓ Καζάρμα (Δήμος Σητείας) ✓ Castel Gerapetra (Δήμος Ιεράπετρας) ✓ Φορτέσα Ρεθύμνου (Δήμος Ρεθύμνου) ✓ Γραμβούσας (Δήμος Κισσάμου) ✓ Άπτερας (Δήμος Σούδας) ✓ Φραγκοκάστελο (Δήμος Σφακίων)

	<u>Β΄ Προτεραιότητας</u> ✓ Τέμενος (Δήμος Τεμένους) ✓ Mirabello (Δήμος Αγίου Νικολάου) ✓ Monte Forte (Δήμος Σητείας) ✓ Σπιναλόγκα (Δήμος Αγίου Νικολάου) ✓ Κάστελος (Δήμος Μακρύ Γιαλού) ✓ Ιντσεδίν (Δήμος Σούδας) ✓ Castelo Κισσάμου (Δήμος Κισσάμου) ✓ Castel Selino (Δήμος Πελεκάνου).
ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	<u>Α΄ Προτεραιότητας</u> Αστικά κέντρα Χανίων, Ρεθύμνου, Ηρακλείου, Αγίου Νικολάου και Ιεράπετρας <u>Β΄ Προτεραιότητας</u> ✓ Χαρακτηρισμένοι παραδοσιακοί οικισμοί από το ΥΠΕΧΩΔΕ και το ΥΠΠΟ ✓ Χαρακτηρισμένα νεώτερα μνημεία από την Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων, 2002
ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ	<u>Α΄ Προτεραιότητας</u> ✓ Γενέτειρες επιφανών ανδρών (π.χ. Δασκαλογιάννης – Ανώπολη, Χορτάτζης – Ρέθυμνο, Κορνάρος – Σητεία) ✓ Τοποθεσίες διεθνούς ιστορικής εμβέλειας (π.χ. Αρκάδι) <u>Β΄ Προτεραιότητας</u> ✓ Σημεία θρησκευτικής ιστορίας (π.χ. Καλοί Λιμένες, Αγιοφάραγγο) ✓ Ιστορικά σημεία απελευθέρωσης - αγώνων (π.χ. Σφακιά, Μελιδόνι, Θέρισσο, Τραχήλι, Δαμάστα, Βιάννος, κ.λπ.)

ΜΟΥΣΕΙΑ	<u>Α΄ Προτεραιότητας</u> ✓ Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου ✓ Ιστορικό Μουσείο Κρήτης ✓ Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη ✓ Μουσείο Ιερών Κειμηλίων & Εικόνων – Αγία Αικατερίνη (Συλλογή Αγίας Αικατερίνης Σιναΐτών) <u>Β΄ Προτεραιότητας</u> ✓ Αρχαιολογικό Μουσείο Αγίου Νικολάου ✓ Αρχαιολογικό Μουσείο Ρεθύμνης ✓ Αρχαιολογικό Μουσείο Ιεράπετρας ✓ Θρησκευτικό Μουσείο Μονής Τοπλού ✓ Αγροτικό Μουσείο Πισκοπιανού
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ	<u>Α΄ Προτεραιότητας</u> ✓ Αναγεννησιακό Φεστιβάλ Ρεθύμνου ✓ Μουσικός Αύγουστος Δήμου Ηρακλείου ✓ Κορνάρεια Δήμου Σητείας ✓ Κύρβεια Δήμου Ιεράπετρας ✓ Καρναβάλι Δήμου Ρεθύμνου ✓ Υακίνθεια Ανωγείων ✓ Φεστιβάλ Κιθάρας Δήμου Αρχανών ✓ Μουσικές Εκδηλώσεις του Μουσικού Εργαστηρίου «ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΣ» Δήμου Ν. Καζαντζάκη ✓ Γιορτή Κρασιού στις Δαφνές του Δήμου Ηρακλείου ✓ Γιορτή Σουλτανίνας Σητείας <u>Β΄ Προτεραιότητας</u> ✓ Τοπικές πολιτιστικές εκδηλώσεις ✓ Αγροτικά πανηγύρια ✓ Θρησκευτικές Εορτές

Εκτός από τα παραπάνω, προτείνονται δράσεις για τη διαφύλαξη και ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας μέσα από την ενίσχυση και την ανάδειξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων / εκδηλώσεων που μέχρι σήμερα είχαν κυρίως τοπικό

χαρακτήρα. Δεδομένου ότι ο σύγχρονος πολιτισμός ενός τόπου αποτελείται από την τοπική κουλτούρα, τις συνήθειες, τις δραστηριότητες και τις εκδηλώσεις, κρίνεται αναγκαίος ο επαναπροσδιορισμός και επανασχεδιασμός εκείνων των ποιοτικών πολιτιστικών στοιχείων που έχουν τη δυναμική να καταστούν πόλοι υπερτοπικής φήμης και σημασίας και να αποτελούν πλέον ισχυρό κίνητρο προσέλκυσης επισκεπτών.

Τέλος, ιδιαίτερη βαρύτητα πρέπει να δοθεί στην Κρητική παραδοσιακή κουζίνα που ενώ αποτελεί σημαντικό τουριστικό πόρο, απολαμβάνοντας μεγάλη αναγνώριση διεθνώς, εντούτοις παραμένει ουσιαστικά ανεκμετάλλευτος. Προς αυτήν την κατεύθυνση θα πρέπει να γίνει σοβαρός σχεδιασμός και να αξιοποιηθούν όλες οι δυνατότητες που υπάρχουν και κυρίως οι φορείς που εμπλέκονται και διαθέτουν τεχνογνωσία όπως είναι π.χ. η Ελληνική Ακαδημία Γεύσης η οποία εδρεύει στο νησί και έχει να επιδείξει σημαντικό έργο όσον αφορά την προβολή και προώθηση της κρητικής διατροφής.

(2) ΦΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

ΦΑΣΗ Α'. ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ

Με στόχο τόσο τη διατηρησιμότητα των πόρων όσο και την βέλτιστη αξιοποίησή τους -με κριτήριο την αειφορική τους χρήση- θα πρέπει κατ' αρχήν να υπάρξουν πρότυπα – κανόνες διαχείρισης των πολιτιστικών και ανθρωπογενών πόρων, οι οποίες θα εξειδικεύονται κατά περίπτωση (π.χ. αρχαιολογικός χώρος, τουριστική υποδομή, παραδοσιακός οικισμός κ.λπ.). Ταυτόχρονα, θα πρέπει να γίνει προετοιμασία για τον καθορισμό του πλαισίου οργάνωσης που πρέπει να διέπει τους φορείς διαχείρισης.

ΦΑΣΗ Β'. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΕΠΑΝΑΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Θα πρέπει : (1) να καταγραφούν, (2) να ιεραρχηθούν οι πόροι του ανθρωπογενούς και πολιτισμικού περιβάλλοντος που έχουν μέχρι σήμερα αξιοποιηθεί τουριστικά σε συνάρτηση και με το βαθμό επισκεψιμότητάς τους, (3) να γίνει αξιολόγηση του σημερινού επιπέδου τουριστικής προσφοράς και καταγραφή των προβλημάτων και (4) να προταθεί η κατηγοριοποίηση – ενοποίηση σε μεγάλες ενότητες των πόρων υπό μορφή της δικτύωσης (π.χ. ενοποίηση περιοχών μυθολογικού ενδιαφέροντος).

Στη συνέχεια, πρέπει να μελετηθεί κάθε περίπτωση ξεχωριστά και να γίνουν συγκεκριμένες προτάσεις αποκατάστασης, εξωραϊσμού και βελτίωσης της λειτουργίας τους (π.χ. δημιουργία χώρων στάθμευσης, επέκταση χώρων υποδοχής, αναβάθμιση λειτουργικών τους συστημάτων, εισαγωγή νέων τεχνολογιών, εμπλουτισμός υπηρεσιών, διεύρυνση των αποδεκτών –«πελατών», ποιοτική βελτίωση της εξυπηρέτησης και της πληροφόρησης κ.α.).

Τέλος, πρέπει να ακολουθήσει η αποκατάσταση – αναστήλωση δομημένων στοιχείων, εξωραϊσμός και διαμόρφωση χώρων, ανάπλαση οικισμών, ενοποίηση τους μέσα από δράσεις δημιουργίας πολιτιστικών διαδρομών και φυσικά, προβολή και ανάδειξή τους.

ΦΑΣΗ Γ'. ΑΝΑΔΕΙΞΗ – ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ

Αφορά τους πολιτισμικούς πόρους που δεν έχουν μέχρι σήμερα αξιοποιηθεί τουριστικά με αποτέλεσμα να μην φθείρονται από την ανθρώπινη χρήση, αλλά να απαξιώνονται καθημερινά (με την έννοια, ότι η σημασία και χρηστικότητα τους περνάει αποκλειστικά και μόνο μέσα από την γνωστοποίηση και ανάδειξή τους, στη λογική του ότι *όσο δεν τα γνωρίζει κανείς, παραμένουν απλές πέτρες....*)

.

Κατά συνέπεια χρειάζεται να γίνει : (1) καταγραφή και ιεράρχηση των πλέον αξιόλογων, (2) σχεδιασμός του βέλτιστου τρόπου αξιοποίησή τους, (3) υλοποίηση των προτεινόμενων έργων και (4) προβολή-δημοσιότητα.

ΦΑΣΗ Δ'. ΟΡΙΣΜΟΣ ΦΟΡΕΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Τέλος, είναι αδήριτη ανάγκη να οριστούν συγκεκριμένοι φορείς διαχείρισης, οι οποίοι θα διέπονται από ξεχωριστό νομικό πλαίσιο και θα συστήνονται ειδικά για τη διαχείριση των ιστορικών και λοιπών πολιτιστικών πόρων. Οι φορείς θα πρέπει να λειτουργούν αυτόνομα, ευέλικτα και αποτελεσματικά και να εποπτεύονται κατευθείαν από το Υπουργείο Πολιτισμού, το οποίο και θα ελέγχει τη νομιμότητα και ορθότητα των πράξεών τους.

Προτείνεται να ληφθεί υπόψη το παράδειγμα των φορέων διαχείρισης που συστήθηκαν ειδικά για τη διαχείριση των περιοχών του δικτύου προστατευταίων περιοχών NATURA 2000.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 4: ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ

Ο στόχος για πολύπλευρη και ποιοτική τουριστική ανάπτυξη πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνει υπόψη του τον τομέα των ανθρώπινων πόρων. Πολύ περισσότερο δε στον ευαίσθητο τομέα του τουρισμού, όπου ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελεί καθοριστικής σημασίας παράμετρο για την αναβάθμιση και βελτίωση της ποιότητας των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών.

Εντούτοις, παρά την βαρύνουσα σημασία, παρατηρούνται ουσιαστικά ελλείμματα γνώσεων, δεξιοτήτων, συμπεριφοράς και περιορισμένης εξειδίκευσης στο ανθρώπινο δυναμικό. Φυσικό επακόλουθο των παραπάνω είναι η μείωση της ανταγωνιστικότητας των τουριστικών επιχειρήσεων. Η συνεχής ανάγκη προσαρμογής των τουριστικών επιχειρηματιών και των εργαζομένων στα τουριστικά επαγγέλματα και στις νέες τάσεις της ζήτησης επιβάλλει την καθιέρωση διαρκούς και αποτελεσματικής κατάρτισης. Προς την κατεύθυνση αυτή, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ευέλικτων εκπαιδευτικών προγραμμάτων προσαρμοσμένων στις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς αποτελούν το μέσο για την ειδίκευση και την εξέλιξη του ανθρώπινου δυναμικού.

Είναι κατά συνέπεια χρήσιμο να αξιοποιηθούν τα κονδύλια του ΕΚΤ του ΠΕΠ Κρήτης που αφορούν τον τομέα του τουρισμού καθώς και τους τομείς του περιβάλλοντος και του πολιτισμού δεδομένου ότι συνδέονται άμεσα με τον τουρισμό. Ειδικότερα μέσω του ΕΚΤ, προωθούνται ενέργειες προκατάρτισης, κατάρτισης και συμβουλευτικής στήριξης σε δυνητικούς επενδυτές.

Οι δράσεις που ακολουθούν συσχετίζονται με τα μέτρα εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Διοίκησης, τη δικτύωση και συνεργασία των τουριστικών επιχειρήσεων, τον έλεγχο και την αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και την προώθηση του θεματικού τουρισμού κυρίως στην ενδοχώρα του νησιού. Ειδικότερα :

1. Κατάρτιση - ευαισθητοποίηση ανθρώπινου δυναμικού

Η επίτευξη των στόχων της τουριστικής ανάπτυξης που τίθενται για την Περιφέρεια Κρήτης εξαρτάται άμεσα από τα εργαλεία υλοποίησής της και κυρίως από το ανθρώπινο κεφάλαιο.

Η αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου, αποτελεί έναν από τους πρωταρχικούς στόχους τόσο της εθνικής, όσο και της περιφερειακής στρατηγικής

για την τουριστική ανάπτυξη. Το ζητούμενο είναι όσοι ασχολούνται με τον τουρισμό, να αποκτήσουν τουριστική κουλτούρα. Απαιτείται κατά συνέπεια η αναβάθμιση και προσαρμογή των προσόντων και των ικανοτήτων των απασχολουμένων στον τουρισμό στις νέες ανάγκες της αγοράς, η αύξηση του αριθμού των υψηλόβαθμων στελεχών και η κατάρτιση / εξειδίκευση και κυρίως η ευαισθητοποίηση των κατοίκων, στις μη αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές.

Η πολιτική για τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων υλοποιείται μέσα από την προώθηση αϋλων δράσεων όπως π.χ. ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού και κυρίως μέσα από τον σχεδιασμό προγραμμάτων κατάρτισης και εξειδίκευσης σε θεματικά πεδία τα οποία βρίσκονται σε άμεση συνάφεια με το μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης κάθε περιοχής.

Πιο αναλυτικά:

A. Επαγγελματική κατάρτιση και εξειδίκευση για άτομα που απασχολούνται στον τουριστικό τομέα.

Τα προγράμματα αυτής της κατηγορίας θα σχετίζονται με την ανάπτυξη καινοτομικών δράσεων, την υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών, την παροχή υπηρεσιών υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών, τον σχεδιασμό και την προώθηση τουριστικών πακέτων κ.λπ.

Παράλληλα μείζονος σημασίας ζήτημα αποτελεί η βελτίωση της επαγγελματικής συμπεριφοράς επαγγελματιών, όπως οι οδηγοί ταξί και λεωφορείων, οι ξεναγοί κ.α. που έρχονται σε άμεση επαφή με τους επισκέπτες και διαμορφώνουν εικόνα και κλίμα για τον τόπο των διακοπών τους. Αποτελούν συνεπώς κατηγορίες επαγγελματιών που κατέχουν σημαντική θέση στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών και εν τέλει διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διαμόρφωση της εικόνας του τουριστικού προϊόντος.

Συνεπώς η εκπαίδευση και η συνεχής κατάρτιση των επαγγελματιών του τουρισμού θα δώσουν την αναγκαία προστιθέμενη αξία στο τουριστικό προϊόν, το οποίο προβαλλόμενο κατάλληλα θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα του τουρισμού της Κρήτης.

B. Επιμόρφωση τοπικού πληθυσμού.

Στοχεύει στην καλύτερη γνώση των λειτουργιών του τουριστικού τομέα και στη βελτίωση της επικοινωνίας με τους τουρίστες. Επιπλέον, σε περιοχές που αναπτύσσονται εναλλακτικές μορφές τουρισμού συνεπάγονται αυξημένες ανάγκες απόκτησης εξειδικευμένων γνώσεων. Για παράδειγμα η ανάπτυξη θεματικών δραστηριοτήτων όπως ανεμοπτερισμός, αναρρίχηση, καταδύσεις κ.α. εμπεριέχουν υψηλό βαθμό επικινδυνότητας γεγονός που συνεπάγεται την ανάγκη ύπαρξης εξειδικευμένων συνοδών, εκπαιδευτών και συνεργατών τέτοιων δραστηριοτήτων.

Ενδεικτικά, προγράμματα κατάρτισης με σκοπό την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού αφορούν τη δημιουργία νέων τουριστικών προϊόντων, την αναβάθμιση υφιστάμενων τουριστικών προϊόντων κ.λπ. Στον τομέα του πολιτισμού προωθούνται προγράμματα για την διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και το σχεδιασμό πακέτων πολιτιστικών δρώμενων ενώ στον τομέα του περιβάλλοντος κρίνεται αναγκαία η κατάρτιση για την ανάδειξη και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Γ. Επιμόρφωση στελεχών δημόσιων φορέων και ΟΤΑ.

Η επιμόρφωση σε θέματα τουρισμού και διαχείρισης τουριστικών προορισμών κρίνεται αναγκαίο να επεκταθεί και στα στελέχη διάφορων δημόσιων φορέων και ΟΤΑ καθώς αποτελούν μηχανισμούς που αποτελούν σημαντικό αρωγό γενικότερα, στην προσπάθεια τουριστικής ανάπτυξης και ειδικότερα, στην παροχή πληροφοριών και εξυπηρέτηση των επισκεπτών καθώς και στην ολοκληρωμένη τουριστική προβολή της Περιφέρειας Κρήτης.

Δ. Πολιτιστική -Περιβαλλοντική εκπαίδευση - ευαισθητοποίηση.

Τα προγράμματα αυτά αποτελούν ουσιαστική παράμετρο στην προσπάθεια για βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και αφορούν αρχικά τον τοπικό πληθυσμό και δευτερευόντως τις τουριστικές επιχειρήσεις και τους επισκέπτες. Παράλληλα θα πρέπει να δοθεί βαρύτητα (μάχη ίσως) στην εκπαίδευση στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όπου διαμορφώνονται ευκολότερα οι συνειδήσεις των παιδιών, που θα αποτελέσουν τις επόμενες γενιές καταναλωτών, επιχειρηματιών, γονιών, δασκάλων και ταυτόχρονα θα μεταδώσουν ευκολότερα τις απόψεις και τις ευαισθησίες τους στην υπόλοιπη κοινωνία.

Ίσως θα πρέπει να δούμε πολύ σοβαρά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός πιλοτικού προγράμματος στο πλαίσιο του ΠΕΠ που θα αφορά την ευαισθητοποίηση και μύηση ομάδων πληθυσμού (π.χ. μαθητές) στην διατήρηση του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς, της αξίας της φύσης, της παράδοσης κ.λπ., αρχής γενομένης π.χ. από τα κέντρα δημιουργικής απασχόλησης που υπάρχουν ή από τα σχολεία με ενότητες –κύκλους μαθημάτων ανάλογου περιεχομένου.

2. Στήριξη τουριστικών ΜΜΕ

Ο κλάδος των τουριστικών ΜΜΕ αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την τουριστική ανάπτυξη οποιασδήποτε περιοχής καθώς είναι οι επιχειρήσεις που παρέχουν τις βασικές υπηρεσίες (διαμονή, μεταφορές, εστίαση, αναψυχή κ.λπ.) για την κάλυψη των αναγκών των επισκεπτών. Εξάλλου όσο οι επιχειρήσεις δεν αποδέχονται τον κοινωνικό τους ρόλο και περιορίζονται σε καθαρούς κυνηγούς κέρδους, η επιδίωξη της αειφορίας παραμένει ένα βάρος το οποίο είναι απρόθυμοι να μεταφέρουν.

Δεδομένης λοιπόν της σπουδαιότητάς τους στον τουρισμό και σε συνάρτηση με το στόχο για αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, προκύπτει η ανάγκη στήριξης (παροχή οικονομικών κινήτρων, συμβουλευτικές υπηρεσίες, ενημέρωση για δυνατότητα ένταξης σε χρηματοδοτούμενα επενδυτικά προγράμματα, εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης κ.α.) των εν λόγω επιχειρήσεων προκειμένου να αναβαθμίσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους αλλά και να προβούν σε νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες που θα συμβάλουν στην ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού.

Προς την κατεύθυνση αυτή σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσουν υφιστάμενες δομές (Αναπτυξιακές Εταιρίες, Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης, Κ.Υ.Ε., Κ.Ε.Τ.Α κ.λπ.) και φορείς (Εταιρία Τουρισμού, Επιμελητήρια, συλλογικά όργανα κ.λπ.) που διαθέτουν τόσο την πληροφόρηση όσο και τα μέσα πολλές φορές για την ουσιαστική στήριξη των ΜΜΕ του τουρισμού. Στην περίπτωση αυτή η αμφίδρομη συνεργασία και η δικτύωση όλων των εμπλεκόμενων μόνο θετικά αποτελέσματα θα επιφέρει.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 5: ΠΡΟΒΟΛΗ – ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η αλματώδης ανάπτυξη του τουρισμού συντέινει εκτός των άλλων, στην αύξηση του αριθμού των περιοχών και τόπων προορισμού οι οποίοι διαθέτοντας

τουριστικούς πόρους διεκδικούν τμήμα της τουριστικής ζήτησης εντείνοντας έτσι τον ανταγωνισμό στην τουριστική αγορά.

Το marketing και η επικοινωνιακή στρατηγική στον τουρισμό αποτελούν αναγκαία μέσα προκειμένου να εξασφαλίζεται ένα ικανοποιητικό μερίδιο από το σύνολο της τουριστικής ζήτησης.

Ειδικότερα, το Μάρκετινγκ στον τουρισμό επιφέρει «μετρήσιμα» αποτελέσματα μόνο όταν θεωρήσει κανείς τον τόπο, την περιοχή ή τη χώρα τουριστικής υποδοχής ως “ενιαία τουριστική επιχειρησιακή οντότητα”. Η ερμηνεία αυτής της διαπίστωσης συνίσταται στο ότι ο κάθε επισκέπτης δεν καταναλώνει ένα μόνο συγκεκριμένο προϊόν αντίθετα για την κάλυψη των αναγκών του (διαμονή, εστίαση, αναψυχή, άθληση, επαφή με πολιτισμό κ.α.) απαιτείται ένα ευρύ πλέγμα προϊόντων, υπηρεσιών, τουριστικών υποδομών, φυσικών και πολιτιστικών προϋποθέσεων.

Προς την κατεύθυνση αυτή οι προτεινόμενες δράσεις συσχετίζονται με τα μέτρα ανάδειξης και προβολής της Κρήτης συνολικά, ως ενιαίος τουριστικός προορισμός, στήριξης του κρητικού τουρισμού, προώθησης του θεματικού τουρισμού, διαφύλαξης της τοπικής ταυτότητας και αξιοποίησης του πλεονεκτήματος της Κρητικής Διατροφής.

Δεδομένου ότι ένα από τα κύρια προβλήματα που περιορίζουν την τουριστική ανάπτυξη της Κρήτης είναι το έλλειμμα στον τομέα της προβολής, προτείνεται η διαμόρφωση ενός Σχεδίου Μάρκετινγκ το οποίο θα αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για την ανάπτυξη και προώθηση του τουρισμού στην Περιφέρεια, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητά της σε τρία επίπεδα: α) σε εθνικό επίπεδο, β) στο εσωτερικό της Ε.Ε. και γ) στο χώρο εκτός της Ε.Ε.

Κατά συνέπεια για την τουριστική ανάπτυξη της Κρήτης απαιτείται η αντιμετώπισή της ως ενιαίος τουριστικό προορισμός, οπότε και είναι αναγκαία η υλοποίηση ενός Σχεδίου Μάρκετινγκ για όλη την Περιφέρεια.

Συγκεκριμένα, το Σχέδιο Μάρκετινγκ της Περιφέρειας πρέπει να διερευνά και να αποδίδει συνθετικά τα στοιχεία και τη δομή της συνολικής τουριστικής εικόνας της Κρήτης και όχι να τονίζει τα πλεονεκτήματα μιας επιμέρους χωρικής μονάδας έναντι άλλων. Η λειτουργία της προσέγγισης και προώθησης ξεχωριστά ενός συγκριτικού πλεονεκτήματος στην περιφέρεια, αποτελεί καθήκον φορέων που λειτουργούν σε διοικητικά κατώτερο επίπεδο, όπως π.χ. σε Νομαρχιακό ή και σε

επίπεδο Δήμου. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι δε μπορούν, ανεξάρτητα, να διαμορφωθούν και τοπικά σχέδια μάρκετινγκ.

Για την κατάρτιση του περιφερειακού σχεδίου μάρκετινγκ κρίνεται σκόπιμο να ληφθούν υπόψη τα εξής:

- Οι γενικότερες μεταβολές του σύγχρονου τουρίστα – καταναλωτή που συντελούνται υπό την επήρεια των τεχνολογικών εξελίξεων και κυρίως της ανάπτυξης του ηλεκτρονικού εμπορίου ταξιδιών.
- Οι τάσεις διεθνοποίησης του «τουριστικού ταξιδιού» ως συνολικού καταναλωτικού προϊόντος.
- Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής υπό το πρίσμα της έκτασης, της διοικητικής, της πολιτισμικής και γεωμορφολογικής δομής της.
- Οι διαθέσιμες επιχειρησιακές δομές και θεσμοί που κρίνονται ικανοί να αντιμετωπίσουν τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός Περιφερειακού Σχεδίου Μάρκετινγκ.
- Το πλαίσιο εντός του οποίου μπορούν να λειτουργήσουν τα επιμέρους επιχειρηματικά σχέδια μάρκετινγκ της περιοχής.

Συγκεκριμένα το Marketing Plan πρέπει να αποβλέπει:

1. στην προσέγγιση νέων αγορών
2. στην επέκταση και υποστήριξη υφιστάμενων αγορών
3. στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου
4. στην διευκόλυνση της πληροφόρησης των τουριστικών αγορών.

Ενώ οι στόχοι τους οποίους επιδιώκει να επιτύχει είναι:

1. να γνωρίσει στον υποψήφιο τουρίστα τον προορισμό
2. να διαμορφώσει μια εικόνα για τον προορισμό στο μυαλό του υποψήφιου τουρίστα και να διαφοροποιήσει τον προορισμό από τον ανταγωνισμό
3. να παρακινήσει τον υποψήφιο “αγοραστή” να επιλέξει τον συγκεκριμένο προορισμό

Τέλος, αναφέρεται ότι το Σχέδιο Μάρκετινγκ της Περιφέρειας Κρήτης, πρέπει να είναι αποτέλεσμα συνεργασίας, να λαμβάνει δηλαδή υπόψη τις στρατηγικές επιλογές όλων των εμπλεκόμενων με τον τουρισμό υπηρεσιών και φορέων.

Επιπλέον, οφείλει να παρέχει σε συνεχή βάση ένα πολύτιμο απόθεμα πληροφοριών, προκειμένου να υποστηρίζει αποφάσεις μείζονος σημασίας της περιφερειακής τουριστικής πολιτικής σε ένα μεταβαλλόμενο και έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Όσον αφορά τα μέσα που χρησιμοποιούνταν μέχρι σήμερα για την τουριστική προβολή, αυτά περιορίζονταν σε συμμετοχές σε εκθέσεις του εξωτερικού, σε ενημερωτικά φυλλάδια (μπροσούρες) και σε συνεργασίες με τους tour operators σε διαφημιστικά προγράμματα. Δεδομένου ότι οι μέθοδοι αυτοί χαρακτηρίζονται ατελείς και δεν αρκούν για να προβάλλουν συνθετικά, σύγχρονα και συστηματικά τις πολλές διαστάσεις του κρητικού τουριστικού προϊόντος, κρίνεται πλέον επιβεβλημένη η εγκατάλειψη των παραδοσιακών μεθόδων προβολής και η στροφή σε σύγχρονες επικοινωνιακές μεθόδους που θα αξιοποιούν τις δυνατότητες που παρέχει η ψηφιακή τεχνολογία.

Πιο συγκεκριμένα, ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην προβολή μέσω του INTERNET το οποίο ναι μεν χρειάζεται αρκετό χρόνο έως ότου να αποτελέσει πρωταρχικό κανάλι διανομής στον τομέα του τουρισμού εντούτοις, σήμερα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε ότι αφορά τη συλλογή πληροφοριών με σκοπό την τελική επιλογή ενός ταξιδιωτικού προορισμού. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η ψηφιακή τεχνολογία διευκολύνει την απευθείας επαφή των επισκεπτών με επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών φιλοξενίας μειώνοντας την εξάρτηση από μεγάλους Tour Operators.

Ενδεικτικά μέσα ηλεκτρονικής προβολής είναι:

- Η δημιουργία CD ROM
- Η δημιουργία ιστοσελίδων (websites)
- Η δημιουργία ηλεκτρονικών πυλών (Portals) που θα παρέχουν τη δυνατότητα για κλείσιμο συμφωνιών και πραγματοποίηση συναλλαγών.
- Η προώθηση μέσω εικονικής πραγματικότητας (virtual reality).

Άλλα μέσα προβολής είναι:

- η δημιουργία σύντομων τηλεοπτικών σποτ
- η δημιουργία ενημερωτικού φυλλαδίου το οποίο δε θα δίνει έμφαση μόνο στην καλαισθησία αλλά θα επικεντρώνεται κυρίως στα προσωπικά οφέλη που θα αποκομίσει ο επισκέπτης

- οι καταχωρήσεις σε επιλεγμένα περιοδικά του εξωτερικού και του εσωτερικού
 - το direct mailing σε συγκεκριμένες ομάδες στόχου (ταξιδιωτικά πρακτορεία)
- Σημαντικό επίσης εργαλείο για την τουριστική προβολή αποτελούν οι δημόσιες σχέσεις που αντίθετα με τη διαφήμιση δεν στοχεύει στον «πελάτη» αλλά στους μεσάζοντες του τουριστικού μάρκετινγκ, τους δημοσιογράφους και εκδότες διαφόρων εντύπων. Οι δραστηριότητες των δημοσίων σχέσεων περιλαμβάνουν:
- προσκλήσεις φιλοξενίας σε επιλεγμένα άτομα,
 - ενημερωτικές περιηγήσεις σε τουριστικούς πράκτορες και tour operators,
 - δεξιώσεις και παρουσιάσεις.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 6 : ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η προώθηση ενεργειών που σχετίζονται με το θεσμικό πλαίσιο στους τομείς της χωροταξίας, πολεοδομίας, περιβάλλοντος κ.λπ., θεωρούνται πρωταρχικής σημασίας καθώς αποτελούν εκείνα τα εργαλεία που μπορούν να προλάβουν ή να περιορίσουν τις αρνητικές συνέπειες της τουριστικής ανάπτυξης τόσο στο δομημένο, όσο και στο φυσικό περιβάλλον. Η αναγκαιότητα τέτοιων δράσεων έγκειται στο γεγονός ότι τόσο το περιβάλλον, όσο και το πολιτιστικό απόθεμα αποτελούν “δυνάμεις” για την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού.

Κατά συνέπεια σχετίζονται άμεσα με όλα τα προτεινόμενα μέτρα πολιτικής για τον κρητικό τουρισμό και προτείνονται εκείνες οι θεσμικές ρυθμίσεις που θεωρούνται αναγκαίες για την αποτελεσματική εφαρμογή της στρατηγικής για την τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας Κρήτης.

Συγκεκριμένα στην εν λόγω κατηγορία έργου περιλαμβάνονται δράσεις που αφορούν:

- Θεσμοθέτηση Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.), μέσω των οποίων υιοθετούνται βασικά στοιχεία πολιτικής που δημιουργούν μια σειρά από δεσμεύσεις (π.χ. καθεστώς προστασίας ή περιορισμού, προσδιορισμός ειδικών ζωνών) στον εξωαστικό χώρο που μπορεί να περιλαμβάνει δασικές περιοχές, αρχαιολογικούς χώρους, ευαίσθητα οικοσυστήματα κ.λπ.

Προς την κατεύθυνση αυτή προτείνεται η θεσμοθέτηση έντεκα (11) ΖΟΕ:

1. ΖΟΕ Λιμνάκαρου
2. ΖΟΕ Λιβάδας –Βρωμονερού
3. ΖΟΕ Νίδας –Ζωμίνθου

4. ΖΟΕ Κουρνά
5. ΖΟΕ Ομαλού Χανίων
6. ΖΟΕ Ξερόκαμπου Σητείας
7. Επικαιροποίηση ΖΟΕ νοτίων παραλίων Ν. Ηρακλείου
8. ΖΟΕ νοτίων παραλίων Ν. Ρεθύμνης
9. ΖΟΕ νοτίων παραλίων Ν. Χανίων
10. ΖΟΕ περιοχής Φαλάσαρνα
11. ΖΟΕ Γαύδου

- Θεσμοθέτηση Περιοχών Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων: Με το νέο νόμο 2742 «Χωροταξικός Σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη» και συγκεκριμένα το άρθρο 11, δίνεται η δυνατότητα χαρακτηρισμού περιοχών που παρουσιάζουν κρίσιμα προβλήματα χωρικής ανάπτυξης και απαιτούν ειδικό σχεδιασμό και ρύθμιση, ως Περιοχών Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ).

Με τον χαρακτηρισμό μιας περιοχής ως ΠΕΧΠ, καθορίζονται παράλληλα οι κατηγορίες χρήσεων κατά λειτουργίες και τομείς παραγωγής, καθώς και συντονισμένο πρόγραμμα μέτρων και έργων, κατά φάσεις και φορείς χρηματοδότησης, για την ανάπτυξη, ενίσχυση, αποκατάσταση και εν γένει διαχείριση των περιοχών αυτών. Επίσης υπάρχει περίπτωση παροχής οικονομικών κινήτρων σε επιχειρήσεις που εγκαθίστανται σε τέτοιες περιοχές.

Στο παρόν Σχέδιο Δράσης προτείνεται ο χαρακτηρισμός ως ΠΕΧΠ της ζώνης κατά μήκος του Ευρωπαϊκού Μονοπατιού Ε4 δεδομένου ότι αποτελεί περιοχή με μειονεκτικά χαρακτηριστικά, λόγω της δυσμενούς προσπελασιμότητας. Εντούτοις, συγκεντρώνει υψηλής αξίας στοιχεία φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος για το τουριστικό προϊόν της Κρήτης.

Τέλος, σημειώνεται ότι για τον καθορισμό μιας περιοχής ως ΠΕΧΠ απαιτείται η εκπόνηση ειδικής χωροταξικής μελέτης που καταρτίζεται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

- Θεσμοθέτηση περιοχών ως Πρότυπων Ορεινών Συμπλεγμάτων (ΠΟΣ)
Η εναλλακτική λύση για τη δυνατότητα πραγματοποίησης τουριστικών εγκαταστάσεων υψηλής ποιότητας και περιβαλλοντικής ευαισθησίας είναι η

δημιουργία και θεσμοθέτηση γενικών προδιαγραφών και προτύπων εγκαταστάσεων για τη δημιουργία στον ορεινό χώρο πρότυπων ορεινών συμπλεγμάτων αναψυχής και τουρισμού. Αυτά τα συμπλέγματα με ειδικά μέτρα που προσομοιάζουν με ρυθμίσεις όπως οι ΠΟΤΑ μπορούν να προσελκύσουν τουριστικές επιχειρήσεις που θα αναλάβουν την ανάπτυξη εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων στον ορεινό χώρο.

Αναλυτικότερα, τα Πρότυπα Ορεινά Συμπλέγματα καλούνται να πληρούν προϋποθέσεις που προσδιορίζουν οι περιβαλλοντικοί όροι αναφορικά με τις ορεινές περιοχές και τα όρια αντοχής των ζωνών που θα αναπτυχθούν.

Συγκεκριμένα προτείνεται η θέσπιση των εξής περιοχών ως ΠΟΣ:

1. Ανώπολη –Αράδαινα
2. Λάκκοι Ομαλού
3. Αμάρι
4. Ζαρός –Ρούβας
5. Αβδού –Οροπέδιο Λασιθίου
6. Ασκύφου
7. Μυλοπόταμος
8. Σύμη –Ομαλός Βιάννου
9. Σελάκανο
10. Ζήρος, Σίτανος, Καρύδι

- Θεσμοθέτηση ζωνών ως Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ)

Με τον Νόμο 2742/1999 «Χωροταξικός Σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη» και συγκεκριμένα το άρθρο 10 παρέχεται η δυνατότητα θεσμοθέτησης ζωνών ως περιοχές ΠΟΑΠΔ. Ως περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων χαρακτηρίζονται εκτάσεις που είναι πρόσφορες σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του χωροταξικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του πρωτογενούς, δευτερογενούς ή τριτογενούς τομέα, καθώς και δραστηριοτήτων ή επιχειρηματικών πρωτοβουλιών καινοτομικού ή συμβουλευτικού χαρακτήρα.

Έτσι σε ότι αφορά τον τομέα του τουρισμού στην Κρήτη, με τον θεσμό των ΠΟΑΠΔ είναι δυνατόν να ιδρυθούν σύνθετες τουριστικές δραστηριότητες υιοθετώντας τις επιταγές που επιβάλλει η βιώσιμη και αειφόρος ανάπτυξη.

Ο χαρακτηρισμός και η οριοθέτηση εκτάσεων ως ΠΟΑΠΔ, πραγματοποιείται μέσω του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

Συγκεκριμένα ως ΠΟΑΠΔ προτείνονται οι εξής περιοχές:

1. Αποκόρωνα
2. Μυλοπόταμος
3. Βώροι –Ζαρός - Γέργερη
4. Αβδού –Οροπέδιο Λασιθίου
5. Αρκαλοχώρι
6. Παλαίκαστρο –Ζάκρος –Σητεία
7. Έλος Χανίων
8. Ομαλός –Αλικάμπος Χανίων
9. Βιάννος –Άρβη-Κερατόκαμπος
10. Κριτσά –Καθαρο

▪ Αξιοποίηση του θεσμού των προγραμματικών συμβάσεων

Ο θεσμός των προγραμματικών συμβάσεων θεσμοθετήθηκε με το άρθρο 11 του Ν.1416/1984 και η εφαρμογή του θεωρείται ιδιαίτερως σημαντική καθώς συμβάλλει με εντυπωσιακά αποτελέσματα στην εκτέλεση πολλών έργων, στην υλοποίηση προγραμμάτων και στην παροχή υπηρεσιών που είναι αμφίβολο κατά πόσο θα μπορούσαν διαφορετικά να σχεδιαστούν, να προωθηθούν και να υλοποιηθούν. Τη δυνατότητα αυτή μπορούν να αξιοποιήσουν Τοπικές και Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις για την υλοποίηση των προγραμμάτων και σχεδίων τους.

▪ Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων

Η Κρήτη διαθέτει περιοχές υψηλής περιβαλλοντικής αξίας πολλές εκ των οποίων είναι ενταγμένες στο Δίκτυο «Φύση 2000». Προκειμένου οι εν λόγω περιοχές να προστατευθούν αποτελεσματικά από κάθε είδους καταστροφές κρίνεται αναγκαία η εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων μέσω των οποίων:

- ✓ τεκμηριώνεται η ιδιαίτερη φυσική αξία της κάθε περιοχής
- ✓ καταγράφεται η λειτουργικότητα των χρήσεων που ασκούνται εντός των συγκεκριμένων ζωνών καθώς και οι συνέπειες που επιφέρουν στο περιβάλλον

- ✓ προσδιορίζονται οι κατευθύνσεις και οι προτεραιότητες για την εφαρμογή έργων, δράσεων και μέτρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών
- ✓ καταρτίζεται πρόγραμμα δράσης μέσω του οποίου εξειδικεύονται τα μέτρα και οι δράσεις για την προστασία των περιοχών τόσο από φυσικές καταστροφές, όσο και από βλάβες που προκύπτουν από την άσκηση ανθρωπογενών δραστηριοτήτων
- ✓ καθορίζεται φορέας διαχείρισης

Ειδικότερα, διαχειριστικά σχέδια βάσει των προδιαγραφών του ΥΠΕΧΩΔΕ έχουν εκπονηθεί για τις περιοχές Γιούχτα και Λευκών Ορέων ενώ μέσω του προγράμματος LIFE για τις περιοχές Πρέβελι, Γεωργιούπολη, Ελαφονήσι, Λίμνη Κουρνά και Αγιά.

Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι τα διαχειριστικά σχέδια που εκπονήθηκαν μέσω του LIFE δεν είναι συμβατά με τις προδιαγραφές του ΥΠΕΧΩΔΕ και ως εκ τούτου δεν είναι αναγνωρίσιμα από κανένα φορέα, γεγονός που συνεπάγεται ότι για την υλοποίηση οποιασδήποτε δράσης στις εν λόγω περιοχές απαιτεί εξ αρχής την εκπόνηση διαχειριστικού σχεδίου το οποίο θα βασίζεται στις προδιαγραφές του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

Συνεπώς διαχειριστικά σχέδια προτείνονται για τις εξής περιοχές, ενταγμένες στο δίκτυο NATURA 2000 :

Νομός Χανίων

1. Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα – Τηγάι – Φαλάσαρνα – Ποντικονήσι
2. Χερσόνησος Ροδοπού – Παραλία Μάλεμε
3. Έλος – Τοπόλια – Σάσαλος - Αγ. Δίκαιος
4. Σούγια – Βαρδια φαράγγι Λισσού έως Άνυδρους
5. Φαράγγι Θερίσου
6. Βόρειο Ακρωτήριο: Αγία Τριάς – Μονή Τσαγκαρόλων – Γκουβερνέτου – Καθολικό
7. Φρε – Τζιτζιφέ – Νίππος
8. Γαβαλοχώρι
9. Ασφένδου – Καλλικράτης

Νομός Ρεθύμνου

1. Πετρέ Φαράγγι & Πετρέ έως παραλία Ζουρίδα, Όρος Κέδρος, Πρασσιανό Φαράγγι – Πατσός –Σφακορύακο – παραλία Ρεθύμνου και εκβολές Γεροποτάμου
2. Όρος Ίδη

Νομός Ηρακλείου

1. Δυτικά Αστερούσια
2. Κόφινας

Νομός Ηρακλείου -Λασιθίου

1. Δίκτη: Ομαλός Βιάννου, Δίκτη, Οροπέδιο Λασιθίου, Σελένα, Κράσι, Σελάκανο

Νομός Λασιθίου

1. Μίλατος
2. Όρος Θρυπτή και γύρω περιοχή
3. Μονή Καψά
4. Νοτιοανατολικό άκρο Κρήτης και Νησίδες Κάβαλοι
5. Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης: Διονυσάδες, Ελάσσα και Χερσ. Σίδερο

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 7: ΜΕΛΕΤΕΣ

Όπως τονίστηκε και σε προηγούμενα κεφάλαια, οι μελέτες συνιστούν κατεξοχήν τεχνικά – συμβουλευτικά εργαλεία προγραμματισμού που προβλέπουν ή επαληθεύουν μεθόδους, προσδιορίζουν κόστη και οφέλη και προτείνουν ρυθμίσεις, σχέδια, δράσεις και προγράμματα όχι μόνο για το εγγύς, αλλά και για το απώτερο μέλλον.

Έτσι, διαχειριστικά και πολεοδομικά σχέδια, μελέτες σκοπιμότητας, σχέδια προώθησης – προβολής, χωροταξικές μελέτες, σχέδια ολοκληρωμένης ανάπτυξης κ.α., αποτελούν μέσα στήριξης του ορθολογικού σχεδιασμού, εργαλεία υποστήριξης και επιστημονικής τεκμηρίωσης αποφάσεων και προσδιορισμού στρατηγικών επιλογών – λύσεων.

Στο παρόν πρόγραμμα δράσης προβλέπεται η εκπόνηση σειράς μελετών, οι οποίες μεταξύ άλλων αποσκοπούν:

- στη διαχείριση περιοχών υψηλής σημασίας

- στην πρόληψη και αποκατάσταση βλαβών σε διάφορους τομείς του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος
- στην ήπια αξιοποίηση ευαίσθητων περιοχών
- στον ορθολογικό σχεδιασμό της τοπικής και ειδικότερα της τουριστικής ανάπτυξης
- στη διερεύνηση δυνατοτήτων και μεθόδων διείσδυσης σε νέες αγορές – στόχους
- στην εξέταση των προϋποθέσεων ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού
- στη ρύθμιση χωροταξικών και πολεοδομικών ζητημάτων
- στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη ώριμων τουριστικά περιοχών και περιοχών που έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα τους

Ειδικότερα, οι κατηγορίες μελετών που προτείνονται είναι:

- Χωροταξικές – πολεοδομικές μελέτες
- Μελέτες ήπιας τουριστικής αξιοποίησης
- Μελέτες ανάπτυξης θεματικού τουρισμού
- Μελέτες αποτύπωσης στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς
- Μελέτες μέτρησης φέρουσας ικανότητας
- Μελέτες οργάνωσης υποδομών και διαχείρισης /διακίνησης επισκεπτών
- Διαχειριστικά σχέδια ευαίσθητων περιοχών
- Μελέτες επικοινωνιακής στρατηγικής
- Προγράμματα ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης μικροζωνών

Οι παραπάνω κατηγορίες δράσεων συσχετίζονται με τα μέτρα που αποσκοπούν στην εξυγίανση κορεσμένων περιοχών, στη θεσμοθέτηση μελέτης Φ.Ι.Τ.Α. και προδιαγραφών αγροτουριστικών καταλυμάτων καθώς και στη στήριξη του θεματικού τουρισμού και του τουρισμού στην ενδοχώρα του νησιού.

3.2 ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Οι προτεραιότητες που δίδονται και αφορούν τα αναγκαία έργα και δράσεις σχετίζονται με την σκοπιμότητα, την σπουδαιότητα, την εφικτότητα και τη δυνατότητα εξεύρεσης χρηματοδοτικών πόρων. Είναι δηλαδή μια πολυκριτηριακή μέθοδος ιεράρχησης των προτεραιοτήτων χωρίς να σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι υποβαθμίζεται η αναγκαιότητα υλοποίησής τους.

Πρωτίστως

- Ο τομέας των βασικών υποδομών αποτελεί έναν από τους κύριους παράγοντες – πυλώνες ανάπτυξης καθώς συνιστά προαπαιτούμενο για τη δημιουργία ενός δυναμικού παραγωγικού ιστού. Κατά συνέπεια η μεγαλύτερη ένταση / έμφαση θα πρέπει να δοθεί στις παρεμβάσεις ολοκλήρωσης και βελτίωσης βασικών υποδομών όπως : α) η βελτίωση του οδικού δικτύου, ώστε να μειωθούν οι χρονοαποστάσεις μεταξύ των σημείων εισόδου και των τελικών προορισμών, να αμβλυνθούν οι δυσκολίες εσωτερικής προσπελασιμότητας μεταξύ των οικισμών και να μεγιστοποιηθεί η αξιοποίηση των τουριστικών πόρων, β) οι παρεμβάσεις στις πύλες εισόδου (λιμάνια – αεροδρόμια) ώστε να αντιμετωπιστούν σημαντικά προβλήματα ελλείψεων, συμφόρησης, καθυστερήσεων και εν γένει ατελούς εξυπηρέτησης κατά τις περιόδους αιχμής : γ) τα έργα προστασίας του περιβάλλοντος και συγκεκριμένα ΧΥΤΑ και βιολογικοί καθαρισμοί λυμάτων, αφού υπάρχουν ακόμη πολλές περιοχές με μεγάλη συγκέντρωση τουριστών (π.χ. Γούβες, Παραλιακό μέτωπο Ρεθύμνου και Χανίων) που στερούνται αυτών των αναγκών υποδομών, δ) οι παρεμβάσεις αποκατάστασης και θεραπείας περιβαλλοντικών βλαβών όπως π.χ. η αποκατάσταση και ανάδειξη οικοτόπων θα συμβάλλει στη δημιουργία νέων πόλων έλξης επισκεπτών σε περιοχές με μοναδικό ενδιαφέρον.
- Οι τουριστικές υποδομές σχετίζονται άμεσα με σταδιακή απαξίωση του μοντέλου του μαζικού τουρισμού, γεγονός που επιβάλλει άμεσα τον εκσυγχρονισμό της της υφιστάμενης ανωδομή και κυρίως τη συμπλήρωση των ελλείψεων και τον εμπλουτισμό με σύγχρονες εγκαταστάσεις και δραστηριότητες. Βασικό στοιχείο ανταγωνιστικότητας στο πεδίο του τουρισμού είναι οι συνθήκες που επικρατούν στα τουριστικά καταλύματα και στις συναφείς υπηρεσίες. Οι παρεμβάσεις που αφορούν στον ποιοτικό

εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων ξενοδοχειακών μονάδων και στη δημιουργία νέων υψηλής ποιότητας αλλά και υποδομών που θα διαφοροποιούν και θα εμπλουτίσουν το τουριστικό προϊόν (Golfs, συνεδριακά κέντρα κ.λπ.) είναι σε πρώτη προτεραιότητα, καθώς η αναβάθμιση - ανασύνθεση του τουριστικού προϊόντος και κατ' επέκταση η αύξηση της ανταγωνιστικότητας, αποτελούν ζήτημα μείζονος σημασίας για την τουριστική ανάπτυξη της Κρήτης.

- Η διατήρηση και ανάδειξη του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος που αφορά την αξιοποίηση των πόρων ή / και την δημιουργία ειδικών υποδομών που ανταποκρίνονται στις νέες μορφές τουρισμού ανάγεται σε πρωταρχικής σημασίας θέμα και σχετίζεται με τις προσπάθειες επανασύνθεσης, εμπλουτισμού και διαφοροποίησης της τουριστικής προσφοράς. Οι παρεμβάσεις αυτές κρίνονται αναγκαίες κυρίως στις περιοχές που ενώ διαθέτουν όλες τις φυσικές δυνατότητες και τα πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού (ενδοχώρα, ορεινοί όγκοι και νότια παράλια), εντούτοις δεν μπορούν να αναπτυχθούν λόγω έλλειψης των αναγκαίων έργων και ενεργειών. Οι παρεμβάσεις αυτές αφορούν στην πλειοψηφία τους έργα ανάδειξης αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων αλλά και μνημείων της τοπικής ιστορίας και παράδοσης αλλά και έργα ανάδειξης και διατήρησης του σπουδαίου φυσικού περιβάλλοντος του νησιού.
- Οι ανθρώπινοι πόροι αποτελούν καθοριστικής σημασίας παράμετρο καθώς διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών και την εικόνα της Κρήτης ως τουριστικός προορισμός. Η εκπαίδευση και η επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού είναι επιβεβλημένη σε ευρεία κλίμακα. Η υλοποίηση προγραμμάτων ευαισθητοποίησης, πληροφόρησης και κατάρτισης στελεχών όλων των βαθμίδων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, αναμένεται να αναβαθμίσουν την ποιότητα του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου και κατ' επέκταση του τουριστικού προϊόντος. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί επίσης στην τεχνική στήριξη τουριστικών ΜΜΕ σε θέματα εκπαίδευσης για την ολοκληρωμένη αναβάθμιση των υπηρεσιών τους, υπό την προϋπόθεση ότι οι παραπάνω παρεμβάσεις θα θεραπεύσουν αδυναμίες και θα αναδείξουν την λανθάνουσα δυναμική.

Δευτερευόντως

- Η προβολή και επικοινωνία αποτελεί για το τουριστικό προϊόν της Κρήτης ιδιαίτερα σημαντική παράμετρο αφού εξασφαλίζει τη διείσδυση της προσφοράς στην τουριστική αγορά. Κατά συνέπεια απαιτούνται δράσεις και ενέργειες ικανές να προσελκύσουν επισκέπτες πείθοντας τους ότι η Κρήτη και οι προσφερόμενες υπηρεσίες, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της και η φυσιογνωμία της ανταποκρίνονται επακριβώς στις επιθυμίες τους και δικαίως την επιλέγουν για τις διακοπές τους.

Στην κατηγορία αυτή ανήκει η εκπόνηση Marketing Plan σε επίπεδο περιφέρειας, η δημιουργία χωρικού συστήματος προβολής ανά μικροζώνη – μικρο περιοχή καθώς και η υποδομή που αφορά πληροφόρηση και ενημέρωση επισκεπτών.

- Το θεσμικό πλαίσιο θα επαναπροσδιορισθεί και θα επιβάλλει κανόνες και μέτρα που σχετίζονται με κατά κανόνα με τη χωροταξική οργάνωση και λειτουργία της τουριστικής δραστηριότητας αλλά και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος στο νησί στοχεύοντας στον έλεγχο και την πρόληψη και καταστολή παραβατικών φαινομένων ή τάσεων αλλά και ανθρώπινης αμέλειας και παράληψης.
- Οι μελέτες αποσκοπούν στην έρευνα, προσδιορισμό και μέτρηση νέων δεδομένων στοιχείων και τάσεων που αφορούν ή επηρεάζουν το σύγχρονο τουριστικό περιβάλλον για το οποίο η Κρητική τουριστική αγορά θα πρέπει να προσαρμόζεται τάχιστα και να ανταποκρίνεται με επάρκεια στους νέους κανόνες που διέπουν την τεράστια πράγματι σε παγκόσμιο επίπεδο τουριστική βιομηχανία.

Σε αυτό το σημείο υπογραμμίζεται η σημασία και η αναγκαιότητα της συνέργιας και της αλληλοσυμπλήρωσης των κατηγοριών έργων. Σε καμία περίπτωση δεν θεωρείται δυνατή η επίτευξη του επιθυμητού αποτελέσματος χωρίς τη διασύνδεση των διαφορετικών μεταξύ τους έργων. Ειδικότερα σε συγκεκριμένες περιπτώσεις οι κατηγορίες έργων και ενεργειών έχουν μεταξύ τους έντονη συνέργια με συνέπεια το τελικό αποτέλεσμα να προκύπτει μόνο από συνδυασμό ή ταυτόχρονη (συνδυαστική) εφαρμογή / υλοποίησή τους π.χ. ένα έργο καθίσταται αναποτελεσματικό εάν δεν συνοδεύεται από το κατάλληλο νομοθετικό-

κανονιστικό πλαίσιο ένα μέτρο καθίσταται ανεφάρμοστο εάν δεν συνοδεύεται από τον σχετικό έλεγχο εφαρμογής του.

3.3 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Οι στρατηγικοί στόχοι που τέθηκαν για την προώθηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κρήτης υπογράμμισαν ως κυρίαρχα ζητούμενα την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος, την αναμόρφωση του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου, την ισόρροπη διάχυση της τουριστικής κίνησης στο χώρο και το χρόνο, τη διατήρηση των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων και τη μεγιστοποίηση της συμβολής του τουρισμού στην ανάπτυξη της Περιφερειακής οικονομίας.

Η υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης και συγκεκριμένα η ανάπτυξη των προτεινόμενων έργων και δράσεων αναμένεται να επιφέρει άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις σε πολλούς τομείς όπως στην τοπική οικονομία, στην απασχόληση, στους τομείς του τουρισμού, του πολιτισμού, του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Ειδικότερα:

1. Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία:

Η διάχυση της τουριστικής κίνησης προς την ενδοχώρα και τους ορεινούς όγκους της Περιφέρειας Κρήτης, μέσα από την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, αποσκοπεί στην αποκατάσταση της μέχρι σήμερα ανισοκατανομής όπου η τουριστική ανάπτυξη περιορίζεται στις παράκτιες ζώνες και τα μεγάλα αστικά κέντρα.

Τα έργα που προβλέπεται να υλοποιηθούν για τη στήριξη του ήπιου τουρισμού αναμένεται να συμβάλουν:

- ✓ Στη δημιουργία συμπληρωματικού εισοδήματος από έσοδα που θα προκύψουν από την ενασχόληση με τουριστικές δραστηριότητες (επενδύσεις σε νέες μορφές τουρισμού, ενοικίαση δωματίων, πώληση αγροτικών προϊόντων κ.α.)
- ✓ Στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης που θα προέλθουν από την ανάπτυξη των νέων επενδύσεων (καταλύματα, ειδικές τουριστικές υποδομές). Ειδικότερα, πολλές από τις νέες θέσεις εργασίας απευθύνονται σε άτομα νεαρής ηλικίας και γυναίκες (οδηγοί βουνού, ξενάγηση επισκεπτών), που αποτελούν και τις ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες που πλήττονται εντονότερα από το φαινόμενο της ανεργίας. Η γυναικεία απασχόληση

αναμένεται να αυξηθεί καθώς ένα μεγάλο μέρος των υπηρεσιών που ζητούνται γενικά στον τουρισμό είναι παραδοσιακά συνδεδεμένες με τις γυναίκες.

- ✓ Στη διασύνδεση των παραγωγικών τομέων της τοπικής οικονομίας δημιουργώντας εκατέρωθεν προστιθέμενη αξία. Είναι δεδομένο ότι ο τουρισμός της Κρήτης δεν μπορεί και δεν πρέπει να λειτουργήσει ανεξάρτητα από τους άλλους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Ο πρωτογενής τομέας, η μεταποίηση, το εμπόριο, οι υπηρεσίες και οι μεταφορές είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με τον τουρισμό (π.χ. προσφορά αγροτικών προϊόντων σε ταβέρνες και ξενοδοχειακές μονάδες, πώληση προϊόντων χειροτεχνίας σε καταστήματα ειδών λαϊκής τέχνης κ.α.).
- ✓ Στην αύξηση της πολυαπασχόλησης κυρίως σε αγροτικές περιοχές, όπου το μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων αλλά και η φύση των αγροτικών εργασιών εξασφαλίζουν και ενίοτε επιβάλλουν χρόνο για την ενασχόληση με άλλες οικονομικές δραστηριότητες όπως του τουρισμού.
- ✓ Στην αύξηση της ζήτησης των τοπικών προϊόντων που κατά συνέπεια θα οδηγήσει στην τόνωση της απασχόλησης της πρωτογενούς παραγωγής και κατ' επέκταση του τοπικού εισοδήματος.
- ✓ Στην αναβίωση παραδοσιακών τεχνών και επαγγελμάτων με την προϋπόθεση ότι θα ενταχθούν στο τουριστικό προϊόν μέσα από την προώθηση θεματικών μορφών τουρισμού.
- ✓ Στην προσέλκυση μακροπρόθεσμα νέων επενδύσεων ως αποτέλεσμα της τουριστικής ανάπτυξης και της προοπτικής που δημιουργείται.

2. Επιπτώσεις στην κοινωνική ζωή:

Η ανάπτυξη του τουρισμού σε μια περιοχή συνεπάγεται μια σειρά αλληλεπιδράσεων στον κοινωνικό της ιστό. Το μέγεθος και το είδος των επιπτώσεων συναρτάται άμεσα με το μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης που υιοθετείται και συνεπώς το προφίλ του τουρίστα καθώς επίσης με το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων, το βαθμό δεκτικότητας ξένων προτύπων αλλά και τη δυνατότητα διατήρησης της παράδοσης.

Δεδομένου ότι α) το μοντέλο που προτείνεται για την Περιφέρεια Κρήτης είναι αυτό της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης το οποίο θα βασίζεται σε ολοκληρωμένο σχεδιασμό και β) η τοπική κοινωνία διαθέτει τις κατάλληλες αντιστάσεις (οι οποίες θα πρέπει να ενισχυθούν), οι επιπτώσεις του τουρισμού σε κοινωνικό επίπεδο προβλέπεται να είναι θετικές και εστιάζονται:

- ✓ Στη βελτίωση του επιπέδου ζωής των κατοίκων αφενός μέσα από την ανάπτυξη/ αναβάθμιση βασικών υποδομών και υπηρεσιών αποδέκτες των οποίων δε θα είναι μόνο οι επισκέπτες αλλά και οι μόνιμοι κάτοικοι και αφετέρου, από την ενίσχυση του τοπικού εισοδήματος.
- ✓ Στην τόνωση της τοπικής ζωής κυρίως περιοχών που μέχρι σήμερα βρίσκονταν σε φθίνουσα αναπτυξιακή πορεία με έντονα τα σημάδια της ερήμωσης. Η ανάπτυξη του τουρισμού σε τέτοιες περιοχές συνεπάγεται την προσέλκυση επενδύσεων και ανθρώπινου κεφαλαίου με αποτέλεσμα την αναβίωσή τους.
- ✓ Η τουριστική ανάπτυξη όπως προαναφέρθηκε δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και ενισχύει το οικογενειακό εισόδημα, στοιχεία που αποτελούν ελκυστικά κίνητρα συγκράτησης του πληθυσμού και ειδικότερα των νέων, που επιθυμούν να εργαστούν σε τομείς διαφορετικούς από εκείνον του πρωτογενή τομέα. Συμπεραίνεται κατά συνέπεια ότι ο τουρισμός και ειδικότερα ο ήπιος αποτελεί σε πολλές περιπτώσεις το μέσο για την οικονομική ανάπτυξη φθινουσών περιοχών (ορεινές δυσπρόσιτες περιοχές, ενδοχώρα με σημάδια εγκατάλειψης) και την αποφυγή φαινομένων ερήμωσης της υπαίθρου.
- ✓ Η υλοποίηση δράσεων όπως προγράμματα κατάρτισης και ενέργειες ενημέρωσης -ευαισθητοποίησης του τοπικού πληθυσμού αναμένεται να αναβαθμίσουν το ανθρώπινο κεφάλαιο, να ενδυναμώσουν τις αντοχές του και να συμβάλουν ενεργά στην διαφύλαξη πανάκριβων αξιών όπως η φύση και ο τοπικός πολιτισμός.
- ✓ Στη διατήρηση της τοπικής ταυτότητας σε περιοχές της ενδοχώρας και των ορεινών όγκων όπου οι κάτοικοι συνήθως έχουν ισχυρές αντιστάσεις και είναι λιγότερο δεκτικοί σε νέα πρότυπα με συνέπεια οι αλληλοεπιδράσεις να είναι ιδιαίτερα περιορισμένες.

3. Επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον:

Η περιβαλλοντική διάσταση είναι καθοριστικός παράγοντας καθώς υπάρχει ευθεία συσχέτιση του τύπου του τουρισμού και των επιπτώσεων που αυτός δημιουργεί.

Η απρογραμμάτιστη ανάπτυξη του τουρισμού συνεπάγεται πλήθος δυσμενών επιπτώσεων για το φυσικό περιβάλλον που πολλές φορές μπορεί να είναι μη αναστρέψιμες. Τέτοια προβλήματα εντοπίζονται σε τουριστικές περιοχές της Κρήτης όπου η τουριστική ανάπτυξη ήταν ραγδαία και ανεξέλεγκτη και το τουριστικό μοντέλο που επικράτησε ήταν αυτό του μαζικού τουρισμού.

Ωστόσο, η τουριστική ανάπτυξη μπορεί να συμβάλλει θετικά στο φυσικό περιβάλλον υπό την προϋπόθεση ότι θα βασίζεται σε στοιχεία ηπιότητας, αειφορίας και θα λαμβάνει υπόψη τη φέρουσα ικανότητα της εκάστοτε περιοχής. Οι συνέπειες στον τομέα του φυσικού περιβάλλοντος που προκύπτουν από το συγκεκριμένο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης αφορούν:

- ✓ Στην διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων και ειδικότερα την προστασία ευαίσθητων περιβαλλοντικά περιοχών δεδομένου ότι η υψηλή ποιότητα του περιβάλλοντος αποτελεί βασικό κριτήριο προσέλκυσης και προώθησης θεματικού τουρισμού (π.χ. οικολογικός τουρισμός). Με τον τρόπο αυτό προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον μέσω της προώθησης διαχειριστικών σχεδίων σε ευαίσθητες περιοχές, της εκπόνησης περιβαλλοντικών μελετών όπου απαιτείται, της ευαισθητοποίησης του τοπικού πληθυσμού και των επισκεπτών σε θέματα περιβάλλοντος, της μέτρησης της φέρουσας ικανότητας κ.λπ.
- ✓ Η ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού προϋποθέτει την ένταξη του φυσικού περιβάλλοντος στην παραγωγική διαδικασία γεγονός που συνεπάγεται την ανάδειξη στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος (φαράγγια, σπήλαια, διαδρομές, τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους κ.α.) και την ήπια αξιοποίησή τους. Από τα προηγούμενα γίνεται αντιληπτό ότι φυσικοί πόροι υψηλής οικολογικής αξίας αν δεν ενταχθούν στο τουριστικό προϊόν, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων υποβαθμίζονται καθώς τυγχάνουν εγκατάλειψης, δεδομένου ότι δεν αποφέρουν άμεσα έσοδα και ως εκ τούτου δεν προκαλούν το ενδιαφέρον και την προσοχή κανενός.

4. Επιπτώσεις στο ανθρωπογενές –πολιτιστικό περιβάλλον:

Η ορθολογική και με προγραμματισμό ανάπτυξη του τουριστικού τομέα κρίνεται αναγκαία προκειμένου να αποφευχθούν αρνητικά φαινόμενα του παρελθόντος όπως αλλοίωση του οικιστικού περιβάλλοντος κυρίως λόγω της εκτεταμένης και αυθαίρετης δόμησης.

Οι πολιτιστικοί πόροι αποτελούν πλέον παράμετρο άμεσα συνυφασμένη με τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος. Οι τάσεις στην τουριστική αγορά καταγράφουν το ενδιαφέρον των επισκεπτών όχι μόνο για τον ήλιο και τη θάλασσα αλλά και για τη γνωριμία του τόπου προορισμού (έθιμα, πολιτιστικοί πόροι) γεγονός που συνεπάγεται την ενεργοποίηση των αρμόδιων φορέων για την προστασία των πολιτιστικών πόρων.

Συγκεκριμένα οι επιπτώσεις της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης στο ανθρωπογενές και πολιτιστικό περιβάλλον αφορούν:

- ✓ στην αισθητική αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος και τη διαφύλαξη της τοπικής αρχιτεκτονικής μέσα από παρεμβάσεις αναπλάσεων πλατειών, οικισμών κ.α.
- ✓ στην διαφύλαξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από την ανάδειξη ανθρωπογενών στοιχείων (μιτάτα, κρήνες), την διατήρηση και ανάδειξη τοπικών πολιτιστικών εκδηλώσεων (αγροτικά πανηγύρια όπως π.χ. καζανέματα, κουρές κ.α). την αναβίωση παραδοσιακών τεχνών κ.λπ.
- ✓ το ενδιαφέρον των επισκεπτών για τον πολιτισμό διάφορων περιοχών οδηγεί στο να επανεκτιμήσουν οι κάτοικοι την τοπική τους ταυτότητα και να συμβάλουν στην ανάδειξη και ενδυνάμωσή της.
- ✓ στην ανάδειξη και ήπια αξιοποίηση του πολιτιστικού πλούτου μέσω της ένταξής του στο τουριστικό προϊόν.
- ✓ στην ενίσχυση της πολιτιστικής ζωής στο πλαίσιο της ανάπτυξης πολιτιστικών δρώμενων για την προσέλκυση επισκεπτών.

5. Επιπτώσεις στον τομέα του τουρισμού:

Η υλοποίηση των προτεινόμενων έργων και ενεργειών του Σχεδίου Δράσης για την Τουριστική Ανάπτυξη της Περιφέρειας Κρήτης αναμένεται να επιφέρει σοβαρές αλλαγές και θετικές επιπτώσεις στον τουριστικό τομέα. Συγκεκριμένα:

- ✓ Αναβάθμιση του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος και ειδικότερα των υποδομών διαμονής μέσω του εκσυγχρονισμού των υφιστάμενων καταλυμάτων και της δημιουργίας, όπου υπάρχει χωρική αντοχή, νέων σύγχρονων και υψηλών προδιαγραφών ξενοδοχειακών μονάδων.
- ✓ Εμπλουτισμό και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της Περιφέρειας Κρήτης μέσω της προώθησης του θεματικού τουρισμού.
- ✓ Αύξηση της ανταγωνιστικότητας του κρητικού τουριστικού προϊόντος αφενός μέσα από την ποιοτική του αναβάθμιση και αφετέρου, μέσα από την διαφοροποίηση και τον εμπλουτισμό του.
- ✓ Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου με την προϋπόθεση της διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος (χειμερινός τουρισμός, ορεινός τουρισμός).
- ✓ Διάχυση της τουριστικής ανάπτυξης δεδομένου ότι προωθείται η ανάπτυξη προς τους ορεινούς όγκους και την ενδοχώρα.
- ✓ Ανάσχεση της τουριστικής μεγέθυνσης σε κορεσμένες περιοχές μέσα από την θέσπιση συγκεκριμένων μέτρων πολιτικής.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ

ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ
1. Δημιουργία συμπληρωματικού εισοδήματος 2. Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας 3. Αύξηση γυναικείας απασχόλησης 4. Αύξηση της πολυαπασχόλησης 5. Ενίσχυση βαθμού διασύνδεσης παραγωγικών τομέων 6. Αναβίωση παραδοσιακών τεχνών και επαγγελμάτων	1. Βελτίωση του επιπέδου ζωής 2. Τόνωση της τοπικής ζωής 3. Συγκράτηση του πληθυσμού 4. Αναβάθμιση ανθρώπινου κεφαλαίου 5. Διατήρηση τοπικής ταυτότητας
ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
1. Αισθητική αναβάθμιση δομημένου περιβάλλοντος	1. Ποιοτική αναβάθμιση τουριστικού προϊόντος
2. Διατήρηση της τοπικής αρχιτεκτονικής	2. Εμπλουτισμός / διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος
3. Διαφύλαξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς	3. Αύξηση ανταγωνιστικότητας τουριστικού προϊόντος
4. Επανεκτίμηση της τοπικής ταυτότητας	4. Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου
5. Ανάδειξη και ήπια αξιοποίηση πολιτιστικών πόρων	5. Διάχυση τουριστικής ανάπτυξης
6. Ενίσχυση της πολιτιστικής ζωής	6. Ανάσχεση τουριστικής μεγέθυνσης κορεσμένων περιοχών

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
1. Προστασία φυσικού περιβάλλοντος 2. Ανάδειξη και ήπια αξιοποίηση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αποστολόπουλος Ε., Βαλυράκης Δ., Βρανόπουλος Επ., Γαντζίας Κ., Γκιζιάκης Κ., Γκιόλμαν Μ., Δεσύπρη Αλ., Δρακόπουλος Γ., Δροσοπούλου Σ., Κανελλόπουλος Γ., Καραθάνος Γ., Κουμέλης Θ., Κραβαρίτης Κ., Λαίνος Ι., Λαλούμης Δ., Παρδάλη – Λαίνου Αγ., Σίμος Ι., Σφήκας Γ. "Ελληνικός Τουρισμός", Αθήνα, 1996.
- Αυγερινού Κολώνια Σοφία, Γεράσιμος Ζαχαράτος, Όλγα Ιακωβίδου, Χάρης Κοκκώσης, Μαρία Κούση, Ελένη Μπριασούλη, Γιάννης Σπιλάνης, Πάρις Τσάρτας, «Τουριστική Ανάπτυξη - Πολυεπιστημονικές Προσεγγίσεις», Εξάντας, Αθήνα, 2000.
- Βαρβαρέσος Σ. "Τουρισμός -Οικονομικές προσεγγίσεις", Εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα 1997.
- Βαρβαρέσος Σ.«Τουριστική Ανάπτυξη & Διοικητική Αποκέντρωση, Προπομπός, Αθήνα, 1999.
- Βελισσαρίου Ε., «Μάνατζμεντ ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού», ΕΑΠ, Πάτρα, 2000.
- Δαμιανός Δ., Ε. Δημαρά & Δ. Σκούρας, Εναλλακτικές δραστηριότητες παραγωγής στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της υπαίθρου», Επιθεώρηση κοινωνικών Ερευνών, ΕΚΚΕ 92-93, Α', Β' 1997.
- Ζαχαράτος Γ. – Τσάρτας Π., «Πολιτική και Κοινωνιολογία της Τουριστικής Ανάπτυξης», ΕΑΠ 1999.
- Ηγουμενάκης Ν. «Τουριστικό Μάρκετινγκ», Interbooks, Αθήνα 1996.
- ΙΤΕΠ «Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 2004 και οι επιπτώσεις τους στον Ελληνικό Τουρισμό» 1999
- Κοκκώσης Χ.– Μέξα Α.: «Τουρισμός και Περιβάλλον: Η αναζήτηση ισορροπίας» Ν.Α. Αιτωλοακαρνανίας, Βιώσιμη Ανάπτυξη με την Περιβαλλοντική Αγωγή, Μεσολόγγι, 1997.
- Κοκκώσης Χ. – Τσάρτας Π., «Βιώσιμη ανάπτυξη και περιβάλλον», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2001.
- Κοκκώσης Χ. – Τσάρτας Π., «Ανάπτυξη και περιβάλλον στον τουρισμό», ΕΑΠ, Πάτρα, 1999.
- Κομίλης Π., Βαγιονής Ν., «Τουριστικός Σχεδιασμός, μέθοδοι και πρακτικές αξιολόγησης», Εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα, 1999.
- Λύτρας Π., «Τουριστική ανάπτυξη, Θεωρία και πράξη», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1983.
- Μπριασούλη Ελ., «Σχεδιασμός τουριστικής ανάπτυξης : χαρακτηριστικές προσεγγίσεις», Εξάντας, 2000.

- Παπαδάκη- Τζεδάκη, Σ., «Ενδογενής Τουριστική Ανάπτυξη: Διαρθρωμένη ή Αποδιαρθρωμένη Τοπική Ανάπτυξη» Αθήνα, Παπαζήση, 1999.
- Γ. Παπανίκος, «Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 και οι επιπτώσεις στον ελληνικό τουρισμό», ΙΤΕΠ, Αθήνα, 1999.
- Π. Παυλόπουλος, «Θέματα Οικονομικής και Τουριστικής Πολιτικής», ΙΤΕΠ, Αθήνα, 2001.
- Περιφέρεια Κρήτης, Γενικός Γραμματέας: «Περίγραμμα Περιφερειακής Τουριστικής Πολιτικής για την Κρήτη», Ηράκλειο, 1995.
- ΣΕΤΕ «Ελληνικός Τουρισμός 2010 : Στρατηγική και Στόχοι» 2002.
- Σιδέρη Ε. «Εκσυγχρονισμός και Ανάπτυξη», Αργίνιο, 1997.
- Τουριστική ανάπτυξη: περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1993.
- Τσάρτας Π., «Οι κοινωνικές επιπτώσεις του τουρισμού στους Νομούς Κερκύρας και Λασιθίου», ΕΚΚΕ – ΕΟΤ, 1995.
- Τσάρτας Π. «Αειφορική ανάπτυξη και τουρισμός: προβληματισμοί και προτάσεις για ένα διαφορετικό τύπο τουριστικής ανάπτυξης. Sustainable development θεωρητικές προσεγγίσεις μιας κρίσιμης έννοιας, Παπασωτηρίου, Αθήνα, 1996.

ΕΘΝΙΚΟΣ – ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

- Περιφέρεια Κρήτης, «Κρήτη – Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού», Γραφείο Τουρισμού Περιφέρειας Κρήτης, 1998
- Περιφέρεια Κρήτης, «Μελέτη σχεδιασμού ανάπτυξης αγροτουριστικών δραστηριοτήτων", Ηράκλειο 2000.
- Περιφέρεια Κρήτης, «Περιφερειακή Στρατηγική 2000-2006», 1998.
- Περιφέρεια Κρήτης, «Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην Κρήτη», Οδηγός για τους επενδυτές στην Τοπική και Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, Πρόγραμμα ALTENER II, 1999.
- Σχέδιο Ανάπτυξης 2000-2006 – Περιφερειακό Σκέλος
- Υπουργείο Ανάπτυξης - ΕΟΤ, «Πρόταση Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000-2006. Τομέας Τουρισμού», 1999.
- Υπουργείο Ανάπτυξης, «Συμπλήρωμα Προγραμματισμού Επ. Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα».

ΜΕΛΕΤΕΣ

- Ένωση Ξενοδόχων Ηρακλείου, «Στρατηγική ανάλυση προοπτικών τουρισμού Κρήτης», Ηράκλειο, 2001.
- ΕΟΤ, «Μελέτη Μάρκετινγκ για τον Ελληνικό Τουρισμό», Αθήνα, 1999.

- Εταιρεία Τουρισμού Κρήτης, «Μελέτη τουριστικής και οικολογικής αξιοποίησης των ορεινών όγκων της Κρήτης», Ηράκλειο 1999.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «The green enterprises: Σχεδιασμός και στρατηγική ανάπτυξης ήπιων μορφών τουρισμού», 1998.
- ΚΕΠΕ, «Μελέτη τουριστικής ανάπτυξης Νομού Εύβοιας», Αθήνα, 1998.
- ΟΑΝΑΚ, «Μελέτη Επιμήκυνσης τουριστικής περιόδου στην Κρήτη», Ηράκλειο, 1994.
- ΟΑΣ, «Μελέτη Ανάπτυξης οικολογικού τουρισμού στην ορεινή Σητεία», Ηράκλειο, 2001.
- ΟΑΣ, «Μελέτη Σκοπιμότητας ανάπτυξης Αγροτουρισμού και εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην επαρχία Σητείας», Σητεία, 1995.
- ΣΕΤΕ, «Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού, απασχόληση στον τουρισμό και στην τουριστική εκπαίδευση», 1996.
- ΤΕΔΚ Κεφαλονιάς-Ιθάκης, «Αειφόρος τουρισμός και αειφόρος ανάπτυξη στη Μεσόγειο», πρακτικά 2^{ου} διεθνούς συνεδρίου, Αργοστόλι, 1999.
- ΤΕΕ Αν. - Δ. Κρήτης. Κύπρου, Δωδεκανήσου, Κέρκυρας, "Τουρισμός και Περιβάλλον στις νησιώτικες περιοχές", Πρακτικά συνεδρίου, Ηράκλειο, 1995.
- Υπουργείο Ανάπτυξης, «Ποιοτικό Προϊόν Κρήτης, Πρωτογενής τομέας, Μεταποίηση, Τουριστικές επιχειρήσεις», Αθήνα, 1996.
- ΥΠΕΧΩΔΕ, Διεύθυνση Χωροταξίας, «Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Κρήτης», Αθήνα, 1998.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Claverdon, R., (1979), The Economic and Social Impact of International Tourism in Developing Countries, Special Report No. 6, Economist Intelligence Unit, London
- European Commission, "Towards Quality Rural Tourism, Integrated Quality Management in Coastal, Urban and Rural Destinations", Brussels, 1999.
- Edwards JA, Coccossis H, «Sustainable Tourism? European Experiences», Cab International, Wallingford UK 1996.
- Nunez, Th. A., Tourism, Tradition and Acculturation: Weekendismo in a Mexican Village, Ethnology, 2 (3), 1963.
- Page, S., "Urban Tourism", Routledge, London, 1995.
- Pearce D. "Tourist Development", Longman, London, 1981.
- Priestley G.K. – Edwards J.A. – Coccossis H: « Sustainable Tourism? European Experience», Cab International, Wallingford, UK, 1996.
- Thanopoulou, M., Tsartas, P. "Tourism and Environment in Greece: What Sociology?" Paper presented in the XIIth World Congress of Sociology, Madrid-Spain, 1990.

ΞΕΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

- **WTO, "Tourism Vision 2020", Spain, 2000.**

ΑΞΟΝΑΣ 1 : ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΝΟΜΟΣ	ΑΞΟΝΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ ΣΕ €	ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑ ΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣ ΗΣ
1η: Περιοχή Κισσάμου	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Λιμάνι Κισσάμου -επιβατικός σταθμός	Νομαρχία Χανίων	500.000	2008	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Κατασκευή σταθμού βιολογικού καθαρισμού Κισσάμου	Δήμος Κισσάμου	4.500.000	2006	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Κατασκευή σταθμού βιολογικού καθαρισμού Κολυμπαρίου	Δήμος Κολυμπαρίου	4.500.000	2006	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ
2η : Νοτιοδυτική περιοχή Νομού Χανίων	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Αποπεράτωση τουριστικού λιμένα Παλαιόχωρας	Νομαρχία Χανίων	400.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Ολοκλήρωση οδικού δικτύου Ταυρωνίτη -Παλαιόχωρα	Περιφέρεια	8.800.000	2006	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Ανάδειξη και προστασία κεδρόδασους στο Ελαφονήσι	Διεύθυνση Δασών Περιφέρειας	45.000	2004	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Κατασκευή σταθμού βιολογικού καθαρισμού Παλαιόχωρας -Κουντούρας	Δήμος Πελεκάνου	3.000.000	2007	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
3η : Περιοχή βορείων Παραλίων Ν. Χανίων	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Βελτιώσεις λιμένα Σούδας	Νομαρχία Χανίων	800000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Βελτίωση σύνδεσης οδού Σούδας - Αεροδρόμιο Χανίων	Περιφέρεια	8.000.000	2006	Π..Δ.Ε.
4η: Περιοχή Λευκών Ορέων	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Βελτίωση οδικού τμήματος διασύνδεσης Χανιά - Σούγια	Περιφέρεια	6.000.000	2006	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Ολοκλήρωση οδικού δικτύου Αλικιανός -Φουρνές -Λάκκοι - Ομαλός	Περιφέρεια	3.500.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
5η: Περιοχή Αποκόρωνα	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Αποκατάσταση οικοτόπων και προστασία πανίδας λίμνης Κουρνά	Διεύθυνση Δασών Περιφέρειας	1.000.000	2006	ΕΠΠΕΡ
	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Κατασκευή σταθμού βιολογικού καθαρισμού περιοχής Γεωργιούπολης	Δήμος Γεωργιούπολης	3.000.000	2007	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ
6η: Περιοχή Σφακίων Γαύδου	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Βελτίωση οδού Ασκήφου -Ταύρης	Δήμος Σφακίων	300.000	2005	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Ολοκλήρωση οδικού δικτύου Βρύσες -Χώρα Σφακίων	Περιφέρεια	4.500.000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
8η: Περιοχή Βορειοανατολικού Ρεθύμνου	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Βασικές Υποδομές	Ολοκλήρωση έργων λιμένα Ρεθύμνου	Νομαρχία Ρεθύμνου	800.000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Βασικές Υποδομές	Κόμβος Ατσιπόπουλου και είσοδος Ρεθύμνου	Περιφέρεια	1.500.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Βασικές Υποδομές	Ολοκλήρωση οδικού δικτύου Ρέθυμνο -Σπήλι -Αγ. Γαλήνη	Περιφέρεια	3.000.000	2007	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Βασικές Υποδομές	Κατασκευή σταθμού βιολογικού καθαρισμού βόρειων παραλίων Ρεθύμνου	Δήμος Ρεθύμνου	3.000.000	2008	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Βασικές Υποδομές	Σήμανση οδικού δικτύου Ν. Ρεθύμνου	Περιφέρεια	250.000	2008	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
9η: Περιοχή Αμαρίου	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Βασικές Υποδομές	Ολοκλήρωση μαρίνας Αγ. Γαλήνης	Νομαρχία Ρεθύμνου	450.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
10η: Περιοχή Μυλοποτάμου	ΡΕΘΥΜΝΟΥ / ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Αποπεράτωση σύνδεσης οδικού δικτύου Ανωγείων -Νίδας - Βοριζίων	Δήμος Ανωγείων	1.500.000	2008	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

11η: Περιοχή Μεσσαράς	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Βελτίωση κάθετου άξονα Ηράκλειο -Αγ. Δέκα	Περιφέρεια	35.000.000	2007	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	ΧΥΤΑ Αγίας Βαρβάρας	Περιφέρεια	10.000.000	2007	ΕΠΠΕΡ
12η: Περιοχή Βορειοδυτικών παραλίων Ηρακλείου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Εγκατάσταση υποδοχής μικρών σκαφών στο Λιμένα Ηρακλείου	ΟΛΗ ΑΕ	350.000	2005	ΙΔΙΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Ολοκλήρωση υποδομών αερολιμένα Ηρακλείου	Περιφέρεια	2.000.000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ / Ε.Π. ΥΠ. ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Κατασκευή κόμβου επί του ΒΟΑΚ στο τμήμα Αγίας Πελαγίας	Περιφέρεια	600.000	2008	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
13η: Περιαστική ζώνη Ηρακλείου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Βελτίωση οδού Κρουσώνας - Βρωμονερό - Λιβάδα - Ζώμινθος	Δήμος Κρουσώνας - Ανωγείων	500.000	2006	ΕΠ.Α.Α.Υ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Δημιουργία πολυχώρου μηχανοκίνητου αθλητισμού στη Σκαφιδάρá	Ιδιώτες	150.000	2007	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
15η: Περιοχή Χερσονήσου- Μαλίων	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Κατασκευή κόμβου επί του ΒΟΑΚ στο τμήμα Καρτερού	Περιφέρεια	600.000	2007	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
16η: Περιοχή Οροπεδίου Λασιθίου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ / ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Βελτίωση βατότητας οδικού δικτύου Χερσονήσου - Οροπεδίου Λασιθίου	Περιφέρεια	6000000	2006	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
17η: Περιοχή Μεραμβέλλου	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Σταθμός υποδοχής επιβατών λιμένα Αγ. Νικολάου	Νομαρχία Λασιθίου	500.000	2005	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Ολοκλήρωση οδού Αγ. Νικολάου -Ελούντας	Δήμος Αγ. Νικολάου	3.000.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	ΒΟΑΚ τμήμα Αγ. Νικόλαος - Καλό Χωριό	Περιφέρεια	1.500.000	2008	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Βελτίωση οδού Νεάπολης -Οροπέδιο Λασιθίου	Περιφέρεια	6.000.000	2005	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
18η: Περιοχή Βιάννου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Ολοκλήρωση οδικού δικτύου Ηράκλειο- Βιάννος	Περιφέρεια	35.000.000	2007	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Βελτίωση οδού Αμिरά -Ομαλός Βιάννου	Δήμος Βιάννου	600.000	2004	ΕΠ.Α.Α.Υ
19η: Περιοχή Ιεράπετρας	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	ΝΟΑΚ τμήμα Κουτσουρά -Μακρύ Γιαλού -Ανάληψης	Περιφέρεια	5.000.000	2008	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
20η: Περιοχή Σητείας	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Ολοκλήρωση υποδομών αεροδρομίου Σητείας	Δήμος Σητείας	1.500.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Κατασκευή σταθμού βιολογικού καθαρισμού Παλαικάστρου	Δήμος Ιτάνου	3.000.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Οδικό δίκτυο Σητεία- Παλαικάστρο -Βάϊ	Περιφέρεια	8.000.000	2007	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ / ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ / ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	ΝΟΑΚ: Βελτίωση οδικού δικτύου Ρέθυμνο - Μοίρες -Άνω Βιάννος - Ιεράπετρα	Περιφέρεια	30.000.000	2008	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

**ΔΡΑΣΕΙΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ**

ΧΑΝΙΩΝ / ΡΕΘΥΜΝΟΥ/ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	ΝΟΑΚ: Βελτίωση οδικού δικτύου Σφακιά -Ροδάκινο - Ακούμια-Κόκκινος Πύργος -Τυμπάκι	Περιφέρεια	12.000.000	2008	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ //ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Βασικές Υποδομές	Επέκταση του ΝΟΑΚ από Καστελιανά -Τσούτσουρα - Κερατόκαμπο έως Ιεράπετρα	Περιφέρεια	4.500.000	2008	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
ΚΡΗΤΗ	Βασικές Υποδομές	Έργα ανάπλασης παραλιών Αμμουδάρας, Κοκκίни Χάνι, Αγίας Πελαγίας, Χερσονήσου, Μαλίων, Ματάλων, Πλατανιά Ρεθύμνου, Σκαλέτας-Σταυρωμένου, Αγίας Γαλήνης, Πλατανιά Χανίων, Χώρας Σφακίων, Κολυμπαρίου-Μάλεμε, Μπαλίου, Κόκκινου Πύργου, Αρβης, Τρυπητής, Λέντα, Μαραθίου, Ελαφονησίου, Παχιάς Άμμου	Δήμοι	6.000.000	2006	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
ΧΑΝΙΩΝ	Βασικές Υποδομές	Βελτίωση οδικού δικτύου Καστέλι Κισσάμου - Πλάτανος - Στόμιο- Παλαιόχωρα -Σούγια	Περιφέρεια	6.000.000	2006	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ				237.145.000		

ΑΞΟΝΑΣ 2 : ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΝΟΜΟΣ	ΑΞΟΝΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ ΣΕ €	ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
3η : Περιοχή βορείων Παραλίων Ν. Χανίων	ΧΑΝΙΩΝ	Τουριστικές Υποδομές	Συνεδριακό κέντρο στα βόρεια παράλια Ν. Χανίων	Ιδιώτης	5.000.000	2007	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	ΧΑΝΙΩΝ	Τουριστικές Υποδομές	Γήπεδο γκόλφ Αγ. Τριάδος	Ιδιώτες	12.000.000	2008	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	ΧΑΝΙΩΝ	Τουριστικές Υποδομές	Κέντρο Αθλητικού -Προπονητικού Τουρισμού Σούδας	Δήμος Σούδας	3.000.000	2005	ΙΔΙΟΙ ΠΟΡΟΙ
4η: Περιοχή Λευκών Ορέων	ΧΑΝΙΩΝ	Τουριστικές Υποδομές	Ορειβατικό καταφύγιο -αναρριχητική πιστα Ζούρβα	Δήμος Μουσούρων	150.000	2005	ΕΠ.Α.Α.Υ
	ΧΑΝΙΩΝ	Τουριστικές Υποδομές	Ορειβατικό καταφύγιο Καλλέργη	Δήμος Μουσούρων	150.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Τουριστικές Υποδομές	Ορειβατικό καταφύγιο Κασιβέλη -Βόλικά	Δήμος Κεραμίων	150.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Τουριστικές Υποδομές	Κατασκηνωτικό Κέντρο Ομαλού	Δήμος Μουσούρων	150.000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Τουριστικές Υποδομές	Πίστα αναρρίχησης Γκίγκιλου	Δήμος Μουσούρων	30.000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Τουριστικές Υποδομές	Παρατηρητήριο περιοχής Ζούρβα -Μεσκλών	Δήμος Μουσούρων	30.000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Τουριστικές Υποδομές	Παρατηρητήριο πουλιών Αγιάς	Δήμος Θερύσου	30.000	2004	ΕΠΠΕΡ
5η: Περιοχή Αποκόρωνα	ΧΑΝΙΩΝ	Τουριστικές Υποδομές	Παρατηρητήριο Κουρνά	Δήμος Γεωργιούπολης	30.000	2005	ΕΠΠΕΡ
6η: Περιοχή Σφακίων Γαύδου	ΧΑΝΙΩΝ	Τουριστικές Υποδομές	Ορειβατικό Καταφύγιο Ταύρης	Δήμος Σφακίων	150.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Τουριστικές Υποδομές	Κατασκηνωτικό Κέντρο Καλλικράτη	Δήμος Σφακίων	150.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
7η: Περιοχή Πλακιά	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Θαλάσσιο καταδυτικό πάρκο Πλακιά	Δήμος Φοίνικα	75.000	2005	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Οικοτουριστική αξιοποίηση Μονής Πρεβέλης	Δήμος Φοίνικα	300.000	2004	ΕΠΠΕΡ
8η: Περιοχή Βορειοανατολικού Ρεθύμνου	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Βελτίωση υποδομών κατασκήνωσης Μ. Αρκαδίου	Δήμος Αρκαδίου	100.000	2004	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Αξιοποίηση Αρκαδιώτικου φαραγγιού	Δήμος Αρκαδίου	45.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Γήπεδο γκόλφ Μαρουλά	Ιδιώτες	12.000.000	2005	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Διαδρομή ενοποίησης χώρων Αρχαίας Ελεύθερας	Δήμος Αρκαδίου	175.000	2004	ΕΠ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Κέντρα θαλασσοθεραπείας Ρεθύμνου	Ιδιώτες	4.500.000	2005	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
9η: Περιοχή Αμαρίου	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Κατασκηνωτικό Κέντρο Μέρωνα	Δήμος Συβρίτου	150.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ

10η: Περιοχή Μυλοποτάμου	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Βελτίωση υποδομής - πρόσβασης σπηλαίου Ιδαίων Άντρο	Δήμος Ανωγείων	120.000	2004	ΕΠ.Α.Α.Υ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Ολοκλήρωση ξενώνα και χιονοδρομικού κέντρου Νίδας	Δήμος Ανωγείων	750.000	2004	ΕΠ.Α.Α.Υ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Διαδρομή σπηλαιολογικού πάρκου Ανωγείων	Δήμος Ανωγείων	300.000	2004	ΕΠ.Α.Α.Υ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία κέντρου Τοξοβολίας στη Ζώμινθο	Δήμος Ανωγείων	90.000	2005	ΕΠ.Α.Α.Υ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Κατασκηνωτικό Κέντρο Νίδας	Δήμος Ανωγείων	150.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
11η: Περιοχή Μεσσαράς	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Πίστα μηχανοκίνητου αθλητισμού στο Ζαρό	Δήμος Ζαρού	150.000	2004	ΕΠ.Α.Α.Υ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Ολοκλήρωση υποδομών χωριού Κρητικής Νεολαίας	Δήμος Ζαρού	2.000.000	2006	ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ/ ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ / ΕΠ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Υδροθεραπευτήριο Δήμου Ρούβα (Πανασσός)	Δήμος Ρούβα	60.000	2004	ΕΠ.Α.Α.Υ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Κατασκηνωτικό κέντρο Αη Γιάννη Ρούβα	Δήμος Ρούβα	150.000	2006	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία κέντρου σκοποβολής στο Ζαρό	Δήμος Ζαρού	150.000	2005	ΕΠ.Α.Α.Υ
12η: Περιοχή Βορειοδυτικών παραλίων Ηρακλείου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία εγκαταστάσεων προπονητικού τουρισμού στο Δήμο Γαζίου	Δήμος Γαζίου	3.000.000	2006	ΙΔΙΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Ναυταθλητικό Κέντρο Γαζίου	Δήμος Γαζίου	1.500.000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Θαλάσσιο καταδυτικό πάρκο Γαζίου	Δήμος Γαζίου	75.000	2005	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
13η: Περιαστική ζώνη Ηρακλείου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Αποκατάσταση υποδομής καταφυγίου Εβδому	Δήμος Τυλίσσου	90.000	2005	ΕΠ.Α.Α.Υ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία ήπιων υποδομών διαμόρφωσης οικοτουριστικών διαδρομών και δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής για τη διαδρομή Αγία Πελαγία – Ροδιά - Φαράγγι Αλμυρού - Λίμνη Αλμυρού - περιοχή τρεις εκκλησίες – Αρόλιθος – Μάραθο - Βουλισμένο Αλώνι - Σπήλαιο Δόξας - Γενί Γκαβέ – Τύλισος – Γωνιές - σπήλαια Χαϊνόσπηλιο και Καμαρακίου – Εβδομος.	Νομαρχία Ηρακλείου	150.000	2004	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία ήπιων υποδομών διαμόρφωσης οικοτουριστικών διαδρομών και δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής για τη διαδρομή Ηράκλειο – Κνωσσός - Φαράγγι Αγίας Ειρήνης – Γιούχτας – Αρχάνες - χωριά δήμου Καζαντζάκη - Μονή Επανοσήφη	Νομαρχία Ηρακλείου	150.000	2005	ΕΠ.Α.Α.Υ

	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία ήπιων υποδομών διαμόρφωσης οικοτουριστικών διαδρομών και δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής για τη διαδρομή Ηράκλειο - Κρουσώνας - Δάσος Βρωμονερού - Κρουσανιώτικο Λιβάδι - Φαράγγι Αγίας Ειρήνης – Σάρχος - Δαφνές.	Νομαρχία Ηρακλείου	150.000	2005	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία ήπιων υποδομών διαμόρφωσης οικοτουριστικών διαδρομών και δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής για τη διαδρομή Ηράκλειο - Επισκοπή - Θραψανό - Σμάρι-Καστέλι Πεδιάδος.	Νομαρχία Ηρακλείου	150.000	2005	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
14η: Περιοχή Αστερουσίων	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Παρατηρητήριο Καπετανιανών -Κόφινα- Στερνών	Δήμος Κόφινα	30.000	2004	LEADER +
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Πίστα αναρρίχησης Κόφινα	Δήμος Κόφινα	30.000	2004	LEADER +
15η: Περιοχή Χερσονήσου-Μαλίων	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία γηπέδων γκολφ	Ιδιώτες	12.000.000	2005	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
16η: Περιοχή Οροπεδίου Λασιθίου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Ανάδειξη περιβάλλοντα χώρου σπηλαίου Αγ. Φωτεινής	Δήμος Χερ/σου	75.000	2004	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Ανάδειξη - αξιοποίηση -προστασία φαραγγιού Ρόζας (Κερά)	Δήμος Χερ/σου	45.000	2005	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Κέντρο ανεμοπτερισμού Αβδού	Ιδιώτες	150.000	2005	LEADER +
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Πίστα αναρρίχησης στο Λιμνάκαρο	Δήμος Οροπεδίου	30.000	2005	ΕΠ.Α.Α. Υ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ / ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία ήπιων υποδομών διαμόρφωσης φυσιολατρικών διαδρομών και χωρικό σύστημα επιτόπιας προβολής για τις διαδρομές Χερσάνησος - Μάλια - Κουτουλουφάρ - Μονή Γουβερνιώτισσας - Αβδού-Φαράγγι και υγροβιότοπος Αποσελέμη- σπήλαιο Αγίας Φωτεινής - Γωνιές-Φαράγγι Ρόζας - Κράσι - Οροπέδιο Λασιθίου-σπήλαιο Δικταίο - σπήλαιο Τραπέζας.	Νομαρχία Ηρακλείου - Λασιθίου	200.000	2005	LEADER +
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Ολοκλήρωση αθλητικού κέντρου Οροπεδίου Λασιθίου	Ιδιώτες	1.500.000	2006	ΕΠ.Α.Α. Υ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Κέντρο ιππασίας Οροπεδίου	Ιδιώτες	200.000	2004	ΕΠ.Α.Α. Υ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία ποδηλατόδρομου στο Οροπέδιο Λασιθίου	Νομαρχία	100.000	2006	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Κατασκηνωτικό κέντρο Καθαρού	Δήμος Αγ. Νικολάου	150.000	2004	LEADER +
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Πίστα αναρρίχησης φαραγγιού Κριτσάς	Δήμος Αγ. Νικολάου	30.000	2004	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Συνεδριακό Κέντρο Ελούντας	Ιδιώτες	5.000.000	2006	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

17η: Περιοχή Μεραμβέλλου	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Γήπεδο γκόλφ Αγ. Νικολάου	Ιδιώτες	12.000.000	2008	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Ολοκλήρωση - λειτουργία Μαρίνας Αγ. Νικολάου	Δήμος Αγ. Νικολάου	300.000	2004	ΙΔΙΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία θαλάσσιου καταδυτικού πάρκου Αγ. Νικολάου	Δήμος Αγ. Νικολάου	75.000	2006	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία παρατηρητηρίου στο νησί Καλοκύθα (Γλαρονήσι) της Ελούντας	Δήμος Αγ. Νικολάου	30.000	2005	ΕΠΠΕΡ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Κέντρα θαλασσοθεραπείας Ελούντας	Ιδιώτες	4.500.000	2007	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Κέντρα θαλασσοθεραπείας Αγ. Νικολάου	Ιδιώτες	4.500.000	2007	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Προστασία και αξιοποίηση ευαίσθητου οικοσυστήματος του νησιού της Ελούντας	Δήμος Αγ. Νικολάου	80.000	2006	ΕΠΠΕΡ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία μονάδας αιμοκάθαρσης - Άγιος Νικόλαος	Ιδιώτες	3.000.000	2007	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία μονάδας αποκατάστασης παραπληγικών - Νεάπολη Λασιθίου	Ιδιώτες	3.000.000	2007	INTERREG III
18η: Περιοχή Βιάννου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Κατασκηνωτικό Κέντρο Ομαλού Βιάννου	Δήμος Βιάννου	150.000	2004	ΕΠ.Α.Α. Υ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Πίστα αναρρίχησης Σύμης	Δήμος Βιάννου	30.000	2004	ΕΠ.Α.Α. Υ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Κατασκηνωτικό κέντρο Σελάκανου	Δήμος Ιεράπετρας	150.000	2004	ΕΠ.Α.Α. Υ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Ορειβατικό καταφύγιο Λαζάρου	Δήμος Βιάννου	150.000	2005	ΕΠ.Α.Α. Υ
19η: Περιοχή Ιεράπετρας	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Αποκατάσταση υποδομής καταφυγίου Αφέντη	Δήμος Μακρύ Γιαλού	90.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Γήπεδο γκόλφ στη θέση Απηγανιά Δ. Μακρύ Γιαλού	Δήμος Μακρύ Γιαλού, ΕΤΑ ΑΕ	12.000.000	2006	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία εγκαταστάσεων προπονητικού τουρισμού στην Ιεράπετρα	Δήμος Ιεράπετρας	3.000.000	2006	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Παρατηρητήριο Ορεινού	Δήμος Μακρύ Γιαλού	30.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Παρατηρητήριο Περιοχής Χα	Δήμος Ιεράπετρας	30.000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Παρατηρητήριο Μπραμιανών	Δήμος Ιεράπετρας	30.000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Οικοτουριστική αξιοποίηση οικισμού Μπέμπονα	Ιδιώτες	300.000	2006	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
20η: Περιοχή Σητείας	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Πίστα μηχανοκίνητου αθλητισμού στη Μονή Τοπλού	Μονή Τοπλού	150.000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Γήπεδο γκόλφ Μονής Τοπλού	Ιδιώτες	12.000.000	2006	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία εγκαταστάσεων προπονητικού τουρισμού στη Σητεία	Δήμος Σητείας	3.000.000	2006	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία Σπηλαιολογικού πάρκου Σίτανου	Δήμος Σητείας -Ιτάνου	300.000	2007	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Τουριστικές Υποδομές	Διαδρομή Σητεία – Πραισός – Βόιλα – Εθιά – Ζήρος – Ξηρόκαμπος - Νήσοι Καβάλοι – Ζάκρος - φαράγγι νεκρών - αρχαιολογικός χώρος Ζάκρου – σπήλαιο - Πελεκητά – Κουφονήσι.	Νομαρχία Λασιθίου	100.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ	ΚΡΗΤΗ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία δικτύου ελικοδρομίων Ομαλός, Βιάννος, Οροπέδιο Λασιθίου, Παλαιόχωρα	Περιφέρεια	600.000	2008	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία Κέντρων πληροφόρησης τουριστών στους οικισμούς Χανιά, Ρέθυμνο, Ηράκλειο, Άγιος Νικόλαος, Σφακιά, Πλακιάς, Ανώγεια, Χερσόνησος, Αρχάνες, Ζαρός, Βιάννος, Σητεία, Ιεράπετρα, Τζερμιάδο	Νομαρχίες Ηρακλείου, Ρεθύμνου, Χανίων, Λασιθίου	250.000	2008	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Τουριστικές Υποδομές	Διεθνής ποδηλατικός γύρος Κρήτης	ΠΟΗ Κάστρο	150.000	2005	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΚΡΗΤΗ	Τουριστικές Υποδομές	Κέντρα πληροφόρησης Χερσ/σου, Σητείας, Βιάννου, Ζαρού, Χανίων, Ρεθύμνου, Ηρακλείου, Αγ. Νικολάου, Σφακίων, Πλακιά, Ανωγείων, Αρχανών, Ελούντας, Ιεράπετρας, Τζερμιάδου	Περιφέρεια	1.500.000	2006	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Τουριστικές Υποδομές	Αξιοποίηση φαραγγίων υψηλής δυσκολίας (για ειδικές ομάδες επισκεπτών) (Δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής, εξοπλισμός προσπέλασης και υλοποίηση ενιαίων προγράμματος προβολής): φαράγγια Κλάδου, Τρυπητής, Ελιγιά (Ν. Χανίων) Καμαρών (Ν. Ήρακλείου), Καβουσίου, Αρβης, Κερατόκαμπου, Χα (Ν. Λασιθίου).	Δήμοι	180.000	2007	ΕΠ.Α.Α.Υ
	ΚΡΗΤΗ	Τουριστικές Υποδομές	Αξιοποίηση σπηλαίων υψηλής δυσκολίας (για ειδικές ομάδες επισκεπτών) (Δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής, εξοπλισμός προσπέλασης και υλοποίηση ενιαίων προγράμματος προβολής). Σπήλαια: Τζανή Σπήλιος Ομαλού Χανίων, Καλιακουδές Γκιγκίλου Χανίων, Δρακωλάκι Αη Γιάννη Λευκών Ορέων, Κέραμος Ατζίνες Λευκών Ορέων, Μαύρο Σκιάδι Λευκών Ορέων, Γουργούθακας Ατζίνες, Λευκών Ορέων, Βρυσί Λάκκων Ν. Χανίων, Κορίτσι Δ. Ανωγείων, Πετραδωλάκια Δ. Ανωγείων, Ταφκούρα Δ. Ανωγείων, Διπλοτάφκι Δ. Ανωγείων, Ερφοι Δ. Αρκαδίου, Μεσιακός Ασίτες Ν. Ηρακλείου, Σάρχος Δ. Κρουσώνα, Αγία Φωτεινή Δ.Χερσονήσου, Τρύπα Σελένας Ν. Λασιθίου, Μπάτο-Μαγγασά Ε.Σητείας, Περιστεράς Δήμος Ιτάνου, Οξω Λασιδί Δ. Σητείας.	Δήμοι	300.000	2007	ΕΠ.Α.Α.Υ

	ΚΡΗΤΗ	Τουριστικές Υποδομές	Δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής και υλοποίηση ενιαίων προγράμματος προβολής φαραγγίων με εύκολη πρόσβαση: Μιλάτου Νεάπολης, Δικταίο Άντρο Οροπεδίου Λασιθίου, Τράπεζας Οροπεδίου Λασιθίου, Απαλούστρες Ιεράπετρας, Κατωφύγι Καρύδιου, Πελεκητά ή Συκιάς Κάτω Ζάκρο Σητείας, Αρκαλοχωρίου ή Προφήτη Ηλία, Καμηλάρι Τυλίσσου, Ανεραϊδόγουλα Σελάκανου, Καμαρών Ζαρού, Χωστό Νερό Γιούχτα, Ειλειθυίας ή σπήλαιο του Καρτερού, Φανταξοσπηλιάρα Πρίνου, Μελιδόνι ή Γεροντοσπήλιος Δ. Φρε, Τρύπα του Σεντόνη Ζωνιανών, Ιδαίον Άντρον ή Σπηλιάρα της βοσκοπούλας Ανωγείων, Τρύπα του Λέντακα Δήμου Φρε, Καθολικό, Ακρωτηρίου Χανίων, Κουρνά Ν. Χανίων, Χαίνοσπήλιος Αηδονοχωρίου, Σκοτεινό Γουβών, Αρκουδοσπηλιά Ακρωτηρίου, Αξού, Δάξα Ηρακλείου, Αρκαδόσπηλιος Μαράθου, Δαμάστα Μαράθου.	Δήμοι	100.000	2006	ΕΠ.Α.Α. Υ
ΣΥΝΟΛΟ					129.165.000		

ΑΞΟΝΑΣ 3 : ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ - ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΝΟΜΟΣ	ΑΞΟΝΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ ΣΕ €	ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
1η: Περιοχή Κισσάμου	ΧΑΝΙΩΝ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ενετική έπαυλη "Ροτόντα" Καλαθενών Κισσάμου	Δήμος Κισσάμου	200.000	2006	ΕΠ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
2η : Νοτιοδυτική περιοχή Νομού Χανίων	ΧΑΝΙΩΝ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάδειξη βυζαντινών ναών Καντάνου Σελίνου	Εφορία Αρχαιοτήτων	300.000	2005	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
5η: Περιοχή Αποκόρωνα	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Διαμόρφωση περιοχής πηγών Αργυρούπολης	Δήμος Αργυρούπολης	300.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων (Αρχαία Λάππα) Αργυρούπολης	Εφορία Αρχαιοτήτων	400.000	2007	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΧΑΝΙΩΝ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Βενετσιάνικοι νερόμυλοι Καλυβών, Στύλου, Αρμένων	Εφορία Αρχαιοτήτων	300.000	2005	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
6η: Περιοχή Σφακίων Γαύδου	ΧΑΝΙΩΝ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάδειξη φρουρίου Φραγκοκάστελο Σφακίων	Εφορία Αρχαιοτήτων	300.000	2006	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
8η: Περιοχή Βορειοανατολικού Ρεθύμνου	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάδειξη διατηρητέου οικισμού Πίκρη	Δήμος Αρκαδίου	300.000	2006	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάδειξη νερόμυλων οικισμού Μύλων	Δήμος Ρεθύμνου	200.000	2005	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάπλαση οικισμού Αμνάτου	Δήμος Αρκαδίου	600.000	2006	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Επανασχεδιασμός Καρναβαλιού Ρεθύμνου	Δήμος Ρεθύμνου	100.000	2004	ΙΔΙΟΙ ΠΟΡΟΙ
9η: Περιοχή Αμαρίου	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Βυζαντινές εκκλησίες επαρχίας Αμαρίου	Εφορία Αρχαιοτήτων	300.000	2008	ΕΠ.ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
11η: Περιοχή Μεσσαράς	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Βυζαντινοί ναοί Μεσσαράς	Εφορία Αρχαιοτήτων	250.000	2008	ΕΠ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
13η: Περιαστική ζώνη Ηρακλείου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Βενετσιάνικα πατητήρια Δ. Καζαντζάκη, Αρχανών	Δήμοι Καζαντζάκη, Αρχανών	200.000	2006	LEADER +
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Επανασχεδιασμός πολιτιστικής εκδήλωσης "Γιορτή του Κρασιού" Δαφνών	Δήμος Ηρακλείου	100.000	2004	LEADER +
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Δρόμοι του κρασιού περιοχής Δήμου Ν. Καζαντζάκη	Δήμος Ν. Καζαντζάκη	200.000	2006	LEADER +
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Δίκτυο Βυζαντινών εκκλησιών Δήμου Επισκοπής	Δήμος Επισκοπής	200.000	2006	LEADER +

14η: Περιοχή Αστερουσίων	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάδειξη ιστορικού και αρχαιολογικού χώρου ιερού Κορυφής Κόφινα	Εφορία Αρχαιοτήτων	250.000	2006	LEADER +
15η: Περιοχή Χερσονήσου-Μαλίων	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάδειξη παλαιοχριστιανικών Βασιλικών Χερ/σου	Εφορία Αρχαιοτήτων	250.000	2008	ΕΠ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
17η: Περιοχή Μεραμβέλλου	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Μουσείο Παλαιοντολογίας Κριτσάς Καθαρού	Δήμος Αγ. Νικολάου	400.000	2006	LEADER +
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάδειξη παλαιοχριστιανικής βασιλικής Ελούντας, ναών Κριτσάς, Κρούστας	Εφορία Αρχαιοτήτων	300.000	2007	ΕΠ.ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Επέκταση αρχαιολογικού μουσείου Αγ. Νικολάου	Εφορία Αρχαιοτήτων	800.000	2007	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Λατώ	Εφορία Αρχαιοτήτων	250.000	2006	ΕΠ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Αναστήλωση, Ανάδειξη, Ηλεκτροδότηση και Υδροδότηση Σπιναλόγκας	Εφορία Αρχαιοτήτων	1.500.000	2008	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ / ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάπλαση και ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών Κριτσάς -Λιμνών- Πάνω Ελούντας	Δήμος Αγ. Νικολάου	100.000	2007	ΕΠΠΕΡ / ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Αξιοποίηση Αλυκών Ελούντας	Δήμος Αγ. Νικολάου	500.000	2008	ΕΠΠΕΡ
20η: Περιοχή Σητείας	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάδειξη Ενετικής Έπαυλης Επιάς	Εφορία Αρχαιοτήτων	300.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάδειξη μεσαιωνικού οικισμού Βοΐλα	Εφορία Αρχαιοτήτων	600.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάπλαση οικισμού Κλεισίδι Ζάκρου	Δήμος Ιτάνου	600.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Αναβάθμιση Γιορτής Σουλτανίνας Σητείας	Δήμος Σητείας	100.000	2004	LEADER +
ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ	ΚΡΗΤΗ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Δίκτυο Ιερών Μονών Κρήτης	Μητροπόλεις	150.000	2007	LEADER +
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Δημιουργία ενιαίου αρχαιολογικού χάρτη Κρήτης	Περιφέρεια	300.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Προβολή - προώθηση αγροτικών πανηγυριών	Περιφέρεια	100.000	2006	ΕΠ.Α.Α.Υ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Ανάδειξη Προβολή της διαδρομής " Οι δρόμοι της ελιάς"	Περιφέρεια	200.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρωπογενές-Πολιτιστικό - Φυσικό Περιβάλλον	Δημιουργία δικτύου ελαιοθηκών Κρήτης	ΣΕΔΗΚ	1.000.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ					11.950.000		

ΑΞΟΝΑΣ 4 : ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΝΟΜΟΣ	ΑΞΟΝΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ ΣΕ €	ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Ολοκληρωμένο πρόγραμμα ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης φορέων, κατοίκων και επισκεπτών σε θέματα τουρισμού -πολιτισμού- περιβάλλοντος	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	150.000	2004 - 2006	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κοινοπραξία / δικτύωση επιχειρηματιών	Ιδιώτης	300.000	2006	LEADER +
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κάρτιση σε θέματα υποδοχής – πληροφόρησης – εξυπηρέτησης τουριστών / επισκεπτών (για στελέχη γραφείων πληροφόρησης)	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε θέματα υποδοχής – πληροφόρησης – εξυπηρέτησης πελατών (για στελέχη τουριστικών επιχειρήσεων)	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε θέματα απόκτησης επαγγελματικής κουλτούρας σε θέματα του τουρισμού (για στελέχη επιχειρήσεων)	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Μαθήματα εκμάθησης ξένων γλωσσών – εξειδικευμένο λεξιλόγιο	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε θέματα οργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων – αθλητικών γεγονότων	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Αξιοποίηση τοπικών πόρων	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε θέματα δημιουργίας και πώλησης τουριστικών προϊόντων	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε θέματα ίδρυσης – οργάνωσης – λειτουργίας τουριστικών επιχειρήσεων	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε θέματα λειτουργίας μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων (για στελέχη επιχειρήσεων)	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε θέματα αξιοποίησης και χρήσης Η/Υ στον τομέα του πολιτισμού	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε εναλλακτικές – ειδικές μορφές τουρισμού (οδηγοί βουνού)	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε θέματα διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών	Περιβαλλοντικές ΜΚΟ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
	ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε θέματα διαχείρισης - αξιοποίησης πολιτιστικής κληρονομιάς	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Ανιματέρ μουσείων	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε εξειδικευμένα λογισμικά προγράμματα τουριστικών πρακτορείων	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε θέματα ηλεκτρονικού εμπορίου και ηλεκτρονική προβολή	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε θέματα οργάνωσης, διαχείρισης και λειτουργίας τουριστικού γραφείου	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε θέματα οργάνωσης, διαχείριση και λειτουργίας επιχειρήσεων εστίασης/ διαμονής	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΡΗΤΗ	Ανθρώπινοι Πόροι	Κατάρτιση σε θέματα ολικής ποιότητας στα επισιτιστικά επαγγέλματα και στις επιχειρήσεις εστίασης	ΚΕΚ	150.000	2004 - 2006	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΣΥΝΟΛΟ				3.300.000		

ΑΞΟΝΑΣ 5 : ΠΡΟΒΟΛΗ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΝΟΜΟΣ	ΑΞΟΝΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ ΣΕ €	ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ	ΚΡΗΤΗ	ροβολή - Επικοινων	Χωρικό Σύστημα Προβολής στα σημεία ανάπτυξης θεματικού τουρισμού των 20 περιοχών παρέμβασης	Δήμοι - Νομαρχίες	1.200.000	2007	ΕΠΠΕΡ
	ΚΡΗΤΗ	ροβολή - Επικοινων	Εκπόνηση Σχεδίου Marketing Plan για τον τουρισμό της Κρήτης	Περιφέρεια	30.000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ					1.230.000		

ΑΞΟΝΑΣ 6 : ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΝΟΜΟΣ	ΑΞΟΝΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ ΣΕ €	ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
2η : Νοτιοδυτική περιοχή Νομού Χανίων	ΧΑΝΙΩΝ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΑΠΔ Έλους Χανίων	Δήμος Ινναχωρίου	50.000	2005	ΕΠΠΕΡ
3η : Περιοχή βορείων Παραλίων Ν. Χανίων	ΧΑΝΙΩΝ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΖΟΕ Ν. Χανίων	Νομαρχία Χανίων	50.000	2005	ΕΠΠΕΡ
4η: Περιοχή Λευκών Ορέων	ΧΑΝΙΩΝ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΖΟΕ Ομαλού	Δήμος Μουσούρων	50.000	2005	ΕΠΠΕΡ
	ΧΑΝΙΩΝ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΑΠΔ Ομαλού -Αλικάμπου	Δήμος Μουσούρων	50.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
5η: Περιοχή Αποκόρωνα	ΧΑΝΙΩΝ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΖΟΕ Κουρνά	Δήμος Γεωργιούπολης	50.000	2005	ΕΠΠΕΡ
	ΧΑΝΙΩΝ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΑΠΔ Αποκόρωνα	Βάμου-Φρε	50.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
6η: Περιοχή Σφακίων Γαύδου	ΧΑΝΙΩΝ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΖΟΕ Γαύδου	Κ. Γαύδου	50.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΣ Ανώπολης - Αράδαινας	Δήμος Σφακίων	50.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΧΑΝΙΩΝ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΣ Ασκύφου	Δήμος Σφακίων	50.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
8η: Περιοχή Βορειοανατολικού Ρεθύμνου	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Διαχειριστικό σχέδιο αρχαιολογικού πάρκου Ελεύθερνας	Εφορία Αρχαιοτήτων	50.000	2006	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
9η: Περιοχή Αμαρίου	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΣ Αμαρίου	Δήμος Συβρίτου	100.000	2004	ΕΠΠΕΡ
10η: Περιοχή	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΖΟΕ Νίδας -Ζωμίνθου	Δήμος Ανωγείων	50.000	2005	ΕΠΠΕΡ
	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΣ Μυλοποτάμου	Δήμος Ανωγείων	50.000	2005	ΕΠΠΕΡ

Μυλοποτάμου	ΡΕΘΥΜΝΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΑΠΔ Μυλοποτάμου	Ανωγείων-Κουλούκωνα	50.000	2005	ΕΠΠΕΡ
11η: Περιοχή Μεσσαράς	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΣ Ζαρού -Ρούβα	Δήμος Ζαρού -Ρούβα	50.000	2005	ΕΠΠΕΡ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΑΠΔ Βώρων -Ζαρού -Γέργερης	Τυμπακίου-Ζαρού	50.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
13η: Περιαστική ζώνη Ηρακλείου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΖΟΕ Λιβάδας -Βρωμονερού	Δήμος Κρουσώνα	50.000	2005	ΕΠΠΕΡ
	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΑΠΔ Καζαντζάκη	Δήμος Καζαντζάκη	50.000	2005	ΕΠΠΕΡ
14η: Περιοχή Αστερουσίων	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Επικαιροποίηση ΖΟΕ νοτίων παραλιών Ν. Ηρακλείου	Νομαρχία Ηρακλείου	50.000	2005	ΕΠΠΕΡ
16η: Περιοχή Οροπεδίου Λασιθίου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ / ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΑΠΔ Αβδού -Οροπεδίου Λασιθίου	Δήμος Χερ/σου	50.000	2005	ΕΠΠΕΡ
17η: Περιοχή Μεραμβέλλου	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΑΠΔ Κριτσάς -Καθαρού	Δήμος Αγ. Νικολάου	50.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
18η: Περιοχή Βιάννου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΣ Σύμης -Ομαλός Βιάννου	Δήμος Βιάννου	50.000	2005	ΕΠ.Α.Α.Υ
18η: Περιοχή Βιάννου	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΑΠΔ Βιάννου-Αρβης-Κερατόκαμπου	Δήμος Βιάννου	50.000	2005	ΕΠ.Α.Α.Υ
20η: Περιοχή Σητείας	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΖΟΕ Ξερόκαμπου Σητείας	Δήμος Σητείας	50.000	2005	ΕΠΠΕΡ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΣ Ζήρος -Σίτανος -Καρύδι	Δήμος Ιτάνου	50.000	2004	ΕΠΠΕΡ
	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση ΠΟΑΠΔ Παλαικάστρου- Ζάκρου -Σητείας	Δήμος Ιτάνου	50.000	2004	ΕΠΠΕΡ
ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ	ΚΡΗΤΗ	Θεσμικό Περιβάλλον	Θεσμοθέτηση Ε4 ως ΠΕΧΠ	Περιφέρεια	50.000	2006	ΕΠΠΕΡ
	ΚΡΗΤΗ	Θεσμικό Περιβάλλον	Υλοποίηση ομάδων έργων προστασίας, αποκατάστασης και οικότουριστικής αξιοποίησης περιοχών NATURA 2000	Φορείς διαχείρισης	3.000.000	2007	ΕΠΠΕΡ
	ΚΡΗΤΗ	Θεσμικό Περιβάλλον	Εκπόνηση Διαχειριστικών Σχεδίων στις 20 περιοχές παρέμβασης	Δήμοι - Νομαρχίες	200.000	2008	ΕΠΠΕΡ
ΣΥΝΟΛΟ					4.600.000		

ΑΞΟΝΑΣ 7 : ΜΕΛΕΤΕΣ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΝΟΜΟΣ	ΑΞΟΝΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ ΣΕ €	ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
3η : Περιοχή βορείων Παραλίων Ν. Χανίων	ΧΑΝΙΩΝ	Μελέτες	Μελέτη αξιοποίησης περιοχής Αγίων Αποστόλων	Νομαρχία Χανίων	30.000	2004	ΕΤΑ ΑΕ
ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Μελέτη εντοπισμού περιοχών με κλιματολογικά κατάλληλες συνθήκες για τη δημιουργία υποδομών τουρισμού υγείας	Περιφέρεια	25.000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Μελέτη εντοπισμού περιοχών με προοπτικές ανάπτυξης προπονητικού τουρισμού	Περιφέρεια	25.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Σχεδιασμός Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών (G.I.S) για την καταγραφή των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς και των περιοχών ιδιαίτερης οικολογικής αξίας της Περιφέρειας Κρήτης	Περιφέρεια	45.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Σχεδιασμός ηλεκτρονικών οδηγιών μουσείων	Περιφέρεια	45.000	2004	ΕΠ. Κ.Τ.Π.
	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Σύνταξη Οργανωτικού Σχεδίου για τη διαχείριση και λειτουργία του δικτύου μαρινών της Κρήτης	Περιφέρεια	35.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Εκπόνηση μελέτης διερεύνησης δυνατοτήτων δημιουργίας χιονοδρομικών κέντρων	Περιφέρεια	35.000	2006	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Διαμόρφωση Περιφερειακού Σχεδίου Μάρκετινγκ Τουριστικής Προβολής	Περιφέρεια	60.000	2004	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Μελέτη ενοποίησης των Περιφερειακών Σχεδίων Δράσης Τουριστικής Ανάπτυξης για τον ακριβή προσδιορισμό προδιαγραφών μέτρησης της ΦΙΤΑ	ΕΟΤ	25.000	2005	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Εκπόνηση μελέτης ΠΕΧΠ για τις ζώνες κατά μήκος του Ε4	Περιφέρεια	10.000	2006	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Μελέτη καθιέρωσης ειδικού σήματος (Label) Κρητικής Κουζίνας σε χώρους μαζικής εστίασης	Περιφέρεια	25.000	2004	ΕΠ. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Σύνταξη οδηγού προδιαγραφών δημιουργίας και συντήρησης αγροτουριστικών καταλυμάτων	Περιφέρεια	30.000	2005	LEADER +

	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Μελέτες περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Πλατανιάς, Χερ/σος, Μάλια, Γούβες, Παλαιόχωρα - Ελαφονήσι, Περιοχή Αποκόρωνα, Παραλία Ρεθύμνου, Δήμος Γαζίου, Αγ. Νικόλαος -Ελούντα, Μεσσαρά)	Περιφέρεια	350.000	2006	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ
	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Μελέτη ίδρυσης και λειτουργίας παρατηρητηρίου τουρισμού	Εταιρία Τουρισμού Κρήτης	15.000	2005	INTERREG III
	ΚΡΗΤΗ	Μελέτες	Μελέτες ΣΧΟΑΑΠ (Ιεράπετρας, Λεύκης, Αγ. Νικολάου, Μ. Γιαλού, Νεάπολης, Ρεθύμνου, Γεωργιούπολης, Αρκαδίου)	Περιφέρεια	500.000	2007	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ					1.255.000		